សាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទនីតិសាស្ត្រ និង វិទ្យាសាស្ត្រសេដ្ឋកិច្ច

Université Royale de Droit et des Sciences Economiques

Royal University of Law and Economics

សារណាបញ្ចប់ការសិក្សា

មតកសាសន៍

ស្រាវជ្រាវពីថ្ងៃទី២៧ ខែមេសា ឆ្នាំ២០២១ ដល់ថ្ងៃទី២៥ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០២១

ស្រាវជ្រាវដោយ៖

និស្សិតឈ្មោះ **ម៉យ ពេជ្រ**

សាស្ត្រាចារ្យណែនាំ

លោកស្រី **ទី សុឃីតា**

ថ្នាក់បរិញ្ញាបត្រ **នីតិសាស្ត្រ**

ជំនាន់ទី២១

ឆ្នាំចូលសិក្សា ២០១៧

ឆ្នាំសរសេរសារណា ២០២១

សេចក្តីថ្លែងអំណរគុណ

ខ្ញុំបាទឈ្មោះ **ម៉យ ពេជ្រ** ជានិស្សិតថ្នាក់បរិញ្ញាបត្រ នីតិសាស្ត្រ ជំនាន់ទី២១ នៃសាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទនីតិសាស្ត្រ និងវិទ្យាសាស្ត្រសេដ្ឋកិច្ច ក្នុងឆ្នាំសិក្សា២០១៧-២០២១។

សូមគោរពលំឱនកាយវាចាចិត្ត សម្តែងនូវមហាកតញ្ញូតាធម៌ដឹងគុណយ៉ាងជ្រាលជ្រៅជាទីបំផុតចំពោះ៖

លោកឪពុក ម៉ះ ចណ្ណា

អ្នកម្តាយ ភាន សារ៉ែន

ដែលបានផ្តល់កំណើត និងចិញ្ចឹមបីបាច់ថែរក្សាទូន្មានប្រៀនប្រដៅជួយទំនុកបម្រុងដល់រូបកូនៗទាំងស្មារតី និងសម្ភារៈគ្រប់បែបយ៉ាង ជាពិសេសរួមទាំងការផ្តល់នូវដំបូន្មានដ៏ល្អៗរបស់លោកដល់រូបកូនចាប់តាំងពីពេលកូននៅជាកុមារភាព រហូតដល់ធំពេញវ័យនិងបានទទួលបានការបណ្តុះបណ្តាលតាំងពីថ្នាក់បឋមសិក្សារហូតដល់ឧត្តមសិក្សា។លោកទាំងពីបានព្យាយាមប្រឹងប្រែងអស់ពីកម្លាំងកាយចិត្តរបស់ខ្លួនក្នុងការជួយទំនុកបម្រុងតម្រង់ទិសឱ្យកូនៗមានអនាគតភ្លឺស្វាងរីកចម្រើនទៅមុខ និងអភិវឌ្ឍន៍ខ្លួនឱ្យក្លាយជាសិស្សល្អ និងពលរដ្ឋល្អនៅក្នុងសង្គមជាតិ។

ជាបន្ត ខ្ញុំបាទសូមថ្លែងអំណរអរគុណដល់ **ឯកឧត្តមបណ្ឌិត ម៉ែន ស៊ីម៉ន** តំណាងរាស្ត្រមណ្ឌលខេត្តកំពត ប្រធានគណៈកម្មការទី១០នៃរដ្ឋសភា និងជាប្រធានក្រុមការងារថ្នាក់កណ្តាលចុះជួយខេត្តកំពត ដែលបានផ្តល់អាហារូបករណ៍ ដល់ខ្ញុំបាទរយៈពេល៤ឆ្នាំ រហូតដល់បញ្ចប់ការសិក្សាថ្នាក់បរិញ្ញាបត្រ **នីតិសាស្ត្រ** បានដោយជោគជ័យ។

ខ្ញុំបាទសូមថ្លែងអំណរអរគុណចំពោះ **ឯកឧត្តម លុយ ចណ្ណា** សាកលវិទ្យាធិការ ព្រមទាំងសាកលវិទ្យាធិការរង ព្រឹទ្ធបុរស លោក លោកស្រីសាស្ត្រាចារ្យនៃសាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទនីតិសាស្ត្រ និងវិទ្យាសាស្ត្រសេដ្ឋកិច្ច ដែលមានសមត្ថភាពខ្ពង់ខ្ពស់ និងបានជួយតម្រង់ទិសខ្ញុំបាទ តាំងពីឆ្នាំសិក្សាមូលដ្ឋានរហូតដល់បញ្ចប់ថ្នាក់បរិញ្ញាបត្រប្រកបដោយក្រមវិជ្ជាជីវៈ។

ជាពិសេសជាងនេះទៅទៀតខ្ញុំបាទសូមថ្លែងអំណរអរគុណយ៉ាងជ្រាលជ្រៅចំពោះ **លោកស្រីសាស្ត្រាចារ្យ ទី សុឃីតា** ដែលបានដឹកនាំបង្ហាត់បង្ហាញនូវគំនិត និងវិធីសាស្ត្រល្អៗ ទាក់ទងនិងប្រធានបទ រួមទាំងបានចំណាយពេលដ៏មានតម្លៃរបស់លោកស្រីសាស្ត្រាចារ្យតាំងពីដើមរហូតដល់បញ្ចប់ការស្រាវជ្រាវមួយនេះ។

ស្នាដៃដែលកើតចេញពីការស្រាវជ្រាវនេះ ពិតជាមិនអាចមានអត្ថិភាពឡើយ ប្រសិនបើគ្មានការជ្រោមជ្រែងពីលោកស្រីសាស្ត្រាចារ្យ។

ជាទីបញ្ចប់ ខ្ញុំបាទ សូមធ្វើការអរគុណ និងដឹងគុណម្តងទៀតដល់អ្នកមានគុណទាំងពួងដែលបានរៀបរាប់ខាងលើ សូមបានប្រកបតែនឹងពុទ្ធពរទាំង៤ប្រការគឺ **អាយុ វណ្ណៈ សុខៈ ពលៈ** កុំបីឃ្លៀងឃ្លាតឡើយ។

អារម្ភកថា

បន្ទាប់ពីបានធ្វើការសិក្សាថ្នាក់បរិញ្ញាបត្រ ផ្នែកនីតិសាស្ត្រ នៅសាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទនីតិសាស្ត្រ និងវិទ្យាសាស្ត្រសេដ្ឋកិច្ច អស់រយៈពេល៤ឆ្នាំកន្លងមក ដោយកិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងក្នុងការរៀនសូត្រដើម្បីទទួលបាននូវចំពោះដឹងពីលោក-លោកស្រីសាស្ត្រាចារ្យនៅក្នុងសាកលវិទ្យាល័យដើម្បីសរសេរសារណាបញ្ចប់ការសិក្សាក្រោមប្រធានបទ "**មត៌កសាសន៍**"។

ក្នុងមានខ្ញុំបាទជាអ្នករៀបរៀងសារណានេះ ក៏សង្ឃឹមថាឯកសារនេះនឹងក្លាយជាប្រយោជន៍ និងជាវិភាគទាន ព្រមទាំងផ្តល់ជាចំណេះដឹងបន្ថែមសម្រាប់ជាគន្លឹះ និងជាជំនួយស្មារតីដល់ប្អូនៗជំនាន់ក្រោយៗទៀតអាចធ្វើសិក្សាស្រាវជ្រាវបន្តបាន។ ហើយខ្ញុំបាទក៏ជឿជាក់ថា ក្នុងសារណាមួយនេះប្រាកដជាមានកំហុសខុសឆ្គងដោយប្រការណាមួយជាក់ជាពុំខាន ដូច្នេះខ្ញុំបាទ សូមទទួលយកការរិះគន់បែបក្នុងន័យស្ថាបនា ដើម្បីធ្វើឱ្យសារណាមួយនេះកាន់តែល្អប្រសើរជាងមុន។

ជាចុងបញ្ចប់ ខ្ញុំបាទសូមជូនពរដល់អស់លោក-លោកស្រីដែលកំពុងអានសៀវភៅនេះ សូមជួបប្រទះតែពុទ្ធពរទាំង៤ប្រការគឺ **អាយុ វណ្ណៈ សុខៈ ពលៈ** កុំបីឃ្លៀងឃ្លាតឡើយ។

មាតិកា

ទំព័រ

សេចក្ដីផ្ដើម.. ១

ជំពូកទី១

ការបង្កើតមតកសាសន៍

ផ្នែកទី១៖ មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការបង្កើតមតកសាសន៍.. ៣

កថាខណ្ឌទី១៖ ភាពពិតប្រាកដនៃឆន្ទៈតែមួយគត់នៃមតកសាសន៍.. ៤

ក. ការជៀសផុតអំពីវិការៈនៃឆន្ទៈ.. ៤

ខ. សមត្ថភាពគ្រប់គ្រាន់នៃមតកសាសន៍ ៥

កថាខណ្ឌទី២៖ ភាពគ្មានប្រសិទ្ធិភាពនៃឆន្ទៈរបស់មតកជន ៧

ក. ការផ្លាស់ប្ដូរឆន្ទៈនៃមតកជន ៨

ខ. ការបដិសេធនៃអត្ថគាហក.. ៩

គ. ការបាត់បង់ទ្រព្យ ឬមរណភាពនៃអត្ថគាហក ១០

ផ្នែកទី២៖ វិធីក្នុងការធ្វើមតកសាសន៍.. ១១

កថាខណ្ឌទី១៖ ទម្រង់នៃមតកសាសន៍.. ១១

ក. មតកសាសន៍ដោយលិខិតយថាភូត ១១

ខ. មតកសាសន៍ដោយលិខិតឯកជន.. ១៣

គ. មតកសាសន៍ដោយលិខិតសម្ងាត់.. ១៤

កថាខណ្ឌទី២៖ ទម្រង់នៃមតកសាសន៍ក្នុងស្ថានភាពពិសេស ១៥

ក. មតកសាសន៍នៃជនដែលកំពុងជួបគ្រោះថ្នាក់បន្ទាន់ដល់អាយុជីវិត ១៦

ខ. មតកសាសន៍នៃជនដែលត្រូវជាប់ឃុំឃាំង នៅក្នុងនាវា ឬយន្តហោះ ១៦

គ. មតកសាសន៍នៃជនដែលមិនអាចនិយាយបាន ១៧

ឃ. មតកសាសន៍នៃជនជាតិខ្មែរដែលរស់នៅបរទេស.. ១៧

កថាខណ្ឌទី៣៖ ខ្លឹមសារនៃមតកសាសន៍ ១៨
ក. ការផ្ដាច់មត៌កពីជនដែលសន្មតថាជាសន្តតិជន ១៨
ខ. ការកំណត់មត៌ក ១៩
គ. ការកំណត់នូវវិធីបែងចែកមត៌ក ២០
ឃ. ការកំណត់អ្នកប្រតិបត្តិមតកសាសន៍ដោយខ្លឹមសារនៃមតកសាសន៍ ២១
ង. ករណីមតកជនហាមឃាត់មិនឲ្យបែងចែកក្នុងរយៈពេលកំណត់ ២១

ជំពូកទី២

ការប្រតិបត្តិមតកសាសន៍

ផ្នែកទី១៖ នីតិវិធីត្រៀមដើម្បីអនុវត្តមតកសាសន៍ ២២
កថាខណ្ឌទី១៖ ការពិនិត្យបញ្ជាក់ និងការបើកលិខិតបតកសាសន៍ ២២
ក. ប្រកាសអំពីមតកសាសន៍ ២២
ខ. ការយល់ព្រម និងបោះបង់សន្តតិកម្ម ២២
គ. ការគ្រប់គ្រងមត៌ក ២៥
កថាខណ្ឌទី២៖ ការកំណត់អ្នកប្រតិបត្តិមតកសាសន៍ ២៦
ក. ការកំណត់អ្នកប្រតិបត្តិមតកសាសន៍ដោយមតកជន ២៦
ខ. ការជ្រើសតាំងអ្នកប្រតិបត្តិមតកសាសន៍ដោយផ្លូវតុលាការ ២៨
គ. ការដាស់តឿនឲ្យអ្នកប្រតិបត្តិមតកសាសន៍កាន់មុខងារ ២៨
កថាខណ្ឌទី៣៖ សិទ្ធិអំណាចអ្នកប្រតិបត្តិមតកសាសន៍ ២៨
ក. តួនាទី និងសិទ្ធិអំណាចអ្នកប្រតិបត្តិមតកសាសន៍ ២៨
ខ. សោហ៊ុយ និងកម្រៃអ្នកប្រតិបត្តិមតកសាសន៍ ២៩
គ. ការឈប់ និងការបញ្ឈប់អ្នកប្រតិបត្តិមតកសាសន៍ ៣០
ផ្នែកទី២៖ អច្ច័យទាន និងនីតិវិធីបែងចែកមត៌ក ៣០
កថាខណ្ឌទី១៖ អច្ច័យទាន និងអច្ច័យលាភី ៣០
ក. អច្ច័យទាន ៣០
ខ. អច្ច័យលាភី ៣២

គ. ការលុបចោល ៣៤
កថាខណ្ឌទី២៖ នីតិវិធីបែងចែកមត៌ក ៣៥
ក. ពេលដែលធ្វើការចែងចែកមត៌ក ៣៥
ខ. វិធីនៃការចែងចែកមត៌ក ៣៦
គ. ជនដែលទទួលស្គាល់ក្រោយបែងចែកមត៌ក និងការទាមទារ ៣៩

ជំពូកទី៣

ភាគបម្រុង

ផ្នែកទី១៖ ការគណនាភាគបម្រុង និងការកាត់ភាគបម្រុង ៤១
កថាខណ្ឌទី១៖ ការគណនាភាគបម្រុង ៤១
ក. មូលដ្ឋានភាគបម្រុង ៤១
ខ. ការគណនាភាគបម្រុង ៤២
កថាខណ្ឌទី២ ការកាត់នៃភាគបម្រុង ៤៤
ក. ទ្រព្យសម្បត្តិដែលជាកម្មវត្ថុនៃការកាត់បន្ថយដើម្បីបង្គ្រប់ភាគបម្រុង ៤៤
ខ. ចំនួនទឹកប្រាក់នៃការទាមទារឲ្យកាត់បន្ថយដើម្បីបង្គ្រប់ភាគបម្រុង ៤៥
ផ្នែកទី២៖ នីតិវិធីនៃការកាត់បន្ថយ និងការរំលត់សិទ្ធិទាមទារឲ្យកាត់បន្ថយដើម្បីបង្គ្រប់ភាគបម្រុង ៤៦
កថាខណ្ឌទី១៖នីតិវិធីនៃការកាត់បន្ថយ ៤៦
ក. ការទាមទារឲ្យកាត់បន្ថយដើម្បីបង្គ្រប់ភាគបម្រុង ៤៦
ខ. លំដាប់នៃការកាត់បន្ថយ ៤៧
គ. អានុភាពនៃការកាត់បន្ថយដើម្បីបង្គ្រប់ភាគបម្រុង ៥៣
កថាខណ្ឌទី២៖ ការរលត់សិទ្ធិទាមទារឲ្យកាត់បន្ថយដើម្បីបង្គ្រប់ភាគបម្រុង ៥៤
ក. អាជ្ញាយុកាល ៥៤
ខ. ការបោះបង់ភាគបម្រុង ៥៥
គ. សហសន្តតិជននៃភាគបម្រុង ៥៥
សេចក្តីសន្និដ្ឋាន ៥៦

អនុសាសន៍....... .... ៥៨
ឯកសារពិគ្រោះ និងឯកសារយោង
ឧបសម្ព័ន្ធ

សេចក្តីផ្តើម

សេចក្តីផ្តើម

នៅក្នុងសង្គមខ្មែរពេលបច្ចុប្បន្ននេះ ការរស់នៅប្រចាំថ្ងៃរបស់មនុស្សគ្រប់រូប បានខិតខំប្រឹងប្រែងធ្វើការប្រកបមុខរបររកស៊ីដើម្បីទ្រទ្រង់ជីវភាពនៃការរស់នៅប្រចាំថ្ងៃ ដោយបុគ្គលខ្លះ ធ្វើការងារ ឬប្រកបមុខរបររកស៊ីឱ្យកាន់តែមានភាពរីកចម្រើន ហើយពួកគាត់ក៏បានទិញរបស់របរ ផ្ទះ ដី រថយន្តជាអាទិ៍ ប៉ុន្តែបុគ្គលខ្លះក៏មានបំណុលដោយសារមុខជំនួញក្ស័យធនជាដើម។ នៅពេលដែលមនុស្សម្នាក់បានស្លាប់បាត់បង់ជីវិតទៅ ដោយពួកគាត់បានបន្សល់ទុកនូវទ្រព្យសម្បត្តិសម្រាប់ឲ្យបុគ្គលដែលមានសិទ្ធិស្នងទ្រព្យសម្បត្តិទាំងអស់ ប៉ុន្តែក្នុងករណីមានបុគ្គលដែលមានសិទ្ធិស្នងទ្រព្យច្រើននាក់ ឬការពិភាក្សាបែងចែកទ្រព្យមិនស្រុះស្រួលគ្នា ដែលជាហេតុធ្វើឱ្យមានបញ្ហាស្មុគស្មាញកើតឡើងចំពោះអ្នកមានសិទ្ធិទាំងអស់។ ដោយសារតែបញ្ហាទាំងអស់នេះហើយទើបធ្វើឱ្យមានការបង្កើតនូវរបបសន្តតិកម្មនៅកម្ពុជា ដែលកំណត់នៅក្នុងក្រមរដ្ឋប្បវេណីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាឆ្នាំ២០០៧ គន្ថីទី៨ សម្រាប់ការពារ និងដោះស្រាយនូវបញ្ហាទាំងនេះ។

សន្តតិកម្ម គឺជាការផ្ទេរសិទ្ធិ និងករណីកិច្ចរបស់មតកជនឱ្យទៅសន្តតិជនម្នាក់ ឬច្រើននាក់តាមឆន្ទៈរបស់មតកជន ឬតាមច្បាប់ដែលមានភាគីម្ខាងជាសន្តតិជនទទួលនូវមត៌កពីមតកជន ដែលជាអ្នកបន្សល់ទុកនូវមត៌កដោយរាប់បញ្ចូលទាំងទ្រព្យសកម្ម និងទ្រព្យអកម្ម(បំណុល)។

មតកសាសន៍ គឺជាការបង្ហាញឆន្ទៈឯកតោភាគី ដោយពុំមានភាគីណាម្ខាងទៀត ដែលធ្វើដោយម្ចាស់បណ្តាំ ពាក់ព័ន្ធនិងចំណុចពិសេសស្តីពីទំនាក់ទំនងទ្រព្យសម្បត្តិរបស់ជននោះ ឬស្តីពីទំនាក់ទំនងឋានៈបុគ្គលក្នុងគោលបំណងវិធីបង្កើតអានុភាពនៅពេលដែលខ្លួនទទួលមរណភាព ហើយដែលបានធ្វើទៅតាមវិធីកំណត់ជាក់លាក់។ មនុស្សយើងម្នាក់ៗអាចចាត់ចែងដោយសេរី នូវទ្រព្យសម្បត្តិរបស់ខ្លួនបានតាមរយៈមតកសាសន៍ (សេរីភាពនៃមតកសាសន៍)។ នេះគឺជាការពង្រីកគោលការណ៍ស្វ័យភាពរបស់បុគ្គលឯកជនរហូតដល់ក្រោយពេលមរណភាព)។ ទោះបីជាសមត្ថភាពខាងឆន្ទៈរបស់មតកជននៅពេលធ្វើមតកសាសន៍នោះ គឺជាលក្ខខណ្ឌទម្រង់នៃមតកសាសន៍ និងដឹកនាំលិខិតបណ្តាំទៅរកមោឃភាពមិនខាន។ ហើយបើតាមច្បាប់កម្ពុជាសព្វថ្ងៃមតកសាសន៍អាចធ្វើឡើងតាមទម្រង់បីគឺ៖ មតកសាសន៍ដោយលិខិតយថាភូត មតកសាសន៍ដោយលិខិតឯកជន និងមតកសាសន៍ដោយលិខិតសម្ងាត់។ ហើយមតកសាសន៍មានចំណុចសំខាន់ៗច្រើន ក៏ប៉ុន្តែនៅពេលដែលមតកសាសន៍មានអានុភាព ពេលនោះម្ចាស់បណ្តាំបានទទួលមរណភាពបាត់ទៅហើយ ដូច្នេះមិនអាចតវ៉ាបានទេ ហើយមិនអាចសួរបញ្ជាក់នូវឆន្ទៈពិតប្រាកដរបស់អ្នកនោះទេ។ ហេតុនេះហើយមានតែការវិនិច្ឆ័យអំពីឆន្ទៈរបស់ម្ចាស់បណ្តាំ ឬខ្លឹមសារនៃមតកសាសន៍តាមពាក្យពេចន៍ដែលមានសរសេរក្នុងមតកសាសន៍តែប៉ុណ្ណោះ។ លើសពីនេះក៏អាចមានមតកសាសន៍ក្លែងក្លាយ ឬអាចមានការក្លែងបន្លំដែរ។ ដូច្នេះហើយ ដើម្បីធ្វើឲ្យឆន្ទៈរបស់ម្ចាស់បណ្តាំមានភាពច្បាស់លាស់ ហើយដើម្បីជៀសវាងនូវទំនាស់នៅពេលក្រោយ ម្យ៉ាងទៀតដើម្បី

ការពារកុំឲ្យមានការធ្វើមតកសាសន៍ក្លែងក្លាយ ឬក្លែងបន្លំក្រមរដ្ឋប្បវេណីបានកំណត់លំអិតអំពីវិធីធ្វើមតកសាសន៍នោះ ហើយបើសិនជាមិនធ្វើតាមវិធីនោះទេ មតកសាសន៍នោះពុំមានអានុភាពឡើយ។

យើងនិងធ្វើការសិក្សានូវប្រធានបទ មតកសាសន៍ នេះជាបីជំពូក គឺការបង្កើតមតកសាសន៍(ជំពូកទី១) ការប្រតិបត្តិមតកសាសន៍(ជំពូកទី២) និងភាគបម្រុង(ជំពូកទី៣)។

ជំពូកទី១

ការបង្កើតមតកសាសន៍

ជំពូកទី១៖ ការបង្កើតមតកសាសន៍

ដូចគ្នានិងកិច្ចគតិយុត្តដទៃទៀតដែរ ដើម្បីអាចបង្កើតបាននូវអានុភាពតាមផ្លូវច្បាប់ មតកសាសន៍ត្រូវគោរពជាចាំបាច់នូវលក្ខខណ្ឌនៃការបង្កើតលិខិត។ ជាគោលការណ៍ យើងអាចធ្វើការបែងចែកលក្ខខណ្ឌនេះជាពីរយ៉ាងគឺ៖ លក្ខខណ្ឌជាគ្រឹះ និងលក្ខខណ្ឌជាទម្រង់។

ចំពោះកិច្ចគតិយុត្តទាំងឡាយលក្ខខណ្ឌជាគ្រឹះដើរតួនាទី អ្នកកំណត់ពីភាពចាំបាច់ទាំងឡាយនៃសុពលភាពផ្ទាល់របស់លិខិត។ ចំណែកឯការបំពានដោយមិនបំពេញឱ្យបានគ្រប់ត្រឹមត្រូវនូវលក្ខខណ្ឌជាទម្រង់គ្រាន់តែប្រើជាលក្ខណ្ឌភស្តុតាងសម្រាប់បញ្ជាក់ពីអត្ថិភាពពិតប្រាកដនៃកិច្ចគតិយុត្តប៉ុណ្ណោះ។ ពោលគឺប្រសិនបើអ្នកបង្កើតកិច្ចគតិយុត្តពុំបានគោរពតាមលក្ខខណ្ឌជាទម្រង់នេះទេ វាពុំមានន័យថាកិច្ចដែលធ្វើឡើងនោះគ្មានសុពលភាពឡើយ ប៉ុន្តែក្នុងករណីមានការប្តឹងជំទាស់ និងសុពលភាពរបស់លិខិតនេះគេនិងតម្រូវឲ្យអ្នកបង្កើតលិខិតនោះបង្ហាញភស្តុតាងអំពីវត្តមានពិតប្រាកដនៃលិខិតគតិយុត្តដែលគោរពត្រឹមត្រូវតាមលក្ខខណ្ឌជាគ្រឹះនេះរួចហើយប៉ុណ្ណោះ។ ដូចនេះមានន័យថាច្បាប់កំណត់លក្ខខណ្ឌគ្រឹះទុកដូចជាលក្ខខណ្ឌចាំបាច់ និងដាច់ខាតសម្រាប់សុពលភាពរបស់កិច្ចគតិយុត្តទាំងឡាយដែលត្រូវតែគោរពក្នុងពេលបង្កើត។ រីឯលក្ខខណ្ឌជាទម្រង់ប្រើសម្រាប់គ្រាន់តែជាភស្តុតាងនៃសុពលភាពនេះ ក្រោយពេលបង្កើតប៉ុណ្ណោះ។

តើមតកសាសន៍ដែលគ្រាន់តែជាប្រភេទមួយនៃកិច្ចគតិយុត្តដែរនោះ ចាំបាច់ត្រូវតែបំពេញបានឲ្យជាធម្មតាតាមគោលការណ៍ខាងលើនេះ ដើម្បីឲ្យលិខិតមានសុពលភាព ឬយ៉ាងណា? ពិតណាស់ ដោយហេតុថាមតកសាសន៍នេះគឺជាកិច្ចសម្តែងឆន្ទៈចុងក្រោយនៃមតកជនសំដៅចាត់ចែងកិច្ចការដើរតួកាន់តែសំខាន់ និងកាន់តែជាសារវន្តទៅទៀត។ ដោយយោងតាមស្មារតីនៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីថ្មីឆ្នាំ២០០៧ វាហាក់បីដូចជាលក្ខខណ្ឌគ្រឹះ និងទាំងលក្ខខណ្ឌទម្រង់ សុទ្ធសឹងជាលក្ខខណ្ឌនៃសុពលភាពរបស់មតកសាសន៍ទាំងអស់ពីព្រោះថា ការមិនគោរពតាមលក្ខខណ្ឌទាំងពីសុទ្ធសឹងជាមូលហេតុផ្ទាល់នៃមោឃភាពរបស់មតកសាសន៍ដូចគ្នា។ មូលហេតុនេះហើយ សំណួរចោទសួរថា តើមតកសាសន៍នេះពិតជាកិច្ចគតិយុត្តស្ថិតក្រោមលក្ខខណ្ឌតម្រូវពិសេសជាងកិច្ចគតិយុត្តផ្សេងទៀត ឬយ៉ាងណា? ចម្លើយនៃចំណោទនេះ និងក្លាយជាកម្មវត្ថុនៃការបកស្រាយក្នុងជំពូកនេះ។

ដើម្បីងាយស្រួលសិក្សាអំពីលក្ខខណ្ឌតម្រូវសម្រាប់ការបង្កើតលិខិតគតិយុត្តប្រភេទមតកសាសន៍យ៉ាងដូចម្តេចខ្លះ? និងថាតើវាដូចនិងកិច្ចគតិយុត្តឯទៀត ឬយ៉ាងណានោះយើងសូមធ្វើការបែងចែកការវិភាគតាមទិដ្ឋភាពដូចបានបញ្ជាក់ខាងលើគឺ៖ លក្ខខណ្ឌគ្រឹះផង(ផ្នែកទី១)និងលក្ខខណ្ឌទម្រង់ផង(ផ្នែកទី២)។

ផ្នែកទី១៖ មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការបង្កើតមតកសាសន៍

ជាគោលការណ៍ កិច្ចគតិយុត្តឯកតោភាគីទាំងអស់ តែងតែស្ថិតនៅក្រោមលក្ខខណ្ឌតម្រូវជាគ្រឹះដូចគ្នានិងលក្ខខណ្ឌតម្រូវចំពោះកិច្ចសន្យាដែរគឺ លក្ខខណ្ឌគ្រឹះនៃឆន្ទៈ សមត្ថភាព កម្មវត្ថុ និងមូលហេតុ។ ហេតុនេះ

តើកិច្ចគតិយុត្តបែបមតកសាសន៍ពិតជាត្រូវស្ថិតនៅក្រោមលក្ខខណ្ឌតម្រូវជាគ្រឹះតាមគោលការណ៍នេះដែរឬយ៉ាងណា? ចម្លើយនោះគឺគោលការណ៍នេះនិងត្រូវបានកាត់បន្ថយចំពោះកិច្ចគតិយុត្តបែបមតកសាសន៍នេះ[1]។

តាមពិតទៅ ការកាត់បន្ថយនេះបានពីមូលហេតុ មតកសាសន៍ជាលិខិតកើតពីឆន្ទៈនៃបុគ្គលតែម្នាក់ តែអាចបង្កើតអានុភាព(សិទ្ធិនិងករណីកិច្ច) ឲ្យដល់បុគ្គលដទៃទៀត(សន្តតិជន ឬអច្ច័យលាភី) ហេតុនេះហើយទើបលក្ខខណ្ឌចាំបាច់មានតែម្យ៉ាងប៉ុណ្ណោះដែលតម្រូវចំពោះសុពលភាពនៃលិខិតបែបនេះពោលគឺភាពពិតប្រាកដនៃឆន្ទៈរបស់មតកជនតែម្តនេះ(កថាខណ្ឌទី១)។ ប៉ុន្តែដោយសារឆន្ទៈនេះគ្រាន់តែជាឆន្ទៈនៃមតកជននោះផង និងដោយហេតុថាលិខិតនេះអាចបង្កើតអានុភាពគតិយុត្តតែនៅក្រោយពេលស្លាប់នៃមតកជននោះផង បញ្ហាប្រសិទ្ធភាពនៃឆន្ទៈគ្រាន់តែជាឆន្ទៈនេះក៏ត្រូវបានចោទឡើងក្នុងក្របខណ្ឌគតិយុត្តផងដែរ(កថាខណ្ឌទី២)។

កថាខណ្ឌទី១៖ ភាពពិតប្រាកដនៃឆន្ទៈតែមួយគត់នៃមតកសាសន៍

ភាពពិតប្រាកដនៃឆន្ទៈ គឺជាគុណភាពចាំបាច់ ដើម្បីធានានូវខ្លឹមសាររបស់មតកសាសន៍ផង និងដើម្បីធានាឲ្យការប្រតិបត្តិមតកសាសន៍អាចសមស្របតាមអ្វីដែលមតកជនប្រាថ្នាមុនពេលស្លាប់ផង។ ភាពស្របតាមនេះ គឺជាចំណុចសំខាន់តែមួយគត់ ដែលនាំឲ្យច្បាប់ព្រមទទួលយកអានុភាពនៃលិខិតនេះ។ ហេតុនេះឆន្ទៈត្រូវតែបញ្ចេញមកដោយពិតប្រាកដ ជៀសផុតឲ្យបានដាច់ អំពីវិការៈទាំងឡាយផង(ក) ហើយមតកជនផ្ទាល់ក៏ត្រូវមានសមត្ថភាពតាមច្បាប់គ្រប់គ្រាន់ ដើម្បីអាចកំណត់ពីភាពត្រឹមត្រូវពិតប្រាកដនៃឆន្ទៈនេះបានផង(ខ)។

ក. ការជៀសផុតអំពីវិការៈនៃឆន្ទៈ

ទូទៅការសិក្សាអំពីកិច្ចសន្យាតែងតែបង្ហាញឆន្ទៈមានវិការៈលុះត្រាតែឆន្ទៈនោះកើតឡើង ដោយមានការភាន់ច្រឡំ ការបន្លំ ឬការប្រើប្រាស់ហឹង្សាបង្ខំ។ ដូចនេះឆន្ទៈមួយអាចពិតប្រាកដទៅបាន លុះត្រាតែឆន្ទៈនោះសម្តែងឡើងដោយជៀសផុតអំពីសម្មតិកម្មទាំងបីនេះ។ សម្មតិកម្មទាំងបីនេះ សុទ្ធតែអាចកើតឡើងដូចគ្នាដែរចំពោះករណីមតកសាសន៍នេះ ប៉ុន្តែដោយហេតុថាមតកសាសន៍ ជាលិខិតផ្ទាល់ខ្លួនរបស់បុគ្គលតែម្នាក់ហើយជួនកាលសម្ងាត់ផងនោះយើងកត់សម្គាល់ឃើញថា ករណីនៃការភាន់ច្រឡំហាក់បីដូចជាដើមចមសំខាន់តែមួយគត់ដែលអាចកើតមានញឹកញាប់បំផុតចំពោះវិការៈនៃឆន្ទៈក្នុងករណីគុណភាពនៃអត្តគាហក ហើយសម្រេចប្រគល់ទ្រព្យជាមត៌ករបស់ខ្លួនទៅឲ្យជននោះសន្តតិជននៃម្ចាស់បណ្តាំនោះនៅតែអាចបដិសេធសុពលភាពនៃ

[1] សៀវភៅរបស់ Jacquse Flour, Jean-Jean Aubert, Eric Savaux មានចំណងជើងថា Les obligations, 1.Lacte Juridique បោះពុម្ពលើកទី៩ ឆ្នាំ២០០០ ទំព័រ៣៦១

មតកសាសន៍នោះចោលបានដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋាននៃមាត្រា១១៦[2] នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីឆ្នាំ២០០៧។ ដូចគ្នានេះដែរក្នុងករណីដែលឆន្ទៈបញ្ចេញធ្វើក្នុងពេលម្ចាស់បណ្តាំស្រវឹងស្រាខ្លាំង ឬមានជំងឺវង្វេងដោយភាពចាស់ជរា[3]។

ដូច្នេះដើម្បីជៀសឲ្យផុតពីការភាន់ច្រឡំ ឬភាពមិនច្បាស់លាស់ណាមួយលើឆន្ទៈរបស់ម្ចាស់បណ្តាំជាយថាហេតុទើបជាគោលការណ៍ម្ចាស់បណ្តាំតែងត្រូវបានតម្រូវឲ្យបញ្ជាក់ឲ្យបានច្បាស់លាស់នៅក្នុងមតកសាសន៍របស់ខ្លួនអំពីរបៀបនៃការចាត់ចែងទ្រព្យមត៌ករបស់គាត់ផង និងអំពីអត្តសញ្ញាណនៃបុគ្គលដែលត្រូវទទួលមត៌ករបស់គាត់ ពិសេសក្នុងអច្ច័យទាន។ ការមិនបានបញ្ជាក់ឲ្យច្បាស់នេះនិងក្លាយជាមូលហេតុនៃមោឃភាពលិខិតមតកសាសន៍នោះ។

ភាពពិតប្រាកដនៃឆន្ទៈត្រូវបានតម្រូវឲ្យតាមរយៈរូបភាពនៃការកំណត់នូវលក្ខខណ្ឌសមត្ថភាពដល់ម្ចាស់បណ្តាំនាពេលបញ្ចេញឆន្ទៈនោះផងដែរ។

ខ. សមត្ថភាពគ្រប់គ្រាន់នៃមតកសាសន៍

ដូចកិច្ចគតិយុត្តដទៃទៀតដែរ មតកសាសន៍ត្រូវធ្វើឡើងដោយបុគ្គលដែលមានសមត្ថភាពគ្រប់គ្រាន់តាមផ្លូវច្បាប់។ ដោយឈរលើមូលដ្ឋាននៃសារជាតិរបស់លិខិត អាចអនុញ្ញាតិឲ្យយើងបែងចែកដំណាក់កាលនៃការគិតអំពីសមត្ថភាពរបស់ម្ចាស់បណ្តាំនេះជាពីរគឺៈ នៅពេលគាត់តែងមតកសាសន៍ ពេលមតកជនទទួលមរណភាព។ សំណួរស្ថិតត្រង់ថា តើសមត្ថភាពនេះត្រូវគិតនៅថ្ងៃដែលម្ចាស់បណ្តាំធ្វើលិខិត ឬនៅថ្ងៃដែលគាត់បានស្លាប់។ ពិតណាស់ ការគិតសមត្ថភាពនាថ្ងៃស្លាប់ពុំគ្រប់គ្រាន់ឡើយ។ ហេតុនេះហើយយោងតាមមាត្រា ១១៦៩ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីឆ្នាំ២០០៧ ម្ចាស់បណ្តាំត្រូវមានសមត្ថភាពនៅពេលធ្វើមតកសាសន៍។ ហើយសមត្ថភាពនេះ បើយោងតាមមាត្រា១១៦៨ សំដៅដល់គុណភាពនៃបុគ្គលដែលត្រូវជា នីតិជន ដែលបានអត្ថាធិនភាពរួចផុតពីអាណាព្យាបាលសម្រាប់អនីតិជន ឬអំណាចមេបា។

ក្នុងន័យនេះមតកសាសន៍ដែលត្រូវបានធ្វើឡើងដោយអនីតិជនគ្មានអត្ថាធិនភាព ឬបានក្លាយជានីតិជនរួចក៏ដោយ លើកលែងតែនៅក្រោយពេលទទួលបាននោះ គាត់បានបញ្ចេញឆន្ទៈអះអាងសារជាថ្មី ដើម្បីធានានូវគុណភាពរបស់បណ្តាំ។

ជាគោលការណ៍ ការតម្រូវរបស់ច្បាប់ចំពោះសមត្ថភាពនៅក្នុងការបង្កើតលិខិតគតិយុត្តមួយពុំមានគោលដៅសម្រាប់តែកំណត់អំពីគុណភាពនៃឆន្ទៈមួយមុខនោះទេ តែក៏នៅមានគោលដៅផ្សេងទៀត ដូចជាការគិតទៅដល់កត្តាជីវសាស្ត្ររបស់មនុស្សជាអាទិ៍ៈ (សមត្ថភាពអាចបន្តចំពោះកិច្ចសន្យាអាពាហ៍ពិពាហ៍ ឬសមត្ថ

[2] មាត្រា១១៦៩ កថាខណ្ឌទី២ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ២០០៧

[3] សេចក្តីកំណត់ចំពោះមាត្រានីមួយៗនៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ភាគ៦ គន្ថីទី៨ ទី៩ រៀបរៀងដោយក្រុមការងារជប៉ុន ដែលទទួលបន្ទុកធ្វើសេចក្តីព្រាងក្រមរដ្ឋប្បវេណី និងគណៈកម្មការទទួលបន្ទុកការពារសេចក្តីព្រាងក្រមរដ្ឋប្បវេណី ឆ្នាំ២០១០ កំណត់ពន្យល់ចំពោះមាត្រា ១១៦៩ទំព័រ៣១។

ភាពលីសែង ធ្វើការផ្ទេរចំពោះកិច្ចសន្យាការងារមួយចំនួន)។ ប៉ុន្តែចំពោះមតកសាសន៍នេះវិញ គោលដៅផ្សេងទៀតទាំងនេះត្រូវបានកាត់បន្ថយទាំងអស់។ ក្នុងន័យនេះ យើងអាចនិយាយបានថាសមត្ថភាពដែលតម្រូវចំពោះម្ចាស់បណ្តាំគឺមានគោលដៅគ្រាន់តែចង់ធានាឲ្យបាននូវគុណភាពពិតប្រាកដមួយចំពោះឆន្ទៈ ដែលបានបញ្ចេញដោយម្ចាស់បណ្តាំតែម្យ៉ាងប៉ុណ្ណោះ(សមត្ថភាពខាងឆន្ទៈ)ពីព្រោះថាមតកសាសន៍នេះគ្មានឥទ្ធិពលទាល់តែសោះទៅលើជីវភាពរស់នៅរបស់ម្ចាស់បណ្តាំដោយសារអានុភាពរបស់វាកើតមានតែនៅក្រោយពេលម្ចាស់បណ្តាំស្លាប់ ហើយអានុភាពនេះទៀតសោតកើតមានតែទៅលើការចាត់ចែងទ្រព្យសម្បត្តិដែលនៅសេសសល់ក្រោយពេលស្លាប់របស់គាត់តែប៉ុណ្ណោះ។ ហេតុនេះទើបតាមរយៈក្រមនេះទោះបីជាអ្នកដែលត្រូវបានកម្រិតសមត្ថភាពក៏ដោ[4] ក៏នៅតែអាចធ្វើមតកសាសន៍បានដដែល គ្រាន់តែត្រូវបន្ថែមលក្ខខណ្ឌមួយចំនួន ដើម្បីអាចបញ្ជាក់ពីភាពពិតប្រាកដនៃឆន្ទៈដែលបញ្ចេញមកនោះប៉ុណ្ណោះ។

ទោះបីជាយ៉ាងនេះក្តី ក្រមនេះបានទទួលស្គាល់សមត្ថភាពនៃម្ចាស់បណ្តាំទុកដូចជាគោលការណ៍ ចំណែកឯការបដិសេធសមត្ថភាពវិញត្រូវចាត់ទុកត្រឹមជា អញ្ញត្រកម្មមួយប៉ុណ្ណោះដែលជាអ្នកអះអាងត្រូវតែបង្ហាញភស្តុតាងអំពីអសមត្ថភាពនៃមតកជននាពេលធ្វើលិខិតមតកសាសន៍។

លក្ខខណ្ឌពិសេសដោយឡែកមួយទៀត នៃកិច្ចគតិយុត្តបែបមតកសាសន៍នេះ គឺស្ថិតត្រង់ថាបើទោះបីជាកិច្ចនេះបង្កើតដោយបំពេញបានត្រឹមត្រូវគ្រប់គ្រាន់រួចហើយនូវលក្ខខណ្ឌពិតប្រាកដនៃឆន្ទៈដែលជាលក្ខខណ្ឌគ្រឹះតែមួយគត់នេះក៏ដោយក៏បញ្ហាគតិយុត្តនៃឆន្ទៈនៅតែអាចចោទឡើងចំពោះសុពលភាពនៃលិខិតជាដរាប។

ខ.១. បុគ្គលដែលមានសមត្ថភាព

ម្ចាស់បណ្តាំ គឺជាបុគ្គលដែលធ្វើមតកសាសន៍ ប៉ុន្តែម្ចាស់បណ្តាំត្រូវមានសមត្ថភាពនៅពេលធ្វើមតកសាសន៍[5] ។ នៅក្នុងករណីដែលម្ចាស់បណ្តាំបានធ្វើមតកសាសន៍ក្នុងស្ថានភាពបាត់បង់ស្មារតីដោយសារគ្រឿងស្រវឹង ចាស់វង្វេងស្មារតីជាអាទិ៍ នោះមតកសាសន៍និងត្រូវចាត់ទុកជាមោឃៈ។ ម្យ៉ាងវិញទៀតចំពោះបុគ្គលដែលអះអាងអំពីការខ្វះសមត្ថភាពរបស់ម្ចាស់បណ្តាំត្រូវបញ្ជាក់ភស្តុតាងអំពីហេតុនេះ[6] ។ ម្ចាស់បណ្តាំត្រូវមានស្មារតីឬមានសមត្ថភាពក្នុងការគិតត្រិះរិះពិចារណាយ៉ាងត្រឹមត្រូវទើបអាចធ្វើការសន្និដ្ឋានថាមតកសាសន៍ធ្វើឡើងដោយឆន្ទៈរបស់ខ្លួនយ៉ាងពិតប្រាកដមែន។ បុគ្គលដែលមានសមត្ថភាពនេះត្រូវបានកំណត់ដោយច្បាប់មានដូច

[4] មាត្រា១១៧៦ កថាខណ្ឌទី១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ២០០៧
[5] មាត្រា១១៦៩ កថាខណ្ឌទី១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ២០០៧
[6] មាត្រា១១៦៩ កថាខណ្ឌទី២ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ២០០៧

ជាបុគ្គលដែលជានីតិជន និងអនីតិជនដែលបានអត្តាធិនភាពរួចផុតពីអាណាព្យាបាលសម្រាប់អនីតិជន ឬអំណាចមេបា អាចធ្វើមតកសាសន៍បាន[7]។

ខ.២. ការតាក់តែងមតកសាសន៍

ជាគោលការណ៍ មតកសាសន៍ត្រូវបានធ្វើឡើងដោយម្ចាស់បណ្តាំផ្ទាល់ ហើយទាមទារឲ្យម្ចាស់បណ្តាំនោះមានសមត្ថភាពគ្រប់គ្រាន់ក្នុងការវិនិច្ឆ័យ យល់ដឹងអំពីភាពត្រឹមត្រូវ មានបញ្ញាស្មារតីត្រឹមត្រូវជារួមគឺមិនមែនជាមនុស្សដដែលត្រូវបានច្បាប់កម្រិតសមត្ថភាពឡើយ។

ការតាក់តែងមតកសាសន៍ជាអាទិ៍ គឺជារឿងមួយដ៏ចាំបាច់សម្រាប់ម្ចាស់បណ្តាំដែលមានបំណងចង់ធ្វើលិខិតបណ្តាំមត៌ក។ តាមរយៈក្រមរដ្ឋប្បវេណីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាឆ្នាំ២០០៧បានកំណត់អំពីទម្រង់នៃការតាក់តែងមតកសាសន៍សម្រាប់ម្ចាស់បណ្តាំដែលចង់ធ្វើតាមទម្រង់មួយណាក៏បាន។

កថាខណ្ឌទី២៖ ភាពគ្មានប្រសិទ្ធិភាពនៃឆន្ទៈរបស់មតកជន

ពិតណាស់ថា មតកសាសន៍ ដែលបានបំពេញនូវលក្ខខណ្ឌគ្រឹះ និងអាចក្លាយជាកិច្ចដែលច្បាប់ព្រមទទួលស្គាល់នូវអានុភាពគតិយុត្ត ក៏ប៉ុន្តែអានុភាពនេះពុំសុទ្ធតែមានប្រសិទ្ធិភាពបរិបូរណ៍នោះឡើយ ដោយហេតុថាការណ៍ចាប់តាំងពីដំណាក់កាលនៃការតាក់តែងរហូតដល់ការស្លាប់របស់ម្ចាស់បណ្តាំមតកសាសន៍ត្រូវបានចាត់ទុក្ខគ្រាន់តែជាគម្រោងនៃការព្យាករណ៍មួយរបស់ម្ចាស់បណ្តាំប៉ុណ្ណោះ។ ដូចនេះប្រសិទ្ធិភាពនៃឆន្ទៈរបស់ម្ចាស់បណ្តាំនេះអាចប្រែប្រួលទាំងទៅមុន និងក្រោយមរណភាពរបស់គាត់។ ដោយមិនរាប់បញ្ចូលនូវ គ្មានប្រសិទ្ធិភាពក្នុងករណីដែលឆន្ទៈនៃមតកជននោះបានបំពានដល់ភាគបម្រុង និងក្នុងករណីដែលលក្ខខណ្ឌជាបន្ទុកនៃមតកសាសន៍មិនត្រូវបានបំពេញដោយអត្តគាហក បើជាមតកសាសន៍ជាប់បន្ទុក ឬលក្ខខណ្ឌបង្អង់[8] មានសម្មតិកម្មតែបីប៉ុណ្ណោះដែលអាចជាមូលហេតុបណ្តាលឲ្យប្រសិទ្ធិភាពនៃមតកសាសន៍ដែលកើតពីឆន្ទៈពិតប្រាកដរបស់មតកជនត្រូវបានកាត់បន្ថយ(គ្មានប្រសិទ្ធិភាពដោយផ្នែក) ឬអាចបណ្តាយឲ្យអស់ប្រសិទ្ធិភាពទាំងស្រុងតែម្តង។ សម្មតិកម្មទាំងបីនោះរួមមាន៖ ជួនកាលម្ចាស់បណ្តាំខ្លួនឯងបានលុបឆន្ទៈនោះចោលវិញ(ក) ឬជួនកាលអត្តគាហកនៃមតកសាសន៍នោះបានបដិសេធអានុភាពគតិយុត្តនៃមតកសាសន៍នោះចោលនៅក្រោយមរណភាពនៃមតកជន(ខ) ឬជួនកាលទៀត ទ្រព្យជាកម្មវត្ថុនៃមតកសាសន៍នោះបានវិនាសបង់ ឬក៏អត្តគាហកនៃមតកសាសន៍នោះបានស្លាប់នៅពេលចាប់ផ្តើមមតកសាសន៍(គ)។

---

[7] មាត្រា១១៦៨ កថាខណ្ឌទី១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ២០០៧

[8] សៀវភៅ Jean-Louis Baudouin,Pierre-Gabriel Jobin មានចំណងជើងថា៖ Les obligations បោះពុម្ពលើកទី៥នាឆ្នាំ១៩៩៨ ទំព័រ៤៦២។

ក. ការផ្លាស់ប្តូរឆន្ទៈនៃមតកជន

ដោយសារមតកសាសន៍អាចបង្កើតអានុភាពតែក្រោយពេលអស់ជីវិតនៃមតកជនច្បាប់បានទទួលស្គាល់សិទ្ធិផ្តាច់មុខរបស់ម្ចាស់បណ្តាំក្នុងការកែប្រែ ឬលុបចោលនូវមតកសាសន៍ដែលខ្លួនបានធ្វើរួចរាល់ហើយនៅគ្រប់ពេលវេលាទាំងអស់នៅមុនថ្ងៃមរណភាពរបស់គាត់។ មាត្រា១១៨៨នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីឆ្នាំ២០០៧ បានចែងថា៖ ម្ចាស់បណ្តាំអាចលុបចោលនូវមតកសាសន៍មួយភាគ ឬទាំងមូលនៅពេលណាក៏បាន។ ក្រមនេះទទួលស្គាល់ផងដែរនូវរូបភាពពីរយ៉ាងនៃការកែប្រែ ឬលុបនេះពោលគឺ៖ ដោយជាក់ជាក់លាក់ និងដោយតុណ្ហីភាព។

ត្រូវចាត់ទុកជាការកែប្រែ ឬលុបចោលជាក់លាក់ប្រសិនបើម្ចាស់បណ្តាំ ធ្វើលិខិតមតកសាសន៍ថ្មី ដោយបញ្ជាក់សេចក្តីច្បាស់ថា៖ លុបមតកសាសន៍មុនចោល[9]។ ដោយមិនមានលក្ខខណ្ឌកម្រិតអ្វីផ្សេងឡើយ មតកសាសន៍ដែលធ្វើឡើងដោយទម្រង់ណាក៏ដោយ សុទ្ធតែអាចលុបចោលដោយមតកសាសន៍ថ្មីតាមទម្រង់នៃមតកសាសន៍ដែលត្រូវលុបចោលនោះក៏បាន ឬតាមទម្រង់ដែលខុសពីទម្រង់នៃមតកសាសន៍មុននោះក៏បាន។ ក្នុងន័យនេះមតកជនអាចលុបមតកសាសន៍ដែលខ្លួនធ្វើឡើងតាមទម្រង់យថាភូតដោយការបង្កើតមតកសាសន៍ថ្មីដែលមានខ្លឹមសារជាការលុបមតកសាសន៍ចាស់ចោលតាមទម្រង់យថាភូតដូចគ្នាក៏បាន ឬតាមទម្រង់នៃលិខិតឯកជនក៏បាន។ ករណីនេះបញ្ហាចោទនៅត្រង់ថា បើមត៌កសំដែងឆន្ទៈកែប្រែ ឬលុបមតកសាសន៍ចោលតាមរយៈពាក្យសម្តី តែពុំបានសរសេរជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ តើចាត់ទុកជាការលុបចោលដោយជាក់លាក់ដែរឬទេ?ក្រមរដ្ឋប្បវេណីហាក់ពុំបានបញ្ញាតិករណីនេះឡើយប៉ុន្តែក្រមហាក់ពុំទទួលស្គាល់សុពលភាពនៃការកែប្រែឬលុបចោលតាមរូបភាពនេះដែរ។

ចំណែកការកែប្រែ ឬលុបមតកសាសន៍ដោយតុណ្ហីភាព សំដៅដល់ទម្រង់បីយ៉ាង ដែលកំណត់ក្នុងក្រមរដ្ឋប្បវេណីថ្មី៖

ទី១៖ ក្នុងករណីដែលម្ចាស់បណ្តាំគ្រាន់តែបង្កើតមតកសាសន៍ថ្មីដែលមានខ្លឹមសារដែលផ្ទុយពីមតកសាសន៍ដែលខ្លួនបានធ្វើជាមុនការស្រេច។ ទាក់ទងនិងចំណុចនេះច្បាប់ទទួលស្គាល់អត្ថិភាពនៃមតកសាសន៍ក្រោយនេះថាបានកែប្រែ ឬលុបចោលមតកសាសន៍ដែលបានធ្វើមុនចំពោះផ្នែកដែលផ្ទុយគ្នានោះប៉ុណ្ណោះ[10]។

ទី២៖ ក្នុងករណីដែលម្ចាស់បណ្តាំនាពេលនៅរស់បានចាត់ចែងទ្រព្យជាកម្មវត្ថុនៃមតកសាសន៍ នោះហើយបណ្តាលឲ្យខ្លឹមសារនៃមតកសាសន៍នោះពុំអាចអនុវត្តកើត[11]។ តាមសន្តតិកម្មនេះយើងអាចយល់បានថា

[9] មាត្រា១១៦៩ កថាខណ្ឌទី១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ២០០៧

[10] មាត្រា១១៨៩ កថាខណ្ឌទី២ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ២០០៧

[11] មាត្រា១១៩០ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ២០០៧

បើតាមរយៈមតកសាសន៍ម្ចាស់បណ្តាំបានបញ្ញាតិច្បាស់ថា ប្រគល់ផ្ទះមួយខ្នងទៅឲ្យលោក ក ប៉ុន្តែនាពេលនៅរស់ម្ចាស់បណ្តាំស្លាប់ បើទោះជាបញ្ញាតិនៅមានសុពលភាពនាថ្ងៃបើកមតកសាសន៍ក៏ដោយក៏ច្បាប់ចាត់ទុកថាខ្លឹមសារនៃមតកសាសន៍ដែលថាប្រគល់ផ្ទះមួយខ្នងទៅឲ្យលោក ក គឺបានត្រូវលុបចោលដោយម្ចាស់បណ្តាំតាមរយៈការចាត់ចែងនាពេលនៅរស់រួចបាត់ទៅហើយអានុភាពនៃខ្លឹមសារនេះក៏បានបាត់បង់លែងអនុវត្តកើតរួចហើយដែរ។

ទីបី៖ ក្នុងករណីនៃអច្ច័យទានដែលមានភ្ជាប់បន្ទុក ឬលក្ខខណ្ឌហើយអច្ច័យលាភីពុំបានបំពេញតាមបន្ទុក ឬលក្ខខណ្ឌនោះ។ ក្នុងករណីនេះច្បាប់ចាត់ទុកថាការមិនបំពេញឲ្យបាននូវបន្ទុក ឬលក្ខខណ្ឌតាមឆន្ទៈរបស់ម្ចាស់បណ្តាំ និងត្រូវចាត់ទុកជាម្ចាស់បណ្តាំបាន លុបចោលនូវអច្ច័យទាននោះ ហើយមតកសាសន៍ដែលមានខ្លឹមសារជាអច្ច័យទានក៏ពុំមានប្រសិទ្ធិភាពអនុវត្តបានដែរ។ ប៉ុន្តែការលុបចោលនេះ ក្រមរដ្ឋប្បវេណីហាក់តម្រូវឲ្យធ្វើតាមផ្លូវតុលាការ និងនៅពេលមានការដាស់តឿនឲ្យអច្ច័យលាភីបំពេញករណីកិច្ចនេះរួចហើយ តែគ្មានប្រសិទ្ធិភាព[12]។

ខ. ការបដិសេធនៃអត្ថគាហក

ទោះបីជាក្រមរដ្ឋប្បវេណីឆ្នាំ២០០៧ បានប្រកាន់យកគោលការណ៍ទទួលបន្ទុកដោយស្វ័យប្រវត្តិនូវមត៌កធ្វើជាមូលដ្ឋានក៏ដោយ ក៏ក្រមនេះទទួលស្គាល់ផងដែរនូវគោលការណ៍ជម្រះបញ្ជីមត៌កជាមុនក្នុងគោលដៅបញ្ចៀសនូវភាពធ្ងន់ធ្ងរនៃកាតព្វកិច្ចដែលបន្សល់ទុកដោយមតកជន[13]។ ដូចនេះសន្តតិជន ឬអច្ច័យលាភីនៅតែអាចបដិសេធទទួលយកសន្តតិកម្ម ឬអច្ច័យទានដែលជាចំណែករបស់ខ្លួនចោលបាននៅក្រោយពេលដឹងថាកាតព្វកិច្ចដែលត្រូវធ្លាក់មកលើខ្លួនធ្ងន់ធ្ងរ ឬមួយក៏អាចបដិសេធចោលផងដែរ កាលបើសន្តតិជន ឬអច្ច័យលាភីនោះពុំមានឆន្ទៈទៅពាក់ព័ន្ធនិងមតកសាសន៍នោះ ដោយសារតែមតកសាសន៍គ្រាន់តែជាកិច្ចឯកតោភាគីរបស់មតកជនប៉ុណ្ណោះ ដូចនេះអានុភាពរបស់វាក៏ពុំដាច់ខាតត្រូវតែទទួលយកនោះដែរ។ បដិសេធ ឬលុបចោលចំពោះសន្តតិកម្មអាចធ្វើឡើងដោយសន្តតិជនលើខ្លឹមសារទាំងស្រុង ឬដោយផ្អែកនៃមតកសាសន៍នៅក្រោយពេលធ្វើការស្រាវជ្រាវមត៌ករួចរាល់អស់ហើយ។ មាត្រា១២៤៨ និងមាត្រា១២៦០នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីឆ្នាំ២០០៧ បានកំណត់ថេរវេលាឲ្យតែបីខែ ដោយគិតចាប់ពីពេលដែលបានដឹងថាសន្តតិកម្មចំពោះខ្លួនបានចាប់ផ្តើម ប៉ុន្តែថេរវេលានេះអាចពន្យាពេលទៀតបានតាមពាក្យសុំរបស់សន្តតិជននោះទៅស្ថាប័នតុលាការ។

[12] មាត្រា១១៩៣ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ២០០៧

[13] សេចក្តីកំណត់ចំពោះមាត្រានីមួយៗនៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីភាគ៦ គន្ថីទី៨ ទី៩ រៀបរៀងដោយក្រុមការងារជប៉ុនដែលទទួលបន្ទុកធ្វើសេចក្តីព្រាងក្រមរដ្ឋប្បវេណី និងគណៈកម្មការទទួលបន្ទុកការពារសេចក្តីព្រាងក្រមរដ្ឋប្បវេណី ឆ្នាំ២០១០ កំណត់ពន្យល់ក្នុងផ្នែកទី១ ទំព័រទី១។

ចំពោះអច្ច័យលាភីវិញ ក្រមរដ្ឋប្បវេណីបានបែងចែករបបនៃការបដិសេធនេះជាពីរ ទៅតាមប្រភេទនៃអច្ច័យទាន។ បើជាអច្ច័យទានមានកំណត់ ការបោះបង់អច្ច័យទានលាភីមានកំណត់អាចធ្វើឡើងនៅពេលណាក៏បាន ក្រោយពេលម្ចាស់បណ្ដាំទទួលមរណភាព[14]។ ប៉ុន្តែបើអច្ច័យទានសកល ឬជាអច្ច័យទានឲ្យដល់សន្តតិជនវិញនោះ ការបដិសេធរបស់អច្ច័យទានសកល[15] ឬរបស់អច្ច័យទានលាភីជាសន្តតិជន[16] ត្រូវអនុលោមតាមបញ្ញត្តិនៃការបោះបង់សន្តតិកម្មទៅវិញ។

ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ការបដិសេធ ឬបោះបង់ចោលនូវអានុភាពនៃមតកសាសន៍នេះនិងពុំអាចលុបចោលទៅវិញតាមទំនើងចិត្តបានទេ[17]។ ហើយការបដិសេធ ឬបោះបង់អានុភាពនៃមតកសាសន៍នេះសោតនិងបង្កើតបាននូវអានុភាពប្រតិបត្តិសកម្មមួយ[18]។

គ. ការបាត់បង់ទ្រព្យ ឬមរណភាពនៃអត្ថគាហក

ជាគោលការណ៍ នាពេលចាប់ផ្ដើមមតកសាសន៍បើទ្រព្យមត៌កជាកម្មវត្ថុនៃមតកសាសន៍នេះត្រូវបានវិនាសបាត់បង់(ទាំងស្រុង ឬដោយផ្នែក)ដោយមូលហេតុប្រធានសក្តិ ឬបាត់បង់អត្ថិភាព[19] ឬមួយក៏អត្ថគាហកដែលត្រូវទទួលរងនូវអានុភាពនៃមតកសាសន៍នោះ បានទទួលមរណភាពនាពេលចាប់ផ្ដើមមតកសាសន៍ហើយប្រសិទ្ធិភាពនៃមតកសាសន៍ក៏ត្រូវបានកាត់បន្ថយ ឬក៏ត្រូវបានបាត់បង់ទាំងស្រុងទៅតាមនោះដែរ។ ប៉ុន្តែចំពោះការស្លាប់នៃអត្ថគាហកនេះលើកលែងតែម្ចាស់បណ្ដាំបានបង្ហាញឆន្ទៈផ្ទុយពីនេះ មតកសាសន៍អាចត្រូវបានចាត់ទុកជាមោឃៈ តែក្នុងករណីដែលអត្ថគាហកពុំមានសន្តតិជនតាមច្បាប់សម្រាប់ទទួលបន្តសិទ្ធិនេះប៉ុណ្ណោះ ពីព្រោះថាក្រមរដ្ឋប្បវេណីឆ្នាំ២០០៧ បានចែងយ៉ាងច្បាស់អំពីសិទ្ធិទទួលបន្តនៃសន្តតិជនជំនួស(ចំពោះករណីមរណភាពរបស់សន្តតិជននៃមតកជន)និងអំពីសិទ្ធិទទួលបន្តនៃសន្តតិជនរបស់អច្ច័យលាភី
(ចំពោះករណីមរណភាពនៃអច្ច័យលាភី)[20]។

ចំពោះករណីកិច្ចនៃមរណភាពរបស់អច្ច័យលាភីនេះ យើងគប្បីចែងចែកជាពីរគឺៈ ក្នុងករណីដែលអច្ច័យលាភីស្លាប់ទៅមុន ឬព្រមពេលគ្នាជាមួយមរណភាពរបស់មតកជន និងក្នុងករណីដែលអច្ច័យលាភីស្លាប់ក្រោយមរណភាពរបស់មតកជន។ ក្នុងករណីទីមួយបញ្ជាក់ថា អច្ច័យទាននោះពុំអាចបង្កើតអានុភាពឡើងព្រោះមតក

[14] មាត្រា១២០១ កថាខណ្ឌទី១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ២០០៧
[15] មាត្រា១២០១ កថាខណ្ឌទី១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ២០០៧
[16] មាត្រា១២០៥ កថាខណ្ឌទី១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ២០០៧
[17] មាត្រា១២០៤ កថាខណ្ឌទី១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ២០០៧
[18] មាត្រា១២៦១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ២០០៧
[19] មាត្រា១២០៥ កថាខណ្ឌទី១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ២០០៧
[20] មាត្រា១១៩៦ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ២០០៧

សាសន៍មានអានុភាពទៅបានលុះត្រាណាមតកជនស្លាប់[21]។ ផ្ទុយទៅវិញករណីទីពីរ បញ្ជាក់ថាអច្ច័យទាននោះទៅឲ្យសន្តតិជននៃអច្ច័យលាភីនោះប៉ុណ្ណោះ [22] ទោះបីជាមានការកំណត់បែបនេះហាក់ដូចជាសមហេតុផលក៏ដោយចុះ ក៏ប៉ុន្តែដោយសារតែអច្ច័យទាននេះត្រូវបានទទួលស្គាល់ថា ដូចគ្នានិងប្រទានកម្មត្រង់គោលដៅនៃឆន្ទៈក្នុងការធ្វើអំណោយរបស់មតកជន ពោលគឺជាកិច្ចគតិយុត្តមួយដែលផ្តោតសំខាន់ទៅលើគុណភាពនៃបុគ្គល (លើទំនាក់ទំនងផ្ទាល់ខ្លួនរវាងមតកជន និងអច្ច័យលាភីនោះ) ដូចនេះមរណភាពនៃអច្ច័យលាភីគប្បីត្រូវទុក្ខអច្ច័យទាននោះជាមោឃៈដែរ ហើយផ្ទេរអច្ច័យទាននោះចូលក្នុងទ្រព្យមត៌ករបស់មតកជនវិញដើម្បីជាប្រយោជន៍ដល់សន្តតិជននៃមតកជននោះ ពីព្រោះថាសន្តតិជននៃអច្ច័យលាភីពុំមានឆន្ទៈនៃមតកជនឡើយ។ ហេតុនេះការទទួលស្គាល់សិទ្ធិបន្តលើអច្ច័យទានណាមួយ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីឆ្នាំ២០០៧[23] ទៅឲ្យសន្តតិជននៃអច្ច័យលាភីនោះទុកដូចជា ការរំលោភធ្ងន់ធ្ងរមួយចំពោះឆន្ទៈនៃមតកជនដែរ។

ផ្នែកទី២៖ វិធីក្នុងការធ្វើមតកសាសន៍

កថាខណ្ឌទី១៖ ទម្រង់នៃមតកសាសន៍

ក. មតកសាសន៍ដោយលិខិតយថាភូត

លិខិតយថាភូត គឺជាទម្រង់មួយដែលអាចទុកចិត្តបានបំផុតដោយហេតុថា មតកសាសន៍តាមទម្រង់នេះជាលិខិតដែលធ្វើឡើងតាមរូបមន្តច្បាប់ដោយមានវត្តមានមន្ត្រីសាធារណៈមានវិជ្ជាជីវៈច្បាស់លាស់ផងដែរ និងសាក្សីចូលរួមបញ្ជាក់ពីភាពពិតប្រាកដនៃលិខិតផង។ ដូចនេះទម្រង់នេះ ជាទម្រង់នៃភស្តុតាងដ៏ខ្លាំងខ្លាបំផុតនេះហើយជាគុណសម្បត្តិតែមួយគត់នៃទម្រង់នេះ។ តើទម្រង់នេះត្រូវតាក់តែងយ៉ាងដូចម្តេច?

ក្នុងការធ្វើមតកសាសន៍ដោយលិខិតយថាភូត មតកជនត្រូវប្រាប់នូវរាល់ខ្លឹមសារលិខិតនេះ គឺជាការនិយាយប្រាប់សហការីនូវខ្លឹមសារនៃបណ្តាំដែលមតកជនបានព្រាងទុក ដើម្បីឲ្យសារការីធ្វើការបញ្ចូលខ្លឹមសារនោះទៅក្នុងលិខិត ជាទម្រង់យថាភូតឲ្យមានន័យ និងមានភាពគតិយុត្តតាមផ្លូវច្បាប់ដូចនិងលិខិតសាធារណៈ។ ចំពោះគុណភាពនៃសាក្សីវិញពុំមានគ្រប់បុគ្គលទាំងអស់សុទ្ធតែអាចចូលរួមធ្វើជាសាក្សីនៃលិខិតតាមទម្រង់នេះឡើយ។ ច្បាប់តែងកម្រិតលក្ខខណ្ឌចំពោះបុគ្គលិកមួយចំនួនមិនបានទទួលគុណភាពជាសាក្សីនេះឡើយ។ ដោយឈរលើមូលដ្ឋាននៃការធានានូវគុណភាពនៃសក្ខីកម្ម។ បុគ្គលទាំងនេះរួមមាន៖ ជនដែលមានទំនាក់ទំនងកំណត់ជាមួយនិងជនដែលត្រូវសន្មតថាជាសន្តតិជន អនីតិជន ឬជាសហព័ទ្ធ ឬមួយជាលោហិត

---

[21] មាត្រា១២០០ កថាខណ្ឌទី១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ២០០៧

[22] សេចក្តីកំណត់ចំពោះមាត្រានីមួយៗនៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីភាគ៦ គន្ថីទី៨ ទី៩ រៀបរៀងដោយក្រុមការងារជប៉ុនដែលទទួលបន្ទុកធ្វើសេចក្តីព្រាងក្រមរដ្ឋប្បវេណី និងគណៈកម្មការទទួលបន្ទុកការពារសេចក្តីព្រាងក្រមរដ្ឋប្បវេណី ឆ្នាំ២០១០កំណត់ពន្យល់ចំពោះមាត្រា១២០៣ ទំព័រ៦៥។

[23] មាត្រា១២០៣ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ២០០៧

ខ្សែផ្ទាល់របស់ជនទាំងនោះ។ ការហាមឃាត់ជនទាំងនេះ ក៏ព្រោះតែជនទាំងនេះសុទ្ធសឹងជាអ្នកដែលមានផលប្រយោជន៍ផ្ទាល់ពាក់ព័ន្ធនិងមតកសាសន៍ ហើយដែលអាចនាំឲ្យប៉ះពាល់ផងដែរ ដល់សុក្រឹត្យភាពក្នុងការធ្វើសក្ខីកម្មនានា។ ដូចគ្នាដែរ ក្នុងករណីដែលសារការីជាជនពាក់ព័ន្ធផ្ទាល់ក្នុងការធ្វើមតកសាសន៍ នោះសហព័ទ្ធ ឬញាតិលោហិតផ្ទាល់ ក្រឡាបញ្ជី ឬក៏និយោជិករបស់សារការីរូបនោះត្រូវបានចាត់ទុកថាជាជនដែលខ្វះលក្ខណៈសម្បត្តិជាសាក្សីផងដែរ[24]។

បន្ទាប់ពីបានកក់ត្រានៃខ្លឹមសារនៃមតកសាសន៍រួចរាល់ហើយ សាក្សីត្រូវតែសូត្រឲ្យខ្លាំងៗឲ្យដល់ម្ចាស់បណ្តាំ និងសាក្សីស្តាប់។ ម្ចាស់បណ្តាំ និងសាក្សីត្រូវធ្វើការទទួលស្គាល់ ឬបដិសេធនូវភាពត្រឹមត្រូវចំពោះអត្ថន័យនៃមតកសាសន៍ដែលសរសេរសារការីរួចត្រូវសរសេរឈ្មោះ អាយុ លំនៅឋាន និងចុះហត្ថលេខារៀងៗខ្លួនលើលិខិតយថាភូតនោះ។ បន្ទាប់មកសារការីត្រូវសរសេរឈ្មោះ អាយុ លំនៅឋាន និងចុះហត្ថលេខារបស់ខ្លួនលើលិខិតនោះទុកជាការស្រេចចំពោះទម្រង់នៃយថាភូតនេះ។

យ៉ាងណាមិញទម្រង់យថាភូតក៏អាចមានគុណវិបត្តិចំពោះមតកសាសន៍ផងដែរ។ កាលបើសម្រេចជ្រើសរើសទម្រង់នេះហើយ មតកជនត្រូវចំណាយសោហ៊ុយច្រើនឲ្យដល់មន្ត្រីសារការីដែលប្រហាក់ប្រហែលទៅនិងការជួលមេធាវីដែរ។ ម្យ៉ាងទៀត ការតម្រូវឲ្យមានវត្តមានតតិយជនដូចជា សារការី ពិសេសគឺសាក្សី និងនាំឲ្យមានភាពទុកជាសម្ងាត់បាននៃមតកសាសន៍ត្រូវកាត់បន្ថយទម្រាំដល់ពេលស្លាប់នៃមតកជននោះ។ ដើម្បីជៀសផុតពីគុណវិបត្តិនេះហើយ ទើបទម្រង់នៃលិខិតកេកជនតែងតែជាជម្រើសញឹកញាប់បំផុត។

គុណសម្បត្តិ

- សារការីដែលជាអ្នកជំនាញខាងច្បាប់ជាអ្នកធ្វើមតកសាសន៍ប្រភេទនេះ នោះមិនមានបញ្ហាអសុពលភាពដោយសារកង្វះលក្ខណៈទេ ដូច្នេះមតកសាសន៍ដោយលិខិតយថាភូតមានភាពត្រឹមត្រូវច្បាស់លាស់

- ជនដែលមិនចេះអក្សរក៏អាចធ្វើមតកសាសន៍នេះបានដែរ ដោយសារតែម្ចាស់មតកសាសន៍គ្រាន់តែពន្យល់អំពីខ្លឹមសារនៃមតកសាសន៍ដោយផ្ទាល់មាត់ចំពោះសារការីតែប៉ុណ្ណោះ

- ពេលអនុវត្តមតកសាសន៍ មិនចាំបាច់មាននីតិវិធីពិនិត្យបញ្ជាក់នោះទេ។

គុណវិបត្តិ

- ចាំបាច់មានការអន្តរាគមន៍ពីសំណាក់សារការី នោះនាំឲ្យចំណាយថវិការ

[24] មាត្រា១១៧២ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ២០០៧

- មានអ្នកទីបីដែលជាសាក្សីបានដឹងអំពីខ្លឹមសារនៃមតកសាសន៍ដែលជាការសម្ងាត់របស់មតកជនធ្វើមុនពេលទទួលមរណភាព[25]។

ខ. មតកសាសន៍ដោយលិខិតឯកជន

មតកសាសន៍ដោយលិខិតឯកជនជាទម្រង់ដែលប្រើញឹកញាប់បំផុត ព្រោះជាទម្រង់ដែលសាមញ្ញ និងងាយស្រួល។ តាមទម្រង់នេះម្ចាស់បណ្ដាំត្រូវសរសេរនូវរាល់អត្ថន័យទាំងអស់ដែលខ្លួនប្រាថ្នាសម្ដែងឆន្ទៈ រួចត្រូវចុះ ថ្ងៃ ខែ ឆ្នាំ និងត្រូវចុះហត្ថលេខាដោយមេដៃខ្លួនឯងផ្ទាល់[26] រាល់លក្ខខណ្ឌតម្រូវទាំងឡាយនៃលិខិតប្រភេទនេះសុទ្ធតែពុំអាចមានភាពស្មុគស្មាញសាំញ៉ាំឡើយ ហើយអាចជួយដល់មតកជនក្នុងការក្សាភាពសម្ងាត់នៃខ្លឹមសាររបស់មតកសាសន៍បានយ៉ាងល្អទៀតផង។ ក៏ប៉ុន្តែរាល់ការមិនបំពេញលក្ខខណ្ឌណាមួយដូចបានកំណត់ខាងដើមសុទ្ធតែអាចជាមូលហេតុនៃមោឃភាពដល់មតកសាសន៍ទាំងអស់[27]។ ជាក់ស្ដែងបើមតកសាសន៍ត្រូវបានសរសេរដោយអ្នកដទៃដែលពុំមានមតកជន ឬដោយម៉ាស៊ីនណាមួយ ពោលគឺមិនផ្ទាល់ដៃរបស់មតកជន មតកសាសន៍នោះនិងត្រូវចាត់ទុកជាមោឃ ពីព្រោះថានៅក្រោយពេលមរណភាពនៃមតកជនបើមានបញ្ហាទាក់ទងនិងសុក្រឹត្យភាពនៃមតកសាសន៍កើតឡើងនោះគេនិងពិបាកបញ្ជាក់ឲ្យបានច្បាស់លាស់ តើមតកសាសន៍នោះពិតជាធ្វើឡើងដោយម្ចាស់បណ្ដាំប្រាកដមែន ឬយ៉ាងណានោះ។ ដូចគ្នាដែរ ករណីដែលតម្រូវឲ្យសរសេរឡើងដោយដៃផ្ទាល់របស់មតកជន ក៏គង់មានគោលដៅផ្ទៀងផ្ទាត់មើលអក្សរតាមរយៈការប្រៀបធៀបមតកសាសន៍ និងអក្សររបស់មតកជនរូបនោះ ដែលសរសេរលើលិខិតផ្សេងៗ កាលពីនៅរស់។ ដូចគ្នាការសេរបន្ថែម ឬលុបចោលនៅពាក្យពេចន៍ខ្លះៗជាដើម ទើបច្បាប់តម្រូវឲ្យមានការសរសេរបញ្ជាក់ជាចាំបាច់ចំពោះការផ្លាស់ប្ដូរទាំងនេះពិតជាត្រូវបានធ្វើឡើងដោយសាមីជនមែនឬទេ[28]?

បើទោះបីជាទម្រង់នេះ មានភាពងាយស្រួលមិនសាំញ៉ាំហើយអនុញ្ញាតិឲ្យម្ចាស់បណ្ដាំចំណាយសោហ៊ុយថោកក្នុងការតាក់តែងលិខិត និងអាចរក្សាខ្លឹមសារជាសម្ងាត់នៃលិខិតបាន(ដែលនេះផ្ទុយស្រឡះពីការរត់ទៅមន្ត្រីសារការីសម្រាប់ទម្រង់យថាភូត)ក៏ពិតមែន ក៏ប៉ុន្តែទម្រង់នេះក៏មានហានិភ័យខ្ពស់ផងដែរដូចជា៖ អាចប្រឈមនិងមោឃភាពមិនច្បាស់លាស់នៃខ្លឹមសារព្រមទាំងក្រោមពេលមរណភាពរបស់មតកជននោះអាច

---

[25] សមាជិកក្រុមការងារគ្រូបណ្តុះបណ្តាលនៃសាលាភូមិន្ទចៅក្រមដោយមានការគាំទ្រពីសហប្រតិបត្តិការ JICA, ក្រមរដ្ឋប្បវេណីភាគ៦ (លើកទី១ ឆ្នាំ២០១២), ទំព័រទី៣៨។

[26] សៀវភៅ Philippe MALAURIE មានចំណងជើងថា៖ Les successions បោះពុម្ពដោយ Edition Defrenois ឆ្នាំ២០០៧ ទំព័រ ២៥០ ដល់២៥១។

[27] សៀវភៅរបស់ Philippe MALAURIE មានចំណងជើងថា៖ Les successions បោះពុម្ពដោយ Edition Defrenois ឆ្នាំ២០០៣ ទំព័រ២៥២)។

[28] មាត្រា១១៧៤ កថាខណ្ឌទី២ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ២០០៧

ប្រឈមនិងការវិនាសបាត់បង់ទៅលិខិតនោះផងដែរ។ ដូចនេះហើយ បើនីតិបញ្ញាតិបានបង្កើតឲ្យមានឡើងនូវទម្រង់ទីបីនៃមតកសាសន៍ដែលជាលិខិតចម្រុះគ្នារវាងលិខិតយថាភូត និងលិខិតឯកជនក្នុងគោលបំណងកាត់បន្ថយឲ្យបានជាអតិបរមានូវហានិភ័យទាំងឡាយដែលកើតពីលិខិតទាំងពីរនេះ។

គុណសម្បត្តិ

- ម្ចាស់បណ្តាំអាចធ្វើមតកសាសន៍ដោយលិខិតឯកជនបានដោយខ្លួនឯង ដោយពុំចាំបាច់មានអន្តរាគមន៍ពីសារការី ឬវត្តមានរបស់សាក្សី

- ដោយគ្មានអន្តរាគមន៍ពីសារការី នោះមិនចាំបាច់ចំណាយសោហ៊ុយ

- ដោយសារតែគ្មានវត្តមានរបស់សាក្សី នោះអាចរក្សាការសម្ងាត់នៃខ្លឹមសារនៃមតកសាសន៍បាន។

គុណវិបត្តិ

- មិនសូវមានភាពត្រឹមត្រូវច្បាស់លាស់នោះទេ ព្រោះម្ចាស់បណ្តាំមិនមែនជាអ្នកច្បាប់ នោះអាចមានករណីអសុពលភាព ដោយសារតែផ្ទុយនិងទម្រង់

- បើសិនជាអ្នកដែលមិនចេះអក្សរ នោះមិនអាចធ្វើមតកសាសន៍ដោយលិខិតឯកជនបានទេ

- អាចបាត់បង់ អាចមានការក្លែងបន្លំ ឬធ្វើក្លែងក្លាយបាន

- ចាំបាច់ទាមទារឲ្យមានការត្រួតពិនិត្យបញ្ជាក់ ដើម្បីអនុវត្តមតកសាសន៍ដោយលិខិតឯកជននេះ[29]។

គ. មតកសាសន៍ដោយលិខិតសម្ងាត់

មតកសាសន៍ដោយលិខិតសម្ងាត់ គឺជាទម្រង់មួយដែលអនុញ្ញាតិឲ្យអ្នកចេះអក្សរអាចធ្វើមតកសាសន៍របស់ខ្លួនដោយរក្សាខ្លឹមសារនោះជាសម្ងាត់ទាំងស្រុង។ ដូចនេះ គេអាចការពារកុំឲ្យមានការលុបចោល ឬលួចកែប្រែដោយតតិយជនបាន។

មតកសាសន៍តាមលិខិតសម្ងាត់នេះ[30]អាចត្រូវបានសរសេរដោយជនដទៃ ឬដោយម៉ាស៊ីនបាន។ ចំណុចសំខាន់គឺត្រង់ថាម្ចាស់បណ្តាំត្រូវចុះហត្ថលេខាលើលិខិតនោះជាដាច់ខាត។ ម្ចាស់បណ្តាំត្រូវដាក់លិខិតនោះក្នុងស្រោមបិតជិត ហើយចុះហត្ថលេខា ឬសរសេរសញ្ញាសម្គាល់ ឬមធ្យោបាយផ្សេងៗទៀតដែលអាចវិនិច្ឆ័យបានអំពីការបើក ឬមិនបានបើកស្រោមលិខិតនេះនៅស្រោមមាត់លិខិតនោះ។ ម្ចាស់បណ្តាំត្រូវដាក់លិខិតដែលបានបិតជិតនោះ នៅចំពោះមុខមន្ត្រីសារការីម្នាក់ និងសាក្សីពីរនាក់ ព្រមទាំងធ្វើសេចក្តីថ្លែងការណ៍ថាលិខិតនេះ ជាលិខិតមតកសាសន៍របស់ខ្លួន ហើយបើមានជនក្រៅពីសម័យខ្លួនបានសរសេរត្រូវសេចក្តីថ្លែងការណ៍អំពីឈ្មោះ

[29] សមាជិកក្រុមការងារគ្រូបណ្តុះបណ្តាលនៃសាលាភូមិន្ទចៅក្រមដោយមានការគាំទ្រពីសហប្រតិបត្តិការ JICA, ក្រមរដ្ឋប្បវេណីភាគ៦ (លើកទី១ ឆ្នាំ២០១២), ទំព័រទី៣៩។

[30] មាត្រា១១៧៧ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ២០០៧

និងស្ថានភាពរបស់ជនដែលបានសរសេរនោះ។ សារការីត្រូវចុះ ថ្ងៃ ខែ ឆ្នាំដែលសាមីខ្លួនបានដាក់លិខិតនោះជាមួយគ្នានិងសាក្សីព្រមទាំងម្ចាស់បណ្តាំផងដែរ។

ក្នុងករណីដោយឡែកមួយទៀត ដោយគិតដល់ស្ថានភាពនៃលទ្ធភាពរបស់ម្ចាស់បណ្តាំផ្ទាល់ក្នុងការតាក់តែងលិខិតបណ្តាំនេះផង និងការកែតម្រូវឲ្យគាត់ត្រូវតែគោរពតាមលក្ខខណ្ឌបន្ថែមផង។ ទើបច្បាប់បានបង្កើតឲ្យមានទម្រង់ជាពិសេសដោយឡែកសម្រាប់មតកជនប្រភេទនេះ។ ប៉ុន្តែនេះពុំមានន័យថា៖ មតកជនក្នុងស្ថានភាពនេះមានបញ្ហាស្មារតីដែលអាចប៉ះពាល់ដល់គុណភាពនៃឆន្ទៈដូចក្នុងករណីនៃជននៅក្រោមអាណាព្យាបាលនោះឡើយ។

គុណសម្បត្តិ

- ទោះបីអ្នកដែលមិនចេះអក្សរ ក៏អាចធ្វើមតកសាសន៍ដោយលិខិតសម្ងាត់បានដែរ
- អាចរក្សាការពារ ការធ្វើក្លែងក្លាយ ឬក្លែងបន្លំបាន ដោយសារតែទុកនៅសារការី
- អាចរក្សាការសម្ងាត់អំពីខ្លឹមសារ តែមតកសាសន៍បានដោយសារតែពុំចាំបាច់ឲ្យសារការីសូត្រឲ្យសាក្សីស្តាប់ ដូចមតកសាសន៍តាមលិខិតយថាភូតឡើយ។

គុណវិបត្តិ

- ចាំបាច់មានការអន្តរាគមន៍ពីសារការី
- ចាំបាច់ធ្វើការពិនិត្យបញ្ជាក់ ពេលអនុវត្តមតកសាសន៍[31]។

កថាខណ្ឌទី២៖ ទម្រង់នៃមតកសាសន៍ក្នុងស្ថានភាពពិសេស

នៅក្នុងទម្រង់ធម្មតា ម្ចាស់បណ្តាំចូលរួមក្នុងការរៀបចំមតកសាសន៍ដោយផ្ទាល់ខ្លួនតាមទម្រង់ណាមួយដែលជ្រើសរើស ដូចជាការសរសេរដោយផ្ទាល់ដៃខ្លួនឯង និងចុះហត្ថលេខាលើលិខិតនោះ ឬក៏ប្រាប់ដោយផ្ទាល់មាត់នៅខ្លឹមសារនៃមតកសាសន៍ដល់សាការីជាដើម។ ផ្ទុយទៅវិញទម្រង់ពិសេសដែលត្រូវបានប្រើនៅពេលដែលម្ចាស់បណ្តាំមិនអាចសរសេរ ឬធ្វើមតកសាសន៍តាមទម្រង់ធម្មតាបាន ពោលគឺត្រូវមានលក្ខខណ្ឌពិសេសមួយក្នុងការធានា នៅគុណភាពនៃលិខិត ដើម្បីសម្រចឲ្យស្របទៅតាមស្ថានភាពពិសេសនោះដែរ។ ជាការកត់សម្គាល់មតកសាសន៍ក្នុងស្ថានភាពពិសេសនេះ មានទម្រង់ប្រហាក់ប្រហែលនិងលិខិតយថាភូត ពីព្រោះថាក្រោមគំនៀបនៃស្ថានភាពនេះ មតកជនពុំអាចធ្វើលិខិតដោយផ្ទាល់ខ្លួនឯង និងសម្ងាត់បានទៀតឡើយ។ ប៉ុន្តែទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយតាមទម្រង់ក្នុងស្ថានភាពពិសេសនេះ អាចនិងបង្កើតអានុភាពតាមផ្លូវច្បាប់ដូចមតកសាសន៍ក្នុងស្ថានភាពធម្មតាបានតែក្នុងលក្ខខណ្ឌដែលនៅក្រោយការបញ្ចប់ទៅស្ថានភាពធម្មតា(បើម្ចាស់បណ្តាំ

[31] សមាជិកក្រុមការងារគ្រូបណ្តុះបណ្តាលនៃសាលាភូមិន្ទចៅក្រមដោយមានការគាំទ្រពីសហប្រតិបត្តិការ JICA, ក្រមរដ្ឋប្បវេណីភាគ៦ (លើកទី១ ឆ្នាំ២០១២), ទំព័រទី៤០។

នៅរស់) ឬយកទៅធ្វើការបញ្ជាក់ទទួលស្គាល់ពីតុលាការប៉ុណ្ណោះ(បើម្ចាស់បណ្តាំបានស្លាប់)។ ដូចនេះអាចនិយាយបានថាគ្មានទម្រង់ពិសេសនៃមតកសាសន៍ក្រៅពីទម្រង់នៃលិខិតឯកជន និងលិខិតសម្ងាត់។

ក. មតកសាសន៍នៃជនដែលកំពុងជួបគ្រោះថ្នាក់បន្ទាន់ដល់អាយុជីវិត

ទោះបីជាកំពុងស្ថិតនៅក្នុងស្ថានភាពគ្រោះថ្នាក់បន្ទាន់ដល់អាយុជីវិតក៏ដោយ ប្រសិបបើមតកជនមានសមត្ថភាពធ្វើមតកសាសន៍ដោយលិខិតឯកជន មតកជនអាចធ្វើបាន។ ម្យ៉ាងទៀតប្រសិនបើមតកជន ហៅសាការីបាន ក៏អាចធ្វើមតកសាសន៍នោះដោយលិខិតយថាភូតផងដែរ។ ក៏ប៉ុន្តែអាចមានករណីដែលគ្មានលទ្ធភាព ឬពុំមានពេលវេលាគ្រប់គ្រាន់(បន្ទាន់) នោះម្ចាស់បណ្តាំក៏អាចធ្វើមតកសាសន៍ដោយផ្ទាល់មាត់នៅចំពោះមុខសាក្សីផងដែរ [32] ។ យ៉ាងណាមិញ ក្រមរដ្ឋប្បវេណីថ្មីពុំបានកំណត់អត្ថសញ្ញាណនៃគ្រោះថ្នាក់បន្ទាន់ដល់អាយុជីវិតនេះ ដោយគ្រាន់តែបញ្ជាក់ថាវាអាចមានមូលហេតុមកពីជំងឺ ឬហេតុផ្សេងៗទៀតតែប៉ុណ្ណោះ។ ហេតុនេះហាក់ពុំច្បាស់លាស់ដដែល។

ក្នុងករណីម្ចាស់បណ្តាំត្រូវប្រកាសខ្លឹមសារនៃមតកសាសន៍ដោយផ្ទាល់មាត់ ចំពោះមុខសាក្សីម្នាក់យ៉ាងតិចបីនាក់ដែលត្រូវមានវត្តមាននាពេលនោះ។ សាក្សីដែលទទួលបានការប្រកាសដោយផ្ទាល់មាត់នេះ ត្រូវសរសេរជាលាយលក្ខណ៍អក្សរនូវខ្លឹមសារនៃមតកសាសន៍នោះនិងបង្ហាញឲ្យឃើញសាក្សីដទៃទៀតមើល។ បន្ទាប់មកសាក្សីនីមួយៗត្រូវបញ្ជាក់ពីភាពត្រឹមត្រូវ និងចុះហត្ថលេខាលើមតកសាសន៍ជាការស្រេច។

មតកសាសន៍ទម្រង់នេះ តម្រូវឲ្យមានការដាក់ពាក្យសុំទៅតុលាការ ដើម្បីបញ្ជាក់ភាពពិតប្រាកដរបស់ម្ចាស់បណ្តាំដល់សាក្សីណាម្នាក់ ឬបុគ្គលដែលពាក់ព័ន្ធនិងផលប្រយោជន៍ក្នុងរយៈពេលមួយខែគិតចាប់ពីថ្ងៃដែលបានធ្វើមតកសាសន៍នោះ បើពុំដូច្នេះទេ និងពុំមានអានុភាពតាមច្បាប់ឡើយ។

ខ. មតកសាសន៍នៃជនដែលត្រូវជាប់ឃុំឃាំង នៅក្នុងនាវា ឬយន្តហោះ

ក្រមរដ្ឋប្បវេណីថ្មី អនុញ្ញាតិឲ្យបុគ្គលដែលត្រូវជាប់ឃុំឃាំង និងនៅក្នុងនាវា ឬយន្តហោះអាចធ្វើមតកសាសន៍ដោយវិធីដោយឡែក [33] ។ នៅក្នុងមន្ទីឃុំឃាំងជនដែលជាប់ឃុំឃាំងអាចធ្វើលិខិតមតកសាសន៍បានដោយមានវត្តមានរបស់មន្ត្រីនគរបាល ឬមន្ត្រីនៃមន្ទីរឃុំឃាំងម្នាក់ និងសាក្សីយ៉ាងតិច២នាក់ទៀត។ ចំណែកឯបុគ្គលដែលកំពុងស្ថិតក្នុងនាវា ឬយន្តហោះវិញ ចាំបាច់ត្រូវមានវត្តមានមេបញ្ជាការបរិបាលនាវា ឬយន្តហោះ និងសាក្សីយ៉ាងតិច២នាក់។ មតកជនប្រភេទនេះអាចធ្វើបណ្តាំដោយផ្ទាល់មាត់នៅចំពោះមុខជនដែលបានរៀបរាប់ខាងលើនេះបាន។

[32] មាត្រា១១៧៧ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ២០០៧

[33] មាត្រា១១៧៨ កថាខណ្ឌទី១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ២០០៧

មតកសាសន៍របស់ជនទាំងនេះ ជាគោលការណ៍ត្រូវធ្វើឡើងតាមនីតិវិធីដូចគ្នានិងការធ្វើមតកសាសន៍ដោយលិខិតយថាភូតដែរ គ្រាន់តែក្នុងការណីនេះនគរបាល ឬមន្ត្រីនៃមន្ទីរឃុំឃាំង មេបញ្ជាការ បរិបាលនាវា ឬយន្តហោះ និងត្រូវធ្វើតួជំនួសសាការីប៉ុណ្ណោះ [34] ។ តែទោះជាយ៉ាងណាជនទាំងនេះពុំមានជាសាការីនោះទេ។ ដូចនេះមតកសាសន៍ដែលធ្វើឡើងក្នុងករណីទាំងនេះ ក៏ពុំមានជាលិខិតយថាភូតដែរ។ យោងទៅតាមគោលគំនិតនៃក្រមនេះមតកសាសន៍ដែលធ្វើឡើងតាមវិធីនេះ ហាក់គ្រាន់តែជាលិខិតបណ្ដោះអាសន្នតែប៉ុណ្ណោះ។ និងពុំមានអានុភាពឡើយ ប្រសិនបើម្ចាស់បណ្ដាំបន្តនៅរស់ក្នុងអំឡុងពេល៦ខែ(គិតចាប់ពីពេលដែលម្ចាស់បណ្ដាំនោះត្រូវបានដោះលែង ឬចុះពីនាវា ឬយន្តហោះ) ហើយអាចធ្វើមតកសាសន៍តាមទម្រង់ណាមួយស្ថិតក្នុងទម្រង់នៃលិខិតយថាភូត ឬលិខិតឯកជន ឬលិខិតសម្ងាត់។

គ.មតកសាសន៍នៃជនដែលមិនអាចនិយាយបាន

ក្នុងករណីនេះ [35] ម្ចាស់បណ្ដាំអាចប្រាប់អំពីខ្លឹមសារនៃមតកសាសន៍ដល់សាការីដោយធ្វើសេចក្ដីថ្លែងការណ៍ដល់អ្នកបកប្រែភាសាសញ្ញា ឬសរសេរដោយដៃខ្លួនផ្ទាល់ដើម្បីជំនួសឲ្យការប្រាប់សេចក្ដីថ្លែងការណ៍។ សាការីក្រោយពីបានសរសេរជាលាយលក្ខណ៍អក្សរនូវខ្លឹមសារនៃមតកសាសន៍រួចរាល់អាចប្រាប់អំពីខ្លឹមសារដែលបានសរសេរនោះ តាមរយៈអ្នកបកប្រែរបស់អ្នកបកប្រែទៅម្ចាស់បណ្ដាំបានដើម្បីជំនួសការអានឲ្យស្ដាប់។

ឃ. មតកសាសន៍នៃជនជាតិខ្មែរដែលរស់នៅបរទេស

ជនជាតិខ្មែរដែលរស់នៅបរទេសអាចធ្វើមតកសាសន៍ដោយអនុលោមតាមទម្រង់ដែលអនុម័តដោយប្រទេសដែលខ្លួនកំពុងរស់នៅបាន។ ទោះបីយ៉ាងណាក៏ដោយកាលបើមតកសាសន៍ត្រូវបានធ្វើនៅចំពោះមុខសាការីបរទេសនិងមានឧបសគ្គផ្នែកខាងភាសា។ ដូច្នេះហើយប្រសិនបើស្ថានកុងស៊ុលកម្ពុជាមានទីតាំងនៅកន្លែងដែលជនជាតិខ្មែរស្ថិតនៅកុងស៊ុលនោះត្រូវដើរតួនាទីជាសាការីដើម្បីឲ្យជនជាតិខ្មែរអាចធ្វើមតកសាសន៍ដោយលិខិតយកថាភូត ឬលិខិតសម្ងាត់តាមទម្រង់ច្បាប់កំណត់បាន[36]។

ក្រោយពីបានស្គាល់អំពីបណ្ដាំលក្ខខណ្ឌទាំងឡាយក្នុងការបង្កើតមតកសាសន៍រួចហើយ យើងនិងសិក្សាជាបន្ទាប់ទៀតនូវរាល់ខ្លឹមសារទាំងឡាយដែលគតិយុត្តបែបមតកជន ហើយក៏ជាភស្តុតាងតែមួយគត់នៃការបង្ហាញឆន្ទៈរបស់ខ្មោចនេះ។ ដូចនេះការអនុវត្តមតកសាសន៍ក៏ត្រូវអនុលោមផងដែរនូវខ្លឹមសារទាំងនេះ ក្រោយពេលមរណភាពនៃមតកជន។

[34] មាត្រា១១៧៨ កថាខណ្ឌទី៤ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ២០០៧

[35] មាត្រា១១៧៨ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ២០០៧

[36] មាត្រា១១៨១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ២០០៧

កថាខណ្ឌទី៣៖ ខ្លឹមសារនៃមតកសាសន៍

ក. ការផ្តាច់មត៌កពីជនដែលសន្មតថាជាសន្តតិជន

បុគ្គលដែលបានសន្មតថាជាសន្តតិជននិងត្រូវក្លាយជាទៅជាសន្តតិជនដែលមានសិទ្ធិក្នុងការទទួលនូវចំណែកមត៌ក។ សម្រាប់សន្តតិកម្មតាមមតកសាសន៍ម្ចាស់បណ្តាំអាចបង្ហាញឆន្ទៈតាមរយៈលិខិតមតកសាសន៍របស់ខ្លួន ក្នុងការកំណត់បុគ្គលដែលនិងទទួលបានទ្រព្យ ទោះបីជាបុគ្គលនោះមិនមែនជាជនដែលត្រូវបានកំណត់ក្នុងច្បាប់ជាជនដែលមានសិទ្ធិក្លែងក្លាយសន្តតិជនក៏ដោយ។ តែទោះជាយ៉ាងនេះក្តីការកំណត់ចំពោះបុគ្គលដែលនិងត្រូវក្លាយជាសន្តតិជនតាមរយៈឆន្ទៈរបស់ម្ចាស់បណ្តាំ គឺមិនត្រូវឲ្យផ្ទុយពីបញ្ញាតិស្តីពីភាគបម្រុងឡើយ។ បញ្ញាតិស្តីពីភាគបម្រុងនិងធ្វើការសិក្សានៅក្នុងជំពូកទី៣ ស្តីពី ភាគបម្រុង និងចំណុចបន្តបន្ទាប់។

ទោះបីជាបុគ្គលដែលត្រូវបានសន្មតថាជាសន្តតិជនក៏ដោយ បុគ្គលនេះអាចនិងត្រូវក្លាយជាជនដែលត្រូវបានផ្តាច់មត៌កបានផងដែរ នៅក្នុងករណីដែលមានមូលហេតុផ្សេងៗតាមរយៈការបង្ហាញឆន្ទៈរបស់មតកជននៅក្នុងករណីដូចដែលបានបកស្រាយខាងក្រោម៖

ក.១. ការផ្តាច់តាមរយៈខ្លឹមសារនៃមតកសាសន៍

មតកជនអាចបង្ហាញឆន្ទៈរបស់ខ្លួននៅក្នុងខ្លឹមសារនៃមតកសាសន៍ ចំពោះការផ្តាច់មត៌កសន្តតិជនម្នាក់ ឬច្រើននាក់ហើយចាំបាច់ត្រូវតែបញ្ជាក់អំពីមូលហេតុនៃការផ្តាច់នោះឲ្យច្បាស់លាស់ និងត្រឹមត្រូវ។

ក.២. ការផ្តាច់តាមរយៈការដាក់ពាក្យសុំទៅតុលាការ

មតកជនកាលនៅរស់អាចដាក់ពាក្យសុំទៅតុលាការឲ្យផ្តាច់មត៌កពីជនដែលត្រូវបានសន្មតថាជាសន្តតិជននោះដោយមិនឲ្យទទួលសន្តតិកម្មបាន បើជនដែលត្រូវបានសន្មតថាជាសន្តតិជនដែលមានភាគបម្រុងបានប្រព្រឹត្តនូវសកម្មភាពដែលបានកំណត់ខាងក្រោមនេះ

បុគ្គលដែលបានធ្វើបានចំពោះមតកជនបានប្រមាថមតកជនយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរ ក្នុងករណីដែលអាចមកមើលថែមតកជនបាននៅពេលមតកជនមានជំងឺ តែមិនបានមើលថែចំពោះបុគ្គលដែលត្រូវបានទទួលសាលក្រម ឬសាលដីកាផ្តន្ទាទោសឲ្យជាប់ពន្ធនាគារមួយជីវិត និងបុគ្គលដែលបានប្រព្រឹត្តអំពើល្មើសធ្ងន់ធ្ងរគួរឲ្យកត់សម្គាល់ជាអាទិ៍[37]។

យ៉ាងណាមិញ ជនដែលបានសន្មតជាសន្តតិជនដែលបានទទួលការទាមទារអាចផ្តាច់មត៌កដូចដែលបានបកស្រាយក្នុងចំណុច (ក) និងខ ខាងលើអាចធ្វើវិវាទអំពីអត្ថិភាពឬនត្ថិភាពនៃមូលហេតុនៃការផ្តាច់មត៌ក

[37] មាត្រា១១៥១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ២០០៧

នេះដូចដែលបានបកស្រាយខាងលើ។ ហើយមតកជនក៏អាចស្នើសុំទៅតុលាការឲ្យលុបចោលអំពីការផ្ដាច់មត៌ក ចំពោះសន្តតិជនរបស់ខ្លួនវិញនៅពេលណាក៏បាន។

ខ. ការកំណត់មត៌ក

មតកជនអាចកំណត់ចំណែកមត៌ករបស់សហសន្តតិជនតាមមតកសាសន៍ ឬអាចបង្ហាញឆន្ទៈផ្ទុយពីបញ្ញាតិស្ដីពីចំណែកមត៌ករបស់បុគ្គលដែលទទួលបានផលប្រយោជន៍ពិសេសបាន។ ប៉ុន្តែការកំណត់ចំណែកមត៌កដែលបំពានភាគបម្រុង ត្រូវអនុលោមតាមបញ្ញាតិស្ដីពីភាគបម្រុង[38]។

បើមតកជនបានកំណត់ចំណែកមត៌ក ចំពោះសន្តតិជនតែម្នាក់ ឬច្រើននាក់ក្នុងចំណោមសហសន្តតិជនទាំងអស់ ចំណែករបស់សហសន្តតិជនផ្សេងទៀតត្រូវបានកំណត់ដោយយោងតាមបញ្ញាតិស្ដីពីការសម្រួលចំណែកមត៌ក[39]។

មតកជនអាចកំណត់នូវចំណែកមត៌កបានតាមរយៈខ្លឹមសារក្នុងមតកសាសន៍។ ឧទាហរណ៍ក្នុងករណីជនដែលត្រូវបានសន្មតថាជាសន្តតិជន គឺជាសហព័ទ្ធ និងកូនពីរនាក់ គឺជាចំណែកមត៌កតាមផ្លូវច្បាប់១ភាគ៣នៃជនដែលត្រូវបានសន្មតថាជាសន្តតិជន។ ប៉ុន្តែមតកជនអាចកំណត់ឲ្យនរណាម្នាក់ក្នុងចំណោមអ្នកទាំងនោះទទួលចំណែក១ភាគ២ក៏បាន។ ចំណែកមត៌ករបស់សន្តតិជនដែលកំណត់ដោយមតកជននេះ ហៅថាចំណែកមត៌កតាមការកំណត់។ ម្យ៉ាងវិញទៀតដែលចែងអំពីចំណែកមត៌ករបស់អ្នកទទួលផលប្រយោជន៍ពិសេស។

កំណត់សម្គាល់

(ក) ផលប្រយោជន៍ពិសេស គឺជាស្ថានភាពណាមួយដែលបុគ្គលនោះបានទទួលទ្រព្យសម្បត្តិពីម្ចាស់បណ្ដាំតាមរយៈប្រទានកម្ម អច្ច័យទាន(អច្ច័យទានពុំអាចយកមកពិចារណា ដើម្បីគណនាបានឡើយ ប្រសិនបើមិនទាន់បានធ្វើការបែងចែកនៅពេលដែលសន្តតិកម្មត្រូវបានចាប់ផ្ដើម) និងការធ្វើអំណោយដែលនៅក្នុងឱកាសនៃការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍របស់ខ្លួន ឬក្នុងហេតុការណ៍ផ្សេងទៀតដើម្បីសម្រួលមុខជំនួញ ឬជីវភាពរស់នៅប្រចាំថ្ងៃ។

(ខ) ការសម្រួលមត៌ក គឺជាការធ្វើឲ្យមានសមភាពចំពោះចំណែកមត៌ករបស់សន្តតិជនម្នាក់ៗដែលជាគោលការណ៍ សន្តតិជនម្នាក់ៗត្រូវទទួលបានចំណែកមត៌កស្មើៗគ្នា។ ហើយការសម្រួលចំណែកមត៌កនេះនិងត្រូវលើកយកមកពិចារណានៅក្នុងករណីដែលមានបុគ្គលណាបានទទួលផលប្រយោជន៍ពិសេស។

[38] មាត្រា១១៨២ កថាខណ្ឌទី១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ២០០៧

[39] មាត្រា១១៨២ កថាខណ្ឌទី២ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ២០០៧

(គ) ប្រទានកម្ម គឺជាកិច្ចសន្យាមួយដែលត្រូវមានអានុភាពដោយភាគីម្ខាងបង្ហាញឆន្ទៈផ្តល់ឲ្យភាគីម្ខាងទៀតនូវទ្រព្យសម្បត្តិដោយមិនគិតថ្លៃ ហើយភាគីម្ខាងទៀតយល់ព្រមទទួលបានន័យថារវាងភាគីអំណោយ និងអ្នកដែលទទួលអំណោយធ្វើនៅពេលមានជីវិត។

(ឃ) អច្ច័យទាន គឺជាប្រទានកម្មដែលម្ចាស់បណ្តាំធ្វើទៅឲ្យមនុស្សម្នាក់ ឬច្រើននាក់នូវទ្រព្យសម្បត្តិរបស់ខ្លួនតាមរយៈមតកសាសន៍ហើយមានអានុភាពនៅពេលដែលចាប់ផ្តើមសន្តតិកម្ម។

គ. ការកំណត់នូវវិធីបែងចែកមត៌ក

មតកជនអាចកំណត់នូវវិធីបែងចែកមត៌កតាមមតកសាសន៍ ឬអាចប្រគល់អាណត្តិឲ្យតតិយជនកំណត់វិធីនោះ[40]។

គ.១. ការកំណត់ដោយមតកជន

មតកជនអាចបង្ហាញឆន្ទៈរបស់ខ្លួននៅក្នុងខ្លឹមសារនៃមតកសាសន៍ ដោយកំណត់ឲ្យសន្តតិជន(ក)ស្នងក្រុមហ៊ុន រីឯ(ខ)ទទួលបានដីនិង(គ)ទទួលស្នងទ្រព្យសម្បត្តិនៅក្នុធានាគារ។ ម្យ៉ាងវិញទៀតមតកជនអាចបង្ហាញឆន្ទៈនៅក្នុងមតកសាសន៍បាន ដោយអាចកំណត់វិធីបែងចែកដោយគិតទៅតាមភាគនៃមត៌កទាំងអស់ ឬមួយផ្នែកចំពោះសន្តតិជនម្នាក់ ឬច្រើននាក់។

គ.២. មតកជនប្រគល់អាណត្តិឲ្យតតិយជនជាអ្នកកំណត់វិធីបែងចែក

ក្នុងករណីដែលមតកជន មិនអាចកំណត់វិធីបែងចែកមត៌កបាន ឬពិបាកក្នុងការកំណត់ពីវិធីបែងចែកមតកជនអាចបង្ហាញឆន្ទៈនៅក្នុងមតកសាសន៍បាន ដើម្បីប្រគល់អាណត្តិឲ្យទៅតតិយជនជាអ្នកកំណត់អំពីវិធីបែងចែកចំពោះមត៌កដែលត្រូវប្រគល់ឲ្យទៅសន្តតិជនបាន។ ដូច្នេះបុគ្គលដែលបានប្រគល់អាណត្តិដោយមតកជនជាអ្នកកំណត់វិធីបែងចែកត្រូវអនុវត្តឲ្យបានត្រឹមត្រូវទៅតាមការបង្ហាញឆន្ទៈរបស់មតកជននៅក្នុងមតកសាសន៍។ ចំណុចនេះនិងត្រូវបកស្រាយនៅបន្តបន្ទាប់ទៀត។

គ.៣. ការកំណត់នូវវិធីបែងចែកមត៌កដោយការធ្វើអនុប្បទាន

មតកជនអាចធ្វើអនុប្បទាននូវទ្រព្យសម្បត្តិទាំងអស់ ឬមួយផ្នែកធ្វើប្រទានកម្ម និងអច្ច័យទានតាមមតកសាសន៍ឲ្យទៅជនដែលត្រូវបានសន្មតថាជាសន្តតិជន ឬតតិយជនបានផងដែរ។ ម្យ៉ាងវិញទៀត បើមតកជនបានធ្វើមតកសាសន៍ដែលមានអត្ថន័យជាការធ្វើអនុប្បទាននូវទ្រព្យសម្បត្តិជាក់លាក់តែម្តង ឬច្រើនឲ្យទៅសហសន្តតិជនតែម្នាក់ ឬច្រើននាក់មតកសាសន៍នោះត្រូវបានសន្មតថាជាការកំណត់នូវវិធីនៃការបែងចែកមត៌

[40] មាត្រា១១៨៣ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ២០០៧

ក។ លើកលែងតែមតកសាសន៍នោះមានអត្ថន័យជាអច្ច័យទានច្បាស់លាស់ ដូចជាអច្ច័យទានភ្ជាប់បន្ទុកជាអាទិ៍ហើយបើតម្លៃនៃទ្រព្យនោះមានចំនួនលើសចំណែកមត៌ករបស់សហសន្តតិជន គឺត្រូវចាត់ទុកថាបានកំណត់នូវចំណែកមត៌កផងដែរ។ លើសពីនេះទៅទៀត បើមតកជននបានធ្វើមតកសាសន៍ចំពោះទ្រព្យតែមួយភាគនៅក្នុងចំណោមមត៌ក បើតម្លៃនៃទ្រព្យនោះមានចំនួនតិចជាងចំណែកមត៌កដែលសន្តតិជននោះត្រូវទទួលខុសត្រូវ លុះត្រាតែពុំមានការកំណត់ផ្សេងនៅក្នុងមតកសាសន៍នោះ ត្រូវសន្មតថា កំណត់វិធីបែងចែកមត៌កដែលត្រូវធ្លាក់ទៅលើសន្តតិជននោះតែប៉ុណ្ណោះ[41]។

ឃ. ការកំណត់អ្នកប្រតិបត្តិមតកសាសន៍ដោយខ្លឹមសារនៃមតកសាសន៍

នៅក្នុងខ្លឹមសារនៃមតកសាសន៍ ម្ចាស់បណ្តាំអាចកំណត់អ្នកប្រតិបត្តិមតកសាសន៍ម្នាក់ ឬច្រើននាក់ ឬអាចប្រគល់អាណត្តិឲ្យតតិយជនកំណត់អ្នកប្រតិបត្តិនោះតាមមតកសាសន៍បាន [42] ។ ក្នុងករណីដែលកូនមិនទាន់គ្រប់អាយុជានីតិជនអាចធ្វើទៅបានចំពោះការប្រគល់អាណត្តិឲ្យឪពុកមាររបស់សន្តតិជនធ្វើការកំណត់បែងចែកមត៌ក។ ប៉ុន្តែការប្រគល់អាណត្តិឲ្យទៅសន្តតិជនមិនបានត្រូវបានអនុញ្ញាតិឡើយ។

ង. ករណីមតកជនហាមឃាត់មិនឲ្យបែងចែកក្នុងរយៈពេលកំណត់

ករណីមតកជនហាមឃាត់មិនឲ្យបែងចែកក្នុងរយៈពេលកំណត់ នេះគឺជាឆន្ទៈរបស់ម្ចាស់ទ្រព្យដែលមានការហាមឃាត់ចំពោះការបែងចែកមត៌កនៅក្នុងអំឡុងពេលកំណត់មួយ។ តាមរយៈក្រមរដ្ឋប្បវេណីមតកជនអាចហាមឃាត់មិនឲ្យបែងចែកនៅក្នុងអំឡុងពេលដែលមិនលើសពី៥(ប្រាំ)ឆ្នាំ គិតចាប់ពីពេលដែលចាប់ផ្តើមសន្តតិ[43] ។

---

41 មេធាវី អ៊ីវ ប៉ូលី, នីតិរដ្ឋប្បវេណី៖ (មេរៀនសង្ខេប)(ភ្នំពេញ, ថ្ងៃទី២១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១១), ១៨

42 មាត្រា១១៨៦ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ២០០៧

43 មាត្រា១១៨៣ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ២០០៧

ជំពូកទី២
ការប្រតិបត្តិមតកសាសន៍

ជំពូកទី២៖ ការប្រតិបត្តិមតកសាសន៍

ផ្នែកទី១៖ នីតិវិធីត្រៀមដើម្បីអនុវត្តមតកសាសន៍

កថាខណ្ឌទី១៖ ការពិនិត្យបញ្ជាក់ និងការបើកលិខិតមតកសាសន៍

ក. ប្រកាសអំពីមតកសាសន៍

ចំពោះមតកសាសន៍ ដែលធ្វើឡើងក្រៅពីទម្រង់លិខិតយថាភូត ចាំបាច់ត្រូវមានការពិនិត្យបញ្ជាក់ឲ្យបានច្បាស់លាស់ និងត្រឹមត្រូវ។ ចំពោះការពិនិត្យ និងបញ្ជាក់ឲ្យបានច្បាស់លាស់លើលិខិតមតកសាសន៍នេះគឺធ្វើឡើងដើម្បីឲ្យបុគ្គលដែលមានផលប្រយោជន៍ពាល់ព័ន្ធនិងមតកសាសន៍ ដូចជាសន្តតិជន អច្ច័យលាភីជាអាទិ៍ បានដឹងពួពីមត៌ក និងខ្លឹមសារនៃមតកសាសន៍ ដែលបន្សល់ទុកដោយមតកជន។ អ្នកថែរក្សាគ្រប់គ្រងលិខិតមតកសាសន៍ ត្រូវដាក់ពាក្យសុំការបញ្ជាក់លិខិតនោះដោយភ្ជាប់លិខិតមកតកសាសន៍នោះ ជូនទៅតុលាការដោយគ្មានការយឺតយ៉ាវ ក្រោយពីខ្លួនបានដឹងអំពីការចាប់ផ្តើមសន្តតិកម្ម[44]។

ក្នុងករណីដែលបានរកឃើញលិខិតមតកសាសន៍ ក្រោយមរណភាពរបស់មតកជន អ្នកថែរក្សា និងគ្រប់គ្រងមតកសាសន៍ ត្រូវដាក់ពាក្យសុំទៅតុលាការដោយគ្មានការយឺតយ៉ាវ។ ម្យ៉ាងវិញទៀត ចំពោះលិខិតដែលបិទដោយប្រថាប់ត្រា ត្រូវបើកនៅក្នុងនីតិវិធីតុលាការ ដើម្បីការពារកុំឲ្យមានការកែប្រែ ហើយក្នុងករណី មានជនណាបើកលិខិតមតកសាសន៍ប្រភេទនេះនៅក្រៅតុលាការនិងត្រូវទទួលរងពិន័យ មិនលើសពី ១,000,000 (មួយលាន) រៀល ហើយមតកសាសន៍នោះ នៅតែមានអានុភាពដដែល មិនត្រូវបានចាត់ទុកជាមោឃៈឡើយ ទោះបីមានការបើកលិខិតនេះនៅក្រៅតុលាការក៏ដោយ[45]។

ខ. ការយល់ព្រម និងបោះបង់សន្តតិកម្ម

សន្តតិជនអាចធ្វើការយល់ព្រម ឬបោះបង់សន្តតិកម្មបាន។ សន្តតិកម្មអាចត្រូវបានបោះបង់ដោយមានមូលហេតុផ្សេងៗ ពិសេសក្នុងករណីដែលមតកជនមានទ្រព្យសម្បត្តិអកម្មច្រើនជាងទ្រព្យសម្បត្តិសកម្ម ដែលជាហេតុធ្វើឲ្យសន្តតិជនក្ស័យធនបាន។

សន្តតិជនត្រូវបានរក្សានៅសេរីភាពក្នុងការសម្រេចចិត្តថា តើត្រូវទទួលសន្តតិកម្ម ឬមិនទទួល។ មានន័យថា ក្នុងអំឡុងពេល ៣ (បី) ខែ ដោយគិតចាប់ពីពេលដែលបានដឹងថាសន្តតិកម្មបានចាប់ផ្តើមសន្តតិជនត្រូវធ្វើការជ្រើសរើសមួយណា ពីក្នុងចំណោមជម្រើសទាំង ៣ ដែលជម្រើសនោះគឺជា (ក) ការយល់ព្រមទាំងស្រុង (ខ) ការយល់ព្រមដោយមានកម្រិត និង (គ) ការបោះបង់សន្តតិកម្ម។ ចំណុចនេះ និងមានការបកស្រាយដូចខាងក្រោមជាបន្តបន្ទាប់។

---

[44] មាត្រា១២១៣ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ២០០៧

[45] មេធាវី អ៊ុំ ប៉ូលី, នីតិរដ្ឋប្បវេណី៖ (មេរៀនសង្ខេប)(ភ្នំពេញ, ថ្ងៃទី២១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១១), ២២

ប្រសិនបើអំឡុងពេល ៣ (បី) ខែ បានកន្លងផុតទៅ ក្នុងករណីដែលសន្តតិជនមានមូលហេតុត្រឹមត្រូវ សន្តតិជននោះ អាចស្នើសុំទៅតុលាការ តាមរយៈពាក្យសុំ ដើម្បីធ្វើការពន្យារពេលក្នុងការយល់ព្រម ឬបោះបង់សន្តតិកម្មបាន។ សន្តតិជនអាចធ្វើការស្រាវជ្រាវមត៌កបាន នៅមុនពេលធ្វើការយល់ព្រម ឬបោះបង់សន្តតិកម្ម[46] ។ ចំពោះការកំណត់បែបនេះ ជាការការពារផលប្រយោជន៍ចំពោះសន្តតិជន ក្នុងករណីដែលមតកជនបានបន្សល់ទុកនូវកាតព្វកិច្ចច្រើនជាងមត៌ក ដែលជាហេតុអាចធ្វើឲ្យសន្តតិជនក្ស័យធនបាន។ ម៉្យាងវិញទៀត ការកំណត់អំឡុងពេល គឺជាការពិចារណាចំពោះទំនាក់ទំនងនៃការអនុវត្តសិទ្ធិលើបំណុលចំពោះមតកជន និងសន្តតិជន ហើយការអនុញ្ញាតឲ្យមានការពន្យារពេលតាមរយៈការដាក់ពាក្យសុំទៅតុលាការ គឺជាស្ថានភាពដែលមត៌កមាននៅច្រើនកន្លែង ជាអាទិ៍ និងឲ្យតុលាការធ្វើការវិនិច្ឆ័យដោយផ្អែកលើលក្ខខណ្ឌមួយចំនួនដូចជា គុណភាពនៃមត៌ក កាតព្វកិច្ចដែលទទួលដោយសន្តតិកម្ម ឬការធ្វើបញ្ជីសារភ័ណ្ឌ ជាអាទិ៍។

ក្នុងករណីដែលសន្តតិជន បានទទួលមរណភាពនៅមុនពេលធ្វើការយល់ព្រម ឬបោះបង់នៅក្នុងអំឡុងពេលដែលបានកំណត់ដោយច្បាប់ ការគណនាអំឡុងពេលត្រូវគិតចាប់ពីពេលដែលសន្តតិជនរបស់ជននោះបានដឹងថាសន្តតិកម្មចាប់ផ្តើមចំពោះខ្លួន។ ក្នុងករណី សន្តតិជនជាអនីតិជន ឬជននៅក្រោមអាណាព្យាបាលទូទៅ អំឡុងពេលមានកំណត់នៅក្នុងច្បាប់ត្រូវគណនាដោយគិតចាប់ពីពេលដែលអ្នកតំណាងដែលច្បាប់បានកំណត់នោះ បានដឹងថាសន្តតិកម្មចំពោះជនដែលជាអនីតិជន ឬជននៅក្រោមអាណាព្យាបាលទូទៅត្រូវបានចាប់ផ្តើម។ ចំពោះការយល់ព្រម ឬបោះបង់សន្តតិកម្ម ចាំបាច់ត្រូវឲ្យអ្នកមានអំណាចសិទ្ធិមេបា ឬអ្នកអាណាព្យាបាលធ្វើការសម្រេចដើម្បីសាមីខ្លួន[47]។

ខ.១. ការយល់ព្រមទទួលសន្តតិកម្ម

សន្តតិជន អាចធ្វើការយល់ព្រមទទួលសន្តតិកម្មទាំងស្រុងបាន។ ប្រសិនបើសន្តតិជនបានយល់ព្រមទទួលសន្តតិកម្មទាំងស្រុង នោះសន្តតិជនត្រូវទទួលបន្តដោយគ្មានកម្រិតនូវសិទ្ធិ និងកាតព្វកិច្ចរបស់មតកជន[48] ។ ហើយចំពោះការយល់ព្រមទទួលសន្តតិកម្មទាំងស្រុង គឺសន្តតិជនគ្រាន់តែបង្ហាញឆន្ទៈជាការគ្រប់គ្រាន់ហើយដោយមិនចាំបាច់ដាក់ពាក្យសុំទៅតុលាការ ដូចករណីការទទួលសន្តតិកម្មដោយមានកម្រិត ឬបោះបង់សន្តតិកម្មឡើយ។ ក្នុងអំឡុងពេលសមរម្យ ដែលកំណត់ទុកសម្រាប់ការពិចារណា ប្រសិនបើមិនបានធ្វើការយល់ព្រម ឬបោះបង់ចោលទេ សន្តតិជននិងត្រូវចាត់ទុកថាបានយល់ព្រមទាំងស្រុង[49]។ ម៉្យាងវិញទៀតត ប្រសិនបើសន្តតិ

[46] មាត្រា១២៤៨ កថាខណ្ឌទី១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ២០០៧

[47] មេធាវី អ៊ីវ ប៉ូលី, នីតិរដ្ឋប្បវេណី៖ (មេរៀនសង្ខេប)(ភ្នំពេញ, ថ្ងៃទី២១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១១), ៤១

[48] មាត្រា១២៥៤ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ២០០៧

[49] ណូម៉ូរ៉ា តូយ៉ូហ៊ីរ៉ូ, សេចក្តីផ្តើមនីតិរដ្ឋប្បវេណី(បោះពុម្ពលើកទី៥ ភ្នំពេញ, ២០១១), ១៧៥

ជន បានធ្វើសកម្មភាពណាមួយក្នុងចំណោមសកម្មភាពខាងក្រោមនេះ ត្រូវចាត់ទុកថា យល់ព្រមទាំងស្រុង (ការយល់លព្រមទាំងស្រុងតាមផ្លូវច្បាប់)។

- សន្តតិជនបានចាត់ចែងមត៌កនោះទាំងអស់ ឬមួយភាគ លើកលែងតែសកម្មភាពរក្សា ឬគ្រប់គ្រងនៃមត៌កនោះ។

- ទោះបីជាសន្តតិជនបានបង្ហាញឆន្ទៈយល់ព្រម ឬបោះបង់សន្តតិកម្មក៏ដោយ ប៉ុន្តែសន្តតិជនបានលាក់មត៌កទាំងអស់ ឬមួយភាគ ឬបានប្រើប្រាស់មត៌កនោះដើម្បីផលប្រយោជន៍ផ្ទាល់ខ្លួនលើកលែងតែនៅក្រោយពេលជនដែលត្រូវបានសន្មតថាជាសន្តតិជន ដោយសារការបោះបង់របស់សន្តតិជនលំដាប់មុនបានយល់ព្រម ដោយហេតុថា ក្នុងករណីសន្តតិជននៃលំដាប់បន្ទាប់បានយល់ព្រម សន្តតិកម្មនេះត្រូវឲ្យទៅសន្តតិជនលំដាប់បន្ទប់នោះ ដើម្បីសន្ទនាភាព និងសន្តិភាពតាមផ្លូវច្បាប់ ហេតុនេះ ប្រសិនបើសន្តតិជនលំដាប់មុនបានធ្វើសកម្មភាពបែបនេះ សន្តតិជនលំដាប់បន្ទាប់អាចធ្វើការទាមទារឲ្យសន្តតិជនលំដាប់មុនប្រគល់មត៌កវិញ ឬទាមទារឲ្យសងសំណងនៃការខូចខាត[50]។

ខ.២. ការយល់ព្រមដោយមានកម្រិត

សន្តតិជនដែលមិនយល់ព្រមទទួលសន្តតិកម្មទាំងស្រុង អាចសម្រេចចិត្តយល់ព្រមទទួលសន្តតិកម្មដោយមានកម្រិតបាន។ ក្នុងករណីដែលសន្តតិជនធ្វើការយល់លព្រមទទួលសន្តតិកម្មដោយមានកម្រិត បានសេចក្តីថាសន្តតិជនអាចយល់លព្រម ដោយបម្រុងទុកនូវសំណងកាតព្វកិច្ច ត្រឹមកម្រិតនៃទ្រព្យសម្បត្តិដែលខ្លួនបានទទួលតាមរយៈសន្តតិកម្មតែប៉ុណ្ណោះ[51]។ ហើយដើម្បីធ្វើការយល់ព្រមទទួលសន្តតិកម្មដោយមានកម្រិតចាំបាច់ត្រូវធ្វើបញ្ជីសារពើភ័ណ្ឌ ហើយត្រូវដាក់ពាក្យសុំអំពីការយល់ព្រមដោយកម្រិតនោះទៅតុលាការក្នុងអំឡុងពេលដែលបានកំណត់[52]។ ចំពោះការគណនានៃអំឡុងពេល គឺត្រូវគិតចាប់ពីពេលដែលសន្តតិជនបានដឹងពីការចាប់ផ្តើមសន្តតិកម្មនេះក្រោយគេ។ ចំពោះការសុំដាក់ពាក្យនេះទៅតុលាការ សន្តតិជនត្រូវដាក់បញ្ជីសារពើភ័ណ្ឌនៃមត៌កដោយបញ្ញាតិពីមត៌កសកម្ម និងមត៌កអកម្មដែលសន្តតិជននោះបានទទួល ក្នុងកម្រិងសមត្ថភាពមួយដែលខ្លួនអាចដឹងបាន ហើយប្រសិនបើមិនបានបញ្ញាតិដោយមានចេតនា នោះត្រូវចាត់ទុកថាយល់ព្រមទទួលសន្តតិកម្មទាំងស្រុង។

ក្នុងករណី សន្តតិជនមានច្រើននាក់ ការយល់ព្រមដោយកម្រិតអាចធ្វើទៅបាន លុះត្រាតែសន្តតិជនទាំងអស់មានការយល់ព្រមរួមគ្នា[53] ។ ប្រសិនបើមានសន្តតិជនមួយចំនួនយល់ព្រម ហើយបានអះអាងនូវ

[50] មេធាវី អ៊ីវ ប៉ូលី, នីតិរដ្ឋប្បវេណី៖ (មេរៀនសង្ខេប)(ភ្នំពេញ, ថ្ងៃទី២១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១១), ៤២

[51] មាត្រា១២៥៦ កថាខណ្ឌទី១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ២០០៧

[52] មាត្រា១២៥៧ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ២០០៧

[53] មាត្រា១២៥៦ កថាខណ្ឌទី២ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ២០០៧

ចំណែកមត៌ក ការជម្រះបញ្ជីនូវទ្រព្យសម្បត្តិទាំងអស់និងមិនអាចទៅបាននោះទេ។ ផ្ទុយទៅវិញ ប្រសិនបើសន្តតិជនមួយចំនួនបានបោះបង់សន្តតិកម្ម ជនដែលបោះបង់នោះ គឺគ្មានអានុភាពតាំងពីដំបូង ដូច្នេះ សន្តតិជនដែលនៅសល់អាចយល់ព្រមទទួលសន្តតិកម្មដោយមានកម្រិតរួមគ្នាបានដោយលើកលែងតែសន្តតិជនមួយចំនួនក្នុងចំណោមសន្តតិជនដែលយល់ព្រមដោយមានកម្រិតដែលធ្វើឡើងនៅមុនការយល់ព្រមតាមច្បាប់។

អានុភាពក្នុងករណីដែលសន្តតិជនបានយល់ព្រមដោយកម្រិត ម្ចាស់បំណុលរបស់មតកជនពុំអាចទាមទារឲ្យសន្តតិជនទទួលខុសត្រូវបំណុល ចំពោះទ្រព្យសម្បត្តិផ្ទាល់ខ្លួនរបស់សន្តតិជននោះបានឡើ[54]។ ដែលជាគោលការណ៍ មត៌កត្រូវធ្លាក់ទៅសន្តតិជន ប៉ុន្តែជាលក្ខណៈសារធាតុទ្រព្យសម្បត្តិជាមត៌កត្រូវធ្វើការជម្រះបញ្ជីផ្សេងៗពីទ្រព្យសម្បត្តិផ្ទាល់ខ្លួលរបស់សនត្តិជន ហេតុនេះសិទ្ធិលើបំណុល និងកាតព្វកិច្ចរបស់សន្តតិជន និងមតកជន មិនអាចរលត់បាននោះទេ[55]។

ចំពោះកម្រិតនៃការទទួលខុសត្រូវទៅលើការយល់ព្រមដោយមានកម្រិតនេះ សហសន្តតិជនត្រូវទទួលបន្តនូវកាតព្វកិច្ចដោយមានកម្រិតរបស់មតកជនទៅតាមចំណែកមត៌ក ហេតុនេះម្ចាស់បំណុលរបស់មតកជនអាចអនុវត្តសិទ្ធិរបស់ខ្លួនទៅលើសហសន្តតិជនណាម្នាក់ ឬច្រើននាក់ចំពោះចំនួនទឹកប្រាក់នៃសិទ្ធិលើបំណុលតាមចំណែកមត៌កនីមួយៗនោះបាន[56]។

ខ.៣. ការបោះបង់សន្តតិកម្ម

សន្តតិជនដែលមានបំណងបោះបង់សន្តតិកម្ម អាចធ្វើការបោះបង់សន្តតិកម្មបាន។ ចំពោះបុគ្គលដែលមានបំណងបោះបង់សន្តតិកម្ម ត្រូវដាក់ពាក្យសុំធ្វើការបោះបង់សន្តតិកម្មនេះទៅតុលាការនៅក្នុងអំឡុងពេល ៣ (បី) ខែ ក្រោយពេលបានដឹងថាសន្តិកម្មបានចាប់ផ្តើមចំពោះខ្លួន ដោយលើកលែងតែមានពាក្យសុំពន្យាពេលទៅតុលាការ។

គ. ការគ្រប់គ្រងមត៌ក

ក្រោយពេលដែលម្ចាស់បណ្តាំ ទទួលមរណភាព ការគ្រប់គ្រងមត៌ក គឺជារឿងមួយដ៏ចាំបាច់ដើម្បីថែរក្សាការពារមត៌កឲ្យបានគង់វង្ស រហូតដល់មត៌កនោះត្រូវបានបែងចែក។ ចំពោះបុគ្គលដែលជាអ្នកគ្រប់គ្រងថែរក្សាមត៌កទៀតសោធ ក៏ជាកត្តាមួយសំខាន់ផងដែរ ដើម្បីជាការទុកចិត្ត ក្នុងការថែរក្សាមត៌កនោះឲ្យបានស្ថិតស្ថេរ។

តើបុគ្គលណាខ្លះជាអ្នកមានសិទ្ធិដើម្បីគ្រប់គ្រងថែរក្សាមត៌ក? តើការគ្រប់គ្រងថែរក្សាមត៌កនេះត្រូវធ្វើយ៉ាងដូចម្តេចខ្លះ? ដូច្នេះ ការបកស្រាយនិងមានដូចខាងក្រោមនេះ

---

[54] មាត្រា១២៥៨ កថាខណ្ឌទី១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ២០០៧

[55] មេធាវី អ៊ីវ ប៉ូលី, នីតិរដ្ឋប្បវេណី៖ (មេរៀនសង្ខេប)(ភ្នំពេញ, ថ្ងៃទី២១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១១), ៤៣

[56] មេធាវី អ៊ីវ ប៉ូលី, នីតិរដ្ឋប្បវេណី៖ (មេរៀនសង្ខេប)(ភ្នំពេញ, ថ្ងៃទី២១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១១), ៤៤

សន្តតិជនដែលកាន់កាប់មត៌ក នៅពេលដែលមតកជនបានទទួលមរណភាព ត្រូវរក្សាទុកនិងគ្រប់គ្រងមត៌កនេះ រហូតដល់ពេលធ្វើការបែងចែកមត៌កនេះ[57]។ ការរក្សាទុក និងការគ្រប់គ្រងមត៌កដោយសន្តតិជន ត្រូវធ្វើការប្រុងប្រយ័ត្នដើម្បីការពារទ្រព្យសម្បត្តិទាំងនោះ ប្រៀបបីដូចជាទ្រព្យសម្បត្តិរបស់ខ្លួនឯងផងដែរ ដែលនេះជាគោលការណ៍សុច្ចរិត និងស្មោះត្រង់។

គ.១. ការរក្សាទុកដោយអ្នកប្រតិបត្តិមតកសាសន៍

ក្នុងករណីដែលអ្នកប្រតិបត្តិមតកសាសន៍ បានកាន់មុខងារជាអ្នកប្រតិបត្តិមតកសាសន៍រួចហើយ អ្នកប្រតិបត្តិមតកសាសន៍ ត្រូវធ្វើការគ្រប់គ្រងមត៌ក[58] ។ ក្នុងករណីដែលមតកជនបានកំណត់ទ្រព្យសម្បត្តិជាក់លាក់ អ្នកប្រតិបត្តិមតកសាសន៍ ត្រូវធ្វើការគ្រប់គ្រងមត៌កនោះ ត្រឹមអ្វីដែលមតកជនបានកំណត់តែប៉ុណ្ណោះ។

គ.២. ការគ្រប់គ្រងមត៌កជាបណ្ដោះអាសន្ន

នៅក្នុងករណីដែលគ្មានអ្នកប្រតិបត្តិមតកសាសន៍នោះ សន្តតិជន ឬអច្ច័យលាភី ឬម្ចាស់បំណុល អាចដាក់ពាក្យស្នើសុំទៅតុលាការ ដើម្បីធ្វើការជ្រើសតាំងអ្នកគ្រប់គ្រងមត៌កជាបណ្ដោះអាសន្ន ហើយចំពោះការគ្រប់គ្រងនេះផងដែរ ត្រូវបន្តរហូតដល់ពេលធ្វើការបែងចែកមត៌ក។ ចំពោះសោហ៊ុយដែលទាក់ទងនិងមត៌ក គឺជាបន្ទុកនៃមត៌ក ដោយលើកលែងតែកើតចេញពីកំហុសរបស់សន្តតិជន ជាអាទិ៍ ដែលនាំឲ្យជាបន្ទុកផ្ទាល់របស់បុគ្គលនោះ។

កថាខណ្ឌទី២៖ ការកំណត់អ្នកប្រតិបត្តិមតកសាសន៍

ក. ការកំណត់អ្នកប្រតិបត្តិមតកសាសន៍ដោយមតកជន

មតកជន គឺជាម្ចាស់បណ្ដាំ ហើយមតកជនមានសិទ្ធិនៅក្នុងការកំណត់អ្នកដែលមានសិទ្ធិជាអ្នកប្រតិបត្តិមតកសាសន៍។ មតកជនអាចជ្រើសរើសមនុស្សដែលខ្លួនពេញចិត្ត និងទុកចិត្តដើម្បីអនុវត្តនៅមុខងារដែលខ្លួនប្រគល់ឲ្យ។ ការកំណត់អ្នកប្រតិបត្តិមតកសាសន៍នេះ មតកជនអាចសរសេរខ្លឹមសារនៅក្នុងមតកសាសន៍ថាបុគ្គល (ក) ឬ (ខ) គឺជាអ្នកប្រតិបត្តិមតកសាសន៍ នៅពេលដែលខ្លួនទទួលមរណភាព ឬនៅពេលដែលមតកសាសន៍នោះបង្កើតអានុភាព។

មតកសាសន៍និងត្រូវដាក់ឲ្យប្រតិបត្តិដោយបុគ្គលម្នាក់ ឬច្រើននាក់ដែលតាមរយៈ ការកំណត់ដោយម្ចាស់បណ្ដាំ ហើយការកំណត់អាចស្ដែងចេញនូវសកម្មភាព ២ យ៉ាង៖

ក.១. ម្ចាស់បណ្ដាំប្រគល់អាណត្តិឲ្យតតិយជនជ្រើសរើសអ្នកប្រតិបត្តិ

នៅពេលដែលម្ចាស់បណ្ដាំបានទទួលមរណភាព នោះជាពេលវេលាដែលត្រូវចាប់ផ្ដើមសន្តតិកម្ម។ ក្នុងករណីដែលម្ចាស់បណ្ដាំបានប្រគល់អាណត្តិឲ្យតតិយជនជាអ្នកកំណត់អ្នកប្រតិបត្តិមតកសាសន៍ ជនដែលបាន

[57] មាត្រា១២៦២ កថាខណ្ឌទី១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ២០០៧

[58] មាត្រា១២៦២ កថាខណ្ឌទី១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ២០០៧

ទទួលអាណត្តិត្រូវកំណត់អ្នកប្រតិបត្តិមតកសាសន៍ ហើយត្រូវជូនដំណឹងនោះទៅឲ្យសន្តិតិជន ដោយគ្មានការយឺតយ៉ាវ[59]។ ម្យាងវិញទៀត ចំពោះជនដែលបានបកស្រាយខាងលើ មានបំណងលាឈប់ពីអាណាត្តិ ជននោះត្រូវជូនដំណឹងអំពីហេតុនោះ ទៅឲ្យសន្តតិជនដោយគ្មានការយឺតយ៉ាវ[60]។ ចំពោះ **ការលាឈប់ពីអាណត្តិ** និងធ្វើការបកស្រាយជាបន្តបន្ទាប់ដូចខាងក្រោម។ អ្នកប្រតិបត្តិមតកសាសន៍ គឺជាអ្នកធ្វើសកម្មភាព គតិយុត្តពេលប្រតិបត្តិមតកសាសន៍ ហេតុនេះហើយច្បាប់បានកំណត់លក្ខខណ្ឌតម្រូវទៅលើ លក្ខណៈសម្បត្តិនៃអ្នកដែលមិនអាចប្រតិបត្តិមតកសាសន៍បាន គឺមានជននៅក្រោមអាណាព្យាបាលទូទៅ ជននៅក្រោមហិតូបត្ថម្ភ អនីតិជន និងជនក្ស័យធន ពុំអាចធ្វើជាអ្នកប្រតិបត្តិមតកសាសន៍បានឡើយ[61]។

លើសពីនេះទៅទៀត បើគ្មានមូលហេតុដែលពុំអាចជៀសវាងបានទេ អ្នកប្រតិបត្តិមតកសាសន៍ ពុំអាចឲ្យតតិយជនអនុវត្តភារកិច្ចជំនូសខ្លួនបានឡើយ លើកលែងតែមតកជន បានបង្ហាញឆន្ទៈផ្សេងនៅក្នុងមតកសាសន៍ ហើយបើតតិយជននោះ អនុវត្តភារកិច្ចរបស់អ្នកប្រតិបត្តិមតកសាសន៍ អ្នកប្រតិបត្តិមកសាសន៍នោះត្រូវទទួលខុសត្រូវចំពោះអច្ច័យលាភី និងសន្តតិជនប្រសិនបើមានការខូចខាត (សងសំណងនៃការខូចខាត) កើតឡើង ជាអាទិ៍[62]។

ម៉្យាងវិញទៀត ក្នុងករណីដែលមានអ្នកប្រតិបត្តិមតកសាសន៍ច្រើននាក់ សហអ្នកប្រតិបត្តិមតកសាសន៍ត្រូវធ្វើការសម្រេច ដោយយកសំឡេងលើសពីពាក់កណ្តាលនៅក្នុងការអនុវត្តន៍តួនាទីជាអ្នកប្រតិបត្តិមតកសាសន៍នេះ។

ក.២. ជនដែលបានទទួលអាណត្តិជាអ្នកប្រតិបត្តិមតកសាសន៍

ក្នុងករណីដែលម្ចាស់បណ្តាំមិនបានហាមឃាត់នោះទេ ជនដែលបានទទួលអាណត្តិនេះ អាចកំណត់យកខ្លួនឯងជាអ្នកប្រតិបត្តិមតកសាសន៍។ ទោះបីជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ជនដែលទទួលអាណត្តិពីម្ចាស់បណ្តាំឲ្យកំណត់អ្នកប្រតិបត្តិមតកសាសន៍ ក៏អាចបដិសេធមិនទទួលអាណត្តិនេះបាន ដែលនេះគឺជាគោលការណ៍នៃការគោរពសិទ្ធិសេរីភាពបុគ្គល។

លើសពីនេះទៅទៀត ក្នុងករណីដែលមតកជនមិនបានកំណត់អ្នកប្រតិបត្តិមតកសាសន៍ ឬមិនបានប្រគល់អាណត្តិឲ្យទៅបុគ្គលណាម្នាក់ជាអ្នកកំណត់អ្នកប្រតិបត្តិមតកសាសន៍ទេនោះតុលាការនិងត្រូវជ្រើសតាំងអ្នកប្រតិបត្តិមតកសាសន៍ តាមរយៈពាក្យសុំរបស់សន្តតិជន និងអ្នកដែលមានផលប្រយោជន៍ពាក់ព័ន្ធនិងមត៌ក

[59] មាត្រា១២១៤ កថាខណ្ឌទី១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ២០០៧

[60] មាត្រា១២១៤ កថាខណ្ឌទី២ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ២០០៧

[61] មាត្រា១២១៧ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ២០០៧

[62] មេធាវី អ៊ីវ ប៉ូលី, នីតិរដ្ឋប្បវេណី៖(មេរៀនសង្ខេប)(ភ្នំពេញ, ថ្ងៃទី២១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១១), ២៣

នោះផងដែរ។ ដូច្នេះ **ការជ្រើសតាំងអ្នកប្រតិបត្តិមតកសាសន៍ដោយផ្លូវតុលាការ** និងត្រូវបកស្រាយដូចខាងក្រោមនេះ។

ខ. ការជ្រើសតាំងអ្នកប្រតិបត្តិមតកសាសន៍ដោយផ្លូវតុលាការ

ក្នុងករណីគ្មានអ្នកប្រតិបត្តិមតកសាសន៍ ឬបាត់បង់អ្នកប្រតិបត្តិមតកសាសន៍ តុលាការអាចជ្រើសតាំងអ្នកប្រតិបត្តិមតកសាសន៍ តាមពាក្យសុំរបស់សន្តតិជន ឬអ្នកមានប្រយោជន៍ពាក់ព័ន្ធ[63]។

គ. ការដាស់តឿនឲ្យអ្នកប្រតិបត្តិមតកសាសន៍ភាន់មុខងារ

សន្តតិជន ឬជនដែលមានផលប្រយោជន៍ពាក់ព័ន្ធ អាចកំណត់អំឡុងពេលសមរម្យ (រយៈពេល៣ខែ) និងធ្វើការដាស់តឿនចំពោះជនដែលត្រូវបានកំណត់ថាជាអ្នកប្រតិបត្តិមតកសាសន៍ ឲ្យធ្វើការឆ្លើយតបនៅក្នុងអំឡុងពេលនោះអំពីការយល់ព្រម ឬមិនយល់ព្រមកាន់មុខងារជាអ្នកប្រតិបត្តិមតកសាសន៍បាន[64]។ ក្នុងករណីដែលអ្នកប្រតិបត្តិមតកសាសន៍នោះ មិនឆ្លើយបញ្ជាក់ច្បាស់ក្នុងអំឡុងពេលនោះទេ ត្រូវចាត់ទុកថាឈប់ធ្វើការងារនោះ[65]។ ម៉្យាងវិញទៀត ចំពោះជនដែលត្រូវបានប្រគល់អាណត្តិឲ្យកំណត់អ្នកប្រតិបត្តិមតកសាសន៍ ពុំបានកំណត់អ្នកប្រតិបត្តិមតកសាសន៍នៅក្នុងអំឡុងពេលដាស់តឿននេះទេ ត្រូវចាត់ទុកថាលាឈប់ពីអាណត្តិនោះ។

បន្ទាប់ពីបានធ្វើការសិក្សានូវកថាខណ្ឌទី១ ស្តីពី ការកំណត់អ្នកប្រតិបត្តិមតកសាសន៍ រួចមក ជាបន្ទាប់គប្បីត្រូវសិក្សានូវបន្ថែមអំពី **តួនាទីនិងសិទ្ធអំណាចអ្នកប្រតិបត្តិមតកសាសន៍** នៅក្នុងកថាខណ្ឌទី៣ ដូចខាងក្រោមនេះ។

កថាខណ្ឌទី៣៖ សិទ្ធិអំណាចអ្នកប្រតិបត្តិមតកសាសន៍

ក. តួនាទី និងសិទ្ធិអំណាចអ្នកប្រតិបត្តិមតកសាសន៍

អ្នកប្រតិបត្តិមតកសាសន៍មានសិទ្ធិ និងករណីយកិច្ចក្នុងការគ្រប់គ្រងមត៌កព្រមទាំងធ្វើសកម្មភាពទាំងឡាយដែលជាការចាំបាច់ដើម្បីប្រតិបត្តិមតកសាសន៍។ អ្នកប្រតិបត្តិមតកសាសន៍អាចធ្វើការទូទាត់សងកាតព្វកិច្ច ចំពោះម្ចាស់បំណុលរបស់មតកជន ក្នុងករណីមានកាតព្វកិច្ច ដើម្បីជាការងាយស្រួលនៅពេលធ្វើការបែងចែកមត៌ក។ ម៉្យាងវិញទៀត ម្ចាស់បំណុលរបស់មតកជនអាចទាមទារឲ្យអ្នកប្រតិបត្តិមតកសាសន៍ធ្វើការសងបំណុលនោះបាន។ ក្នុងករណីដែលមតកសាសន៍មានអច្ច័យទាន អច្ច័យលាភីអាចទាមទារឲ្យអ្នកប្រតិបត្តិមតកសាសន៍នោះ អនុវត្តអច្ច័យទានបានផងដែរ។

---

[63]មាត្រា១២១៨ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ២០០៧

[64] មាត្រា១២១៦ កថាខណ្ឌទី១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ២០០៧

[65] មាត្រា១២១៦ កថាខណ្ឌទី២ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ២០០៧

ក្រោយពីបានកាន់មុខងារហើយ ដំបូងបំផុតអ្នកប្រតិបត្តិមតកសាសន៍ ត្រូវរៀបចំធ្វើបញ្ជីសារពើភ័ណ្ឌនៃទ្រព្យសម្បត្តិ ហើយប្រគល់ទៅឲ្យសន្តតិជនដោយគ្មានការយឺតយ៉ាវ [66] ។ បញ្ជីសារពើភ័ណ្ឌចាំបាច់ត្រូវតែមាន

ដើម្បីងាយស្រួលកំណត់ឲ្យបានច្បាស់លាស់អំពីកម្មវត្ថុនៃសិទ្ធិគ្រប់គ្រងចាត់ចែងមត៌ករបស់អ្នកប្រតិបត្តិមតកសាសន៍។ ហើយសន្តតិជនអាចមានវត្តមាននៅពេលដែលអ្នកប្រតិបត្តិមតកសាសន៍ ធ្វើបញ្ជីសារពើភ័ណ្ឌនៃទ្រព្យសម្បត្តិ[67]។

អ្នកប្រតិបត្តិមតកសាសន៍មានសិទ្ធិ និងករណីយកិច្ចដែលចាំបាច់ ដើម្បីធ្វើរាល់សកម្មភាពក្នុងការប្រតិបត្តិមតកសាសន៍ នៅក្នុងសិទ្ធិអំណាច និងមុខងារតួនាទីរបស់ខ្លួន ប៉ុន្តែជននេះមិនមែនជាប្រធាននៃសិទ្ធិ និងករណីកិច្ចទេ។ ក្នុងករណីដែលមានអ្នកប្រតិបត្តិមតកសាសន៍ សន្តតិជនគ្មានសិទ្ធិចាត់ចែងមត៌ក ឬធ្វើសកម្មភាពផ្សេងទៀតដែលនាំឲ្យរារាំងដល់ការប្រតិបត្តិមតកសាសន៍បានឡើយ ទោះបីជាសន្តតិជនជាប្រធាននៃមត៌កក៏ដោយ [68] ។ ការកំណត់អំពីនត្ថិភាពសន្តតិជនចំពោះការចាត់ចែងមត៌កបណ្តាលមកពីបង្ការនៅឧបសគ្គក៏ដូចជាភាពស្មុគស្មាញនានា ដែលអាចកើតមានឡើងចំពោះការខ្វែងគំនិតគ្នារវាងអ្នកប្រតិបត្តិមតកសាសន៍ និងសន្តតិជន ហើយបង្កឲ្យមានការរាំងស្ទះ យឺតយ៉ាវ និងប៉ះពាល់ដល់ផលប្រយោជន៍នៃសន្តតិជនដទៃទៀត។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយសកម្មភាពដែលអ្នកប្រតិបត្តិមតកសាសន៍បានអនុវត្តក្នុងមុខងារ នាទីរបស់ខ្លួនត្រូវមានអានុភាពចំពោះសន្តតិជនដែលជាប្រធាននៃមត៌ក ដូចគ្នាទៅនិងសកម្មភាពរបស់អ្នកតំណាងដែលមានអានុភាពផ្ទាល់ចំពោះម្ចាស់សិទ្ធិដែរ។

អ្នកប្រតិបត្តិមតកសាសន៍ ត្រូវធ្វើសកម្មភាពនៅក្នុងនាមជាអ្នកប្រតិបត្តិមតកសាសន៍ ចំពោះមត៌កដែលខ្លួនត្រូវប្រតិបត្តិ។ សកម្មភាពដែលអ្នកប្រតិបត្តិមតកសាសន៍បានធ្វើជាមុខនាទី ត្រូវមានអានុភាពផ្ទាល់ចំពោះសន្តតិជន[69]។

ខ. សោហ៊ុយ និងកម្រៃអ្នកប្រតិបត្តិមតកសាសន៍

សោហ៊ុយពាក់ព័ន្ធនិងការប្រតិបត្តិមតកសាសន៍ជាបន្ទុកនៃមត៌ក ប៉ុន្តែមិនអាចបន្ថយភាគបម្រុងដោយសារបន្ទុកនេះឡើយ[70]។ សោហ៊ុយដើម្បីប្រតិបត្តិមតកសាសន៍ មានដូចជា សោហ៊ុយចាំបាច់ដើម្បីធ្វើនីតិវិធីពិនិត្យបញ្ជាក់លិខិតមតកសាសន៍ សោហ៊ុយធ្វើបញ្ជីសារពើភ័ណ្ឌមត៌កសោហ៊ុយគ្រប់គ្រងមត៌ក និងកម្រៃនៃអ្នកប្រតិបត្តិមតកសាសន៍ ជាអាទិ៍។

[66] មាត្រា១២១៩ កថាខណ្ឌទី១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ២០០៧
[67] មាត្រា១២១៩ កថាខណ្ឌទី២ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ២០០៧
[68] មាត្រា១២២១ កថាខណ្ឌទី១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ២០០៧
[69] មាត្រា១២២៣ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ២០០៧
[70] មាត្រា១២២៨ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ២០០៧

អ្នកប្រតិបត្តិមតកសាសន៍ អាចទទួលកម្រៃដែលបានកំណត់នៅក្នុងមតកសាសន៍បាន[71]។ ដោយសារកំណត់នេះ ម្ចាស់បណ្ដាំអាចសរសេរនៅមតកសាសន៍ដែលមានខ្លឹមសារថា ចំពោះបុគ្គលដែលបានទទួលបន្ទុកនៅក្នុងការប្រតិបត្តិមតកសាសន៍ និងទទួលបានប្រាក់ចំនួន ២,០០០ ដុល្លា ឬបានកំណត់ផ្សេងពីនេះ ជាអាទិ៍។

ម៉្យាងវិញទៀត ក្នុងករណីដែលមតកជនមិនបានកំណត់កម្រៃនៃអ្នកប្រតិបត្តិមតកសាសន៍ទេនោះ តុលាការត្រូវកំណត់ចំនួនទឹកប្រាក់នៃកម្រៃនោះ តាមពាក្យសុំរបស់អ្នកប្រតិបត្តិមតកសាសន៍ បើយល់ឃើញថាសមរម្យក្នុងការបង់កម្រៃ ដោយពិចារណាទៅលើស្ថានភាពនៃមត៌កទំនាក់ទំនងរវាងម្ចាស់បណ្ដាំ និងអ្នកប្រតិបត្តិមតកសាសន៍ និងស្ថានភាពផ្សេងទៀត[72]។

គ. ការឈប់ និងការបញ្ឈប់អ្នកប្រតិបត្តិមតកសាសន៍

ដើម្បីលាឈប់ពីមុខងាររបស់ខ្លួន បើមានមូលហេតុត្រឹមត្រូវ អ្នកប្រតិបត្តិមតកសាសន៍ អាចលាឈប់ពីភារកិច្ចបាន ដោយទទួលការអនុញ្ញាតពីតុលាការ[73]។ ការបញ្ញត្តិបែបនេះ បានបង្ហាញអំពីភាពតឹងរ៉ឹងសម្រាប់ការបំពេញការងារ និងការលាឈប់របស់អ្នកប្រតិបត្តិមតកសាសន៍ ព្រោះការបំពេញការងារនេះទាមទារឲ្យមានការទទួលខុសត្រូវខ្ពស់ និងប្រុងប្រយ័ត្ន ដោយមិនអនុញ្ញាតឲ្យអ្នកប្រតិបត្តិមតកសាសន៍អាចធ្វើអំពើតាមទំនើងចិត្តបានឡើយ។ មូលហេតុត្រឹមត្រូវ សម្រាប់ការលាឈប់ អាចមានដូចជា មានជំងឺ ត្រូវទៅបំពេញបេសកម្មនៅឆ្ងាយក្នុងរយៈពេលវែង ចូលកាន់មុខងារថ្មីដែលមានភាពមមាញឹកខ្លាំង ឬមានធុរៈចាំបាច់ណាមួយជាដើម ដែលបណ្ដាលឲ្យមានការយឺតយ៉ាវក្នុងការធ្វើកិច្ចការងារ។

ម៉្យាងវិញទៀត បើអ្នកប្រតិបត្តិមតកសាសន៍ធ្វេសប្រហែសក្នុងភារកិច្ចដូចជាការខ្ជិលច្រអូសក្នុងពេលធ្វើការងារ ការបានខ្លួន ឬមានជំងឺរយៈពេលវែង ឬបើមានមូលហេតុមិនត្រឹមត្រូវផ្សេងទៀត អ្នកពាក់ព័ន្ធនិងផលប្រយោជន៍ដូចលជាសន្តតិជនឬអច្ច័យលាភីអាចដាក់ពាក្យសុំទៅតុលាការឲ្យបញ្ឈប់អ្នកប្រតិបត្តិសាសន៍នោះបាន។

ផ្នែកទី២៖ អច្ច័យទាន និងនីតិវិធីបែងចែកមត៌ក

កថាខណ្ឌទី១៖ អច្ច័យទាន និងអច្ច័យលាភី

ក. អច្ច័យទាន

អច្ច័យទាន គឺជាប្រទានកម្មដែលម្ចាស់បណ្ដាំបានធ្វើទៅឲ្យមនុស្សម្នាក់ ឬច្រើននាក់នូវទ្រព្យសម្បត្តិរបស់ខ្លួន តាមរយៈមតកសាសន៍។ ហើយអ្នកដែលទទួលអច្ច័យទានហៅថា អច្ច័យលាភី។ ទោះបីជាយ៉ាងណាក៏ដោយអច្ច័យទានមិនអាចបំពានលើភាគបម្រុងបានឡើយ។

[71] មាត្រា១២២៦ កថាខណ្ឌទី១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ២០០៧

[72] មាត្រា១២២៦ កថាខណ្ឌទី២ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ២០០៧

[73] មាត្រា១២១៧ កថាខណ្ឌទី១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ២០០៧

អច្ច័យទានមានពីរប្រភេទគឺ អច្ច័យទានមានកំណត់ និងអច្ច័យទានសកល

ក. អច្ច័យទានមានកំណត់ គឺជាប្រទានកម្មដែលធ្វើឲ្យទៅបុគ្គលម្នាក់ ឬច្រើននាក់នូវទ្រព្យសម្បត្តិដែលមានការកំណត់ជាក់លាក់តាមរយៈមតកសាសន៍។ នៅពេលដែលមតកសាសន៍បានបង្កើតអានុភាពទ្រព្យសម្បត្តិដែលកំណត់ជាក់លាក់នោះ និងត្រូវធ្លាក់ទៅលើអច្ច័យលាភីដោយមិនចាំបាច់ត្រូវឆ្លងកាត់ការពិភាក្សាគ្នានោះឡើយ។

ឧទាហរណ៍៖ នៅក្នុងមតកសាសន៍បានកំណត់ដែលមានខ្លឹមសារថា ដីឡូតិ៍ដែលស្ថិតនៅក្នុងភូមិសំរោង ឃុំស្នំក្រពើ ស្រុកគងពិសី ខេត្តកំពង់ស្ពឺ គឺជាអច្ច័យទានដែលត្រូវប្រគល់ឲ្យទៅលោក(ក) ដូច្នេះនៅពេលដែលមតកសាសន៍បង្កើតអានុភាពដីឡូតិ៍ដែលបានកំណត់យ៉ាងច្បាស់លាស់នោះនិងត្រូវប្រគល់ឲ្យទៅលោក(ក)។

ខ. អច្ច័យទានសកល គឺជាប្រភេទនៃប្រទានកម្មដែលមតកសាសន៍បានធ្វើទៅឲ្យបុគ្គលម្នាក់ ឬច្រើននាក់នូវទ្រព្យសម្បត្តិទាំងអស់ ឬមួយផ្នែកដែលកំណត់ទៅតាមភាគ។ អច្ច័យទានសកលនេះមុននិងធ្វើការបេងចែកមត៌ក គឺត្រូវធ្វើការពិភាក្សាគ្នាជាមុនសិន ដើម្បីកំណត់នូវកម្មសិទ្ធិជាក់ស្តែង។

ឧទាហរណ៍៖ នៅក្នុងមតកសាសន៍បានកំណត់ខ្លឹមសារថា ក្នុងចំណោមមត៌កទាំងអស់ត្រូវធ្វើអច្ច័យទាន ១/៣ទៅឲ្យ(ក)។ ដូច្នេះក្រោយពេលមតកសាសន៍បង្កើតអានុភាពចាំបាច់ត្រូវធ្វើការពិភាក្សាគ្នាក្នុងការបែងចែកមត៌កដើម្បីកាត់ចំនួន១/៣នៃមត៌តទាំងអស់ឲ្យទៅ(ក)។

គ.១. ការបោះបង់អច្ច័យទាន

ជាទូទៅអច្ច័យទានកើតចេញពីឆន្ទៈ និងសកម្មភាពឯកតោភាគីរបស់ម្ចាស់បណ្តាំក្នុងការផ្ទេរទ្រព្យសម្បត្តិរបស់ខ្លួនទៅឲ្យអច្ច័យលាភី ហើយអានុភាពរបស់វានិងកើតឡើងដោយស្វ័យប្រវត្តិនៅពេលដែលម្ចាស់បណ្តាំទទួលមរណភាពដោយគ្មានទាក់ទងនិងឆន្ទៈរបស់អច្ច័យលាភីឡើយ។ ទោះបីជាបែបនេះក៏ដោយ វាមិនអាចបង្ខំឲ្យអច្ច័យលាភីទទួលយកវត្ថុ ឬសិទ្ធិ(ទ្រព្យសម្បត្តិ, បញ្ញើ, សិទ្ធិលើបំណុល ជាអាទិ៍)ដែលខ្លួនពុំមានឆន្ទៈក្នុងការទទួលនោះឡើយ ព្រោះវាជាគោលការណ៍គោរពនូវសេរីភាពបុគ្គល។ ដើម្បីការពារនូវសិទ្ធិនេះក្រមរដ្ឋប្បវេណីបានបង្ហាញថានៅក្រោយពេលដែលម្ចាស់បណ្តាំទទួលមរណភាពអច្ច័យលាភីអាចបោះបង់អច្ច័យទាននៅពេលណាក៏បាន(អច្ច័យទានមានកំណត់) បន្ទាប់ពីបោះបង់ការបោះបង់ត្រូវមានអានុភាពប្រតិសកម្មចាប់ពីពេលដែលម្ចាស់បណ្តាំបានទទួលមរណភាព ហើយកម្មវត្ថុនៃទ្រព្យអច្ច័យទានត្រូវធ្លាក់លើសន្តតិជនរបស់មតកជនចាប់ពីពេលដែលសន្តតិកម្មបានចាប់ផ្តើម[74]។

[74] មាត្រា១១៩៨ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ២០០៧

ដោយឡែក ចំពោះការបោះបង់អច្ច័យទានសកលត្រូវអនុលោមតាមបញ្ញាតិស្តីពីការបោះបង់សន្តតិកម្ម[75] ។ក្នុងករណីដែលអច្ច័យលាភីធ្វើការបោះបង់អច្ច័យទានសកល ត្រូវធ្វើតាមនីតិវិធីច្បាប់ដោយត្រូវដាក់ពាក្យសុំបោះបង់អច្ច័យទានសកលនោះ ទៅតុលាការនៅក្នុងអំឡុងពេលនេះអាចពន្យាបានតាមពាក្យសុំទៅតុលាការ។

ក.២. អច្ច័យទានដែលដែលមិនស្ថិតក្នុងមត៌ក

យោងតាមមាត្រា១២០៧ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ចំពោះអច្ច័យទានដែលមិនស្ថិតក្នុងមត៌ក គឺគ្មានអានុភាពនោះទេ។ អច្ច័យទាន គឺជាសកម្មភាពចាត់ចែងមត៌ក ហេតុនេះហើយប្រសិនបើសិទ្ធិដែលជាកម្មវត្ថុនៃអច្ច័យទាននោះ មិនស្ថិតក្នុងមត៌កនៅពេលដែលម្ចាស់បណ្តាំបានទទួលមរណភាពទេ នោះអានុភាពមិនត្រូវកើតឡើងឡើយ។ ឧទាហរណ៍ៈ ចំនួនសរុបនៃមត៌កមាន២,០០០ដុល្លារ ពេលនោះ ទោះបីជាបានធ្វើមតកសាសន៍ឲ្យទិញដីដែលមានតម្លៃ៤,០០០ដុល្លារឲ្យទៅAដែលបានជួយថែរក្សាខ្លួនក៏ដោយក៏មិនមានអានុភាពដែរ។ ជនដែលមានករណីយកិច្ចពាក់ព័ន្ធនិងអច្ច័យទាន មិនចាំបាច់ចេញលុបដោយខ្លួនឯង ដើម្បីប្រតិបត្តិតាមខ្លឹមសារនៃមតកសាសន៍នោះទេ។ ផ្ទុយទៅវិញ ប្រសិនបើមតកសាសន៍កំណត់ថា ឲ្យលក់ដីជាក់លាក់មួយ ហើយយកលុយ១,០០០ដុល្លារពីប្រាក់ខែដែលបានមកពីការលក់ដីនោះឲ្យទៅAមតកសាសន៍នោះនិងមានសុពលភាព។ ទោះជានៅក្នុងមត៌កគ្មានទ្រព្យជាសាច់ប្រាក់ ឬជាប្រាក់បញ្ញើនៅធានាគារក៏ដោយ ក៏មានដីនោះដែរ ដូច្នេះក្នុងករណីនេះមិនត្រូវអនុវត្តតាមមាត្រានេះទេ។

ក.៣. អច្ច័យទានដែលភ្ជាប់ជាមួយនិងសិទ្ធិរបស់តតិយជន

ក្នុងករណីមតកជនធ្វើអច្ច័យទាននូវវត្ថុ ឬសិទ្ធិដែលភ្ជាប់ជាមួយសិទ្ធិរបស់តតិយជន អច្ច័យទានលាភីមិនអាចទាមទារឲ្យរំលត់សិទ្ធិនោះ ចំពោះជនដែលមានករណីយកិច្ចពាក់ព័ន្ធនិងអច្ច័យទានបានឡើយ។ ដូចជាការបញ្ចាំហ៊ីប៉ូតែកជាអាទិ៍[76]។ ឧទាហរណ៍ៈ ម្ចាស់បណ្តាំបានធ្វើអច្ច័យទានជាផ្ទះដែលជាសិទ្ធិលើបំណុល(ហ៊ីប៉ូតែកនៅធានាគារ)ឲ្យទៅអច្ច័យលាភី។ ករណីនេះអច្ច័យលាភីមិនអាចធ្វើការទាមទារឲ្យសន្តតិជនធ្វើការរំលត់សិទ្ធិនេះបានឡើយ។ ប៉ុន្តែអច្ច័យលាភីត្រូវរង់ចាំការដោះស្រាយរបស់សន្តិជនពាក់ព័ន្ធនិងសន្តតិកម្មទាំងអស់ជាមុនសិន។

ខ. អច្ច័យលាភី

ខ.១. ការដាស់តឿនអច្ច័យលាភី

ក្នុងករណីដែលអច្ច័យលាភីមិនបានធ្វើការឆ្លើយតបចំពោះការទទួល ឬមិនទទួលស្គាល់ទៅនិងអច្ច័យទានរបស់ខ្លួនទេនោះ បុគ្គលដែលមានករណីយកិច្ចពាក់ព័ន្ធនិងអច្ច័យទាន ឬជនដែលពាក់ព័ន្ធនិងផលប្រយោជន៍អាចដាស់តឿនឲ្យអច្ច័យលាភីទទួលស្គាល់ ឬបោះបង់អច្ច័យទានបានដោយកំណត់អំឡុងពេលសមរ

[75] មាត្រា១២១១ កថាខណ្ឌទី២ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ២០០៧

[76] មេធាវី អ៊ីវ ប៉ូលី, នីតិរដ្ឋប្បវេណីៈ (មេរៀនសង្ខេប)ភ្នំពេញ, ថ្ងៃទី២១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១១

ម្យ។ បើអច្ច័យលាភីមិនបង្ហាញឆន្ទៈចំពោះបុគ្គលដែលមានករណីយកិច្ចពាក់ព័ន្ធនិងអច្ច័យទាននៅក្នុងអំឡុងពេលដែលបានកំណត់នោះទេ ត្រូវចាត់ទុកថាអច្ច័យលាភីបានទទួលស្គាល់អច្ច័យទាននោះ[77]។

ខ.២. មរណភាពរបស់អច្ច័យលាភី

អច្ច័យលាភីអាចទទួលអច្ច័យទានបាននៅពេលដែលខ្លួនរស់រានមានជីវិត ឬខ្លួនបានទទួលមរណភាពក្រោយពេលដែលម្ចាស់បណ្តាំទទួលនៅមុន ឬស្របពេលជាមួយនិងម្ចាស់បណ្តាំនោះអច្ច័យទានចំពោះអច្ច័យលាភី មិនបង្កើតនូវអានុភាពឡើយ ហើយទាយាទរបស់អច្ច័យលាភីក៏មិនអាចទទួលអច្ច័យទានជំនួសបានដែរ។ ប៉ុន្តែក្នុងករណីដែលម្ចាស់បណ្តាំបានបង្ហាញឆន្ទៈផ្សេងពីនេះនៅក្នុងមតកសាសន៍ដែលមានខ្លឹមសារថាក្នុងករណីដែលអច្ច័យលាភីបានទទួលមរណភាពនៅមុនពេល ឬព្រមគ្នាជាមួយខ្លួននោះអច្ច័យទាននិងត្រូវធ្លាក់បន្តទៅបច្ឆាញាតិផ្ទាល់របស់អច្ច័យលាភី។ ម្យ៉ាងវិញទៀតត្រូវអនុវត្តដូចគ្នាផងដែរ ក្នុងករណីដែលអច្ច័យទានភ្ជាប់ជាមួយនិងលក្ខខណ្ឌនោះត្រូវបានបំពេញ[78]។

ក្នុងករណីដែលអច្ច័យលាភីបានទទួលមរណភាពដោយមិនបានទទួលស្គាល់ ឬបោះបង់អច្ច័យទានទេ សន្តតិជនរបស់អច្ច័យលាភីអាចទទួលស្គាល់ ឬបោះបង់អច្ច័យទានបានត្រឹមទំហំនៃសិទ្ធិលើសន្តតិកម្មរបស់ខ្លួន។ ប៉ុន្តែបើម្ចាស់បណ្តាំបានបង្ហាញឆន្ទៈផ្សេងក្នុងមតកសាសន៍ត្រូវអនុលោមតាមឆន្ទៈនោះ[79]។

ខ.៣. ករណីអច្ច័យលាភីជាសន្តតិជន

ចំពោះអច្ច័យលាភីជាសន្តតិជន ក្នុងករណីដែលអច្ច័យលាភីនោះបានធ្វើការបោះបង់សន្តតិកម្ម នោះត្រូវបានចាត់ទុកថាត្រូវបានបោះបង់ចោលទាំងអច្ច័យទានផងដែរ។ ប៉ុន្តែក្នុងករណីដែលអច្ច័យលាភីបានទទួលស្គាល់សន្តតិកម្មដោយអាចបោះបង់ចោលនូវអច្ច័យទានបាន។ ចំពោះការកំណត់បែបនេះ គឺដើម្បីការពារចំពោះអច្ច័យលាភីដែលទទួលស្គាល់តែអច្ច័យទានដោយមិនទទួលស្គាល់សន្តតិកម្មក្នុងករណីដែលសន្តតិកម្មនោះមានភ្ជាប់ជាមួយនិងកាតព្វកិច្ចដែលមតកជនមិនទាន់បានបំពេញ។ ម្យ៉ាងវិញទៀតគឺជាសីលធម៌នៃការរស់នៅក្នុងសង្គមដើម្បីកុំឲ្យអច្ច័យលាភីទទួលស្គាល់តែផលប្រយោជន៍ ហើយបោះបង់នូវកាតព្វកិច្ចឡើយ។

ខ.៤. សិទ្ធិទទួលផលរបស់អច្ច័យលាភី

អច្ច័យលាភីអាចទទួលផលចាប់ពីពេលដែលខ្លួនអាចទាមទារឲ្យអនុវត្តអច្ច័យទាមចំពោះខ្លួនបានមានន័យថា បើគ្មានលក្ខខណ្ឌបង្អង់ ឬគ្មានភ្ជាប់បន្ទុកហើយអច្ច័យទានបានបង្កើតអានុភាពដែលនេះគឺអច្ច័យទានមានកំណត់។ ចំណែកឯអច្ច័យទានសកលវិញត្រូវឆ្លងកាត់ការពិភាក្សាបានន័យថាក្រោយការពិភាក្សា និងបែង

[77] មាត្រា១២០២ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ២០០៧

[78] មាត្រា១២០០ កថាខណ្ឌទី២ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ២០០៧

[79] មាត្រា១២០៣ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ២០០៧

ចែកមត៌កអច្ច័យលាភីអាចទាមទារឲ្យអនុវត្តអច្ច័យទានចំពោះខ្លួនបាន លើកលែងតែមតកជនបានបង្ហាញឆន្ទៈផ្សេងនៅក្នុងមតកសាសន៍[80]។

ខ.៥. ការទទួលខុសត្រូវរបស់អច្ច័យលាភី

ជនដែលបានទទួលអច្ច័យទានភ្ជាប់បន្ទុកត្រូវទទួលខុសត្រូវការអនុវត្តករណីកិច្ចដែលខ្លួនទទួលបន្ទុកត្រឹមកម្រិតដែលមិនលើសពីតម្លៃនៃកម្មវត្ថុនៃអច្ច័យទាននោះប៉ុណ្ណោះ[81] ។ ឧទាហរណ៍ៈ មតកជនដែលបានកំណត់ក្នុងមតកសាសន៍ដែលមានខ្លឹមសារថាធ្វើអច្ច័យទាននូវទឹកប្រាក់ចំនួន៣០,០០០ដុល្លារឲ្យទៅ(ក)ប៉ុន្តែ(ក)ត្រូវទទួលបន្ទុកចិញ្ចឹមបីបាច់ថែរក្សា(ខ)រហូតដល់ក្លាយជានីតិជន។

បើតម្លៃនៃកម្មវត្ថុនៃអច្ច័យទានភ្ជាប់បន្ទុកបានចុះថយដោយសារការទទួលស្គាល់សន្តតិកម្មដោយមានកម្រិត ឬដោយសារទាមទារឲ្យកាត់បន្ថយដើម្បីបង្គ្រប់ភាគបម្រុងអច្ច័យលាភីត្រូវរួចផុតពីករណីដែលខ្លួនទទួលបន្ទុកតាមសមាមាត្រនៃភាគដែលចុះថយនោះ។ ប៉ុន្តែបើម្ចាស់បណ្តាំបានបង្ហាញឆន្ទៈផ្សេងទៀតនៅក្នុងមតកសាសន៍ត្រូវអនុលោមតាមឆន្ទៈនោះ[82]។

ខ.៦. សិទ្ធិ និងករណីកិច្ចរបស់អច្ច័យលាភីសកល

អច្ច័យលាភីសកលមានសិទ្ធិនិងករណីកិច្ចដូចគ្នានិងសន្តតិជនដែរ[83]។ បើមត៌កទាំងអស់ត្រូវបានធ្វើអច្ច័យទានសកលឲ្យទៅបុគ្គលផ្សេងដែលមិនមែនជាសន្តតិជន នោះសន្តតិជនត្រូវបានចាត់ទុកថាមិនបានទទួលសន្តតិកម្ម លើកលែងតែសិទ្ធិលើភាគបម្រុង[84]។ ជាធម្មតាអច្ច័យលាភីសកលមានសិទ្ធិនិងករណីកិច្ចដូចសន្តតិជន ក្នុងករណីដែលអច្ចយលាភីសកលទទួលបាននូវទ្រព្យរបស់មតកជនអច្ច័យលាភីសកលក៏ត្រូវទទួលកាតព្វកិច្ចរបស់មតកជនផងដែរ[85]។

គ. ការលុបចោល

ជាគោលការណ៍ ចំពោះអច្ច័យលាភីដែលបានទទួលស្គាល់ ឬបោះបង់អច្ច័យទានរួចហើយនោះ មិនអាចធ្វើការលុបចោលនូវអច្ច័យទានដែលបានទទួលស្គាល់ ឬបោះបង់នោះវិញបានទេ នេះគឺដើម្បីការពារចំពោះបុគ្គលដែលមានករណីកិច្ចពាក់ព័ន្ធនិងអច្ច័យទានលើកលែងតែការបង្ហាញឆន្ទៈនោះមានវិការៈតែប៉ុណ្ណោះ។

---

[80] មេធាវី អ៊ីវ ប៉ូលី, នីតិរដ្ឋប្បវេណី៖ (មេរៀនសង្ខេប)(ភ្នំពេញ, ថ្ងៃទី២១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១១), ២៦

[81] មាត្រា១២១១ កថាខណ្ឌទី១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ២០០៧

[82] មាត្រា១២១១ កថាខណ្ឌទី២ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ២០០៧

[83] មាត្រា១២១២ កថាខណ្ឌទី១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ២០០៧

[84] មាត្រា១២១២ កថាខណ្ឌទី២ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ២០០៧

[85] មេធាវី អ៊ីវ ប៉ូលី, នីតិរដ្ឋប្បវេណី៖ (មេរៀនសង្ខេប)(ភ្នំពេញ, ថ្ងៃទី២១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១១), ២៨

កថាខណ្ឌទី២៖ នីតិវិធីបែងចែកមត៌ក

ក. ពេលដែលធ្វើការបែងចែកមត៌ក

ជាទូទៅ ករណីមតកជនគ្មានបន្សល់ទុកបំណុលក្រោយពេលមតកជនបានទទួលមរណភាព១(មួយ)ខែសន្តតិជនអាចចាប់ផ្តើមពិភាក្សាចែងចែកមត៌កបាននៅពេលណាក៏បានដែរ [86] ។ តាមភាពពិតជាក់ស្តែងក្នុងអំឡុងពេល១(មួយ)ខែបន្ទាប់ពីមតកជនបានទទួលមរណភាពនេះ គេត្រូវធ្វើការស្រាវជ្រាវរកសន្តតិជនរបស់មតកជនឲ្យអស់ ឧទាហរណ៍ៈ តើតាំងពីដើមមកមតកជនធ្លាប់រៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍មុន និងមានកូនឬទេ? ហើយកូននោះត្រូវបានទទួលស្គាល់ឬទេ? បន្ទាប់ពីកំណត់សន្តតិជនរួចមក ក្នុងចំណោមសន្តតិជនទាំងអស់ តើសន្តតិជនណាខ្លះយល់ព្រមទទួលស្គាល់ ឬបោះបង់សន្តតិកម្ម? រួចកំណត់នូវទំហំចំណែករបស់សន្តតិជននីមួយៗ ហើយបន្ទាប់មកទៀតធ្វើការបែងចែកមត៌កនោះ។ តាមការប៉ាន់ស្មានដំណាក់កាលទាំងអស់ខាងលើនេះ អាចធ្វើបានក្នុងអំឡុងពេល១(មួយ)ខែ និងហេតុផលមួយទៀត គឺចាំបាច់ត្រូវផ្តល់ការគោរពចំពោះវិញ្ញាក្ខ័ន្ធមតកជន ដូច្នេះ បានជាគេកំណត់អំឡុងពេល១(មួយ)ខែ បន្ទាប់ពីមរណភាពរបស់មតកជនទើបអាចធ្វើការបែងចែកមត៌កបាន[87]។

ប៉ុន្តែតាមការបកស្រាយនៅក្នុងចំណុច ខ នៃកថាខណ្ឌទី២ ស្តីពីចំណុចដែលត្រូវសរសេរក្នុងមតកសាសន៍ក្នុងផ្នែកទី៣ នៃជំពូកទី១ បង្ហាញឲ្យឃើញថា មតកជនអាចកំណត់ក្នុងមតកសាសន៍ថា ហាមឃាត់មិនឲ្យចែងចែកមត៌កក្នុងអំឡុងពេលមិនលើសពី៥(ប្រាំ)ឆ្នាំ គិតពីពេលដែលចាប់ផ្តើមសន្តតិកម្មបាន។ ករណីនេះសន្តតិជនពុំអាចធ្វើការបែងចែកមត៌កបានឡើយក្នុងអំឡុងពេលដែលហាមឃាត់នេះ ដូច្នេះពេលដែលធ្វើការបែងចែកត្រូវពន្យាពេលរហូតដល់ពេលដែលបានកំណត់ក្នុងមតកសាសន៍បានកន្លងផុត[88]។

ក្នុងករណីមួយទៀត តាមការបកស្រាយនៅក្នុងនីតិវិធីគ្រប់គ្រងមត៌កនៃផ្នែកទី២ខាងលើយើងសង្កេតឃើញថា មុននិងឈានដល់ដំណាក់កាលនៃការបែងចែកមត៌កនេះ ត្រូវឆ្លងកាត់នីតិវិធីមួយចំនួនដូចជា៖ ការពិនិត្យបញ្ជាក់លិខិតមតកសាសន៍ដោយតុលាការ ផ្តល់ឱកាសឲ្យសន្តតិជនយល់ព្រម ឬបោះបង់សន្តតិកម្ម ការជ្រើសតាំងអ្នកប្រតិបត្តិមតកសាសន៍បន្ទាប់មកអ្នកប្រតិបត្តិមតកសាសន៍ត្រូវបំពេញតួនាទីដូចជាការគ្រប់គ្រងមត៌ក ការជូនដំណឹងជាសាធារណៈដល់ម្ចាស់បំណុលរបស់មតកជន ការជម្រះបញ្ជីលើទ្រព្យសម្បត្តិរបស់មតកជនដោយសងបំណុលលើម្ចាស់បំណុលនីមួយៗ ការកាត់ចំណែកមត៌កដល់អច្ច័យលាភី ធ្វើបញ្ជីសារពើពន្ធនៃទ្រព្យសម្បត្តិ រួចរាយការណ៍និងប្រគល់បញ្ជីសារពើភ័ណ្ឌនៃទ្រព្យសម្បត្តិនោះទៅសន្តតិជន។ យើងសង្កេតឃើញ

[86] មាត្រា១២៦៦ កថាខណ្ឌទី១ វាក្យខណ្ឌទី១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ២០០៧

[87] ក្រុមការងារជប៉ុនដែលទទួលបន្ទុកធ្វើសេចក្តីព្រាងក្រមរដ្ឋប្បវេណី និងគណៈកម្មការទទួលបន្ទុកការពារសេចក្តីព្រាងក្រមរដ្ឋប្បវេណី, សេចក្តីកំណត់ចំពោះមាត្រានីមួយៗនៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ភាគ៦ គន្ថីទី៨ ទី៩(ភ្នំពេញ៖ ក្រសួងយុត្តធម៌, ២០១០), ទំព័រ១២៨

[88] មាត្រា១២៦៦ កថាខណ្ឌទី១ វាក្យខណ្ឌទី២ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ២០០៧

ថា យើងសង្កេតឃើញថា នៅក្នុងនីតិវិធីទាំងនេះបានប្រើអស់រយៈពេលជាច្រើន លើសពីមួយខែទៀត ដូចច្នេះ ក្នុងករណីនេះ មត៌កនិងត្រូវបែងចែកបន្ទាប់ពីនីតិវិធីដែលបានរៀបរាប់ខាងលើបានកន្លងផុត។

ជារួម ពេលដែលអាចបែងចែកមត៌ករបស់មតកជនអាស្រ័យទៅលើករណីនីមួយៗដូចបានរៀបរាប់ខាងលើ។

ខ. វិធីនៃការបែងចែកមត៌ក

តាមការកំណត់របស់រដ្ឋប្បវេណី វិធីនៃការបែងចែកមត៌ករបស់មតកជនមានពីរគឺ

- ការបែងចែកមត៌កតាមសន្តតិវិធី
- ការបែងចែកមត៌កដោយតុលាការ

ខ.១. ការបែងចែកមត៌កតាមសន្តតិវិធី

ខ.១.១. មូលដ្ឋាននៃការបែងចែកមត៌ក

ជាគោលការណ៍ នៅពេលធ្វើលិខិតមតកសាសន៍ មតកជនត្រូវសរសេរអំពីការកំណត់ចំណែកមត៌ក ឬវិធីបែងចែកមត៌កទៅឲ្យជនដែលមានលក្ខណៈសម្បត្តិគ្រប់គ្រាន់ជាសន្តតិជនរបស់ខ្លួន។ ដូច្នេះនៅពេលធ្វើការបែងចែកមត៌ក គេនិងយកខ្លឹមសារនៃមតកសាសន៍ធ្វើជាមូលដ្ឋានក្នុងការបែងចែកមត៌ករបស់មតកជនឲ្យទៅសន្តតិជន។

នៅក្នុងលិខិតមតកសាសន៍ពុំបានកំណត់នូវចំណែកមត៌ក ឬវិធីបែងចែកមត៌កនោះទេ តើគេត្រូវធ្វើការបែងចែកមត៌កយ៉ាងដូចម្តេច?

នៅក្នុងករណីនេះ ការបែងចែកមត៌កត្រូវធ្វើការពិចារណាទៅលើប្រភេទ និងលក្ខណៈនៃវត្ថុ ឬសិទ្ធិដែលមាននៅក្នុងមត៌ក ឬអាយុ មុខរបរ ស្ថានភាពផ្លូវកាយ និងផ្លូវចិត្ត ស្ថានភាពជីវភាពរបស់សន្តតិជននីមួយៗ និងស្ថានភាពផ្សេងៗទៀត[89]។ នៅពេលធ្វើការពិភាក្សាបែងចែកមត៌កឲ្យសន្តតិជន ត្រូវពិចារណាដល់ចំណុចទាំងអស់នេះ ប៉ុន្តែក្នុងករណីដែលសន្តតិជនទាំងអស់បានព្រមព្រៀងគ្នានូវវិធីបែងចែកមត៌កផ្សេងពីនេះ ការព្រមព្រៀងនោះក៏មានអានុភាពក្នុងការបែងចែកមត៌កដែរ ប្រសិនបើខ្លឹមសារនៃការបែងចែកនោះមិនផ្ទុយនិងសណ្តាប់ធ្នាប់សារធារណៈ និងទំនៀមទម្លាប់របស់ខ្មែរយើងនោះទេ[90]។

ខ.១.២. ការបែងចែកមត៌កក្នុងករណីដែលអវត្តមានសន្តតិជនខ្លះ

ក្នុងករណីដែលមតកជនបានកំណត់ចំណែករបស់សន្តតិជន ឬបានកំណត់វិធីបែងចែកមត៌កដោយមតកសាសន៍រួចរាល់ ប៉ុន្តែជនដែលត្រូវបានសន្មតថាជាសន្តតិជនបានទទួលមរណភាពនៅមុនពេលចាប់ផ្តើម

[89] មាត្រា១២៦៧ កថាខណ្ឌទី១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ២០០៧

[90] ក្រុមការងារជប៉ុនដែលទទួលបន្ទុកធ្វើសេចក្តីព្រាងក្រមរដ្ឋប្បវេណី និងគណៈកម្មការទទួលបន្ទុកការពារសេចក្តីព្រាងក្រមរដ្ឋប្បវេណី, សេចក្តីកំណត់ចំពោះមាត្រានីមួយៗនៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ភាគ៦ គន្ថីទី៨ ទី៩(ភ្នំពេញ៖ ក្រសួងយុត្តធម៌, ២០១០), ទំព័រ១៣០

សន្តតិកម្ម ឬជនដែលបានសន្មតថាជាសន្តតិជននោះបាត់បង់សិទ្ធិទទួលសន្តតិកម្មដោយបានក្លាយខ្លួនជាអភ័ព្វបុគ្គលនៃសន្តតិកម្ម ឬជនដែលត្រូវបានសន្មតថាជាសន្តតិជននោះត្រូវបានកាត់កាល់ នោះជននោះពុំអាចទទួលបានសន្តតិកម្មបានឡើយ។ ចំណែកការកំណត់នៅក្នុងមតកសាសន៍អំពីចំណែករបស់ជននោះ ត្រូវធ្វើចំពោះអ្នកទទួលសន្តតិកម្មជំនួសរបស់ជនដែលត្រូវបានសន្មតថាជាសន្តតិជននោះ[91]។

តើនរណាជាអ្នកទទួលសន្តតិកម្មជំនួសរបស់ជនដែលត្រូវបានសន្មតថាជាសន្តតិជន?

ក្នុងករណីដែលបានកំណត់ខាងលើ ជាទូទៅជនដែលត្រូវបានសន្មតថាជាសន្តតិជនជំនួសរបស់ជនដែលត្រូវបានសន្មតថាជាសន្តតិជន គឺកូនរបស់ជននោះដែលជាបច្ឆាញាតិផ្ទាល់របស់ជនដែលត្រូវសន្មតថាជាសន្តតិជន។ ចំណែកបុគ្គលដែលមិនមែនជាបច្ឆាញាតិផ្ទាល់របស់ជនដែលត្រូវសន្មតជាសន្តតិជន មិនមែនលក្ខណៈសម្បត្តិក្លាយជាសន្តតិជនជំនួសបានឡើយ[92]។

ទោះបីជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ក្នុងករណីបើគ្មានអ្នកទទួលសន្តតិកម្មជំនួសជនដែលត្រូវបានសន្មតថាជាសន្តតិជននោះដូចបានកំណត់ខាងលើទេ ឬក្នុងករណីដែលជនដែលត្រូវបានសន្មតថាជាសន្តតិជននោះបានបោះបង់សន្តតិកម្ម នោះការកំណត់ចំពោះជនដែលត្រូវបានសន្មតថាជាសន្តតិជននោះ ពុំត្រូវបានបង្កើតអានុភាពឡើយ។ ប៉ុន្តែទោះបីជាសន្តតិជនជំនួស ឬគ្មានសន្តតិជនជំនួសរបស់ជនដែលត្រូវសន្មតថាជាសន្តតិជនក៏ដោយ ក៏មតកជនអាចសម្តែងឆន្ទៈផ្សេងពីកាចែងខាងលើផងដែរ ដោយសារតែគេគោរពឆន្ទៈរបស់មតកជនជាចម្បង[93]។

ខ.១.៣. ការបែងចែកមត៌កក្នុងករណីអច្ច័យទានមោឃៈ

ក្នុងករណីដែលអច្ច័យទានពុំបានបង្កើតអានុភាព ដោយសារតែអច្ច័យលាភីទទួលមរណភាព ដោយសារតែអច្ច័យលាភីក្លាយជាអភ័ព្វបុគ្គល ដោយសារតែអច្ច័យលាភីបោះបង់អច្ច័យទាន ឬដោយសារហេតុផ្សេងទៀត ជាគោលការណ៍នោះទ្រព្យសម្បត្តិដែលអច្ច័យលាភីនិងត្រូវទទួលបាននិងធ្លាក់ទៅលើសន្តតិជនរបស់មតកជនវិញ[94]។

ឧទាហរណ៍៖ នៅក្នុងលិខិតមតកសាសន៍ មតកជនបានបង្ហាញឆន្ទៈក្នុងការធ្វើអច្ច័យទាន១ភាគ៤នៃទ្រព្យសម្បត្តិទៅឲ្យ ក និងធ្វើអច្ច័យទាន១ភាគ៤នៃទ្រព្យសម្បត្តិទៀតទៅឲ្យ ខ ដែល ក និង ខ ជាបងប្អូនបង្កើតនិងគ្នា ហើយ ក បានទទួលមរណភាពមុនពេលដែលលិខិតមតកសាសន៍បង្កើតអានុភាពក្នុងការអនុវត្ត។ ក្នុងករណីនេះ មិនមែនមានន័យថា ខ ដែលជាបងប្អូនបង្កើតរបស់ ក អាចធ្វើលទ្ធកម្មលើចំណែករបស់ ក នោះទេ

[91] មាត្រា១១៩៦ កថាខណ្ឌទី១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ២០០៧

[92] មាត្រា១១៥៧ថ្មី នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ២០០៧

[93] មាត្រា១១៩៦ កថាខណ្ឌទី២ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ២០០៧

[94] មាត្រា១១៩៨ កថាខណ្ឌទី១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ២០០៧

ប៉ុន្តែផ្ទុយមកវិញ ខ មិនអាចធ្វើលទ្ធកម្មលើចំណែកដែល ក និងទទួលបានឡើយ។ មានន័យថា ខ អាចទទួល អច្ច័យទានបានតែ១ភាគ៤ប៉ុណ្ណោះ ចំណែក១ភាគ៤ទៀតដែល ក និងអាចទទួលបាននោះជាទូទៅត្រូវធ្លាក់ទៅ សន្តតិជនតាមផ្លូវច្បាប់វិញ។

ប៉ុន្តែប្រសិនបើម្ចាស់បណ្តាំបានបង្ហាញឆន្ទៈផ្សេងដែលបានសរសេរក្នុងមតកសាសន៍ ត្រូវអនុលោមតាម ឆន្ទៈរបស់មតកជន[95] ។ ឧទាហរណ៍៖ ក្នុងករណីខាងលើប្រសិនបើនៅក្នុងលិខិតមតកសាសន៍ មតកជនបាន បង្ហាញឆន្ទៈពិសេសថា ក្នុងករណីដែល ក ឬ ខ ទទួលមរណភាពមុនពេលដែលលិខិតមតកសាសន៍បង្កើត អានុភាពក្នុងការអនុវត្ត ក ឬ ខ អាចទទួលបានចំណែក១ភាគ៤ទៀតលើចំណែករបស់ខ្លួនដែលទទួលបានពី អ្នកទទួលមរណភាព នោះ១ភាគ៤ដែល ក និងត្រូវទទួលបាននិងធ្លាក់ទៅលើ ខ ដែលជាបងប្អូនបង្កើតរបស់ ក មានន័យថា អាចទទួលអច្ច័យទាន១ភាគ២ នៃទ្រព្យសម្បត្តិទាំងអស់របស់មតកជន។

ផ្ទុយទៅវិញ ប្រសិនបើមត៌ករបស់មតកជន មិនអាចបែងចែកតាមសន្តវិធីដូចរៀបរាប់ខាងលើនោះទេ តើគេត្រូវធ្វើការបែងចែកមត៌កនោះយ៉ាងដូចម្តេច(ខ)?

ខ.២. ការបែងចែកមត៌កដោយតុលាការ

ក្នុងករណីដែលការពិភាក្សារវាងសន្តតិជនអំពីការបែងចែកមត៌កពុំបានសម្រេច ឬក្នុងករណីដែលសន្តតិ ជនពុំអាចពិភាក្សាគ្នាបានទេ សន្តតិជនម្នាក់ ឬច្រើននាក់អាចដាក់ពាក្យសុំទៅតុលាការឲ្យធ្វើការបែងចែកមត៌ក នោះទេ។ ជាទូទៅ តុលាការមិនអាចធ្វើការបែងចែកមត៌កដោយឆន្ទានុសិទ្ធិរបស់ខ្លួនបានឡើយ ប្រសិនបើគ្មាន ការដាក់ពាក្យសុំពីសន្តតិជន។

ក្នុងការពិចារណាបែងចែកមត៌កក្នុងករណីនេះ តុលាការត្រូវធ្វើការពិចារណាដោយឈរលើ **ទំនៀម ទម្លាប់នៅក្នុងតំបន់ និងមតិលើសពីពាក់កណ្តាលរបស់សន្តតិជន**។ ចំពោះមតិលើសពីពាក់កណ្តាលរបស់ សន្តតិជន ភាគច្រើនគឺមតិដែលសន្តតិជនបានពិភាក្សាគ្នាក្នុងការបែងចែក ប៉ុន្តែពុំអាចធ្វើទៅបាន មូលហេតុ ដោយសារតែក្នុងចំណោមសន្តតិជនទាំងអស់មានសន្តតិជនណាម្នាក់ ឬភាគតិចមិនសុខចិត្តសម្រេចទៅតាម មតិភាគច្រើន ទើបតម្រូវឲ្យតុលាការជាអ្នកសម្របសម្រួល ក្នុងករណីនេះ ហើយយកតាមមតិភាគច្រើន ដោយ មិនធ្វើឲ្យបាត់បង់មតិភាគតិច។ ប៉ុន្តែទោះបីជាមានមតិភាគច្រើនក៏ដោយ ប្រសិនបើតុលាការយល់ឃើញថា មតិ ភាគច្រើននោះមិនសមរម្យតុលាការក៏គួរតែស្តាប់តាមមតិភាគតិចផងដែរ[96]។

[95] មាត្រា១១៩៨ កថាខណ្ឌទី២ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ២០០៧

[96] ក្រុមការងារជប៉ុនដែលទទួលបន្ទុកធ្វើសេចក្តីព្រាងក្រមរដ្ឋប្បវេណី និងគណៈកម្មការទទួលបន្ទុកការពារសេចក្តីព្រាងក្រមរដ្ឋប្បវេណី, សេចក្តីកំណត់ចំពោះមាត្រានីមួយៗនៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ភាគ៦ គន្ថីទី៨ ទី៩(ភ្នំពេញ៖ ក្រសួងយុត្តធម៌, ២០១០), ទំព័រ១៣៣

ចំពោះទ្រព្យសម្បត្តិដែលមិនអាចទទួលការព្រមព្រៀងអំពីការបែងចែក ឬមិនអាចទទួលការព្រមព្រៀងថាបុគ្គលណាត្រូវទទួលទ្រព្យសម្បត្តិនោះ តុលាការអាចលក់ ហើយធ្វើការបែងចែកប្រាក់ដែលបានពីការលក់នោះទៅឲ្យសន្តតិជនបាន[97]។ ឧទាហរណ៍៖ បន្ទាប់ពីដាក់ពាក្យសុំទៅតុលាការឲ្យធ្វើការបែងចែកមត៌កមានដីមួយឡូតិ៍ដែលសន្តតិជនបានខ្វែងគំនិតគ្នាក្នុងការបែងចែក។ ជាដំណោះស្រាយតុលាការអាចលក់ដីឡូតិ៍នេះបានតាមនីតិវិធីលក់ឡើឡុង។ ប៉ុន្តែប្រសិនបើសាលក្រមអំពីការបែងចែកមិនបានចូលជាស្ថាពរទេ ការលក់ក៏មិនអាចធ្វើបានដែរ ដូច្នេះសេចក្តីសម្រេចអំពីការបែងចែកបញ្ចប់នៃសាលក្រមអំពីការបែងចែកមត៌កក្នុងករណីនេះ គឺត្រូវលក់អចលនទ្រព្យដែលមាននៅក្នុងបញ្ជីសារពើភ័ណ្ឌនៃទ្រព្យសម្បត្តិដែលភ្ជាប់ជាមួយនេះហើយកាត់នូវសោហ៊ុយចាំបាច់ពីថ្លៃលក់នោះ ហើយចំណែកនៅសល់ប៉ុន្មាននោះ ត្រូវបែងចែកឲ្យសន្តតិជនស្មើៗគ្នា[98]។

គ. ជនដែលទទួលស្គាល់ក្រោយបែងចែកមត៌ក និងការទាមទារ

ប្រសិនបើមានកូន ឬបច្ឆាញាតិផ្ទាល់ណាមិនទាន់ត្រូវបានទទួលស្គាល់ដោយមតកជនកូន ឬបច្ឆាញាតិផ្ទាល់របស់មតកជននោះ អាចដាក់ពាក្យបណ្តឹងទាមទារឲ្យទទួលស្គាល់នៅក្នុងអំឡុងពេល១(មួយ)ឆ្នាំគិតចាប់ពីមរណភាពរបស់មតកជនបើខ្លួនទើបតែដឹងពីទំនាក់ទំនងញាតិជាមួយមតកជន ក្រោយពេលដែលមតកជនទទួលមរណភាព[99]។

ក្នុងករណីដែលការទទួលស្គាល់ក្រោយមរណភាពរបស់មតកជន ប៉ុន្តែការទទួលស្គាល់នោះត្រូវបានធ្វើឡើងដោយការបែងចែកមត៌ក ប្រសិនបើការពិភាក្សាដើម្បីបែងចែកមត៌កត្រូវបានធ្វើឡើងដោយមានវត្តមានសន្តតិជនទាំងអស់ដោយខ្វះតែវត្តមានរបស់ជននោះមួយ នោះការពិភាក្សាបែងចែកមត៌កនោះមានសុពលភាពដោយសារតែនៅពេលបែងចែកពុំទាន់ទទួលស្គាល់ជននោះនៅឡើយ នោះពុំទាន់ក្លាយជាសន្តតិជននៅឡើយ។

ផ្ទុយទៅវិញ ក្នុងករណីដែលមតកជនបានទទួលស្គាល់ជននោះជាកូននៅពេលរស់ ប៉ុន្តែដោយសារតែសន្តតិជនផ្សេងទៀតមិនបានដឹង ហើយដកជនដែលមតកជនបានទទួលស្គាល់នោះចេញពីការពិភាក្សាបែងចែកមត៌ក ឬក្នុងករណីដែលការទទួលស្គាល់ក្រោយមរណភាពរបស់មតកជន ប៉ុន្តែការទទួលស្គាល់នោះត្រូវបានធ្វើឡើងមុនការបែងចែកមត៌ក ហើយសន្តតិជនផ្សេងទៀតមិនបានយកចិត្តទុកដាក់មិនឲ្យជននោះចូលរួមក្នុងការពិភ្សាបែងចែកមត៌កពេលនេះយើងសង្កេតឃើញថាការបែងចែកមិនបានធ្វើឡើងក្រោមវត្តមានរបស់

[97] មាត្រា១២៧១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ២០០៧

[98] ក្រុមការងារជប៉ុនដែលទទួលបន្ទុកធ្វើសេចក្តីព្រាងក្រមរដ្ឋប្បវេណី និងគណៈកម្មការទទួលបន្ទុកការពារសេចក្តីព្រាងក្រមរដ្ឋប្បវេណី, សេចក្តីកំណត់ចំពោះមាត្រានីមួយៗនៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ភាគ៦ គន្ថីទី៨ ទី៩(ភ្នំពេញ៖ ក្រសួងយុត្តធម៌, ២០១០), ទំព័រ១៣៤

[99] មាត្រា១០០១ កថាខណ្ឌទី៥ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ២០០៧

សន្តតិជនទាំងអស់នោះទេ នោះការបែងចែកដែលធ្វើឡើងនេះត្រូវមោឃៈ។ ក្នុងករណីនេះជនដែលត្រូវបានទទួលស្គាល់ក្រោយអាចទាមទារឲ្យសន្តតិជនផ្សេងទៀតធ្វើការបែងចែកមត៌កជាថ្មីឡើងវិញ[100]។

ការទាមទារឲ្យធ្វើការបែងចែកមត៌កជាថ្មីនេះ ហៅថាការទាមទារឲ្យធ្វើបដិទានសន្តតិកម្ម។ ការទាមទារឲ្យធ្វើមដិទានសន្តតិកម្មនេះ ការទាមទារត្រូវធ្វើឡើងក្នុងអំឡុងពេល៥(ប្រាំ)ឆ្នាំគិតចាប់ពីពេលបែងចែកមត៌កបានកន្លងផុត[101]។

ចំណុចដែលគួរពិចារណានោះគឺប្រសិនបើក្នុងអំឡុងពេល៥(ប្រាំ)ឆ្នាំក្រោយការបែងចែកមត៌កជនដែលទើបត្រូវបានទទួលស្គាល់ក្រោយមរណភាពរបស់មតកជននៅតែអាចទាមទារឲ្យធ្វើការបែងចែកចំណែកមត៌កសារជាថ្មី នោះនិងមានគុណវិបត្តិមួយត្រង់ថា ក្នុងអំឡុងពេល៥ឆ្នាំនេះមត៌កដែលបានបែងចែករួច អាចនិងត្រូវបានធ្វើការវិវឌ្ឍន៍ ឬក៏អាចត្រូវបានបាត់រូបរាង។ ដូច្នេះជាការប្រសើរ គប្បីត្រូវស្នើសុំឲ្យទទួលស្គាល់ក្រោយមរណភាពរបស់មតកជនឲ្យបានឆាប់រហ័ស និងស្នើសុំឲ្យធ្វើបដិទានសន្តតិកម្មឲ្យបានឆាប់រហ័សក្រោយដែលខ្លួនត្រូវបានទទួលស្គាល់។

[100] ក្រុមការងារជប៉ុនដែលទទួលបន្ទុកធ្វើសេចក្តីព្រាងក្រមរដ្ឋប្បវេណី និងគណៈកម្មការទទួលបន្ទុកការពារសេចក្តីព្រាងក្រមរដ្ឋប្បវេណី, សេចក្តីកំណត់ចំពោះមាត្រានីមួយៗនៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ភាគ៦ គន្ថីទី៨ ទី៩(ភ្នំពេញ៖ ក្រសួងយុត្តធម៌, ២០១០), ទំព័រ១៣៧ និង១៣៨
[101] មាត្រា១៣០៤ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ២០០៧

ជំពូកទី៣

ភាគបម្រុង

ជំពូកទី៣៖ ភាគបម្រុង

ភាគបម្រុង គឺជាការស្វែងយល់ចំពោះបុគ្គលដែលមានសិទ្ធិជាសន្តតិជន ហើយសិទ្ធិនេះត្រូវបានបំពានដោយខ្លឹមសារនៃមតកសាសន៍របស់មតកជន។ ដូច្នេះភាគបម្រុងត្រូវបានបែងចែកជាពីរផ្នែក ដែលផ្នែកទាំងពីរនេះ និងធ្វើការសិក្សាទៅលើ ផ្នែកទី១ ការគណនាភាគបម្រុង និងការកាត់នៃភាគបម្រុង និងផ្នែកទី២ នីតិវិធីនៃការកាត់បន្ថយ និងការរលត់សិទ្ធិទាមទារឲ្យកាត់បន្ថយភាគបម្រុង ដែលជាចំណុចសារវន្តចំពោះការបំពេញបន្ថែមនៃប្រធានបទ មតកសាសន៍។

សំគាល់៖ បញ្ហាភាគបម្រុងនេះ ត្រូវលើកយកមកបកស្រាយ លុះត្រាតែបុគ្គលដែលមានសិទ្ធិជាសន្តតិជនដែលត្រូវបានបំពានដោយខ្លឹមសារនៃមតកសាសន៍ ហើយបុគ្គលនេះមិនសុខចិត្តការបំពាននេះតែប៉ុណ្ណោះ។

ផ្នែកទី១៖ ការគណនាភាគបម្រុង និងការកាត់ភាគបម្រុង

កថាខណ្ឌទី១៖ ការគណនាភាគបម្រុង

ក. មូលដ្ឋានភាគបម្រុង

របបភាគបម្រុង គឺជារបបធានាមួយនៃចំណែកមត៌កកំណត់ដោយច្បាប់ចំពោះសន្តតិជនដែលកំណត់ដោយច្បាប់។ មតកជនមានសិទ្ធិសេរីភាពក្នុងការធ្វើមតកសាសន៍ ប៉ុន្តែរបបនេះទទួលស្គាល់ឱ្យសន្តតិជនដែលកំណត់ដោយច្បាប់មួយចំនួនធ្វើការបដិសេធនូវសេរីភាពនេះមួយភាគ។ របបភាគបម្រុងនេះមានតួនាទីសម្រួលសន្តតិជនតាមច្បាប់ និងសន្តតិកម្មតាមមតកសាសន៍ហើយព្រមទាំងជាវិធានមួយដែលធានា ដើម្បីកុំឱ្យមានការបំពានចំណែកមត៌កផងដែរ។

ភាគបម្រុង និងលើកយកមកសិក្សា និងបកស្រាយនៅក្នុងករណីមានការបំពានសិទ្ធិទៅលើបុគ្គលដែលបុគ្គលនោះមានសិទ្ធិជាសន្តតិជន។ តើបុគ្គលណាខ្លះដែលជាអ្នកមានសិទ្ធិលើភាគបម្រុង?

ច្បាប់បានកំណត់ចំពោះបុគ្គលដែលមានសិទ្ធិលើភាគបម្រុង ក្នុងចំណោមសន្តតិជនទាំងនោះរួមមាន បច្ឆាញាតិ ឬឪពុកម្តាយ ឬជីដូនជីតា និងសហព័ទ្ធរបស់មតកជនតែប៉ុណ្ណោះដែលជាអ្នកមានសិទ្ធិលើភាគបម្រុង។ ចំណែកបងប្អូនបង្កើត និងសន្តតិជនជំនួសនៃបងប្អូនបង្កើតមិនមានសិទ្ធិលើភាគបម្រុងឡើយ។ ជាគោលការណ៍មត៌ក១/៣(១ភាគ៣) នៃមត៌កទាំងអស់ គឺជាភាគបម្រុងដែលនេះក្នុងករណីឪពុកម្តាយ ឬជីដូនជីតា គឺជាអ្នកមានសិទ្ធិលើភាគបម្រុងក៏អនុវត្តចំពោះសន្តតិជនជំនួសបុគ្គលទាំងនោះផងដែរ។ ម្យ៉ាងវិញទៀតក្នុងករណីអ្នកមានសិទ្ធិលើភាគបម្រុងមានចំនួនច្រើននាក់ ត្រូវធ្វើការបែងចែកទ្រព្យដែលចាត់ទុកថាជាភាគបម្រុងនោះទៅតាមសមាមាត្រនៃភាគបម្រុង។

ឧទាហរណ៍: លោក(ក)ពុំមានទាំងកូន និងពុំមានទាំងសហព័ទ្ធ ប៉ុន្តែមាន(ខ)ឪពុកនិង(គ)ម្តាយ។ ដូច្នេះសន្តតិជនដែលមានសិទ្ធិក្នុងការទាមទារលើភាគបម្រុង គឺជាឪពុកនិងម្តាយរបស់(ក)។ ប្រសិនបើគិតទៅ

តាមច្បាប់បានកំណត់ចំពោះសន្តតិជនដែលជាឪពុកម្តាយ គឺចំណែកនៃភាគបម្រុងរបស់សន្តតិជនទាំងនោះស្មើនឹង១/៣(១ភាគ)នៃទ្រព្យជាមូលដ្ឋាននៃការគណនាភាគបម្រុង។ ដោយសន្តតិជនមានចំនួនពីរនាក់ ដូច្នេះយកចំណែកនៃសិទ្ធិលើភាគបម្រុង១/៣ចែក២=១/៦។ ដូច្នេះអាចសន្មតសម្មតិកម្មបានថាទ្រព្យដែលជាមូលដ្ឋានក្នុងការគណនាភាគបម្រុងមានចំនួន១៨,០០០ដុល្លារ

អាចធ្វើគំនូសតាងដូចខាងក្រោម

នាំឱ្យភាគបម្រុង=ទ្រព្យជាមូលដ្ឋានក្នុងការគណនាភាគបម្រុងគុណ(១/៦)

នាំឱ្យភាគបម្រុង=១៨,០០០គុណ(១/៦)=៣,០០០ដុល្លារ និង(គ)=៣,០០០ដុល្លារ។

ដូច្នេះ ចំណែកមត៌កដែលអាចទាមទារបានពីភាគបម្រុងគឺ(ខ)=៣,០០០ដុល្លារ និង(គ)=៣,០០០ដុល្លារ។

ឧទាហរណ៍: លោក(ក)មានកូន(ខ)(គ) និង(ឃ)សហព័ទ្ធ។ ដូច្នេះសន្តតិជនដែលមានសិទ្ធិក្នុងការទាមទារលើភាគបម្រុងគឺមាន(ខ)(គ) និង(ឃ)។ ប្រសិនបើគិតទៅតាមច្បាប់បានកំណត់ចំពោះសន្តតិជនផ្សេងក្រៅពីឪពុកម្តាយ ឬជីដូនជីតា ដូច្នេះមានតែកូន និងសហព័ទ្ធប៉ុណ្ណោះដែលចំណែកនៃភាគបម្រុងរបស់សន្តតិជនទាំងនោះស្មើនឹង១/២(១ភាគ២)នៃទ្រព្យជាមូលដ្ឋានក្នុងការគណនាភាគបម្រុង។ ដោយសន្តតិជនមានចំនួនបីនាក់ ដូច្នេះយកចំណែកនៃសិទ្ធិលើភាគបម្រុង១/២ចែក=១/៦។ ដូច្នេះអាចសន្មតសម្មតិកម្មបានថា ទ្រព្យដែលជាមូលដ្ឋានក្នុងការគណនាភាគបម្រុងមានចំនួន១៨,០០០ដុល្លារ

អាចធ្វើគំនូសតាងដូចខាងក្រោម

នាំឱ្យភាគបម្រុង=ទ្រព្យជាមូលដ្ឋានក្នុងការគណនាភាគបម្រុងគុណ(១/៦)

នាំឱ្យភាគបម្រុង=១៨,០០០គុណ(១/៦)=៣,០០០ដុល្លារ

ដូច្នេះចំណែកមត៌កដែលអ្នកមានសិទ្ធិលើភាគបម្រុងអាចទាមទារបាន គឺ(ខ)=៣,០០០ដុល្លារ(គ)=៣,០០០ ដុល្លារ និង(ឃ)=៣,០០០ដុល្លារ។

ខ. ការគណនាភាគបម្រុង

(ក). ទ្រព្យសម្បត្តិដែលជាមូលដ្ឋាននៃភាគបម្រុង: ត្រូវគណនាដោយយកទ្រព្យសម្បត្តិដែលមតកជនមាននៅពេលចាប់ផ្តើមសន្តតិកម្មបូកតម្លៃនៃផលប្រយោជន៍ពិសេសនិងបូកជាមួយនិងតម្លៃនៃទ្រព្យសម្បត្តិប្រទានកម្ម ហើយដកចំនួនប្រាក់សរុបនៃកាតព្វកិច្ចដែលត្រូវទទួលបន្តដោយសន្តតិកម្ម(កាតព្វកិច្ចដែលចំណាយទៅលើបុណ្យសព និងកាតព្វកិច្ចផ្សេងរបស់មតកជន) [102] ។

ដូច្នេះអាចទាញរូបមន្តដូចខាងក្រោម៖

ទ្រព្យជាមូលដ្ឋានក្នុងការគណនាភាគបម្រុង=មត៌កនាពេលចាប់ផ្តើមសន្តតិកម្ម+តម្លៃនៃផលប្រយោជន៍

[102] មាត្រា១២៣១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ២០០៧

ពិសេស+ប្រទានកម្ម-កាតព្វកិច្ច

ឧទាហរណ៍៖ មតកជនបានបន្សល់ប្រាក់ចំនួន៣,៣០០ដុល្លារអាមេរិក ក្រោយខ្លួនទទួលមរណភាពដោយ មតកជនកាលនៅរស់ក្នុងអំឡុងពេលមួយឆ្នាំមុនចាប់ផ្តើមសន្តតិកម្មបានធ្វើប្រទានកម្មនូវប្រាក់ចំនួន១,០០០ ដុល្លារឱ្យទៅកូន(ក)ព្រមទាំងសហព័ទ្ធ(ង)បានទទួលនូវផលប្រយោជន៍ពិសេសជាអំណោយចិញ្ចៀនពេជ្រមួយ វង់ពីមតកជនគិតជាប្រាក់ចំនួន១,២០០ដុល្លារ ហើយមតកជនមានកាតព្វកិច្ច(បំណុល)ចំនួន៥០០ដុល្លារ។ នៅ ក្នុងខ្លឹមសារនៃមតកសាសន៍បានកំណត់ថាកូន(ក)ត្រូវទទួលបានមត៌កចំនួន១,០០០ដុល្លារ(ខ)ទទួលបានមត៌ក ចំនួន១,០០០ដុល្លារ(គ)ទទួលបានមត៌ក៣០០ដុល្លារនិង(ង)សហព័ទ្ធទទួលបានមត៌កចំនួន១,០០០ដុល្លារ។

A.តាមរូបមន្តដើម្បីរក្សាទ្រព្យជាមូលដ្ឋាន៖

ទ្រព្យជាមូលដ្ឋានក្នុងការគណនាភាគបម្រុង=មត៌កនាពេលចាប់ផ្តើមសន្តតិកម្ម+តម្លៃផលប្រយោជន៍ ពិសេស+ប្រទានកម្ម-កាតព្វកិច្ច

នាំឱ្យទ្រព្យជាមូលដ្ឋានក្នុងការគណនាភាគបម្រុង=៣,៣០០+២០០+១,០០០-៥០០=៥,០០០ដុល្លារ ដូច្នេះ ទ្រព្យក្នុងការគណនាភាគបម្រុង គឺមានចំនួន៥,០០០ដុល្លារ(មានបន្តទៀតនៅចំណុចខាងក្រោម)

(ខ). ប្រទានកម្មដែលជាមូលដ្ឋានក្នុងការគណនាភាគបម្រុង៖ ដោយលើកលែងតែផលប្រយោជន៍ ពិសេសប្រទានកម្មដែលកំណត់ដូចខាងក្រោយនេះ និងក្លាយជាប្រទានកម្មដែលជាមូលដ្ឋានក្នុងការគណនា ភាគបម្រុង

ប្រទានកម្មដែលបានធ្វើឡើងក្នុងអំឡុងពេល១(មួយ)ឆ្នាំ នៅមុនពេលចាប់ផ្តើមសន្តតិកម្ម[103]។ ជាគោល ការណ៍ប្រទានកម្មដែលធ្វើក្នុងអំឡុងពេលមួយឆ្នាំ មុនពេលចាប់ផ្តើមសន្តតិកម្មជាកម្មវត្ថុនៃការកាត់បន្ថយដើម្បី បង្គ្រប់ភាគបម្រុង[104]។ ចំពោះការកំណត់អំឡុងពេលបែបនេះគឺជាការការពារចំពោះការបំពានដោយមិនត្រឹមត្រូវ ព្រមទាំងការពារចំពោះផលប្រយោជន៍របស់អច្ច័យលាភីដែលទាក់ទងទៅនិងការធ្វើមុខជំនួញជាអាទិ៍។

ប្រទានកម្មដែលត្រូវបានធ្វើឡើង ដោយភាគីសងខាងបានដឹងថា នឹងបណ្តាលឱ្យខូចខាតដល់អ្នកមាន សិទ្ធិលើភាគបម្រុង[105]។ ចំពោះប្រទានកម្មបែបនេះ គឺជាចេតនារបស់ភាគីទាំងសងខាងដែលបានដឹងថាការធ្វើ ប្រទាកម្ម និងបណ្តាលឱ្យមានការបំពានលើអ្នកដែលមានសិទ្ធិលើភាគបម្រុង។ ហើយការធ្វើប្រទានកម្មបែបនេះ គឺមិនត្រូវបានកំណត់ពីអំឡុងពេលដូចដែលបានបកស្រាយដូចខាងលើនោះទេ ហើយដើម្បីដឹងថាជាការបំពាន

---

[103] មាត្រា១២៣២ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ២០០៧

[104] ក្រុមការងារជប៉ុនដែលទទួលលបន្ទុកធ្វើសេចក្តីព្រាងក្រមរដ្ឋប្បវេណី និងគណៈកម្មការទទួលបន្ទុកការពារសេចក្តីព្រាងក្រមរដ្ឋប្បវេណី , សេចក្តីកំណត់ចំពោះមាត្រានីមួយៗនៃក្រមរដ្ឋវេណី ភាគ៦ គន្ថីទី៨ ដល់ទីគន្ថីទី៩(ភ្នំពេញ៖ ក្រសួងយុត្តិធម៌, ២០១០), ៩២

[105] មាត្រា១២៣២ ខ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ២០០៧

ឬមិនបំពាននោះ ត្រូវធ្វើដោយការប្រៀបធៀបទ្រព្យសម្បត្តិសរុបដែលមតកជនមានពេលធ្វើប្រទានកម្មនិងតម្លៃដែលបានធ្វើប្រទានកម្ម។

ឧទាហរណ៍ៈ មតកជនមានប្រាក់ចំនួន១០,០០០ដុល្លារដោយមិនពេលមតកជនទទួលមរណភាព២ខែ មតកជនបានធ្វើប្រទានកម្មដល់កូន(ក)ចំនួន៣,០០០ដុល្លារដើម្បីបង្កើនមុខរបររកស៊ី ដូច្នេះនេះមិនមែនជាការបំពានភាគបម្រុងឡើយ បើទោះបីក្រោយមកប្រាក់របស់មតកជនបានថយចុះនៅត្រឹម២,០០០ដុល្លារក៏ដោយ។

ឧទាហរណ៍ៈ មតកជនមានប្រាក់ចំនួន១០,០០០ដុល្លារ ដោយមុនពេលមតកជនទទួលមរណភាព២ខែ មតកជនបានធ្វើប្រទានកម្មដល់កូន(ក)ចំនួន៧,០០០ដុល្លារដើម្បីបង្កើនមុខរបបរកស៊ី ដូច្នេះគឺជាការបំពានភាគបម្រុង។

ចំពោះកាតព្វកិច្ចដែលមិនយកតម្លៃតប ឬការលើកលែងកាតព្វកិច្ចដោយយកតម្លៃថ្នូរមិនត្រឹមត្រូវ និងកិច្ចសន្យាដែលបានធ្វើដោយយកតម្លៃថ្នូរមិនត្រឹមត្រូវ ក៏ត្រូវបានចាត់ទុកថាជាប្រទានកម្មដែរ។

កថាខណ្ឌទី២ ការកាត់នៃភាគបម្រុង

ក. ទ្រព្យសម្បត្តិដែលជាកម្មវត្ថុនៃការកាត់បន្ថយដើម្បីបង្គ្រប់ភាគបម្រុង

ទ្រព្យសម្បត្តិដែលជាកម្មវត្ថុនៃការកាត់បន្ថយដើម្បីបង្គ្រប់ភាគបម្រុងរួមមាន៖

- អច្ច័ទាន
- ចំណែកមត៌កតាមមតសាសន៍
- ផលប្រយោជន៍ពិសេស
- ប្រទានកម្ម

កំណត់សំគាល់៖ ក្នុងករណីដែលអច្ច័យទានរបស់សន្តិជន ការកំណត់ចំណែកមត៌ក និងការទទួលផលប្រយោជន៍ពិសេស ត្រូវក្លាយជាវត្ថុនៃការកាត់បន្ថយដើម្បីបង្គ្រប់ភាគបម្រុង កម្មវត្ថុនៃការកាត់បន្ថយនេះ មានត្រឹមតែផ្នែកដែលលើសពីចំនួនទឹកប្រាក់នៃភាគបម្រុងរបស់សន្តតិជនប៉ុណ្ណោះ។ មានន័យថា ទ្រព្យសម្បត្តិដែលជាកម្មវត្ថុនៃការកាត់បន្ថយដើម្បីបង្គ្រប់ភាគបម្រុង ប្រសិនបើសន្តតិជនដែលត្រូវបានគេទាមទារឲ្យកាត់បន្ថយនោះ ត្រូវបានគេបំពានភាគបម្រុងរបស់ខ្លួនវិញ ដោយសារតែការកាត់បន្ថយនោះ សន្តតិជននោះអាចបដិសេធនូវការទាមទារនោះបាន[106] ។ ការបកស្រាយលម្អិតមាននៅក្នុង"**ខ.៣. ការកាត់បន្ថយដើម្បីបង្គ្រប់ភាគបម្រុងពីសន្តតិជន**"។

[106] មាត្រា១២៣១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ២០០៧

ខ. ចំនួនទឹកប្រាក់នៃការទាមទារឲ្យកាត់បន្ថយដើម្បីបង្គ្រប់ភាគបម្រុង

ចំនួនទឹកប្រាក់ដែលអ្នកមានសិទ្ធលើភាគបម្រុង អាចទាមទារបានដោយការកាត់បន្ថយដើម្បីភាគបម្រុង គឺជាចំនួនទឹកប្រាក់ដែលត្រូវបានគណនា ដោយយកចំនួនទឹកប្រាក់នៃភាគបម្រុង ដកចំនួនសរុបនៃទ្រព្យសម្បត្តិដែលអ្នកមានសិទ្ធលើភាគបម្រុងបានទទួលដោយសន្តតិកម្មនិងចំនួននៃផលប្រយោជន៍ពិសេស ហើយបូកបញ្ចូលនូវចំនួនទឹកប្រាក់នៃកាតព្វកិច្ចដែលបុគ្គលនោះត្រូវទទួលបន្ទុកដោយសន្តតិកម្ម[107]។ ដូច្នេះអាចទាញរូបមន្តដូចខាងក្រោម៖

តាមសម្មតិកម្មខាងលើក្នុងចំណុច (២.ការគណនាភាគបម្រុង) ទ្រព្យសម្បត្តិដែលជាមូលដ្ឋាននៃភាគមប្រុង គឺមានចំនួន ៥,០០០ ដុល្លារ

ចំនួនទឹកប្រាក់នៃការទាមទារឲ្យកាត់បន្ថយដើម្បីបង្គ្រប់ភាគបម្រុង=ទ្រព្យនៃភាគបម្រុង(ទ្រព្យនៃអ្នកមានសិទ្ធលើភាគបម្រុងទទួលបានដោយសន្តតិកម្ម+ចំនួននៃផលប្រយោជន៍ពិសេស+ចំនួនទឹកប្រាក់នៃកាតព្វកិច្ចដែលសន្តតិជនម្នាក់ត្រូវបានទទួល)

B.ដើម្បីរកចំនួនទឹកប្រាក់នៃភាគបម្រុងដែលត្រូវបានគណនា៖

ចំនួនទឹកប្រាក់នៃភាគបម្រុងដែលត្រូវបានគណនា=ភាគបម្រុង៖២ (ជាគោលការណ៍ សិទ្ធិលើភាគបម្រុងរបស់សន្តតិជនដែលជាបច្ឆាញាតិផ្ទាល់ ឬសហព័ទ្ធស្មើនឹង ១/២ នាំឲ្យចំនួនទឹកប្រាក់ដែលត្រូវបានគណនា=៥,០០០៖២=២,៥០០ ដុល្លារ

C.ដើម្បីរកសិទ្ធិលើភាគបម្រុងនៃសន្តតិជនម្នាក់ៗ៖

សិទ្ធិលើភាគបម្រុងនៃសន្តតិជន=ចំនួនទឹកប្រាក់ដែលត្រូវបានគណនា៖ចំនួនសន្តតិជននាំឲ្យសិទ្ធិលើភាគបម្រុងនៃសន្តតិជន=២,៥០០៖៤=៦២៤ ដុល្លារ។ ដោយចំណែកនៃមត៌កដែលសន្តតិជន (ក) (ខ) និង (គ) ទទួលបានតាមរយៈមតកសាសន៍ មានចំនួនលើសពីចំណែកនៃសិទ្ធិទាមទារលើភាគបម្រុង ដូច្នេះសន្តតិជនទាំងនោះ មិនអាចទាមទារឲ្យកាត់បន្ថយដើម្បីបង្គ្រប់ភាគបម្រុងនោះបានទៀតឡើយ។ ដោយសន្តតិជនមានចំនួន៤នាក់ ដែលជាគោលការណ៍ចំពោះកាតព្វកិច្ច ត្រូវធ្វើទៅតាមសមាមាត្រនៃចំណែកមត៌ករបស់សន្តតិជនម្នាក់ៗ។

D.ដើម្បីរកចំនួនកាតព្វកិច្ចរបស់សន្តតិជនម្នាក់៖

ចំនួនកាតព្វកិច្ចនៃសន្តតិជនម្នាក់=ចំណែកមត៌កដែលសន្តតិជនបានទទួល×កាតព្វកិច្ចសរុប៖មត៌កសរុប

[107] មាត្រា១២៣៤ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ២០០៧

(ក) ចំនួនកាតព្វកិច្ច=១,០០០×៥,០០៖៣,៣០០=១៥១.៥១៥

(ខ) ចំនួនកាតព្វកិច្ច=១,០០០×៥,០០៖៣,៣០០=១៥១.៥១៥

(គ)ចំនួនកាតព្វកិច្ច=៣០០×៥០០៖៣,៣០០=៤៥.៤៥៤

(ង)ចំនួនកាតព្វកិច្ច=១,០០០×៥,០០៖៣,៣០០=១៥១.៥១៥

ដោយសន្តតិជន (គ) ទទួលបានចំណែកមត៌តាមរយៈខ្លឹមសារនៃមតកសាសន៍ គឺចំនួន៣០០ ដុល្លារ ដែលធាតុពិតតាមរយៈភាគបម្រុង (គ) ត្រូវទទួលបានមត៌ករហូតដល់ ៦២៥ ដុល្លារ។ (គ) គឺជាជនដែលត្រូវ

ចំនួនទឹកប្រាក់នៃការទាមទារឲ្យកាត់បន្ថយដើម្បីបង្គ្រប់ភាគបម្រុង=ទ្រព្យនៃភាគបម្រុង(ទ្រព្យនៃអ្នកមានសិទ្ធិលើភាគបម្រុងទទួលបានដោយសន្តតិកម្ម+ចំនួននៃផលប្រយោជន៍ពិសេស+ចំនួនទឹកប្រាក់នៃកាតព្វកិច្ចដែលសន្តតិជនម្នាក់ត្រូវបានទទួល

បានបំពានភាគបម្រុង ដូច្នេះលើកយកតែបញ្ហារបស់ (គ) មកដោះស្រាយតែប៉ុណ្ណោះ។

តាមរូបមន្តៈ

នាំឲ្យចំនួនទឹកប្រាក់នៃការទាមទារឲ្យកាត់បន្ថយដើម្បីបង្គ្រប់ភាគបម្រុង=៦២៥-(៣០០+0+៤៥.៤៥៤)=២៧៩.៥៤៦ ដុល្លារ។ ដូច្នេះចំនួនទឹកប្រាក់ដែល (គ) អាចទាមទារឲ្យកាត់បន្ថយដើម្បីបង្គ្រប់ភាគបម្រុងបានគឺមានចំនួន ២៧៩.៥៤៦ ដុល្លារ។ (មានបន្តទៀតដែលនិងដោះស្រាយក្នុងចំណុចស្តីពី(″ការគាត់បន្ថយប្រទានកម្ម″)

ផ្នែកទី២៖ នីតិវិធីនៃការគាត់បន្ថយ និងការរំលត់សិទ្ធិទាមទារឲ្យកាត់បន្ថយដើម្បីបង្គ្រប់ភាគបម្រុង

កថាខណ្ឌទី១៖នីតិវិធីនៃការកាត់បន្ថយ

ក. ការទាមទារឲ្យកាត់បន្ថយដើម្បីបង្គ្រប់ភាគបម្រុង

អ្នកមានសិទ្ធិលើភាគបម្រុង និងអ្នកទទួលបន្តនោះ អាចទាមទារឲ្យធ្វើការកាត់បន្ថយអច្ច័យទាន ជាអាទិ៍ ចំពោះជនដែលបានទទួលទ្រព្យសម្បត្តិ ឬផលប្រយោជន៍ដែលជាកម្មវត្ថុនៃការកាត់បន្ថយដើម្បីបង្គ្រប់ភាគបម្រុងបាន ត្រឹមកម្រិតដែលចាំបាច់ដើម្បីរក្សាភាគបម្រុងនោះ[108] ។ ជនដែលត្រូវបានបំពានភាគបម្រុង អាចយកសិទ្ធិដែលជាកម្មវត្ថុនៃការកាត់បន្ថយនោះមកធ្វើជារបស់ខ្លួនបាន ដោយធ្វើការទាមទារឲ្យកាត់បន្ថយអច្ច័យទានជាអាទិ៍ ហើយអ្នកមានលើភាគបម្រុង ឬ ប្រតិសិទ្ធិរបស់ខ្លួនមានសេរីភាពក្នុងការទាមទារ ឬមិនទាមទារ និងប្រសិនបើមិនទាមទារ នាំឲ្យមតកសាសន៍មានសុពលភាពពេញលេញ ហើយជាគោលការណ៍ ការទាមទារឲ្យ

[108] មាត្រា១២៣៥ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ២០០៧

កាត់បន្ថយដើម្បីបង្គ្រប់ភាគបម្រុង គឺជាសិទ្ធិបង្កើតទំនាក់ទំនង់គតិយុត្ត ហេតុនេះ បើមិនទាមទារ នាំឲ្យបាត់បង់នូវអានុភាពដោយស្វ័យប្រវត្តិ ក្នុងកម្រិតនៃការបំពានសិទ្ធិលើភាគបម្រុងទៅតាមកម្រិតនៃភាគបម្រុង។ ម្យ៉ាងវិញទៀត ការទាមទារឲ្យកាត់បន្ថយដើម្បីបង្គ្រប់ភាគបម្រុងនេះ មិនចាំបាច់ធ្វើសកម្មភាពបណ្តឹងឡើយ ដោយតម្រូវឲ្យបង្ហាញឆន្ទៈជាការគ្រប់គ្រាន់ ប៉ុន្តែបើភាគីម្ខាងទៀតមិនយល់ព្រម ត្រូវដាក់ពាក្យបណ្តឹង ហើយចំពោះការបង្ហាញឆន្ទៈនេះ ត្រូវធ្វើឡើងនៅក្នុងអំឡុងពេលនៃអាជ្ញាយុកាល ១ (មួយ) ឆ្នាំដោយគិតចាប់ពីថ្ងៃដែលខ្លួនដឹងពីការចាប់ផ្តើមសន្តតិកម្ម ឬ ៥ (ប្រាំ) ឆ្នាំគិតចាប់ពីថ្ងៃដែលចាប់ផ្តើមសន្តតិកម្ម។ ដែលនាំឲ្យសិទ្ធិនេះ ត្រូវស្ទួងដោយលជនដែលមានសិទ្ធិលើភាគបម្រុង ចាប់ពីពេលដែលបានបង្ហាញឆន្ទៈនោះ ហេតុនេះ ទោះបីជាដាក់ពាក្យបណ្តឹងក្រោយអំឡុងពេលនេះ ក៏មិនមានបញ្ហាអ្វីឡើយ[109]។

ខ. លំដាប់នៃការកាត់បន្ថយ

ទ្រព្យសម្បត្តិដែលជាកម្មវត្ថុនៃការកាត់បន្ថយភាគបម្រុង រួមមាន អច្ច័យទាន ការកំណត់ចំណែកមត៌កតាមមតកសាសន៍ ការទទួលផលប្រយោជន៍ពិសេស និងប្រទានកម្ម។ ដើម្បីយល់ដឹងថាតើការកាត់បន្ថយដើម្បីបង្គ្រប់ភាគបម្រុងយ៉ាងដូចម្តេចនោះ ច្បាប់ក៏បានកំណត់ពីលំដាប់នៃការកាត់បន្ថយផងដែរ[110]។

ប្រទានកម្ម និងការទទួលផលប្រយោជន៍ពិសេស មិនអាចកាត់បន្ថយបានឡើយ ដ៏រាបណាអច្ច័យទាន និងការកំណត់ចំណែកមត៌ក មិនទាន់បានកាត់បន្ថយជាមុខនោះទេ[111]។ ជាគោលការណ៍ប្រសិនបើមត៌កដែលមាននៅពេលចាប់ផ្តើមសន្តតិកម្ម មានគ្រប់គ្រាន់ក្នុងការកាត់បន្ថយដើម្បីបង្គ្រប់ភាគបម្រុង នោះប្រទានកម្ម និងការចាត់ចែងពិសេសរបស់មតកជនពេលនៅរស់ មិនចំបាច់លើកមកពិចារណាទេ។ ប៉ុន្តែ ក្នុងករណីដែលមានការតាត់បន្ថយមត៌កនាំឲ្យទៅជាការបំពានទៅលើភាគបម្រុង ដោយសារការធ្វើប្រទានកម្មពេលនៅរស់ ដូចនេះ ប្រទានកម្ម គឺជាកម្មវត្ថុនៃការកាត់បន្ថយផងដែរ។

ខ.១. ការកាត់បន្ថយអច្ច័យទាន និងការកំណត់ចំណែកមត៌កតាមមតកសាសន៍

ការកាត់បន្ថយអច្ច័យទាន គឺជាចំណុចមួយដែលត្រូវលើកយកមកពិចារណាក្នុងករណីដែលមានការបំពានលើភាគបម្រុង ហើយចំពោះទ្រព្យសម្បត្តិដំបូងគេ ដែលត្រូវក្លាយជាកម្មវត្ថុនៃការកាត់បន្ថយដើម្បីបង្គ្រប់ភាគបម្រុង គឺមានអច្ច័យទាន និងចំណែកមត៌ករបស់សន្តតិជនដែលបានកំណត់នៅក្នុងមតកសាសន៍។ ក្នុងករណី ប្រសិនបើនៅតែមិនគ្រប់ចំនួនដែលត្រូវកាត់បន្ថយ គឺត្រូវធ្វើការពិចារណាកាត់បន្ថយអច្ច័យទានដែលធ្វើចំពោះតតិយជន ដើម្បីបង្គ្រប់ចំនួនដែលត្រូវការនោះ។ ម្យ៉ាងវិញទៀត នេះគឺជាគោលការណ៍ ដែលគោលបំណងដើម្បីធ្វើឲ្យមានភាពច្បាស់លាស់នៃនីតិវិធីកាត់បន្ថយអច្ច័យទាន ព្រមទាំងចំណែកមត៌កដែលបាន

[109] មេធាវី អ៊ុំ ប៉ូលី, នីតិរដ្ឋប្បវេណី៖ (មេរៀនសង្ខេប)(ភ្នំពេញ, ថ្ងៃទី២១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១១), ៣៥

[110] មាត្រា១២៣៧ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ២០០៧

[111] មាត្រា១២៣៦ កថាខណ្ឌទី១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ២០០៧

កំណត់នៅក្នុងមត៌កសាសន៍ និងដើម្បីធ្វើចំណាត់ថ្នាក់ចំពោះអច្ច័យទានរបស់សន្តតិជន និងអច្ច័យទានរបស់តតិយជន។

សន្តតិជន គឺជាជនដែលត្រូវបានទទួលសន្តតិកម្មនូវឋានៈជាកូនបំណុលនៃអច្ច័យទានពីមតកជន ដូច្នេះ មុនដំបូងត្រូវធ្វើការសម្រួលផ្ទៃក្នុងចំពោះអច្ច័យទាន និងចំណែកមត៌កតាមមតកសាសន៍របស់សន្តតិជនជាមុនសិន។ ករណីម្យ៉ាងវិញទៀត ចំពោះអច្ច័យទាន និងចំណែកមត៌កដែលបានកំណត់តាមវិធីនៃការធ្វើអនុប្បទានទ្រព្យសម្បត្តិជាក់លាក់ ត្រូវធ្វើការកាត់បន្ថយទៅតាមសមាមាត្រានៃតម្លៃរបស់វត្ថុ។ ប៉ុន្តែចំពោះករណីអច្ច័យទានរបស់សន្តតិជន និងចំណែកមត៌កដែលបានកំណត់ជាវត្ថុនៃការកាត់បន្ថយដើម្បីបង្គ្រប់ភាគបម្រុង ហើយផ្នែកដែលលើសពីចំនួនទឹកប្រាក់នៃភាគបម្រុងរបស់សន្តតិជន ត្រូវចាត់ទុកថាជាតម្លៃនៃកម្មវត្ថុ។ លើសពីនេះទៅទៀត ក្នុងករណីដែលបានកំណត់ចំណែកមត៌កតាមមតកសាសន៍ ភាគនៃមត៌កត្រូវកាត់បន្ថយដើម្បីបង្គ្រប់ភាគបម្រុង ដោយធ្វើការផ្លាស់ប្តូរភាគនោះ។ បានសេចក្តីថា ត្រូវរំលែកចំណែកមត៌ក ដើម្បីបង្គ្រប់ភាគបម្រុង ដោយលើកលែងតែមតកជនបានបង្ហាញឆន្ទៈផ្សេងនៅក្នុងមតកសាសន៍[112]។

តាមរយៈសម្មតិកម្មដែលបានដោះស្រាយនៅក្នុងចំណុច (២.ការគណនាភាគបម្រុង នៃផ្នែកទី១៖ការគណនាភាគបម្រុង និងការកាត់នៃភាគបម្រុង) និង(២.ចំនួនទឹកប្រាក់នៃការទាមទារឲ្យកាត់បន្ថយដើម្បីបង្គ្រប់ភាគបម្រុង) ខាងលើរួចមកដោយលទ្ធផលឃើញថា (គ) ត្រូវបានបំពានភាគបម្រុងដោយសន្តតិជនផ្សេង ដូច្នេះ ចំនួនទឹកប្រាក់ដែល (គ) អាចទាមទារឲ្យកាត់បន្ថយដើម្បីបង្គ្រប់ភាគបម្រុងបាន គឺមានចំនួន ២៧៩.៥៤៦ ដុល្លារ។

តាមរយៈការមកស្រាយខាងលើ លំដាប់នៃការកាត់បន្ថយដើម្បីបង្គ្រប់ភាគបម្រុងរួមមានអច្ច័យទាន ការកំណត់ចំណែកមត៌កតាមមតកសាសន៍ ការទទួលផលប្រយោជន៍ពិសេស និងប្រទានកម្ម។ ដោយនៅក្នុងសម្មតិកម្មខាងលើ គឺគ្មានអច្ច័យទាននោះទេ ដូច្នេះ ការកំណត់ចំណែកមត៌កតាមមតកសាសន៍ ត្រូវបានលើកយកមកពិភាក្សាកាត់បន្ថយដើម្បីបង្គ្រប់ភាគបម្រុង។

មត៌កតាមមតកសាសន៍របស់សន្តតិជន ដែលត្រូវលើកយកមកកាត់បន្ថយដើម្បីបង្គ្រប់ភាគបម្រុងរួមមាន៖

(ក) មត៌កចំនួន ១,000 ដុល្លារ

(ខ) មត៌កចំនួន ១,000 ដុល្លារ

(ង) មត៌កចំនួន ១,000 ដុល្លារ

[112] មេធាវី អ៊ីវ ប៉ូលី, នីតិរដ្ឋប្បវេណី៖ (មេរៀនសង្ខេប)(ភ្នំពេញ, ថ្ងៃទី២១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១១), ៣៦

ដោយចំណែកមត៌កតាមមតកសាសន៍របស់ (ក) (ខ) និង (ង) ដែលជាកម្មវត្ថុនៃការកាត់បន្ថយដើម្បីបង្គ្រប់ភាគបម្រុងមានចំនួនស្មើៗគ្នា ដូច្នេះ សិទ្ធិទាមទារឲ្យកាត់បន្ថយដើម្បីបង្គ្រប់ភាគបម្រុងរបស់ (គ) ត្រូវធ្វើសមាមាត្រនៃចំណែកមត៌ករបស់ (ក) (ខ) និង (ង)។

នាំឲ្យចំណែកមត៌កដែលត្រូវកាត់ ២៧៩.៥៤៦៖៣=៩៣.១៨២ ដុល្លារ ដូច្នេះ (ក) (ខ) និង (ង) ត្រូវកាត់ចំណែកមត៌ករបស់ខ្លួនចំនួន ៩៣.១៨២ ប្រគល់ឲ្យទៅ (គ)។

E.ដើម្បីរកចំនួនទឹកប្រាក់សរុបរបស់សន្តតិជន (ក) (ខ) និង (ង)

ចំណែកមត៌កតាមមតកសាសន៍+ផលប្រយោជន៍ពិសេស+ប្រទានកម្ម-កាតព្វកិច្ច-សិទ្ធទាមទារឲ្យគ្រប់ភាគបម្រុងរបស់អ្នកមានសិទ្ធិលើភាគបម្រុង

(ក)=១,000+១,000-១៥១.៥១៥-៩១.១៨២=១,៧៥៥.៣0៣ ដុល្លារ

(ខ)=១,000+0-១៥១.៥១៥-៩៣.១៨២=៧៥៥.៣0៣ ដុល្លារ

(ង)=១,000+១,២00+0-១៥១-.៥១៥-៩៣.១៨២=១,៩៥៥.៣0៣ ដុល្លារ

F.ដើម្បីរកចំណែកសរុបរបស់សន្តតិជន(គ)

ចំណែកមត៌កតាមមតកសាសន៍+សិទ្ធិទាមទារឲ្យបង្គ្រប់ភាគបម្រុងរបស់អ្នកមានសិទ្ធិលើភាគបម្រុង-កាតព្វកិច្ច

(គ)=៣00+២៧៩.៥៤៦-៤៥.៤៥៤=៥៣៤.0៩៤ ដុល្លារ។

ឧទាហរណ៍ មតកជនបានធ្វើសន្តតិកម្មដោយបានកំណត់ខ្លឹមសារនៅក្នុងមតកសាសន៍ថាសន្តតិជនកូន (ក) ទទួលបានចំណែកមត៌កចំនួន ២,២00 ដុល្លារ និងកូន (ខ) ទទួលបានចំណែកមត៌កចំនួន ២00 ដុល្លារ និងតតិយជនដែលជាបងធម៌ គឺ (គ) ទទួលបានមត៌កចំនួន ១,៦00 ដុល្លារ។

ដំណោះស្រាយ៖

ដូច្នេះអាចកំណត់បានថា ទ្រព្យមូលដ្ឋានក្នុងការគណនាភាគបម្រុង គឺមានចំនួន ៤,000 ដុល្លារ។

ចំណែកនៃសិទ្ធិលើភាគបម្រុង ដែលត្រូវបានកំណត់ដោយច្បាប់របស់សន្តតិជនដែលជាកូន១/២ នៃទ្រព្យសរុបរបស់មតកជនដែលមានពេលចាប់ផ្តើមសន្តតិកម្ម។

នាំឲ្យភាគបម្រុង=៤,000៖២=២,00 ដុល្លារ

ដោយសន្តតិជនមានចំនួន ២ នាក់នាំឲ្យ ២,000៖២=១,000 ដុល្លារ

ដូច្នេះ (ខ) ត្រូវបានបំពានភាគបម្រុងចំនួន ៨00 ដុល្លារ ហើយចំនួនទឹកប្រាក់នេះ (ខ) អាចធ្វើការទាមទារចំណែកមត៌កដែលត្រូវបានបំពាននេះចំនួន ៨00 ដុល្លារពី (ក) ។ ក្នុងករណីប្រសិនបើ ការកាត់បន្ថយនេះ នៅមិនទាន់គ្រប់ចំនួននោះទេ គឺត្រូវធ្វើការកាត់បន្ថយទៅលើចំណែកមត៌ករបស់តតិយជន (គ) ។

នាំឲ្យចំណែកមត៌ករបស់សន្តតិជន (ក) (ខ) និងតតិយជន (គ) ដែលត្រូវទទួលបាន៖

(ក)=២,២០០-៨០០=១,៤០០ ដុល្លារ

(ខ)=២០០+៨០០= ដុល្លារ

(គ)=១,៦០០ ដុល្លារ។

ខ.២. លំដាប់នៃការកាត់បន្ថយប្រទានកម្ម ឬផលប្រយោជន៍ពិសេស

ការកាត់បន្ថយប្រទានកម្ម ឬការទទួលផលប្រយោជន៍ពិសេស ត្រូវចាប់ផ្តើមពីប្រទានកម្ម ឬការទទួលផលប្រយោជន៍ពិសេសដែលបានធ្វើក្រោយគេ បន្ទាប់មកត្រូវធ្វើចំពោះប្រទាកកម្ម ឬការទទួលផលប្រយោជន៍ពិសេស ដែលបានធ្វើមុនមកជាបន្តបន្ទាប់[113]។ ប៉ុន្តែបើការធ្វើប្រទានកម្ម ឬផលទទួលប្រយោជន៍ពិសេសលើសពី ២០ឆ្នាំ នៅមុនពេលចាប់ផ្តើមសន្តតិកម្ម បដិគ្គាហក ឬសន្តតិជនដែលបានទទួលផលប្រយោជន៍ពិសេសនោះ អាចបដិសេសនៅការកាត់បន្ថយដើម្បីបង្គ្រប់ភាគបម្រុងបាន[114]។ ហើយនេះ គឺជាគោលគំនិតដែលកំណត់លើអាជ្ញាយុកាលនៃការរំលត់សិទ្ធិ ដោយគិតទៅលើចំនួនឆ្នាំ ដើម្បីធ្វើឲ្យមានសមភាពចំពោះសន្តតិជន និងអ្នកទទួលបានផលប្រយោជន៍ពិសេស។ ម៉្យាងវិញទៀត ក្នុងករណីប្រសិនបើ ជនដែលត្រូវបានធ្វើការកាត់បន្ថយដើម្បីបង្គ្រប់ភាគបម្រុងនោះ ជាសន្តតិជន ហើយសន្តតិជនត្រូវបានបំពានដោយសារការកាត់បន្ថយនោះវិញ ដូច្នេះការកាត់បន្ថយនោះត្រូវធ្វើឡើងដោយដកចំនួនភាគបម្រុងរបស់សន្តតិជនដែលលត្រូវបានបំពាននោះជាមុនសិន។

ខ.៣. ការកាត់បន្ថយដើម្បីបង្គ្រប់ភាគបម្រុងពីសន្តតិជន

ការកាត់បន្ថយដើម្បីបង្គ្រប់ភាគបម្រុង គឺជាសិទ្ធិទាមទាររបស់បុគ្គលដែលជាអ្នកមានសិទ្ធិលើភាគបម្រុង ក្នុងការទាមទារឲ្យកាត់នូវចំណែកដែលខ្វះ ឬបំពាននោះ។ ក្នុងករណីដែលសន្តតិជន ជាជនដែលត្រូវបានសន្តតិជនផ្សេងទៀតទាមទារឲ្យកាត់បន្ថយដើម្បីបង្គ្រប់ភាគបម្រុង ហើយការទាមទារនេះ ត្រូវបានបំពានសិទ្ធិលើភាគបម្រុងរបស់ខ្លួនវិញ នោះអាចការពារសិទ្ធិរបស់ខ្លួនបាន។

ចំពោះការធ្វើប្រទានកម្ម និងអច្ច័យទាន ប្រសិនបើជនដែលទទួលនោះជាសន្តតិជន ហើយចំណែកមត៌ករបស់ពួកគេស្ថិតនៅក្នុងស្ថានភាពនៃការកាត់បន្ថយដើម្បីបង្គ្រប់ភាគបម្រុង ការកាត់បន្ថយនេះ ត្រូវធ្វើឡើងដោយដកនូវភាគបម្រុងរបស់សន្តតិជននោះជាមុនសិន ដើម្បីកុំឲ្យភាគបម្រុងរបស់ពួកគេត្រូវបានបំពានដោយសារការកាត់បន្ថយនោះ[115]។

[113] មាត្រា១២៣៨ កថាខណ្ឌទី១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ២០០៧

[114] មាត្រា១២៣៨ កថាខណ្ឌទី២ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ២០០៧

[115] មាត្រា១២៣៣ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ២០០៧

ឧទាហរណ៍: មតកជនបានបន្សល់ទុកមត៌កចំនួន ១,០០០ ដុល្លារ ដោយកាលនៅរស់ បានធ្វើប្រទានកម្មចំនួន ១១,០០០ ដុល្លារឲ្យទៅ (ក) ដើម្បីជាទុនសម្រាប់ប្រកបមុខរបរ ហើយក្រោយមកក៏បានធ្វើប្រទានកម្មចំនួន ៣,០០០ ដុល្លារឲ្យទៅ (ខ)។ ដោយខ្លឹមសារនៅក្នុងមតកសាសន៍បានកំណត់ថា មត៌កដែលនៅសល់ ត្រូវប្រគល់ឲ្យទៅ (គ)។ ហើយ (គ) បានធ្វើការទាមទារសិទ្ធិលើភាគបម្រុង។

ដំណោះស្រាយ៖

ទ្រព្យជាមូលដ្ឋានក្នុងការគណនាភាគបម្រុងមានចំនួន ១៥,០០០ ដុល្លារ

សិទ្ធិលើភាគបម្រុងរបស់សន្តតិជន (គ) ១/២ និងសន្តតិជនមានចំនួន ៣ នាក់ នាំឲ្យស្មើ ១/៦ ភាគបម្រុង=១៥,០០០×(១/៦)=២,៥០០ ដុល្លារ នាំឲ្យ (គ) ២,៥០០-១,០០០=១,៥០០ ដុល្លារ ដូច្នេះ (គ) អាចទាមទារបានចំនួន ១,៥០០ ដោយប្រទានកម្មរបស់ (ខ) បានធ្វើក្រោយគេ ដូច្នេះត្រូវក្លាយជាកម្មវត្ថុនៃការទាមទារឲ្យកាត់បន្ថយដើម្បីបង្គ្រប់ភាគបម្រុង ហើយការទាមទារនេះ អាចទាមទារបានត្រឹមកម្រិតមួយប៉ុណ្ណោះដើម្បីរក្សាភាគបម្រុងរបស់ (ខ) ហើយប្រសិននៅខ្វះ ត្រូវកាត់ពីប្រទានកម្មរបស់ (ក)។

នាំឲ្យ (ខ) ៣,០០០-៥០០=២,៥០០ ដុល្លារ

(ក)១១,០០០-១,០០០=១០,០០០ ដុល្លារ

(គ)មត៌ករបស់ខ្លួន+កាតព្វកិច្ចដកពី(ខ)+កាតព្វកិច្ចដកពី (ក)

នាំឲ្យ (គ) ១,០០០+៥០០+១,០០០=២,៥០០ ដុល្លារ។

ខ.៤. ការកាត់បន្ថយប្រទានកម្មភ្ជាប់បន្ទុក

ការកាត់បន្ថយចំពោះប្រទានកម្មភ្ជាប់បន្ទុក ដែលបានដកតម្លៃនៃបន្ទុកចេញពីក្នុងតម្លៃនៃកម្មវត្ថុនោះ អាចទាមទារឲ្យធ្វើការកាត់បន្ថយបាន [116] ។ មានន័យថា ក្រោយពីការដកចំនួនទឹកប្រាក់ដែលជាប់ជាមួយនិង

ការកាត់បន្ថយប្រទានកម្មដោយមានភ្ជាប់បន្ទុក=តម្លៃនៃប្រទានកម្ម-តម្លៃនៃបន្ទុក

បន្ទុក នោះចំនួនទឹកប្រាក់ដែលនៅសល់ពីការដកបន្ទុក គឺជាកម្មវត្ថុនៃការកាត់បន្ថយ។ ដើម្បីធ្វើការកាត់បន្ថយប្រទានកម្មដោយមានភ្ជាប់បន្ទុកគឺត្រូវធ្វើទៅតាមរូបមន្តដូចខាងក្រោម៖

ឧទាហរណ៍: កាលពីមតកជននៅរស់ គាត់បានធ្វើប្រទានកម្មម៉ូតូ ១ គ្រឿង ដែលមានតម្លៃគិតជាប្រាក់ចំនួន ២,០០០ ដុល្លារ ទៅឲ្យ (ក) ដោយភ្ជាប់លក្ខខណ្ឌ (ក) ត្រូវបរិច្ចាគ ២០០ ដុល្លារដល់មជ្ឈមណ្ឌលកុមារ

[116] មាត្រា១២៤១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ២០០៧

កំព្រា។ ដូច្នេះ អ្នកមានសិទ្ធិលើភាគបម្រុង អាចទាមទារឲ្យកាត់បន្ថយបានត្រឹមតែ ១៨០០ ដុល្លារប៉ុណ្ណោះ។ ហើយទឹកប្រាក់ចំនួន ១,៨០០ ដុល្លារនេះ គឺជាកម្មវត្ថុនៃការកាត់បន្ថយដើម្បីបង្គ្រប់ភាគបម្រុង។

ខ.៥. ការកាត់បន្ថយចំពោះកិច្ចសន្យាដែលចាត់ទុកថាជាប្រទានកម្ម

របបភាគបម្រុង គឺជារបបការពារជនដែលមានសិទ្ធិលើភាគបម្រុងពីការចាត់ចែងដោយគ្មានកម្រៃ ដូច្នេះ ចំពោះកិច្ចសន្យាដែលមានតម្លៃថ្នូរមិនត្រឹមត្រូវក៏ចាត់ទុកជាកម្មវត្ថុនៃការកាត់បន្ថយដើម្បីបង្គ្រប់ភាគបម្រុងដែរ[117] ។ ចំពោះការបកស្រាយខាងលើនេះ ត្រូវលើកយកមកពិភាក្សា នៅក្នុងករណីដែលភាគីទាំងសងខាងបានដឹងថា ការធ្វើកិច្ចសន្យាបែបនេះ នឹងបណ្តាលឲ្យមានការខូចខាតដល់បុគ្គលដែលមានសិទ្ធិលើភាគបម្រុងតែប៉ុណ្ណោះ។

ឧទាហរណ៍ៈ មតកជន មានដីស្រែមួយកន្លែង ដែលមានតម្លៃគិតជាប្រាក់ចំនួន ១២,០០០ ដុល្លារ ហើយបានលក់ឲ្យទៅ (ក) ដែលតម្លៃលក់ត្រឹមតែ ៥,០០០ ដុល្លារតែប៉ុណ្ណោះ។ ក្នុងករណីនេះ ប្រសិនបើភាគីទាំងសងខាងបានដឹងថា ការលក់ទិញនេះ និងបណ្តាលឲ្យមានការបំពានលើភាគបម្រុងរបស់សន្តតិជន នោះ កិច្ចសន្យាលក់ទិញនោះ ត្រូវចាត់ទុកជាប្រទានកម្ម ហើយនិងត្រូវក្លាយជាកម្មវត្ថុនៃការកាត់បន្ថយដើម្បីបង្គ្រប់ភាគបម្រុង និងដើម្បីរក្សានូវសមភាពរវាងភាគី នៅពេលដែលធ្វើការកាត់ត្រឡប់មកវិញ ទឹកប្រាក់ចំនួន ៥,០០០ ដុល្លារនោះត្រូវសងទៅឲ្យ (ក) ដែលជាអ្នកទិញនោះវិញ។

ខ.៦. ការកាត់បន្ថយក្នុងករណីបានចាត់ចែងកម្មវត្ថុនៃប្រទានកម្ម

អ្នកមានសិទ្ធិលើភាគបម្រុងមានសិទ្ធិទាមទារ ទោះបីជាសហសន្តតិជនដែលត្រូវទទួលការកាត់បន្ថយបានធ្វើ អនុប្បាទាននូវកម្មវត្ថុនៃប្រទានកម្មទៅឲ្យអ្នកដទៃ ឬបានបង្កើតផលុភោគ ឬសិទ្ធិប្រាតិភោគប្រត្យក្សសម្រាប់អ្នកដទៃ ក៏ដោយ ក៏ខ្លួនអាចទាមទារឲ្យអនុប្បទាយីសងជាប្រាក់ក្នុងកម្រិតនៃតម្លៃនៅពេលដែលបានចាត់ចែងនោះ ទៅឲ្យអ្នកមានសិទ្ធិលើភាគបម្រុង[118]។

អ្នកមានសិទ្ធិលើភាគបម្រុងក៏អាចធ្វើការទាមទារពីអនុប្បទានិកបានផងដែរ ក្នុងករណីដែលអនុប្បទានិកបានដឹងថា ការធ្វើនេះនិងបណ្តាលឲ្យមានការខូចខាតដល់អ្នកមានសិទ្ធិលើភាគបម្រុងប្រសិនបើមានការទាមទារឲ្យកាត់បន្ថយពីអនុប្បទានិក នាំឲ្យអនុប្បទាននិងបាត់បង់អានុភាព។ ចំណែកឯការបង្កើតផលុភោគ ឬ សិទ្ធិប្រាតិភោគសម្រាប់អ្នកដទៃ ក៏អនុវត្តដូចគ្នារផងដែរប្រសិនបើផលុបភោគីជាជនទុច្ចរិត នោះអ្នកមានសិទ្ធិលើភាគបម្រុងអាចអះអាងអំពីការរលត់សិទ្ធិនោះបាន ដោយទាមទារឲ្យប្រគល់សិទ្ធិកានកាប់លើវត្ថុនោះវិញ និង

[117] ក្រុមការងារជប៉ុនដែលទទួលលបន្ទុកធ្វើសេចក្តីព្រាងក្រមរដ្ឋប្បវេណី និងគណៈកម្មការទទួលបន្ទុកការពារសេចក្តីព្រាងក្រមរដ្ឋប្បវេណី , សេចក្តីកំណត់ចំពោះមាត្រានីមួយៗនៃក្រមរដ្ឋវេណី ភាគ៦ គន្ថីទី៨ ដល់ទីគន្ថីទី៩(ភ្នំពេញៈ ក្រសួងយុត្តិធម៌, ២០១០), ១០៣

[118] មាត្រា១២៤៣ កថាខណ្ឌទី១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ២០០៧

ទាមកទាឲ្យលុបចោលនូវការចុះបញ្ជីចំពោះការបង្កើតសិទ្ធិហ៊ីប៉ូតែក[119] ។ ដូច្នេះ ការទាមទារឲ្យកាត់បន្ថយដើម្បីបង្គ្រប់ភាគបម្រុងក្នុងករណីបានចាត់ចែងកម្មវត្ថុនៃប្រទានកម្ម ដែលជាវត្ថុនៃការទាមទារឲ្យកាត់បន្ថយដើម្បីបង្គ្រប់ភាគបម្រុង ដែលនេះគឺជាសិទ្ធិបង្កើតទំនាក់ទំនងគតិយុត្ត ហើយអច្ច័យទាន ឬប្រទានកម្មដែលបំពាន និងបាត់បង់អានុភាពដោយស្វ័យប្រវត្តិក្នុងកម្រិតដែលបានបំពាន ដោយសារការទាមទាររបស់បុគ្គលដែលមានសិទ្ធិលើភាគបម្រុង។

គ. អានុភាពនៃការកាត់បន្ថយដើម្បីបង្គ្រប់ភាគបម្រុង

គ.១.ការសងផលដែលកើតចេញពីកម្មវត្ថុនៃការកាត់បន្ថយ

ជាទូទៅទ្រព្យសម្បត្តិអ្វីមួយតែងតែបានបង្កើតនូវផលផ្សេងៗ ដែលកើតចេញពីទ្រព្យនោះ។ ដូចជាដីចម្ការ ផលដែលកើតចេញពីដីចម្ការអាចមានដំណាំជាច្រើន។ ដូច្នេះ ក្រៅពីទ្រព្យសម្បត្តិនិងប្រាក់សំណងដែលត្រូវសង សន្តតិជនដែលមានសិទ្ធិទាមទារលើភាគបម្រុង អាចទាមទារនូវផលដែលកើតចេញពីកម្មវត្ថុនៃការទាមទារឲ្យកាត់បន្ថយ ដើម្បីបង្គ្រប់ភាគបម្រុងបានផងដែរក្រោយពីថ្ងៃដែរបានទាមទារឲ្យធ្វើការកាត់បន្ថយ [120] ។ បានន័យថា អាចទាមទារផលដែលកើតចេញក្រោយពីថ្ងៃដែលបានទាមទារនោះ។

ឧទាហរណ៍ មតកជន (ក) បានធ្វើប្រទានកម្មនូវផ្ទះល្វែងសម្រាប់ជួលឲ្យទៅ (ខ) ដោយផលដែលកើតចេញពីផ្ទះល្វែងនោះ មានចំនួន ១,៥០០ ដុល្លាររៀងរាល់ខែ។ ហើយមតកជនបានទទួលមរណភាពនៅថ្ងៃទី ០៨ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១៩ ហើយនៅថ្ងៃទី ០៨ ខែមករា ឆ្នាំ ២០២០ សន្តតិជនរបស់ (ក) ក៏បានទាមទារឲ្យកាត់បន្ថយដើម្បីបង្គ្រប់ភាគបម្រុងពី (ខ) ចំពោះផ្ទះល្វែងទាំងមូលហើយ (ខ) ក៏បានប្រគល់ផ្ទះនោះនៅថ្ងៃទី ០៨ ខែមេសា ឆ្នាំ២០២០។ ដោយ (ខ) បានទទួលផលដែលកើតចេញពីកម្មវត្ថុនៃការទាមទារឲ្យកាត់បន្ថយនោះ គឺបានប្រាក់ឈ្នួលពីការជួលផ្ទះចំនួន៩ ខែ។

នាំឲ្យ ៩×១,៥០០=១៣,៥០០ ដុល្លារ ដូច្នេះ (ខ) ត្រូវកាត់ទឹកប្រាក់ចំនួន៣ ខែ ដែលស្មើនិង ៤,៥០០ ដុល្លារ ប្រគល់ឲ្យទៅសន្តតិជនរបស់ (ក) ដោយសារការទាមទារនៅថ្ងៃទី០៨ ខែមករា ឆ្នាំ២០២០ ហើយទឹកប្រាក់ដែលនៅសល់ចំនួន ៩,០០០ ដុល្លារ (ខ) អាចរក្សាទុក។

គ.២. សំណងដោយបង់ថ្លៃ

សហសន្តតិជន អច្ច័យលាភី ឬបដិគ្គាហក អាចរួចផុតពីកាតព្វកិច្ចនៃការសងបាន ដោយបង់តម្លៃនៃចំណែកមត៌កដែលបានកំណត់តម្លៃនៃកម្មវត្ថុនៃអច្ច័យទាន ឬតម្លៃនៃកម្មវត្ថុនៃប្រទានកម្មទៅឲ្យអ្នកដែលមាន

[119] ក្រុមការងារជប៉ុនដែលទទួលលបន្ទុកធ្វើសេចក្តីព្រាងក្រមរដ្ឋប្បវេណី និងគណៈកម្មការទទួលបន្ទុកការពារសេចក្តីព្រាងក្រមរដ្ឋប្បវេណី , សេចក្តីកំណត់ចំពោះមាត្រានីមួយៗនៃក្រមរដ្ឋវេណី ភាគ៦ គន្ថីទី៨ ដល់ទីគន្ថីទី៩(ភ្នំពេញៈ ក្រសួងយុត្តិធម៌, ២០១០), ១០៤-១០៥
[120] មាត្រា១២៤៤ កថាខណ្ឌទី១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ២០០៧

សិទ្ធិលើភាគបម្រុង ត្រឹមកម្រិតដែលត្រូវទទួលបានការកាត់បន្ថយ [121] ។ មានន័យថាអ្នកមានកាតព្វកិច្ចការទាមទារឲ្យកាត់បន្ថយដើម្បីភាគបម្រុង អាចរួចផុតពីកាតព្វកិច្ចនៃការសងបានដោយបង់តម្លៃនៃកម្មវត្ថុនោះទៅអ្នកមានសិទ្ធិលើភាគបម្រុង។

ប្រសិនបើអ្នកមានកាតព្វកិច្ចអះអាងថានិងសងថ្លៃ ហើយបានសងថ្លៃក្រោយពីការព្រមព្រៀងគ្នា នោះសិទ្ធិទាមទារឲ្យកាត់បន្ថយនិងរលត់ដោយស្វ័យប្រវត្តិ។ ប៉ុន្តែបើអ្នកមានកាតព្វកិច្ចមិនបានអះអាងថានិងសងដោយបង់តម្លៃនោះទេ អ្នកមានសិទ្ធិលើភាគបម្រុងមិនអាចទាមទារឲ្យសងជាប្រាក់បានទេ គឺអាចត្រឹមតែទាមទារឲ្យសងជាវត្ថុនោះតែប៉ុណ្ណោះ។

គ.៣. បន្ទុកនៃការខាតបង់ដោយអសាធនភាព

ចំពោះការខាតបង់ដែលកើតឡើងដោយសារអសាធនភាព របស់សហសន្តតិជន អច្ច័យលាភី ឬបដិគ្គាហកដែលត្រូវទទួលការកាត់បន្ថយ ត្រូវធ្លាក់ជាបន្ទុករបស់អ្នកមានសិទ្ធិលើភាគបម្រុង [122] ។ នៅក្នុងការកំណត់របស់រដ្ឋប្បវេណី ក្នុងករណីដែលភាគីម្ខាងទៀតនៃសិទ្ធិទាមទារឲ្យសងស្ថិតក្នុងអសាធនភាព អ្នកមានសិទ្ធិដែលជាភាគីម្ខាងទៀតនោះ ត្រូវទទួលបន្ទុកចំពោះការខាតបង់នោះ។ បានសេចក្ដីថា បើទោះបីជាអ្នកមានកាតព្វកិច្ចដែលត្រូវបានកទាមទារពីបុគ្គលដែលមានសិទ្ធិជាអ្នកអសាធនភាពក៏ដោយ ក៏បុគ្គលដែលមានសិទ្ធិលើភាគបម្រុងនោះ មិនអាចធ្វើការទាមទារពីបុគ្គលដែលជាអ្នកមានកាតព្វកិច្ចក្នុងលំដាប់បន្ទាប់ ឲ្យសងនូវចំណែកដែលខ្វះនោះបានឡើយ។

កថាខណ្ឌទី២៖ ការរលត់សិទ្ធិទាមទារឲ្យកាត់បន្ថយដើម្បីបង្គ្រប់ភាគបម្រុង

ក. អាជ្ញាយុកាល

សិទ្ធិទាមទារឲ្យកាត់បន្ថយភាគបម្រុង ត្រូវរលត់ដោយអាជ្ញាយុកាល បើអំឡុងពេល ១ (មួយ) ឆ្នាំ បានកន្លងហួស ដោយគិតចាប់ពីពេលដែលអ្នកមានសិទ្ធិលើភាគបម្រុងបានដឹងពីការចាប់ផ្ដើមសន្តតិកម្ម នឹងការកំណត់ចំណែកមត៌ក អច្ច័យទាន ប្រទានកម្ម ឬការទទួលផលប្រយោជន៍ពិសេសដែលត្រូវកាត់បន្ថយ។ សិទ្ធិទាមទារឲ្យកាត់បន្ថយក៏ត្រូវរលត់ដោយអាជ្ញាយុកាល បើអំឡុងពេល ៥ (ប្រាំ) ឆ្នាំ បានកន្លងហួស ដោយគិតចាប់ពីពេលចាប់ផ្ដើមសន្តតិកម្ម[123]។

ការរំលត់ដោយអាជ្ញាយុកាលនៃសិទ្ធិទាមទារឲ្យកាត់បន្ថយ ដើម្បីបង្គ្រប់ភាគបម្រុងរបស់សន្តតិជនម្នាក់ ឬការបោះបង់ភាគបម្រុងដោយសហសន្តតិជនណាម្នាក់ ពុំមានឥទ្ធិពលទៅលើភាគបម្រុងរបស់សហសន្តតិជនផ្សេងទៀតឡើយ។

[121] មាត្រា១២៤៤ កថាខណ្ឌទី២ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ២០០៧

[122] មាត្រា១២៤០ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ២០០៧

[123] មាត្រា១២៤៥ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ២០០៧

ក្នុងករណីដែលបានធ្វើប្រទានកម្ម ឬទទួលផលប្រយោជន៍ពិសេស លើសពី ២០ (ម្ភៃ) ឆ្នាំនៅមុនពេលចាប់ផ្តើមសន្តតិកម្ម បដិគ្គាហក ឬសន្តតិជនដែលបានទទួលផលប្រយោជន៍ពិសេសនោះ អាចបដិសេធនូវការទាមទារកាត់បន្ថយដើម្បីបង្គ្រប់ភាគបម្រុងបាន។

ខ. ការបោះបង់ភាគបម្រុង

ភាគបម្រុងអាចបោះបង់ចោលទាំងអស់ ឬមួយផ្នែកបាន។ ការបោះបង់ភាគបម្រុង គឺអាចធ្វើបានដោយការបង្ហាញឆន្ទៈតែម្ខាងចំពោះអ្នកមានកាតព្វកិច្ច[124]។ ចំណែក ការបោះបង់ភាគបម្រុងនៅមុនពេលចាប់ផ្តើមសន្តតិកម្មមានអានុភាពបាន លុះត្រាតែបានទទួលការអនុញ្ញាតពីតុលាការ។ ការណ៍នេះ ដើម្បីកុំឲ្យមានការបោះបង់សិទ្ធិនេះជាមុន ដោយសារតែចាញ់អំណាចឳពុកម្តាយ ជាអាទិ៍ ប៉ុន្តែប្រសិនបើមានកាបោះបង់ ចាំបាច់ត្រូវមានការពិនិត្យតាងនាមជាអាណាព្យាបាលដោយតុលាការ។ តុលាការដែលទទួលពាក្យសុំអនុញ្ញាតនោះត្រូវធ្វើការវិនិច្ឆ័យដោយពិនិត្យមើលថា តើការបោះបង់នោះជាឆន្ទៈពិតរបស់ជនដែលមានសិទ្ធិលើភាគបម្រុងដែរឬទេ? តើការបោះបង់នោះមានភាពសមហេតុសមផលដែរឬទេ?

ម៉្យាងវិញទៀត ទោះបីជាមានការបោះបង់សិទ្ធិនោះ មុនពេលចាប់ផ្តើមសន្តតិកម្មដោយទទួលការអនុញ្ញាតពីតុលាការក៏ដោយ ក៏អ្នកមានសិទ្ធិលើភាគបម្រុងនោះអាចដាក់ពាក្យសុំឲ្យតុលាការលុបចោលវិញបាននៅមុនពេលចាប់ផ្តើមសន្តតិកម្ម ប្រសិនបើស្ថានភាពមានការផ្លាស់ប្តូរក្រោយពេលបោះបង់សិទ្ធិនោះ។

គ. សហសន្តតិជននៃភាគបម្រុង

ការរលត់ដោយអាជ្ញាយុកាល នៃសិទ្ធិទាមទារឲ្យកាត់បន្ថយដើម្បីបង្គ្រប់ភាគបម្រុងរបស់សន្តតិជនណាម្នាក់ ឬការលះបង់ភាគបម្រុងដោយសហសន្តតិជនណាម្នាក់ពុំមានឥទ្ធិពលទៅលើភាគបម្រុងរបស់សហសន្តតិជនផ្សេងទៀតបាននោះទេ[125]។ នេះមានន័យថា ទោះបីជាមានសន្តតិជនណាម្នាក់បានបោះបង់សិទ្ធិទាមទារលើភាគបម្រុងក៏ដោយ ក៏សន្តតិជនផ្សេងទៀតនៅតែមានសិទ្ធិរបស់ខ្លួនដដែល។

[124] មាត្រា១២៤៦ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ២០០៧

[125] មាត្រា១២៤៧ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ២០០៧

សេចក្តីសន្និដ្ឋាន

សេចក្ដីសន្និដ្ឋាន

ដោយឆ្លងកាត់តាមរយៈការសិក្សាស្រាវជ្រាវ និងបកស្រាយចំពោះប្រធានបទស្ដីពី មតកសាសន៍ រួចមកអាចធ្វើសេចក្ដីសន្និដ្ឋានបានថា មតកសាសន៍ គឺជាការបង្ហាញឆន្ទៈឯកតោភាគី ដោយពុំមានភាគីណាម្ខាងទៀត ដែលធ្វើដោយម្ចាស់បណ្ដាំ ពាក់ព័ន្ធនិងចំណុចពិសេសស្ដីពីទំនាក់ទំនងទ្រព្យសម្បត្តិរបស់ជននោះ ឬស្ដីពីទំនាក់ទំនងឋានៈបុគ្គលក្នុងគោលបំណងវិធីបង្កើតអានុភាពនៅពេលដែលខ្លួនទទួលមរណភាព ហើយដែលបានធ្វើទៅតាមវិធីកំណត់ជាក់លាក់។ មនុស្សយើងម្នាក់ៗអាចចាត់ចែងដោយសេរី នូវទ្រព្យសម្បត្តិរបស់ខ្លួនបានតាមរយៈមតកសាសន៍(សេរីភាពនៃមតកសាសន៍)។ នេះគឺជាការពង្រីកគោលការណ៍ស្វ័យភាពរបស់បុគ្គលឯកជនរហូតដល់ក្រោយពេលមរណភាព)។ ទោះបីជាសមត្ថភាពខាងឆន្ទៈរបស់មតកជននៅពេលធ្វើមតកសាសន៍នោះ គឺជាលក្ខខណ្ឌទម្រង់នៃមតកសាសន៍ និងដឹកនាំលិខិតបណ្ដាំទៅរកមោឃភាពមិនខាន។ ហើយបើតាមច្បាប់កម្ពុជាសព្វថ្ងៃ មតកសាសន៍អាចធ្វើឡើងក្រោមតាមទម្រង់បីគឺ៖ មតកសាសន៍ដោយលិខិតយថាភូត មតកសាសន៍ដោយលិខិតឯកជន និងមតកសាសន៍ដោយលិខិតសម្ងាត់។ ដោយសារនៅពេលអនុវត្តលិខិតបណ្ដាំនេះម្ចាស់បណ្ដាំបានស្លាប់ទៅហើយ ដែលនិងមិនអាចមកអះអាងបញ្ជាក់អំពីខ្លឹមសារបណ្ដាំរបស់ខ្លួនបានឡើយ ដូច្នេះមតកសាសន៍ដោយលិខិតយថាភូតដើរតួនាទីបន្ទាត់ដ៏រឹងមាំដែលអាចទុកចិត្ត និងជឿជាក់បាន ចំពោះគ្រប់ភាគីពាក់ព័ន្ធទាំងអស់ រួមទាំងតុលាការផងនាពេលកើតវិវាទ។ តើហេតុអ្វីបានជាទម្រង់យថាភូតនៃមតកសាសន៍មានប្រយោជន៍ខ្ពស់? មតកសាសន៍ដោយលិខិតយថាភូតត្រូវបានធ្វើឡើងដោយម្ចាស់បណ្ដាំប្រាប់ផ្ទាល់មាត់នូវខ្លឹមសារ នៅចំពោះមុខសារការីដែលជាអ្នកកត់ត្រាខ្លឹមសារទាំងនោះជាលាយល័ក្ខអក្សរ។ មតកសាសន៍ដែលធ្វើឡើងដោយសារការីដែលជាមន្ត្រីសាធារណៈមានគុណពិសេសមួយចំនួនដូចជា ឆន្ទៈរបស់ម្ចាស់បណ្ដាំមិនអាចជំទាស់ប្រឆាំងបានឡើយនៅក្រោយមរណភាពរបស់ខ្លួន៖ សារការីមានតួនាទីក្នុងការពិនិត្យពិច័យសមត្ថភាពក្នុងការធ្វើបណ្ដាំ និងឆន្ទៈពិតប្រាកដរបស់ម្ចាស់បណ្ដាំ ព្រមទាំងអនុលោមភាពនៃទម្រង់ និងខ្លឹមសារនៃមតកសសាសន៍ទៅតាមច្បាប់ផងដែរ។ ក្រោយពីបានសរសេរសេររួចរាល់នូវខ្លឹមសារបណ្ដាំ សារការីត្រូវសូត្រសេចក្ដីនោះឲ្យម្ចាស់បណ្ដាំ និងសាក្សីពីរូបទៀតស្ដាប់ និងទទួលស្គាល់ជាលាយល័ក្ខអក្សរលើខ្លឹមសារនោះ។ ដូច្នេះភាពច្បាស់លាស់និងត្រឹមត្រូវ ថែមទាំងអាចធានាបាននូវលក្ខខណ្ឌនេះ។

ការសិក្សាអំពីមតកសាសន៍ គឺមានសារៈសំខាន់ណាស់ ចំពោះការបង្កើនពុទ្ធិ ក៏ដូចជាការស្វែងយល់ដែលទាក់ទងទៅនិងការរស់នៅប្រចាំថ្ងៃរបស់មនុស្សគ្រប់រូប។ មតកសាសន៍ គឺជាវិធានមួយដែលមានសារៈសំខាន់ណាស់ ដែលមានទំនាក់ទំនងជាមួយនិងទ្រព្យសម្បត្តិ និងសិទ្ធិបេតិកភណ្ឌក្នុងគ្រួសារ ដោយមានប្រាស្រ័យទាក់ទងញាតិលោហិតរវាងឪពុកម្ដាយ និងកូន ជីដូនជីតា ឬបងប្អូនបង្កើតជាអាទិ៍។

ចំពោះគ្រប់វិធានច្បាប់ទាំងអស់ ដូចជាមតកសាសន៍នេះឯង គឺមិនមែនត្រឹមតែជាវិធានដែលបានកំណត់នៅក្នុងអត្ថបទ ក្រដាស ក្រម ឬច្បាប់ប៉ុណ្ណោះទេ គឺជាវិធានដែលមានគោលដៅដើម្បីការពារ និងជាវិធាននៃវិធីដោះស្រាយរាល់បញ្ហាដែលកើតមានឡើង ហើយមានគោលដៅចម្បង ម្យ៉ាងទៀត គឺដើម្បីសិក្សានូវសណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈនៅក្នុងសង្គម។ មួយវិញទៀតការសិក្សាទៅលើប្រធានបទ មតកសាសន៍ ដែលបានបកស្រាយខាងលើនេះ គឺគ្រាន់តែជាការសិក្សាទៅលើទ្រឹស្តីមួយផ្នែកនៅក្នុងវិធានច្បាប់ ដែលបានកំណត់នៅក្នុងក្រមរដ្ឋប្បវេណីនាពេលបច្ចុប្បន្ន ពីព្រោះនៅក្នុងសង្គមកម្ពុជាបច្ចុប្បន្ន ចំពោះការអនុវត្តទៅលើវិធាន មតកសាសន៍នេះនៅមិនទាន់ទូលំទូលាយនៅឡើយទេ ដោយសារការយល់ដឹងរបស់ប្រជាពលរដ្ឋមួយចំនួននៅមានកម្រិត ព្រមទាំងបញ្ហាជីវភាពផងដែរ។

ទោះបីជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ក៏អត្ថប្រយោជន៍ដែលទទួលបាននៅក្នុងវិធាននេះ នៅតែជាគុណតម្លៃដ៏វិសេសវិសាលនៅក្នុងការយល់ដឹងដែលបញ្ហានេះកំពុងតែកើតមានឡើងនាពេលបច្ចុប្បន្ន និងអាចកើតមានឡើងពេលអនាគត។ ម្យ៉ាងវិញទៀត គឺជាការយល់ដឹងចំពោះទ្រឹស្តីមួយផ្នែកដែលបានកំណត់នៅក្នុងក្រមរដ្ឋប្បវេណីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ដែលកំពុងមានអានុភាព និងដើម្បីជាដើមទុនសម្រាប់ការសិក្សានៅលើក្រមរដ្ឋប្បវេណី ដែលអាចនិងបង្កើតឡើងជាថ្មីទៀតនៅពេលខាងមុខ។

អនុសាសន៍

អនុសាសន៍

ឆ្លងតាមការសិក្សាស្រាវជ្រាវក្នុងសារណានេះ បានបង្ហាញឲ្យឃើញថា ការអនុវត្តអំពីការបែងចែកទ្រព្យសម្បត្តិជាមត៌ករបស់ប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរយើង ទាំងមតកសាសន៍ ឬលិខិតបណ្ដាំ ក៏ដូចជាការបែងចែកដោយផ្ទាល់ (គ្មានលិខិតបណ្ដាំ)ត្រូវបានប្រព្រឹត្តទៅភាគច្រើនមានភាពសុខសាន្ត ដោយសារប្រជាជនកម្ពុជាជាទូទៅមានមនោសញ្ចេតនា និងមានសីលធម៌ខ្ពស់។ ទន្ទឹមនិងនេះ សកម្មភាពបែបនោះក៏បាននាំឲ្យកើតមានឡើងនូវបញ្ហាមួយចំនួនតូចដែរ ដោយហេតុថា ទាយាទខ្លះការយោគយល់ អធ្យាស្រ័យ មានការច្រណែនគ្នាជាដើម ឬខ្វះការស្វែងយល់លើបញ្ហាច្បាប់។ ប្រការនេះអាចកើតឡើងបណ្ដាលមកពីភាពចន្លោះប្រហោងផ្សេងៗដែលយើងទាំងអស់គ្នាគប្បីធ្វើការកែតម្រូវ ឬបំពេញបន្ថែមនូវចំណុចខ្វះខាតមួយចំនួនដូចខាងក្រោម៖

រាជរដ្ឋាភិបាល៖ ការចុះផ្សព្វផ្សាយច្បាប់ផ្សេងៗឲ្យបានច្រើនដល់ប្រជាជន ជាពិសេសនៅតាមទីជនបទដើម្បីឲ្យពួកគាត់បានដឹងនូវបញ្ហាផ្សេងៗ ដើម្បីងាយស្រួលដោះស្រាយនៅពេលមានវិវាទកើតឡើង។ និងបង្កើតឲ្យមាននូវកម្មវិធីបណ្ដុះបណ្ដាលផ្នែកច្បាប់ នៅតាមសហគមន៍ ឬតាមសាលារៀន ឬអង្គភាព គ្រឹះស្ថានសារធារណៈ ឬចុះណែនាំដោយផ្ទាល់ដល់មូលដ្ឋានរបស់ប្រជាពលរដ្ឋតាមរយៈមន្ត្រីមគរបាលយុត្តិធម៌ ឬមន្ត្រីសាធារៈ។

ស្ថាប័នតុលាការ៖ ត្រូវមានសុក្រឹត្យភាព តម្លាភាព និងយុត្តិធម៌ ក្នុងការកាត់សេចក្ដី ដើម្បីឲ្យប្រជាពលរដ្ឋទទួលបាននូវភាពកក់ក្ដៅពីការវិនិច្ឆ័យសេចក្ដីនោះ និងលុបបំបាត់នូវអំពើពុករលួយ ទាំងអស់នេះហើយដែលជាស្នូលនាំឲ្យសង្គមជាតិគ្មានភាពយុត្តិធម៌ ប្រជាជនបាត់ជំនឿជឿទុកចិត្ត និងទទួលរងនូវអំពើអយុត្តិធម៌។

អង្គការសង្គមស៊ីវិល៖ ត្រូវធ្វើសកម្មភាពចុះតាមដានឲ្យបានញឹកញាប់ នូវការអនុវត្តច្បាប់របស់មន្ត្រីសាធារណៈ ជាសេសនៅតាមទីជនបទដើម្បីបញ្ចៀសនូវការរំលោភបំពានពីមន្ត្រីទាំងនោះ។ គប្បីបើកវគ្គបំប៉នខ្លីៗលើការផ្សព្វផ្សាយច្បាប់ផ្សេងៗ និងជម្រុញឲ្យពួកគាត់ចូលរួមឲ្យបានច្រើនដើម្បីបានយល់ពីច្បាប់។

ប្រជាពលរដ្ឋ៖ ត្រូវមានសីលធម៌រស់នៅឲ្យបានខ្ពស់ ចេះយោគយល់អធ្យាស្រ័យគ្នាទៅវិញទៅមក ធ្វើយ៉ាងណាឲ្យជៀសវាងឲ្យបាននូវការរំលោភបំពានលើសិទ្ធិសេរីភាព និងសេចក្ដីថ្លៃថ្នូររបស់មនុស្ស និងចូលរួមឲ្យបានសកម្មក្នុងការស្វែងយល់រាល់បញ្ហាដែលកើតឡើងត្រូវចេះធ្វើការដោះស្រាយដោយសន្តិវិធី ដោយឈរលើគោលការណ៍ច្បាប់ជាធំ ដើម្បីជៀសវាងការដោះស្រាយដោយប្រើហឹង្សា។

ជាចុងបញ្ចប់យើងខ្ញុំសង្ឃឹមថា បើយើងទាំងអស់គ្នាចូលរួមបំពេញនូវចំណុចខ្វះខាតខាងលើបាន នោះនិងឆ្លើយតបមកវិញនូវភាពរីកចម្រើននូវវិស័យច្បាប់ ការកាត់បន្ថយនូវអំពើហឹង្សា កាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ និងលុបបំបាត់អំពើពុករលួយនៅក្នុងសង្គមជាតិ ព្រមទាំងនាំមកវិញនូវសន្តិសុខសង្គម ក៏ដូចជាការជួយជម្រុញ និងពន្លឿននូវកិច្ចការកសាងជាតិ និងជួយធ្វើឲ្យសង្គមមានការអភិវឌ្ឍន៍ធនធានមនុស្សឲ្យមានការរីកចម្រើនកាន់តែខ្លាំង សមជាប្រទេសព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាលើសកលលោក។

ឯកសារពិគ្រោះ និងឯកសារយោង

ឯកសារពិគ្រោះ និងឯកសារយោង

១. វចនានុក្រមខ្មែរ៖

១.១. ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត "វចនានុក្រមខ្មែរ" (ភាគទី១ ភាគទី២), ភ្នំពេញ, ឆ្នាំ១៩៦៧។

១.២."សទ្ទានុក្រម បារាំង-ខ្មែរ នៃពាក្យច្បាប់", បោះពុម្ពដោយមានការឧបត្ថម្ភពីសហប្រតិបត្តិការ សកម្មភាពវប្បធម៌របស់ស្ថានទូតបារាំង, ភ្នំពេញ ឆ្នាំ២០០៥។

១.៣. វចនានុក្រមច្បាប់ ខ្មែរ-អង់គ្លេស បោះពុម្ពលើកទី១ ឆ្នាំ២០១២។

២. អត្ថបទច្បាប់៖

២.១. ក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញ "រដ្ឋធម្មនុញ្ញនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា", ភ្នំពេញ, ឆ្នាំ២០១០

២.២. JICA ក្រមរដ្ឋប្បវេណីឆ្នាំ២០០៧។

២.៣. ក្រសួងយុត្តិធម៌.២០១០. សេចក្តីកំណត់ចំពោះមាត្រានីមួយៗនៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ភាគ៦ គន្ថីទី៨ ទី៩. ភ្នំពេញ៖ ក្រសួងយុត្តិធម៌។

២.៤. ក្រសួងយុត្តិធម៌. ២០០៧. ក្រមរដ្ឋប្បវេណីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា. ភ្នំពេញ៖ ក្រសួងយុត្តិធម៌។

៣. ស្នាដៃសៀវភៅ៖

៣.១. ហ៊ីង គឹមឡេង និង ទេព សុខ. ២០១៥៖ មតកសាសន៍ .ភ្នំពេញ។

៣.២. ហាក់ ផល្លី. ២០១៧. នីតិរដ្ឋប្បវេណី. ភ្នំពេញ។

៣.៣. បោះពុម្ព និងផ្សព្វផ្សាយដោយផ្នែកសហប្រតិបត្តិការ និងសកម្មភាពវប្បធម៌ នៃស្ថានទូតបារាំងសៀវភៅ "សេចក្តីផ្តើមទូទៅនៃនីតិកម្ពុជា", ភ្នំពេញ, ឆ្នាំ២០០២។

៣.៤. Philippe MALAURIE មានចំណងជើងថា៖ "Les successions, Les liberalites" បោះពុម្ពដោយ Edition Defrenois, ឆ្នាំ២០០៤(ទំព័រ២៤៣ ដល់ ២៩១)។

៣.៥. Jacquse Flour, Jean-Luc Aubert, Eric Savaux មានចំណងជើងថា "Les obligations, 1.Lacte Juridique" បោះពុម្ពលើកទី៩ ដោយEdition Armand Colin, ឆ្នាំ២000 ។
៣.៦. មេធាវី អ៊ីវ ប៉ូលី. ២០១១. នីតិរដ្ឋប្បវេណី. ភ្នំពេញ។
៣.៧. ម៉ៃ ច័ន្ទតារាវុធ និង ហូ ឡេងហុង. ២០១៤. សន្តតិកម្មតាមមតកសាសន៍នៅកម្ពុជាបច្ចុប្បន្ន.ភ្នំពេញ។
៣.៨. ញៀម ប៊ុនឈុន ភុល សាមុត. ២០១៣៖ កិច្ចសន្យាមរតកសាសន៍. ភ្នំពេញ។
៣.៩. ញាញ ចិត្រា និង ឌីណាល់ ស្រីម៉ុច. ២០១៩៖ សន្តតិកម្មតាមមតកសាសន៍. ភ្នំពេញ។
៣.១០. ម៉ក់ ខ្មែត និង មុត សារិត្ន. ២០១៦៖ ភាគបម្រុង. ភ្នំពេញ។

៤. គេហទំព័រតាមអ៊ីធឺណិត

១. https://www.jica.go.jp/project/english/cambodia/025/materials/c8h0vm0000c54sbn-att/code_04_01.pdf

២. https://www.jica.go.jp/project/english/cambodia/025/materials/c8h0vm0000c54sbn-att/code_03_02.pdf

៣. https://www.ocm.gov.kh/wp-content/uploads/2021/05/7-2008.pdf

៤. https://www.jica.go.jp/project/english/cambodia/025/materials/c8h0vm0000c54sbn-att/code_04_03.pdf

៥. http://www.ppnp.com.kh/wpcontent/uploads/2016/09/PPNP_Newsletter_September-2016_Will-and-the-importance-of-the-authenticated-act%E2%80%8B.pdf

ឧបសម្ព័ន្ធ

គម្រូវលិខិតបណ្តាំមត៌ក

(លិខិតបណ្តាំតាមទម្រង់លិខិតឯកជន)

មត្រា១១៧៤

១. អត្តសញ្ញាណរបស់ម្ចាស់បណ្តាំ (មតកជន)

ឈ្មោះ.. ....

....

....។

(ចំណុចនេះអាចបញ្ជាក់អំពីសមត្ថភាពរបស់បុគ្គលដែលអាចធ្វើមតកសាសន៍)

មាត្រា១១៦៨

២. ស្ថានភាពពេលកំពុងសរសេរមតកសាសន៍

ខ្ញុំសរសេរបណ្តាំមត៌កនេះ ក្នុងស្ថានភាពដែលខ្ញុំមានស្មារតី ល្អ ដឹងច្បាស់ពីអ្វីដែលខ្ញុំ កំពុងតែចាត់ចែង ហើយអ្វីដែលខ្ញុំសរសេរនៅក្នុងបណ្តាំមត៌កនេះ ជាគោលបំណងរបស់ខ្ញុំ នៅពេលដែលខ្ញុំទទួលមរណភាព ។

(ចំណុចនេះ បញ្ជាក់អំពីសមត្ថភាពរបស់ម្ចាស់បណ្តាំនាពេលធ្វើលិខិតបណ្តាំ)

មាត្រា១១៦៩

៣. បុគ្គលដែលត្រូវទទួលមត៌ក

អ្នកដែលត្រូវទទួលមត៌ករបស់ខ្ញុំ គឺ កូន... ....(បញ្ជាក់អំពីអត្តសញ្ញាណរបស់ជនដែលត្រូវទទួលមត៌ក)។

៤. បញ្ជាក់អំពីទំហំនៃទ្រព្យសម្បត្តិ

ដីទី១ ដីទី២ ដីទី៣ ដីទី៤ (អត្តសញ្ញាណនៃដី) លុយ (លេខគណនី ឈ្មោះធនាគារ.....) គ្រឿងអលង្កា សិទ្ធិលើបំណុល (ថ្លៃឈ្នួល ភាគហ៊ុន...........) សរុបទាំងអស់ ....បំណុល ....។

៥. កំណត់អំពីចំណែកមត៌ក ឬ វិធីបែងចែកមត៌ក

ដីទី១ដែលមានកំណត់នៅក្នុងចំណុចទី៤ ប្រគល់ឲ្យ កូន A

លុយចំនួន......កំណត់នៅក្នុងចំណុចទី៤ ប្រគល់ឲ្យកូន B

ធ្វើអច្ច័យទាន នូវគ្រឿងអលង្ការដែលមានកំណត់នៅក្នុងចំណុចទី៤ ឲ្យទៅកូន A

ភាគហ៊ុនដែលមានកំណត់នៅក្នុងចំណុចទី៤ ប្រគល់ឲ្យកូនA ២០ ភាគរយចំនួន កូនB ២០ភាគរយ កូនC ៦០ភាគរយ ។

ដីទី២ ដែលមានកំណត់នៅក្នុងចំណុចទី៤ ប្រគល់ឲ្យកូនD ប្រសិនបើ D រៀបការ

(មតកសាសន៍ដែលភ្ជាប់លក្ខខណ្ឌបង្អង់)

មាត្រា១១៩៤

៦. កំណត់អ្នកប្រតិបត្តិមតកសាសន៍

មេធាវី ....ជាអ្នកប្រតិបត្តិមតកសាសន៍ ដោយទទួលបានកម្រៃ ....។

៧. ផ្ដាច់មត៌ក

កូន E មិនទទួលបានចំណែកមត៌ករបស់ខ្ញុំទេ ពីព្រោះ កូន ប្រមាថមើលងាយខ្ញុំ ធ្វើឲ្យខ្ញុំពិបាកចិត្តគ្រប់ពេល

(មាត្រា១១៥២)

៨. អច្ច័យទាន

ដីទី៣ ដែលមានកំណត់នៅក្នុងចំណុចទី៤ ខ្ញុំប្រគល់ឲ្យG ជាក្មួយរបស់ខ្ញុំ ប៉ុន្តែដីនោះ ត្រូវគ្រប់គ្រងដោយ ប្អូនស្រីរបស់ខ្ញុំ ....រហូតដល់ ក្មួយរបស់ខ្ញុំមាននីតិភាព ។

(មាត្រា១១៨៤)

៩. ចំនួន ការរក្សាទុក បើក និងប្រកាសបណ្ដាំមត៌ក

បណ្ដាំមត៌កច្បាប់ដើម ធ្វើឡើងចំនួន១ ច្បាប់

បណ្ដាំមត៌កច្បាប់ដើម រក្សាទុកនៅការិយាល័យមេធាវី.....................

បណ្ដាំមត៌កនេះ អាចបើកបាន ២ខែ ក្រោយពេលខ្ញុំទទួលមរណភាព

បណ្ដាំមត៌កនេះ ត្រូវប្រកាស នៅផ្ទះរបស់ខ្ញុំ ....

១០. បណ្ដាំចុងក្រោយរបស់ម្ចាស់បណ្ដាំ

ឪពុកសង្ឃឹមថាកូនចេះស្រលាញ់គ្នា មិនធ្វើបាបគ្នា មិនយកទ្រព្យជាត្រើមុខ បំភ្លេចញាតិភាព ធ្វើឲ្យគ្រួសារក្លាយជាអព្វមង្គល ក្រោយពេលឪពុកស្លាប់។

អ្វីៗដែលឪពុកធ្វើគឺដើម្បីកូន ហើយសង្ឃឹមថាកូនៗ នឹងរស់នៅប្រកបដោយ សុភមង្គល និងបានប្រើប្រាស់ទ្រព្យនេះជាដើមទុន សម្រាប់ជីវភាពទៅអនាគត តាមការចាត់ចែងរបស់ម្ដាយកូន។

(មាត្រា១១៨៧)

ម្ចាស់បណ្ដាំ

ហត្ថលេខារបស់ម្ចាស់បណ្ដាំ និងចុះកាលបរិច្ឆេទ

មាត្រា១១៧៤

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ

កិច្ចសន្យា ប្រទានកម្ម

កិច្ចសន្យាប្រទានកម្មនេះ (" ជាកិច្ចព្រមព្រៀង ") ដែលត្រូវបានធ្វើឡើង និងមានប្រសិទ្ធភាព
ចាប់ពី ថ្ងៃទី ១១ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០១០ នេះតទៅ

រវាង

នាងខ្ញុំឈ្មោះ ...... ភេទ ស្រី អត្តសញ្ញាណប័ណ្ណលេខ ០១០៣២០៦៦៤ ថ្ងៃខែឆ្នាំកំណើត ០៥.០៦.១៩២៧ ទីលំនៅ បច្ចុប្បន្ន ផ្ទះលេខ ៤១២កា ភូមិ ទូលគោក សង្កាត់ ទូលសង្កែ ខ័ណ្ឌ ឫស្សីកែវ រាជធានីភ្នំពេញ ជាអ្នកធ្វើអំណោយ ឬ ទាយក ។

នឹង

ឈ្មោះ ...... ភេទ ស្រី អត្តសញ្ញាណប័ណ្ណលេខ ០១០៣២០៤៨៣ ថ្ងៃខែឆ្នាំកំណើត ១០.០៣.១៩៧៤ ទីលំនៅបច្ចុប្បន្ន ផ្ទះលេខ ៤១២កា ភូមិ ទូលគោក សង្កាត់ ទូលសង្កែ ខ័ណ្ឌ ឫស្សីកែវ រាជធានីភ្នំពេញ ជាអ្នកទទួលអំណោយ ឬ បដិគ្គាហក ។

បុព្វកថា

ដោយឆ្លងកាត់ការពិចារណាយ៉ាងល្អិតល្អន់ ក្នុងខណៈដែលនាងខ្ញុំមានស្មារតីពេញលេញល្អត្រឹមត្រូវតាមធម្មតា និងគ្មានការបង្ខិតបង្ខំពីអ្នកណាម្នាក់ឡើយ និងនៅចំពោះមុខមេធាវី និងអាជ្ញាធរដែនដីជាសាក្សី ។

ប្រការ ១: ការពិពណ៌នាអំពី ដីនិងផ្ទះ ដែលធ្វើប្រទានកម្ម

ដីឡូនឹងផ្ទះដែលជាកម្មវត្ថុក្នុងប្រទានកម្មនេះ មានចំនួន០១ (មួយ) ឡូង់ ស្ថិតនៅដីឡូតលេខ ៤១២កា ផ្លូវ លំ ក្រុម ៧ ភូមិទូលគោក សង្កាត់ សង្កាត់ទូលសង្កែ ខណ្ឌ ទូលគោក រាជធានីភ្នំពេញ មានទំហំដីសរុបចំនួន ២៤៦,៦៦ ម៉ែត្រការ៉េ (ពីររយសែសិបប្រាំមួយក្បៀសហុកសិបប្រាំមួយម៉ែត្រការ៉េ) ដែលមានលិខិតបញ្ជាក់ប្រវត្តិដីលេខ០១៧ / ១០ ល.ប និងមានព្រំប្រទល់ដូចខាងក្រោម:

- ខាងជើងទល់នឹង : របងផ្ទះរបស់លឹម សំអុន
- ខាងត្បូងទល់នឹង : ផ្លូវបេតុងទទឹង៤ម៉ែត្រ
- ខាងកើតទល់នឹង : របងផ្ទះរបស់លឹម សំអុន
- ខាងលិចទល់នឹង : ផ្លូវបេតុងទទឹង៦ម៉ែត្រ

ប្រការ ២: ការព្រមព្រៀងធ្វើប្រទានកម្ម

នាងខ្ញុំឈ្មោះ ...... (ជាអ្នកធ្វើអំណោយ ឬ ទាយក) សូមធ្វើប្រទានកម្មទ្រព្យសម្បត្តិរបស់នាងខ្ញុំ ដែលមានដីនិងផ្ទះដូចរៀបរាប់ខាងលើនេះទាំងស្រុង ទៅឱ្យឈ្មោះ .... (អ្នកទទួលអំណោយ ឬ បដិគ្គាហក) ភេទ ស្រី កាន់អត្តសញ្ញាណប័ណ្ណលេខ ០១០៣២០៤៨៣ ថ្ងៃខែឆ្នាំកំណើត ១០.០៣.១៩៧៤ ដើម្បីគ្រប់គ្រង ប្រើប្រាស់ អាស្រយ័ផល និងចាត់ចែងជាកម្មសិទ្ធិ ។

ប្រការ ៤: ការអានុភាពនៃប្រទានកម្ម

កិច្ចសន្យា ការព្រមព្រៀងនេះ និងខព្រមព្រៀងនានានៃកិច្ចសន្យានេះ ត្រូវអនុវត្តដោយផ្សារភ្ជាប់ទៅនឹងផលប្រយោជន៍របស់គូភាគី ទាយាទរបស់ពួកគេ អ្នកតំណាង អ្នកទទួលសិទ្ធិ និងអ្នកដែលបានចាត់តាំង ។

ប្រការ ៥: ការអានឱ្យស្ដាប់ ការយល់លើអត្ថន័យនិងខ្លឹមសារ និងសក្ខីភាព

កិច្ចសន្យានេះបានអានឱ្យស្ដាប់ចំនួន០៣ចប់ ដោយឈ្មោះ .... ភេទ .... អាយុ ....ឆ្នាំ កាន់អត្តសញ្ញាណប័ណ្ណលេខ .... មានទីលំនៅបច្ចុប្បន្ន ផ្ទះលេខ .... ភូមិ .... សង្កាត់ ....ខ័ណ្ឌ .... រាជធានីភ្នំពេញ ហើយភាគីទាំងពីរបានស្ដាប់ នឹងយល់យ៉ាងច្បាស់នូវអត្ថន័យខ្លឹមសារលើកិច្ចសន្យានេះ ហើយយល់ព្រមធ្វើតាម ដោយបានផ្ដិតមេដៃ ដើម្បីទុកជាភស្តុតាងតាមផ្លូវច្បាប់ ។

កិច្ចសន្យាប្រទានកម្មនេះធ្វើឡើងជា ០៤ ច្បាប់ដើម គូភាគីរក្សាទុកម្នាក់០១ច្បាប់ មេភូមិរក្សាទុក០១ច្បាប់ នឹង០១ច្បាប់ទៀត រក្សាទុកនៅការិយាល័យមេធាវី ដែលកិច្ចសន្យានេះ មានអត្ថន័យ និងខ្លឹមសារតែមួយដូចគ្នា ។

ភ្នំពេញ, ថ្ងៃទី..... ខែ...... ឆ្នាំ ២០០..

អ្នកធ្វើអំណោយ ឬ ទាយក **អ្នកទទួលអំណោយ ឬ បដិគ្គាហក**

សាក្សីទី១ **សាក្សីទី២**

អ្នកអានអោយស្ដាប់

បានឃើញ និងបញ្ជាក់ថា :

ស្នាមមេដៃទាំងអស់ខាងលើនេះពិតជាបានផ្ដិត

ផ្ដិតចំពោះមុខពិតប្រាកដមែន ។

ធ្វើនៅ, ថ្ងៃទី..... ខែ....... ឆ្នាំ.........

មេភូមិទួលគោក

ធ្វើចំពោះមុខមេធាវី

ហត្ថលេខា និង ត្រា

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ

កិច្ចព្រមព្រៀងបែងចែកចំណែក សន្តតិកម្ម ឬមតិក

យោង: សំបុត្រមរណៈភាពឪពុកឈ្មោះ ...... លេខ៣៥ ចុះថ្ងៃទី០៨ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៦
សំបុត្រមរណៈភាពរបស់ម្តាយឈ្មោះ ...... លេខ៤៨ ចុះថ្ងៃទី២២ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៥

យើងខ្ញុំជាសហសន្តតិជន (លំដាប់ទី១) ដែលមានរាយឈ្មោះដូចខាងក្រោមនេះ :

១- ឈ្មោះ ...... ភេទស្រី ថ្ងៃខែឆ្នាំកំណើត ១៧.០៩.១៩៥៧ កាន់អត្តសញ្ញាណប័ណ្ណលេខ ...... ទីលំនៅអចិន្ត្រៃយ៍ ផ្ទះលេខ ......ភូមិភ្នំពេញថ្មី សង្កាត់ភ្នំពេញថ្មី ខ័ណ្ឌឫស្សីកែវ រាជធានីភ្នំពេញ។

២- ឈ្មោះ ...... ភេទស្រី ថ្ងៃខែឆ្នាំកំណើត ១២.០៣.១៩៦៦ កាន់អត្តសញ្ញាណប័ណ្ណលេខ ...... ទីលំនៅអចិន្ត្រៃយ៍ ផ្ទះលេខ ...... ភូមិភ្នំពេញថ្មី សង្កាត់ភ្នំពេញថ្មី ខ័ណ្ឌឫស្សីកែវ រាជធានីភ្នំពេញ។

៣- ឈ្មោះ ...... ភេទស្រី ថ្ងៃខែឆ្នាំកំណើត ០៨.០៩.១៩៦៩ កាន់អត្តសញ្ញាណប័ណ្ណលេខ ...... ទីលំនៅអចិន្ត្រៃយ៍ ផ្ទះលេខ ...... ភូមិភ្នំពេញថ្មី សង្កាត់ភ្នំពេញថ្មី ខ័ណ្ឌឫស្សីកែវ រាជធានីភ្នំពេញ។

៤- ឈ្មោះ ...... ភេទស្រី ថ្ងៃខែឆ្នាំកំណើត ២៨.០៨.១៩៧២ កាន់អត្តសញ្ញាណប័ណ្ណលេខ ...... ទីលំនៅអចិន្ត្រៃយ៍ ផ្ទះលេខ ...... ភូមិភ្នំពេញថ្មី សង្កាត់ភ្នំពេញថ្មី ខ័ណ្ឌឫស្សីកែវ រាជធានីភ្នំពេញ។

៥- ឈ្មោះ...... ភេទស្រី ថ្ងៃខែឆ្នាំកំណើត ១៥.០៨.១៩៧២ កាន់អត្តសញ្ញាណប័ណ្ណលេខ ...... ទីលំនៅអចិន្ត្រៃយ៍ ផ្ទះលេខ ...... ភូមិភ្នំពេញថ្មី សង្កាត់ភ្នំពេញថ្មី ខ័ណ្ឌឫស្សីកែវ រាជធានីភ្នំពេញ។

៦- ឈ្មោះ ...... ភេទស្រី ថ្ងៃខែឆ្នាំកំណើត ០៥.០៧.១៩៧៥ កាន់អត្តសញ្ញាណប័ណ្ណលេខ ...... ទីលំនៅអចិន្ត្រៃយ៍ ផ្ទះលេខ ...... ភូមិភ្នំពេញថ្មី សង្កាត់ភ្នំពេញថ្មី ខ័ណ្ឌឫស្សីកែវ រាជធានីភ្នំពេញ។

ជាកូនរបស់មតកជន ឈ្មោះ ...... ជាឪពុក បានស្លាប់នៅថ្ងៃទី៣១ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៦ និង មតកជន ឈ្មោះ ...... ជាម្តាយ បានស្លាប់នៅថ្ងៃទី០៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៥ សូមធ្វើការបែកចែក និងយល់ព្រមទទួលយកនូវចំណែកនៃសន្តតិកម្ម ឬមតិក របស់មតកជនទាំងពីរនាក់ខាងលើដូចខាងក្រោម។

ការពិពណ៌នាអំពីសន្តតិកម្ម ឬមតិក

សន្តតិកម្មដែលធ្វើការបែកចែក និងទទួលយកនោះគឺជាដីមួយកន្លែងស្ថិតនៅភូមិភ្នំពេញថ្មី សង្កាត់ភ្នំពេញថ្មី ខណ្ឌឫស្សីកែវ រាជធានីភ្នំពេញ វិញ្ញាបនប័ត្រសំគាល់ម្ចាស់អចលនវត្ថុលេខ ១២០៧០៥០៥-១១៣០ ក្បាលដីលេខ ១១៣០ មានទំហំ ៦២៤ ម៉ែតការ៉េ។

ប្រការ ១: ការព្រមព្រៀងបែងចែក និងទទួលយកសន្តតិកម្ម ឬមតិក

យើងខ្ញុំទាំងអស់ជាសហសន្តតិជនដែលមានរាយនាមដូចខាងលើ បានព្រមព្រៀងធ្វើការបែកចែក និងយល់ព្រមទទួលយកចំណែក សន្តតិកម្ម និងផលប្រយោជន៍ដែលបានមកពីសន្តតិកម្ម ដូចបានរៀបរាប់ខាងលើនេះ ដោយបែងចែកជា៦ (ប្រាំមួយ) ចំណែក ស្មើៗគ្នា ទោះសន្តតិកម្មនោះគិតជាប្រាក់ក្តី ឬគិតជាទំហំដីក្តី។

ប្រការ ២: សិទ្ធិ និង ភាតព្វកិច្ចលើសន្តតិកម្ម ឬមត៌ក

សហសន្តតិជនដែលមានរាយនាមដូចខាងលើ ត្រូវមានសិទ្ធ និងកាតព្វកិច្ច ទាក់ទង ពាក់ពន្ធ័ទៅនិងសន្តតិកម្មខាងលើដូចៗគ្នា។ ក្នុងករណី មានការសំរេចចាត់ចែងណាមួយ ដែលពាក់ពន្ធ័ទៅនិងសន្តតិកម្មខាងលើនេះ ការសំរេចនោះត្រូវអនុមត័យកតាមមតិភាគច្រើននៃសហសន្តតិជនជាដាច់ខាត។

ប្រការ ៣: សោហ៊ុយចំណាយលើសន្តតិកម្ម ឬមត៌ក

សហសន្តតិជន ដែលមានរាយនាមដូចខាងលើ ត្រូវទទួលខុសត្រូវលើសាហ៊ុយចំណាយផ្សេងៗដែលពាក់ពន្ធ័ ទៅនិងសន្តតិកម្មខាងលើដូចៗគ្នា។ ក្នុងករណីដែលសន្តតិជនម្នាក់បានចំណាយក្នុងការថែរក្សាសន្តតិកម្ម ឬតម្រូវឱ្យចំណាយជាចាំបាច់ណាមួយ ការចំណាយនោះត្រូវធ្វើការទូទាត់ ឬកាត់កងសងវិញនៅពេលដែលសន្តតិកម្មនោះត្រូវបានលក់។

ប្រការ ៤: ការអានុភាពនៃការបែងចែកសន្តតិកម្ម ឬមត៌ក

កិច្ចព្រមព្រៀងនេះ និងខព្រមព្រៀងនានានៃកិច្ចព្រមព្រៀងនេះ មានអានុភាពអនុវត្តចាប់ពីថ្ងៃផ្តិតមេដៃលើកិច្ចព្រមព្រៀងនេះ និងត្រូវអនុវត្តដោយផ្សាភ្ជាប់ទៅនឹងផលប្រយោជន៍របស់សហសន្តតិជន និងទាយាទរបស់ពួកគេ។

ប្រការ ៥: ការយល់លើអត្ថន័យនឹងខ្លឹមសារ និងសក្ខីភាព

សហសន្តតិជនទាំងអស់បានស្តាប់ នឹងយល់យ៉ាងច្បាស់នូវអត្ថន័យខ្លឹមសារលើកិច្ចព្រមព្រៀងនេះ ហើយយល់ព្រមធ្វើតាមដោយបានផ្តិតមេដៃ ដើម្បីទុកជាភស្តុតាងតាមផ្លូវច្បាប់។

កិច្ចព្រមព្រៀងនេះធ្វើឡើងជា ០៧ ច្បាប់ដើម សន្តតិជនរក្សាទុកម្នាក់០១ច្បាប់ នឹង០១ច្បាប់ទៀត រក្សាទុកនៅការិយាល័យលោក មេធាវី ......។

យើងខ្ញុំសូមផ្តិតមេដៃទុកជាភស្តុតាង ព្រមទាំងមានសាក្សីដឹងឮផង។

ភ្នំពេញថ្ងៃទី០២ ខែមិនា ឆ្នាំ២០១២

ស្នាមមេដៃសហសន្តតិជន

....

....

ធ្វើនៅចំពោះមុខមេធាវី

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ

លិខិតបណ្តាំមរតក

នាងខ្ញុំឈ្មោះ [illegible] ភេទ ស្រី អាយុ ៧០ ឆ្នាំ មុខរបរ នៅផ្ទះ មានទីលំនៅផ្ទះលេខ ១២២ ផ្លូវបេតុង ក្រុមទី ៥ ភូមិដីថ្មី សង្កាត់ ភ្នំពេញថ្មី ខណ្ឌ សែនសុខ រាជធានី ភ្នំពេញ ។

សូមធ្វើបណ្តាំមរតក អោយទៅចៅបង្កើតចំនួន ពីរនាក់ :

១-ឈ្មោះ [illegible] ភេទ ស្រី ថ្ងៃ ខែ ឆ្នាំកំណើត ០៧-សីហា-១៩៩៣ សញ្ជាតិ ខ្មែរ មុខរបរ សិស្ស មានទីលំនៅ ផ្ទះលេខ [illegible] ផ្លូវបេតុង ក្រុមទី ៥ ភូមិដីថ្មី សង្កាត់ ភ្នំពេញថ្មី ខណ្ឌ សែនសុខ រាជធានី ភ្នំពេញ ។

២- ឈ្មោះ [illegible] ភេទ ស្រី ថ្ងៃ ខែ ឆ្នាំកណើត ០៩-មេសា-១៩៩៦ សញ្ជាតិ ខ្មែរ មុខរបរ សិស្ស មានទីលំនៅ ផ្ទះលេខ [illegible] ផ្លូវបេតុង ក្រុមទី ៥ ភូមិដីថ្មី សង្កាត់ ភ្នំពេញថ្មី ខណ្ឌ សែនសុខ រាជធានី ភ្នំពេញ ។

នៅដីទំហំ ៣៩៩ម^{២} លេខក្បាលដី ២១៤ សន្លឹកផែនទីលេខ ៥៩៣២-II ៦៩ C វិញ្ញាបនប័ត្រសំគាល់ម្ចាស់អចលនវត្ថុលេខ : ១២០៧០៥០៨-០២១៤ ចុះថ្ងៃទី ២៧ ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ២០០៧ ស្ថិតនៅ ក្រុមទី ៥ ភូមិ ដីថ្មី សង្កាត់ ភ្នំពេញថ្មី ខណ្ឌ សែនសុខ រាជធានីភ្នំពេញ ជាពីរចំណែកស្មើរគ្នា ។ ប៉ុន្តែដោយសារតែចៅនាងខ្ញុំទាំងពីរ ខាងលើមានអាយុមិនទាន់ចូលនិតិភាព នាងខ្ញុំសំរេចអោយឈ្មោះ [illegible] ភេទ ស្រី អាយុ ៣៦ឆ្នាំ មុខរបរ លក់ដូរ មានទីលំនៅ ផ្ទះលេខ [illegible] ផ្លូវបេតុង ក្រុមទី ៥ ភូមិដីថ្មី សង្កាត់ ភ្នំពេញថ្មី ខណ្ឌ សែនសុខ រាជធានី ភ្នំពេញ ជាអ្នកគ្រប់គ្រងលើដីខាងលើជាលក្ខណៈបណ្តោះអាសន្ន រហូតដល់ចៅទាំងពីរមានយុវភាព ជានិតិភាពតាមផ្លូវច្បាប់ ។

លិខិតបណ្តាំមរតកនេះតំកល់ទុកនៅ

១- ក្រុមមេធាវី **SPMG** ចំនួន **១** ច្បាប់

២- សាលាសង្កាត់ **ភ្នំពេញថ្មី** ចំនួន **១** ច្បាប់

លោកមេធាវី [illegible] ជាប្រធានក្រុមមេធាវី **SPMG** មានសិទ្ធប្រកាសទ្រព្យជាបណ្តាំមរតកនេះចាប់ពីថ្ងៃនាងខ្ញុំទទួលមរណៈភាពទៅ ។

ធ្វើនៅរាជធានីភ្នំពេញថ្ងៃទី ២៦ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០១០

ស្នាមមេដៃស្តាំ

លេខ : [illegible]

បានឃើញ និងបញ្ជាក់ថា:

ឈ្មោះ [illegible] បានផ្តិតមេដៃស្តាំនៅចំពោះមុខមេធាវី ។

ថ្ងៃទី ២៦ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០១០

មេធាវី
AVOCAT
ATTORNEY
AT LAW
KINGDOM OF CAMBODIA

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ

សាលាដំបូងរាជធានីភ្នំពេញ

លេខ ៣៥៨ "ទ"

ដីកាសម្រេច

យើង [illegible] ចៅក្រមសាលាដំបូងរាជធានីភ្នំពេញ

- បានឃើញមាត្រា ៣ និងមាត្រាពាក់ព័ន្ធនៃច្បាប់ស្តីពីនីតិវិធីនៃរឿងក្តីរដ្ឋប្បវេណីដែលមិនមែនជាបណ្តឹង
- បានឃើញមាត្រា ៩៧៩ មាត្រា ១០៣៧ និងមាត្រាពាក់ព័ន្ធនៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី
- បានឃើញសំណុំរឿងរដ្ឋប្បវេណីដែលមិនមែនជាបណ្តឹងលេខ ៨០ ចុះថ្ងៃទី ១៧ ខែមករា ឆ្នាំ ២០១២ ដែលមាន ៖

អ្នកដាក់ពាក្យសុំ

ឈ្មោះ [illegible] ភេទប្រុស កើតថ្ងៃទី ១៨ ខែឧសភា ឆ្នាំ ១៩៦២ សញ្ជាតិបារាំង កាន់លិខិតឆ្លងដែនលេខ ១១AT៨៦៥៥៦ ចុះថ្ងៃទី ០៣ ខែឧសភា ឆ្នាំ ២០១១ មានទីលំនៅបច្ចុប្បន្នផ្ទះលេខ [illegible] ផ្លូវលេខ ៣៣៩ ក្រុម ១៧ សង្កាត់បឹងកក់១ ខណ្ឌទួលគោក រាជធានីភ្នំពេញ ។

គាគីម្ខាងទៀត

ឈ្មោះ [illegible] ភេទស្រី កើតថ្ងៃទី ១១ ខែមិថុនា ឆ្នាំ ១៩៦០ សញ្ជាតិខ្មែរ-បារាំង កាន់អត្តសញ្ញាណប័ណ្ណសញ្ជាតិខ្មែរលេខ ០១០៣៣០៦៩០ ចុះថ្ងៃទី ០៨ ខែមេសា ឆ្នាំ ២០០២ មានទីលំនៅបច្ចុប្បន្នផ្ទះលេខ ផ្លូវលេខ ៣៣៩ ក្រុម ១៧ សង្កាត់បឹងកក់១ ខណ្ឌទួលគោក រាជធានីភ្នំពេញ ។

ការទាមទាររបស់អ្នកដាក់ពាក្យសុំ ៖

១. សុំផ្តាច់សមគ្គសង្វាសពីឈ្មោះ [illegible] និង

២. សម្រេចពីបន្ទុកនៅក្នុងបីបាច់រក្សា និងការអប់រំកូន ប្រាក់បំណាច់ដែលត្រូវបង់ទៅឲ្យភាគីម្ខាងទៀត ការបែងចែកទ្រព្យសម្បត្តិរួម និងការទទួលខុសត្រូវលើបន្ទុកផ្សេងៗ តាមការឯកភាពទាំងស្រុងរបស់គូភាគីដែលបានព្រមព្រៀងគ្នា ដោយមានកិច្ចព្រមព្រៀងលែងលះដោយស្ម័គ្រចិត្ត ចុះថ្ងៃទី ២៥ ខែ តុលា ឆ្នាំ ២០១១ ។

សំអាងហេតុ

តាមលទ្ធផលនៃការសាកសួរសាមីភាគី និងពិនិត្យភស្តុតាង ក្នុងនីតិវិធីទាញហេតុផលដោយផ្ទាល់មាត់ឃើញថា ៖

១. ឈ្មោះ [illegible] និងឈ្មោះ [illegible] ពិតជាបានរៀបការនៅថ្ងៃទី ២៧ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ ២០០២ និងចុះសំបុត្រអាពាហ៍ពិពាហ៍ត្រឹមត្រូវតាមច្បាប់ដូចក្នុងសំបុត្រអាពាហ៍ពិពាហ៍លេខ ០១ ចុះ ថ្ងៃទី ២៧ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ ២០០២ ព្រាកដមែន ។

២. ក្រោយពេលរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ គឺពិតជារស់នៅមិនចុះសម្រុងនឹងគ្នា ដែលធ្វើឲ្យគូភាគីអស់មនោសញ្ចេតនាជាមួយគ្នាប្រាកដមែន ។/.

៣. តាមកិច្ចសន្យាព្រមព្រៀងលែងលះគ្នាចុះថ្ងៃទី ២៥ ខែតុលា ឆ្នាំ ២០១១ ព្រមទៅតាមការអះអាងរបស់គូភាគី បញ្ជាក់ថា ភាគីទាំងសងខាងមានបំណងពិតប្រាកដ ក្នុងការរៀបរយចំណងអាពាហ៍ពិពាហ៍ប្រាកដមែន ។

៤. ក្នុងអំឡុងពេលអាពាហ៍ពិពាហ៍ គូភាគីមានកូនឈ្មោះ [illegible] ភេទស្រី កើតថ្ងៃទី ០១ ខែតុលា ឆ្នាំ ១៩៨៩ និងឈ្មោះ សុធារ៉ា មែកឃ្លីន ភេទប្រុស កើតថ្ងៃទី ២៦ ខែមិថុនា ឆ្នាំ ១៩៩៣ គូភាគី បានពិភាក្សាគ្នាហើយកំណត់យកម្ដាយឈ្មោះ មាន ម៉ារីណា ជាអ្នកមានអំណាចមេបា ។

៥. គូភាគីបានព្រមព្រៀងគ្នាក្នុងរឿងអាហារកាតព្វកិច្ច ដូចមានក្នុងកិច្ចព្រមព្រៀងលែងលះដោយស្ម័គ្រចិត្ត ចុះថ្ងៃទី ២៥ ខែតុលា ឆ្នាំ ២០១១ គប្បីតុលាការសម្រេចតាមការព្រមព្រៀងរបស់គូភាគី ។

៦. គូភាគីបានព្រមព្រៀងគ្នា និងសុំឲ្យតុលាការសម្រេចអំពីទ្រព្យសម្បត្តិទៅតាមកិច្ចព្រមព្រៀងលែងលះដោយស្ម័គ្រចិត្ត ចុះថ្ងៃទី ២៥ ខែតុលា ឆ្នាំ ២០១១ ។

៧. អ្នកដាក់ពាក្យសុំត្រូវទទួលបន្ទុកប្រាក់ប្រដាប់ក្ដីតាមមាត្រា ២២ កថាខណ្ឌទី ៣ នៃច្បាប់ស្ដីពីនីតិវិធីនៃរឿងក្ដីរដ្ឋប្បវេណីដែលមិនមែនជាបណ្ដឹង ។

<u>**សេចក្ដីសម្រេចបញ្ចប់**</u>

១. ឲ្យឈ្មោះ [illegible] និងឈ្មោះ [illegible] លែងលះពីគ្នាតាមការព្រមព្រៀង ។ តាមមាត្រា ៩៧៩ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ។

២. កំណត់យកឈ្មោះ [illegible] ជាអ្នកមានអំណាចមេបាលើកូនឈ្មោះ [illegible] ភេទស្រី កើតថ្ងៃទី ០១ ខែតុលា ឆ្នាំ ១៩៨៩ និងឈ្មោះ [illegible] ភេទប្រុស កើតថ្ងៃទី ២៦ ខែមិថុនា ឆ្នាំ ១៩៩៣ តាមការព្រមព្រៀងរបស់គូភាគី ។ តាមមាត្រា ១០៣៧ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ។

ភាគីដែលពុំមានអំណាចមេបា មានសិទ្ធិចូលជួប និងប្រាស្រ័យទាក់ទងជាមួយកូនបាន ។ ភាគីដែលមានអំណាចមេបាត្រូវបង្កលក្ខណៈងាយស្រួលដល់ភាគីម្ខាងទៀត តាមមាត្រា ១០៤០ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ។

៣. ឲ្យឈ្មោះ [illegible] ផ្ដល់អាហារកាតព្វកិច្ចចិញ្ចឹមកូនទៅតាមកិច្ចព្រមព្រៀងលែងលះស្ម័គ្រចិត្ត ចុះថ្ងៃទី ២៥ ខែតុលា ឆ្នាំ ២០១១ ។ តាមមាត្រា ១១៤១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ។

៤. ទ្រព្យសម្បត្តិរួមដូចមានក្នុងកិច្ចព្រមព្រៀង ត្រូវបែងចែកទៅតាមការព្រមព្រៀង ដូចក្នុងលិខិត "កិច្ចព្រមព្រៀងលែងលះដោយស្ម័គ្រចិត្ត ចុះថ្ងៃទី ២៥ ខែតុលា ឆ្នាំ ២០១១" ។

៥. ប្រាក់ប្រដាប់ក្ដីជាបន្ទុករបស់អ្នកដាក់ពាក្យសុំ ។

រាជធានីភ្នំពេញ, ថ្ងៃទី ០៥ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០១២

ចៅក្រម

ហត្ថលេខា និងត្រា សេខ ឆាខ

បានចម្លងត្រឹមត្រូវតាមច្បាប់ដើម

រាជធានីភ្នំពេញ ថ្ងៃទី ០៥ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០១២

ក្រឡាបញ្ជី

បានឃើញ

ចៅក្រម

សាលាដំបូងរាជធានីភ្នំពេញ

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ

រឿងក្ដីលេខ: ១២៩៩ ចុះថ្ងៃទី ០២ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១០
សញ្ញាណនៃរឿងក្ដី: រឿងក្ដីលែងលះ
ថ្ងៃបញ្ចប់កាទាញហេតុផលដោយផ្ទាល់មាត់: ថ្ងៃទី ១៤ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១១
សាលក្រមលេខ: ៨៨ "ខ"
ថ្ងៃប្រកាសសាលក្រម: ថ្ងៃទី ១៨ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១១

គាចនាមប្រជារាស្ត្រខ្មែរ
សាលាដំបូងរាជធានីភ្នំពេញ
ចេញសាលក្រមដែលមានខ្លឹមសារដូចតទៅ

ដើមចោទឈ្មោះ ពិន ភេទប្រុស អាយុ ៥០ឆ្នាំ សញ្ជាតិខ្មែរ មុខរបរទាហានផ្នែកវិស្វកម្មនៃក្រសួងការពារជាតិ មានទីលំនៅបច្ចុប្បន្នផ្ទះលេខ ផ្លូវលេខ១១៨ សង្កាត់ផ្សារដេប៉ូ៣ ខណ្ឌទួលគោក រាជធានីភ្នំពេញ ប្រពន្ធឈ្មោះ សុគុណា មានកូន ០៤នាក់ ឪពុកឈ្មោះ ពិន (ស) ម្ដាយឈ្មោះ (រ)។

តំណាងដោយអាណត្តិដោយលោកមេធាវីតង់ សុភ័ក្ត្រ និងលោកមេធាវី លឹម សំអៀន មានការិយាល័យនៅអាគារលេខ១២៨J ផ្លូវសហព័ន្ធរុស្សី សង្កាត់ទឹកល្អក់១ ខណ្ឌទួលគោក រាជធានីភ្នំពេញ ។

ចុងចម្លើយឈ្មោះ ផ្ទន ហៅ មុំ ភេទស្រី អាយុ ៣៨ឆ្នាំ សញ្ជាតិខ្មែរ មុខរបរពេទ្យនៅកុមារជាតិ មានទីលំនៅបច្ចុប្បន្នលេខ ផ្លូវលេខ ១១៨ សង្កាត់ផ្សារដេប៉ូ៣ ខណ្ឌទួលគោក រាជធានីភ្នំពេញ ប្ដីឈ្មោះ ពិន មានកូន ០៤នាក់ ឪពុកឈ្មោះ យាង (ស) ម្ដាយឈ្មោះ អ៊ុក (រ) ។

តំណាងដោយអាណត្តិដោយលោកស្រីមេធាវី ពឹង ពីតា មានការិយាល័យនៅផ្ទះលេខ ផ្លូវលេខ ៣៥០ សង្កាត់បឹងកេងកង៣ ខណ្ឌចំការមន រាជធានីភ្នំពេញ។

អង្គហេតុ និងបញ្ហាចោទ

១.ការទាមទាររបស់ដើមចោទ

-សុំលែងលះពីចុងចម្លើយ

២.ការពន្យល់ត្រួសៗអំពីរឿងក្ដី

២.១ ក្នុងរឿងក្ដីនេះ ដើមចោទបានសុំលែងលះពីចុងចម្លើយដោយសារខ្លួនបានរៀបការជាមួយចុងចម្លើយ និងបានចុះសំបុត្រអាពាហ៍ពិពាហ៍ត្រឹមត្រូវតាមច្បាប់កាលពីថ្ងៃទី ១២ ខែ ឆ្នាំ១៩៨២។ ចាប់តាំងពីបានរៀបការជាមួយគ្នាមក ពួកខ្លួនចេះតែមានភាពកាំកូស ពិបាករស់នៅជាមួយគ្នា ហេតុនាំឲ្យខ្លួនអស់មនោសញ្ចេតនារួមរស់ជាប្ដីប្រពន្ធតទៅទៀតហើយ ។

២.២ ចំណុចគ្មានវិវាទ

-គូភាគីព្រមព្រៀងក្នុងការគ្រប់គ្រងកូន

២.៣ ចំណុចវិវាទ

-ចុងចម្លើយមិនព្រមលែងលះពីដើមចោទ

-ចុងចម្លើយទាមទារបែកចែកទ្រព្យសម្បត្តិ

២.៤ ការអះអាងរបស់ភាគី

ក. <u>ការអះអាងរបស់ដើមចោទ</u>

ដើមចោទធ្វើការអះអាងដូចមានក្នុងចំណុច ២.១ (ការពន្យល់គ្រួសារអំពីរឿងក្តី) ក្នុងការរស់នៅជាមួយ [illegible] ខ្លួនពុំមានទ្រព្យសម្បត្តិរួម ទ្រព្យសម្បត្តិដោយឡែក ឬបំណុលដែលត្រូវសុំឲ្យតុលាការធ្វើការបែងចែកនោះ ទេ។

ខ. ការអះអាងរបស់ចុងចម្លើយ

ចុងចម្លើយធ្វើការអះអាងថា ខ្លួនមិនព្រមលែងលះពីដើមចោទទេព្រោះខ្លួនពុំមានកំហុសអ្វីទៀត ប្រយ ទៅវិញដើមចោទទេ ដែលទៅមានស្រីថ្មីថែមទាំងមានកូនស្រីម្នាក់ឈ្មោះ [illegible] សុធារី ។ ក្នុងការរស់នៅជា មួយដើមចោទពួកខ្លួនមានកូន ០៤នាក់ដែលខ្លួនជាអ្នកថែរក្សាមានឈ្មោះ ពិន [illegible] ភេទស្រី កើតថ្ងៃទី ១៦ ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៩៣, ឈ្មោះ ពិន ម៉ា[illegible] ភេទប្រុស កើតខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៩៥, ឈ្មោះ ពិន [illegible] ភេទស្រី កើតថ្ងៃទី ០៤ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៩៨ និងឈ្មោះ [illegible] ភេទប្រុស កើតថ្ងៃទី ០៨ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០០ និងទាមទារអាហារកិច្ចចិញ្ចឹមកូនបួននាក់ក្នុងមួយខែ ២.០០០ (ពីរពាន់) ដុល្លារអាមេរិច ។ ចំនែកទ្រព្យ សម្បត្តិរួមមានរថយន្តម៉ាកស៊ើប (SURF) ដែលដើមចោទកំពុងប្រើប្រាស់, ផ្ទះលេខ [illegible] ភូមិម៉ែល សង្កាត់ដង្កោ ខណ្ឌដង្កោ រាជធានីភ្នំពេញ និងដីប្រវែង ១០ម៉ែត្រ គុណ ៣០ម៉ែត្រ ស្ថិតនៅភូមិ ត្រពាំងឈូក ស្រុកបសេក ខេត្តកំពង់ស្ពឺ ដែលទិញក្នុងតំលៃ ៧៥០០ (ប្រាំពីពាន់ប្រាំរយ) ដុល្លារអាមេរិក។

សំអាងហេតុ

តាមលទ្ធផលនៃការសាកសួរ សាមីភាគី និងពិនិត្យភស្តុតាងក្នុងនីតិវិធីទាញហេតុផលដោយផ្ទាល់មាត់ ឃើញថា ៖

១. ដើមចោទ និងចុងចម្លើយពិតជាបានរៀបការ និងចុះសំបុត្រអាពាហ៍ពិពាហ៍នៅថ្ងៃទី ១២ ខែធ្នូ ឆ្នាំ ១៩៩២ ត្រឹមត្រូវតាមផ្លូវច្បាប់ ។

២. ក្រោយពេលរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ គឺពិតជារស់នៅមិនចុះសម្រុងនឹងគ្នាដែលធ្វើឲ្យគូភាគីអស់មនោ សញ្ចេតនារួមរស់ជាគ្នា ។

៣. ភាគីចុងចម្លើយបានធ្វើការអះអាងថា ខ្លួនមិនព្រមលែងលះពីដើមចោទទេ ព្រោះខ្លួនពុំមានកំហុស គប្បីតុលាការពិនិត្យនឹងសម្រេច ។

៤. ក្នុងការរស់នៅជាមួយគ្នាគូភាគីមានកូនចំនួនបួននាក់មានឈ្មោះ ពិន ម៉ា[illegible] ភេទស្រី កើតថ្ងៃ ទី ១៦ ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៩៣, ឈ្មោះ [illegible] ភេទប្រុស កើតខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៩៥, ឈ្មោះ [illegible] ភេទស្រី កើតថ្ងៃទី ០៤ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៩៨ និងឈ្មោះ [illegible] ភេទប្រុស កើតថ្ងៃទី ០៨ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ២០០០ គូភាគីព្រមព្រៀងគ្នាក្នុងការប្រគល់កូនទាំងបួននាក់ ឲ្យទៅចុងចម្លើយជាអ្នកគ្រប់គ្រងថែរក្សា។

៥. ក្នុងរឿងអាហារកិច្ច ដោយដើមចោទជួយផ្តល់អាហារកិច្ចចិញ្ចឹមកូន ទៅតាមលទ្ធភាពរបស់ខ្លួន តែ ចុងចម្លើយទាមទារអាហារកិច្ចចិញ្ចឹមកូនបួននាក់ក្នុងមួយខែ ២.០០០ (ពីរពាន់) ដុល្លារអាមេរិច ។ ការមិនព្រម ព្រៀងគ្នាយ៉ាងដូច្នេះ តុលាការសំរេចតាមសភាពជាក់ស្តែង ។

៦. ភាគីដើមចោទបានធ្វើការអះអាងថាក្នុងការរស់នៅជាមួយគ្នា ខ្លួនពុំមានទ្រព្យសម្បត្តិរួម ទ្រព្យសម្បត្តិ ដោយឡែក ឬបំណុល ដែលសុំឲ្យតុលាការធ្វើការបែងចែកទេ ។

៧. ភាគីចុងចម្លើយបានធ្វើការអះអាងថាក្នុងការរស់នៅជាមួយគ្នាមានទ្រព្យសម្បត្តិរួមដូចជា រថយន្តម៉ាក ស៊ើប (SURF) ដែលដើមចោទកំពុងប្រើប្រាស់, ផ្ទះលេខ [illegible] ភូមិម៉ែល សង្កាត់ដង្កោ ខណ្ឌដង្កោ រាជធានីភ្នំពេញ និងដីប្រវែង ១០ម៉ែត្រ គុណ ៣០ម៉ែត្រ ស្ថិតនៅភូមិត្រពាំងឈូក ស្រុកបសេក ខេត្តកំពង់ស្ពឺ ដែលទិញក្នុងតំលៃ ៧៥០០ (ប្រាំពីពាន់ប្រាំរយ) ដុល្លារអាមេរិក ។ ទ្រព្យសម្បត្តិនេះ តុលាការពិចារណាទៅតាមច្បាប់ ។

បានប្រគល់ឲ្យខ្លួនដើម្បីប្រើប្រាស់ក្នុងការងារនៅក្នុងក្រុមហ៊ុន [illegible] ភូមិប័ល សង្កាត់ផ្សារ ខណ្ឌដង្កោ រាជធានីភ្នំពេញ គឺជាផ្ទះរបស់ម្ដាយខ្លួន ដែលមានភ្ជាប់ឯកសារជាភស្តុតាងមកស្រាប់ ។ ហើយដីប្រវែង ១០ម៉ែត្រគុណ ៣០ម៉ែត្រ ស្ថិតនៅភូមិត្រពាំងឈូក ស្រុកបសេត ខេត្តកំពង់ស្ពឺ ដែលទិញក្នុងតំលៃ ៧៥០០ (ប្រាំពីពាន់ប្រាំរយ) ដុល្លារអាមេរិក គឺខ្លួនពុំទទួលស្គាល់ទេ ។ ចំណុចនេះចុងចម្លើយមិនឯកភាពឡើយ ព្រោះនេះជាទ្រព្យរួម ។

៩. ដើមចោទយល់ព្រមទទួលបន្ទុកបង់ប្រាក់ប្រដាប់ក្ដី ។

១០. ប្រាក់ប្រដាប់ក្ដីផ្សេងទៀតជាបន្ទុករបស់គូភាគី ។

<u>**សេចក្ដីសម្រេចបញ្ចប់**</u>

១. ឲ្យឈ្មោះ [illegible] និងឈ្មោះ [illegible] ដាច់នីតិសម្ព័ន្ធពីគ្នា ចាប់ពីថ្ងៃនេះតទៅ តាមមាត្រា ៣៩ និងមាត្រា ៦៩ នៃច្បាប់ស្ដីពីអាពាហ៍ពិពាហ៍ និងគ្រួសារ ។

២. ឲ្យឈ្មោះ [illegible] ស្ថិតក្នុងភាពមេម៉ាយចំនួន ៣០០ថ្ងៃ គិតចាប់ពីថ្ងៃនេះតទៅ តាមមាត្រា ៩ នៃច្បាប់ស្ដីពីអាពាហ៍ពិពាហ៍ និងគ្រួសារ ។

៣. កូន ០៤នាក់មានឈ្មោះ [illegible] ភេទស្រី កើតថ្ងៃ ទី ១៦ ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៩៣, ឈ្មោះ [illegible] ភេទប្រុស កើតខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៩៥, ឈ្មោះ [illegible] ភេទស្រី កើតថ្ងៃទី ០៤ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៩៨ និងឈ្មោះ [illegible] ភេទប្រុស កើតថ្ងៃទី ០៨ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០០០ ប្រគល់ឲ្យទៅចុងចម្លើយគ្រប់គ្រងថែរក្សាតាមការព្រមព្រៀងរបស់គូភាគី។ តែឲ្យដើមចោទផ្ដល់ប្រាក់អាហារកិច្ចចិញ្ចឹមកូន ក្នុងមួយខែ ២.០០០.០០០ (ពីរលាន) រៀល គិតពីបំណាច់ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១១ រហូតដល់កូនមាននីតិភាព។

៤. ទុកសិទ្ធិឲ្យចុងចម្លើយទៅសួរសុខទុក្ខកូនទាំងបួននាក់នេះបាន ហើយដើមចោទត្រូវបង្កលក្ខណៈងាយស្រួលដល់បញ្ហានេះ ។

៥. ទ្រព្យសម្បត្តិរួមមានរថយន្តម៉ាកស៊ើប (SURF), ផ្ទះលេខ១ ភូមិប័ល សង្កាត់ដង្កោ ខណ្ឌដង្កោ រាជធានីភ្នំពេញ និងដីប្រវែង ១០ម៉ែត្រ គុណ ៣០ម៉ែត្រ ស្ថិតនៅភូមិត្រពាំងឈូក ស្រុកបសេត ខេត្តកំពង់ស្ពឺ ត្រូវបែកចែកគ្នាស្មើ ។

៦. រ៉ាប់រងប្រាក់ប្រដាប់ក្ដីដែលដើមចោទបានបង់រួចហើយ ។

៧. ប្រាក់ប្រដាប់ក្ដីផ្សេងទៀតជាបន្ទុករបស់គូភាគី ។

៨. សាលក្រមនេះបានទាញហេតុផលដោយផ្ទាល់មាត់ និងប្រកាសជាសាធារណៈនៅថ្ងៃទី ១៨ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១១ ចំពោះមុខគូភាគី, មេធាវីតំណាងដោយអាណត្តិរបស់ដើមចោទ និងមេធាវីតំណាងដោយអាណត្តិរបស់ចុងចម្លើយ ។

ចៅក្រមជំនុំជម្រះ

ហត្ថលេខា និងត្រា: កែ សាខន

បានចម្លងត្រឹមត្រូវតាមច្បាប់ដើម

រាជធានីភ្នំពេញ, ថ្ងៃទី ១៨ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១១

ក្រឡាបញ្ជី

ចម៉ៅ-ម៉ុណ្ណារ៉ា

បានឃើញ

ចៅក្រមជំនុំជម្រះ

កែ សាខន

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ

តាមនាមប្រជារាស្ត្រខ្មែរ

សាលាដំបូងរាជធានីភ្នំពេញ

...រាជធានីភ្នំពេញ

...រឿងបណ្តឹង
៨១៧
...ទី១៤-០៧-២០១០
...បក្រមរដ្ឋប្បវេណី
៣៥"ជ"
...ទី២៥-៧-២០១១

បានបញ្ចប់ការទាញហេតុផលដោយផ្ទាល់មាត់ជាសាធារណៈនៅសាលាដំបូងរាជធានីភ្នំពេញ នៅថ្ងៃទី០១ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១១ ដោយមានសមាសភាពចូលរួមដូចតទៅ ៖

ចៅក្រមជំនុំជម្រះ

- លោក **ស៊ិន ទិសាល** ចៅក្រមសាលាដំបូងរាជធានីភ្នំពេញ

ក្រឡាបញ្ជីសវនាការ

- លោក **ឡាយ ធរៈជាតិ** ក្រឡាបញ្ជីសាលាដំបូងរាជធានីភ្នំពេញ

ដើមចោទឈ្មោះ [illegible] ភេទស្រី អាយុ៣៦ឆ្នាំ របររកស៊ី មន្ត្រីធនាគារ ទីលំនៅសព្វថ្ងៃ ផ្ទះលេខ១៥៦ ផ្លូវសហភាពសូវៀត សង្កាត់ស្រះចក ខណ្ឌដូនពេញ រាជធានីភ្នំពេញ ប្ដីឈ្មោះ [illegible] មានកូន០១នាក់ ឪពុកឈ្មោះ [illegible] ម្ដាយឈ្មោះ [illegible] ។

មានលោកស្រី [illegible] មេធាវីតំណាងដោយអាណត្តិ

ចុងចម្លើយឈ្មោះ [illegible] ភេទប្រុស អាយុ៣៧ឆ្នាំ របររកស៊ី មន្ត្រីរាជរដ្ឋាភិបាល ទីលំនៅសព្វថ្ងៃផ្ទះលេខ [illegible] ផ្លូវលេខ៧ សង្កាត់ភ្នំពេញថ្មី ខណ្ឌសែនសុខ រាជធានីភ្នំពេញ ប្រពន្ធឈ្មោះ [illegible] មានកូន០១នាក់ ឪពុកឈ្មោះ [illegible] ម្ដាយឈ្មោះ [illegible] ។

មានលោក **ឈឺវ ថេង** មេធាវីតំណាងដោយអាណត្តិ

ឈ្មោះ [illegible] ភេទប្រុស អាយុ៨៥ឆ្នាំ និងប្រពន្ធឈ្មោះ [illegible] ដើមបណ្ដឹងតតិយជន ទីលំនៅសព្វថ្ងៃផ្ទះលេខ [illegible] ផ្លូវសហព័ន្ធរុស្ស៊ី សង្កាត់ស្រះចក ខណ្ឌដូនពេញ រាជធានីភ្នំពេញ ជាអ្នកចូលរួមជួយអន្តរាគមន៍ ក្នុងបណ្ដឹងសម្រាប់ភាគីដើមចោទ ។

មានលោក **ឈឺវ សុវណ្ណា** មេធាវីតំណាងដោយអាណត្តិ

អង្គហេតុ និងចំណុចវិវាទ ៖

I-ការទាមទាររបស់ដើមចោទ ៖

-ដើមចោទឈ្មោះ [illegible] ទាមទារថា ៖ សុំឱ្យតុលាការចេញសាលក្រម ៖

១-សម្រេចឱ្យខ្លួន និងចុងចម្លើយផ្ដាច់សមគ្គសង្វាសពីគ្នា

២-សម្រេចប្រគល់កូនប្រុសឈ្មោះ [illegible] អាយុ១១ឆ្នាំ ដែលមានសំបុត្របញ្ជាក់កំណើតលេខ២២៣៥ ចុះថ្ងៃទី១០-៦-២០០៦ ឱ្យខ្លួនដែលត្រូវជាម្ដាយបង្កើតចិញ្ចឹមបីបាច់ថែរក្សាដោយឱ្យចុងចម្លើយត្រូវបង់អាហារកិច្ចប្រចាំខែចំនួន៨០០$US(ប្រាំបីរយដុល្លារអាមេរិក) សម្រាប់ចិញ្ចឹមកូនរហូតដល់កូនមាននីតិភាព ។

៣-សម្រេចឱ្យខ្លួន និងចុងចម្លើយទទួលខុសត្រូវសងបំណុលរួមគ្នាចំពោះទឹកប្រាក់ដែលបានខ្ចីពីធនាគារសាធារណៈ បំភាត់ចុះថ្ងៃទី០៨-៧-២០១០ ។

៤-សម្រេចរក្សាទុកផ្ទះលេខ [illegible]ឋេ ផ្លូវ៤៣០ សង្កាត់ទួលទំពូង២ ខណ្ឌចំការមន រាជធានីភ្នំពេញ សម្រាប់ប្រគល់ឱ្យកូនប្រុសឈ្មោះ [illegible] ប្រើប្រាស់ និងចាត់ចែងរហូតដល់កូនគ្រប់អាយុនៅពេលដែលកូនទទួលបាននីតិភាព ។

៥-ទ្រព្យរួមទាំងអស់ដែលនៅសល់ បន្ទាប់ពីបានទូទាត់បំណុលរួមរួចរាល់ត្រូវបែងចែកជាពីរចំណែកស្មើគ្នា ។ ដោយហេតុថា កាលពីថ្ងៃទី២៩-៦-១៩៩៧ ខ្ញុំនិងឈ្មោះ [illegible] បានរៀបអាពាហ៍-ពិពាហ៍ជាមួយគ្នា មានសំបុត្រអាពាហ៍ពិពាហ៍ត្រឹមត្រូវតាមច្បាប់ ព្រមទាំងមានកូនប្រុសម្នាក់ឈ្មោះ [illegible] អាយុ១១ឆ្នាំ ។ ក្នុងការរស់នៅជាមួយគ្នាតែងតែមានភាពតានតឹងជាប្រចាំ ចុងចម្លើយមិនដែលបំពេញតួនាទីជាស្វាមីល្អ មិនឱ្យតម្លៃនិងផ្តល់សុភមង្គលឱ្យក្រុមគ្រួសារពិតប្រាកដឡើយ ។ ឈ្មោះ [illegible] មិនដែលយល់ចិត្ត និងតែងតែរករឿងឈ្លោះប្រកែកជាមួយខ្ញុំ ដោយមិនសមហេតុផលជាញឹកញាប់ ។ លើសពីនេះទៅទៀតឈ្មោះ [illegible] មិនដែលកែប្រែចរិតខ្វះខាត និងកំហុសរបស់ខ្លួនទាល់តែសោះទោះជាខ្ញុំធ្លាប់បានសន្យាដោយផ្ទាល់មាត់ក៏ដោយ និងជាលាយលក្ខណ៍អក្សរក៏ដោយ ។ ដោយសារតែបញ្ហាមិនចុះសម្រុងជាមួយគ្នាកន្លងមកនេះហើយ បានផ្តល់នូវសំពាធផ្លូវចិត្តមកលើខ្ញុំអស់រយៈពេលជាច្រើនឆ្នាំ ធ្វើឱ្យខ្ញុំអស់មនោសញ្ចេតនាជាប្តីប្រពន្ធ និងមិនអាចរស់នៅជាមួយឈ្មោះ [illegible] តទៅទៀតបានឡើយ ។ នៅក្នុងចំណងអាពាហ៍ពិពាហ៍ខ្ញុំ និងឈ្មោះ [illegible] មានកូននិងទ្រព្យសម្បត្តិរួមដូចជាផ្ទះលេខ [illegible]ឋេ ផ្លូវលេខ៤៣០ ភូមិ៤ សង្កាត់ទួលទំពូង២ ខណ្ឌចំការមន រាជធានីភ្នំពេញ បច្ចុប្បន្នកំពុងជួលដោយមានកិច្ចសន្យាជួលផ្ទះចុះថ្ងៃទី២០-០៥-២០១០ និងដីចំនួនពីរឡូង់ ដែលមានទីតាំងស្ថិតនៅភូមិបឹងថ្មី សង្កាត់ភ្នំពេញថ្មី ខណ្ឌឫស្សីកែវ រាជធានីភ្នំពេញ ទំហំ១៥ម៉ែត្រគុណ២២ម៉ែត្រ មានលិខិតផ្ទេរសិទ្ធិកាន់កាប់ប្រើប្រាស់ដីធ្លី និងផ្ទះសម្បែងចុះថ្ងៃទី០៩-១០-២០០៧ និងដីដែលមានទីតាំងស្ថិតនៅសង្កាត់សែនសុខ ខណ្ឌឫស្សីកែវ រាជធានីភ្នំពេញ ដែលមានក្បាលដីលេខ០០២៥ បង្កាន់ដៃលេខ១០៤០៣៦៩៧ ចុះថ្ងៃទី០៣-៤-២០០៦ ព្រមទាំងទ្រព្យសម្បត្តិរួមមួយចំនួនទៀតដែលខ្ញុំកំពុងស្រាវជ្រាវ ហើយនិងដាក់ជូនតុលាការពិនិត្យនៅពេលក្រោយ ។ ខ្ញុំនិងឈ្មោះ [illegible] បានខ្ចីប្រាក់ពីធនាគារសាធារណៈ ចំនាត់ចុះថ្ងៃទី០៨-៧-២០១០ ។ បច្ចុប្បន្នខ្ញុំនិងឈ្មោះ [illegible] បានបែកលំនៅស្ថានពីគ្នាចាប់តាំងពីថ្ងៃទី១៦-០៥-២០១០ ។

-ចុងចម្លើយឈ្មោះ [illegible] បានប្តឹងតបថា ៖ សុំឱ្យតុលាការចេញសាលក្រមសម្រេចដូចខាងក្រោម ៖

១-សុំលែងលះប្រពន្ធឈ្មោះ [illegible]

២-សុំសិទ្ធិគ្រប់គ្រងកូនប្រុសម្នាក់ឈ្មោះ [illegible] កើតថ្ងៃទី០៨-០៦-១៩៩៩ ដោយមិនតម្រូវឱ្យឈ្មោះ [illegible] ផ្តល់អាហារកិច្ចចិញ្ចឹមកូនឡើយ ។

៣-សុំបែងចែកទ្រព្យសម្បត្តិរួមជាពីរស្មើគ្នាមាន ៖

ក-ផ្ទះល្វែងនៅសង្កាត់ទួលទំពូងផ្ទះលេខ[illegible] ផ្លូវលេខ៤៣០

ខ-ផ្ទះកូនកាត់ឡានៅបុរីសុភមង្គល

គ-ដីឡូត៍ទំហំ១៨ម៉ែត្រ គុណ៣២ម៉ែត្រ នៅភូមិពោងពាយ សង្កាត់ភ្នំពេញថ្មី ខណ្ឌសែនសុខ រាជធានីភ្នំពេញ ។

ឃ-ដីឡូត៍ទំហំ១៥ម៉ែត្រ គុណ២២ម៉ែត្រ នៅភូមិបឹងថ្មី សង្កាត់ភ្នំពេញថ្មី ខណ្ឌសែនសុខ រាជធានីភ្នំពេញ ។

[illegible] ។

[illegible] ។

គ-[illegible] ៦០.០០០$US (ប្រាំមួយម៉ឺនដុល្លារអាមេរិក)

បងស្រី [illegible] ៦០.០០០$US [illegible] ។

ឃ-បំណុលរួម [illegible] ដុល្លារអាមេរិក ។

៤-ឱ្យឈ្មោះ [illegible] ទទួលខុសត្រូវលើ [illegible] ធនាគារកម្ពុជាសាធារណៈ ។

-តតិយជនឈ្មោះ [illegible] និងប្រពន្ធឈ្មោះ [illegible] បានប្ដឹងក្នុងនាមភាគីដើមចោទ បានប្ដឹងថា ៖ ផ្ទះលេខ [illegible] ភូមិ៣ សង្កាត់ច្រាំងចម្រេះ ខណ្ឌឫស្សីកែវ រាជធានីភ្នំពេញ ជាទ្រព្យសម្បត្តិរបស់ខ្លួន ហើយបានថ្លែងការណ៍ថា ផ្ទះនេះជាកម្មសិទ្ធិពេញលេញ និងផ្ដាច់មុខរបស់ខ្លួន ដោយមានប័ណ្ណសំគាល់សិទ្ធិកាន់កាប់អចលនវត្ថុលេខកក.០៩៧៥៦ ចុះថ្ងៃទី២៤-៨-២០០៧ ជាភស្តុតាងស្រាប់ ។ ម្យ៉ាងទៀតផ្ទះនេះខ្លួនបានដាក់បញ្ចាំនៅធនាគារ ANZ ROYAL តាំងពីឆ្នាំ២០០៧ ដើម្បីធានាប្រាក់កម្ចីបរិវត្តរយៈពេល១៥ឆ្នាំ សម្រាប់យកមកបង់ថ្លៃផ្ទះនេះផ្ទាល់ ។ ឈ្មោះ [illegible] ដែលបានលើកយកលិខិតប្រគល់សិទ្ធិលេខ១៧៩ល.ប ចុះថ្ងៃទី០១-៧-២០០៩ របស់ចៅសង្កាត់ច្រាំងចម្រេះមកសំអាងថា ផ្ទះនេះជាទ្រព្យសម្បត្តិផ្ទាល់ខ្លួន ខ្លួនសុំបដិសេធ ពីព្រោះនៅក្នុងឆ្នាំ២០០៨ ប្អូនស្រីឈ្មោះ [illegible] និងប្ដីឈ្មោះ [illegible] បានមកសុំខ្លួនឱ្យជួយធ្វើលិខិតលក់ផ្ទះលេខ [illegible] ក្នុងចំណែកពាក់កណ្ដាលឱ្យទៅប្អូន ដើម្បីយកទៅបង្ហាញធនាគារទុកជាកម្មវត្ថុនៃការប្រើប្រាស់ប្រាក់កម្ចីពីធនាគារសាធារណៈចំពាត់ ហើយក៏បានធ្វើលិខិតលក់ផ្ទះចុះថ្ងៃទី២៧-៤-២០០៩ ។ ក្រោយមកប្អូនស្រីឈ្មោះ [illegible] និងប្ដីឈ្មោះ [illegible] បានប្រាប់ខ្លួនថាលិខិតលក់ផ្ទះ ចុះថ្ងៃទី២៧-៤-២០០៩នេះ មិនអាចខ្ចីប្រាក់ពីធនាគារបានទេ ពីព្រោះមិនអាចប្រើប្រាស់ប្រាក់កម្ចីចំនួន៦០.០០០$US (ប្រាំមួយម៉ឺនដុល្លារអាមេរិក) សម្រាប់យកទៅទិញតែពាក់កណ្ដាលនៃចំណែកផ្ទះនេះទេ ហើយលិខិតនេះត្រូវឱ្យសង្កាត់ដឹងឮផងដែរ ។ ពេលនោះប្អូនទាំងពីរក៏ស្នើសុំឱ្យខ្លួន ផ្ដិតមេដៃលើលិខិតប្រគល់សិទ្ធិគ្រប់គ្រងដីធ្លី និងផ្ទះ ចុះថ្ងៃទី០១-៧-២០០៩ ហើយប្រគល់ឱ្យប្អូនថ្លៃ [illegible] ដើម្បីឱ្យសង្កាត់បោះត្រាដឹងឮ ដោយប្អូនស្រី និង [illegible] សន្យាថាមិនប្រើប្រាស់ឯកសារនេះ ក្រៅតែពីទុកជាកម្មវត្ថុនៃការប្រើប្រាស់ប្រាក់កម្ចីប៉ុណ្ណោះ ។ ក្រោយមកប្អូនក៏យកលិខិតប្រគល់សិទ្ធិនេះឱ្យខ្លួនវិញ ហើយក៏ពុំមានហេតុការអ្វីកើតឡើងដែរ ។ ផ្ទះលេខ [illegible] នេះ ខ្លួននៅតែបន្តគ្រប់គ្រងកាន់កាប់ប្រើប្រាស់ និងអាស្រ័យផលផ្ដាច់មុខទាំងស្រុងរហូតដល់សព្វថ្ងៃ ។ ទើបតែនៅពេលមានបណ្ដឹងលែងលះ ស្រាប់តែ [illegible] បានយកលិខិតប្រគល់សិទ្ធិគ្រប់គ្រងដីធ្លី និងផ្ទះធ្វើជាភស្តុតាងដើម្បីធ្វើការបែងចែកថាជាទ្រព្យរួមក្នុងចំណងអាពាហ៍ពិពាហ៍នេះវិញ ។ ការទាមទារនេះបានធ្វើឱ្យប៉ះពាល់យ៉ាងខ្លាំងដល់សិទ្ធិ និងផលប្រយោជន៍ស្របច្បាប់របស់ខ្ញុំបាទនិងប្រពន្ធជាម្ចាស់កម្មសិទ្ធិ ។ ទើបនៅថ្ងៃទី១៤-០២-២០១១ ប្ដីប្រពន្ធខ្លួនសុំប្ដឹងសុំមោឃភាពលិខិតប្រគល់សិទ្ធិចោលជាអសារបង់ ។ ហើយនៅថ្ងៃទី១៤-០២-២០១១នេះដែរ លោកចៅសង្កាត់ច្រាំងចម្រេះ ក៏បានចេញលិខិតបញ្ជាក់ព្រមទាំងបានប្រកាសមោឃភាពលិខិតប្រគល់សិទ្ធិលេខ ១៧៩ល.ប ចុះថ្ងៃទី០១-៧-២០០៩ ចោលជាអសារបង់ហើយដែរ ។

២-ការអះអាងរបស់ភាគី

-ដើមចោទឈ្មោះ [illegible] បានថ្លែងការណ៍ថា ៖ នាងខ្ញុំបានរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ថ្ងៃទី២៧-១៩៩៧ បានចុះសំបុត្រអាពាហ៍ពិពាហ៍ត្រឹមត្រូវតាមច្បាប់ ហើយមានកូនប្រុសម្នាក់ឈ្មោះ [illegible] អាយុ១១ឆ្នាំ ។ មូលហេតុដែលប្ដឹងលែងលះប្ដី ដោយសារឈ្មោះប្រកែកគ្នាជាញឹកញាប់ និយាយមិនចុះសម្រុងគ្នា អស់មនោសញ្ចេតនាក្នុងការរួមរស់នៅជាមួយគ្នា ។ ទ្រព្យផ្ទាល់ខ្លួនមានដីកេរ្តិ៍ឪពុកម្ដាយចែក ហើយបងបានប្រាក់ចំនួន៣២.០០០$US(បីម៉ឺនពីរពាន់ដុល្លាអាមេរិក) យកមកទិញផ្ទះនិងដី ។ ទ្រព្យរួមមានផ្ទះនៅទួលទំពូងលេខ [illegible] ផ្លូវ៤៣០ សង្កាត់ទួលទំពូង២ ខណ្ឌចំការមន រាជធានីភ្នំពេញ . ដីនៅភ្នំពេញថ្មី ២កន្លែង មួយកន្លែងទំហំ១៨ម៉ែត្រ គុណ៣២ម៉ែត្រ មួយកន្លែងទៀតទំហំ១៥ម៉ែត្រ គុណ២២ម៉ែត្រ ។ បំណុលរួមជំពាក់ធនាគារ ចំនួន៦០.០០០$US (ប្រាំមួយម៉ឺនដុល្លាអាមេរិក) ដោយយកផ្ទះទួលទំពូងដាក់បញ្ចាំ ។ ផ្ទះវិទ្យាកូនកាត់នៅបុរីសុភមង្គលជារបស់បងនាងខ្ញុំ ពុំមែនទ្រព្យរួមទេ ។

សំណូមពរ ៖

-សុំលែងលះប្ដីតាមច្បាប់

-សុំសិទ្ធិគ្រប់គ្រងកូន

-សុំអាហារកិច្ចចិញ្ចឹមកូនតាមលទ្ធភាពពីប្ដី

-ទ្រព្យផ្ទាល់ខ្លួនសុំទាមទារចំនួន៣២.០០០$US (បីម៉ឺនពីរពាន់ដុល្លាអាមេរិក)

-បំណុលរួមសុំឱ្យបង់ម្នាក់ពាក់កណ្ដាល

-ផ្ទះនៅទួលទំពូងទុកឱ្យកូន

-ទ្រព្យរួមដែលនៅសល់សុំបែងចែកជាពីរចំណែកស្មើគ្នា

-ចុងចម្លើយឈ្មោះ [illegible] បានថ្លែងការណ៍ថា ៖ ប្រពន្ធប្ដឹងសុំលែងលះខ្ញុំឯកភាព ។ ទ្រព្យផ្ទាល់ខ្លួនគ្មានទេ ទ្រព្យរួមមានដូចដើមចោទបានឆ្លើយមែន ប៉ុន្តែមានផ្ទះកូនកាត់វិទ្យានៅបុរីសុភមង្គលមានដីឡូតិ៍លំនៅដ្ឋាននៅទីរួមខេត្តបញ្ចាលគីរី និងមានដីឡូតិ៍លំនៅដ្ឋាននៅទីរួមខេត្តព្រះវិហារ ។ បំណុលរួមមានដូចដើមចោទឆ្លើយខាងលើ និងមានបំណុលចងការប្រាក់ខាងក្រៅចំនួន៥០០០$US(ប្រាំពាន់ដុល្លាអាមេរិក) ។ សំណូមពរ៖

-សុំសិទ្ធិគ្រប់គ្រងកូន មិនទាមទារអាហារកិច្ច

-ទ្រព្យសម្បត្តិរួមសុំបែងចែកជាពីរស្មើគ្នា

-បំណុលរួមនឹងធនាគារចំនួន៦០.០០០$US(ប្រាំមួយម៉ឺនដុល្លាអាមេរិក) ប៉ុន្តែបងស្រីរបស់ដើមចោទជានឹងចំនួន២០.០០០$US(ពីរម៉ឺនដុល្លាអាមេរិក) ខ្ញុំទទួលស្គាល់តែប្រាក់ចំនួន៤០.០០០$US(បួនម៉ឺនដុល្លាអាមេរិក) ។

-ដើមចោទបានអះអាងបន្ថែមថា ៖ នាងខ្ញុំសុំស្ដាប់ចម្លើយខាងលើនេះហើយសូមបញ្ជាក់ថា ៖ ផ្ទះកូនកាត់វិទ្យានៅបុរីសុភមង្គល នាងខ្ញុំមិនបញ្ជាក់ជូនទេជារបស់បង ។ ចំពោះបំណុលរួមបន្ថែមចំនួន៥.០០០$US (ប្រាំពាន់ដុល្លាអាមេរិក) នាងខ្ញុំមិនដឹងថាគាត់ខ្ចីអ្នកណាទេ ។ ហើយបំណុលដែលចុងចម្លើយថាបងស្រីខ្ញុំខ្ចីចំនួន២០.០០០$US (ពីរម៉ឺនដុល្លាអាមេរិក) នាងខ្ញុំនឹងប្រាប់ជូននៅពេលក្រោយ ។

-ចុងចម្លើយបានអះអាងបន្ថែមថា ៖ ដោយសារជីវិតស្វាមីទាំងអស់ប្រពន្ធជាអ្នករក្សាទុក ។

-ដើមចោទឈ្មោះ [illegible] បានអះអាងថា ៖ នាងខ្ញុំនៅតែប្តឹងសុំលែងលះប្តីដដែល ដោយសារមានភាពរកាំរកូសច្រើន ប្តីមិនស្រឡាញ់ប្រពន្ធ មិនឱ្យតម្លៃគ្រួសារ មើលងាយក្រុមគ្រួសារ ។ នាងខ្ញុំនៅតែសំណូមពរសុំគ្រប់គ្រងកូន ចំពោះទ្រព្យសម្បត្តិ និងបំណុលនៅតែរក្សាការទាមទារដូចខាងលើ ។

-ចុងចម្លើយឈ្មោះ [illegible] ថា៖ ប្រពន្ធប្តឹងលែងលះខ្ញុំយល់ព្រម ។ ចំពោះកូនប្រុសឈ្មោះ [illegible] ខ្ញុំសុំគ្រប់គ្រង មិនទាមទារអាហារកិច្ច ខ្ញុំមានលទ្ធភាពគ្រប់គ្រាន់ក្នុងការអប់រំចិញ្ចឹមបីបាច់ថែរក្សា។

-ដើមចោទឈ្មោះ [illegible] បានអះអាងបន្ថែមថា ៖ ទ្រព្យផ្ទាល់ខ្លួនមានដីទំហំ៦០០ម៉ែត្រ នៅឡូត៍លេខ [illegible] ផ្លូវ [illegible] សង្កាត់បឹងកក់២ ខណ្ឌទួលគោក ជាដីរបស់ឪពុកម្តាយនាងខ្ញុំឱ្យលក់ ហើយចែកជាពីរចំណែកជាមួយបងស្រី ប៉ុន្តែគាត់ឱ្យនាងខ្ញុំនិងប្តីចេញមុខក្នុងការលក់ ។ ចំពោះដីនេះឪពុកម្តាយនាងខ្ញុំគាត់ចែកឱ្យខ្ញុំមិនឱ្យប្តីនាងខ្ញុំទេ ។ ក្នុងការលក់ដីនេះនាងខ្ញុំបានចំណែកជាប្រាក់ចំនួន៣៣១៥០$US(បីម៉ឺនបីពាន់មួយរយហាសិបដុល្លារអាមេរិក) ដោយមានការខ្វះខាតក្នុងគ្រួសារក៏បញ្ចូលទៅជាទ្រព្យរួម ។ នាងខ្ញុំសុំទាមទារយកប្រាក់ចំនួន៣៣១៥០$US(បីម៉ឺនបីពាន់មួយរយហាសិបដុល្លារអាមេរិក) ជាទ្រព្យផ្ទាល់ខ្លួនវិញ ។ ទ្រព្យរួមមានដីពីរប្លង់ដែលមានទីតាំងនៅភូមិបឹងឈូក សង្កាត់ភ្នំពេញថ្មី ខណ្ឌឫស្សីកែវ ក្រុងភ្នំពេញ ទំហំ១៥ម៉ែត្រគុណ២២ម៉ែត្រមានលិខិតផ្ទេរសិទ្ធិកាន់កាប់ចុះថ្ងៃទី០៩-១០-២០០៧ និងមួយប្លង់ទៀតមានក្បាលដីលេខ ០០២៥ បង្កាន់ដៃលេខ ០៩០៣៦៩៧ ចុះថ្ងៃទី០៣-៤-២០០៦ សុំបែងចែកជាពីរស្មើគ្នា ។ ផ្ទះទួលទំពូងទុកឱ្យកូន ប៉ុន្តែបច្ចុប្បន្នកំពុងជួលមានកិច្ចសន្យាជួលចុះថ្ងៃទី២០-៥-២០១០ ។ បំណុលរួមនឹងធនាគារសាខាលើហ៊ានចំការមនចំនួន៦០.០០០$US(ប្រាំមួយម៉ឺនដុល្លារអាមេរិក) សុំសងពាក់កណ្តាលម្នាក់តាមកម្មវិធីសងប្រាក់កម្ចីគិតចាប់ពីថ្ងៃទី១៦-០៥-២០១០រហូតដល់ពេលសងបំណុលចប់សព្វគ្រប់ ។ សុំគ្រប់គ្រងកូន និងអាហារកិច្ចចិញ្ចឹមកូន សុំយកប្រាក់ថ្លៃឈ្នួលផ្ទះទួលទំពូងបញ្ចូលទៅក្នុងគណនីរបស់កូននៅធនាគារអេស៊ីលីដាឈ្មោះ [illegible] ។

-ចុងចម្លើយឈ្មោះ [illegible] បានអះអាងថា ៖ ទ្រព្យផ្ទាល់ខ្លួនរបស់ដើមចោទលើកឡើងគឺឪពុកក្មេកជំពាក់ខ្ញុំ២០.០០០$US(ពីរម៉ឺនដុល្លារអាមេរិក) ហើយខ្ញុំថែម១០.០០០$US (មួយម៉ឺនដុល្លារអាមេរិក) ដើម្បីគាត់កាត់ដីទំហំ៦០០ម៉ែត្រ ជូនបងស្រីថ្លៃ ដូចនេះទ្រព្យផ្ទាល់ខ្លួនដែលដើមចោទលើកឡើងនេះបានគាត់កងគ្នារួចហើយ ។ ទ្រព្យរួមដូចដើមចោទថ្លែងការណ៍មានមែន ប៉ុន្តែនៅមានផ្ទះនៅបុរីសុខមង្គលវិទ្យាកូនគាត់និងដីឡូត៍លំនៅដ្ឋាននៅខេត្តបាត់ដំបងពីរទៀត ។ បំណុលរួមជំពាក់ធនាគារចំនួន៦០.០០០$US (ប្រាំមួយម៉ឺនដុល្លារអាមេរិក) ប៉ុន្តែបងស្រីថ្លៃខ្ចី២០.០០០$US(ពីរម៉ឺនដុល្លារអាមេរិក) ខ្ញុំទទួលស្គាល់តែ៤០.០០០$US (បួនម៉ឺនដុល្លារអាមេរិក)ទេ ហើយបំណុលនេះយកថ្លៃជួលផ្ទះនៅទួលទំពូងទៅបង់រំលស់ ។ ការទាមទារប្រាក់ចំនួន៣១៥០$US(បីពាន់មួយរយហាសិបដុល្លារអាមេរិក) នៅធនាគារ ចាប់តាំងពីបែកលំនៅសង្វាសមិនត្រឹមត្រូវទេ ពីព្រោះអ្នកជួលបានកាត់ប្រាក់ចំនួន៣០០០$US (បីពាន់ដុល្លារអាមេរិក)ហើយ ។ កូនខ្ញុំសុំគ្រប់គ្រងមិនទាមទារអាហារកិច្ចទេ ។ ខ្ញុំបាទ និងកូន ធ្លាប់ទៅរៀនបរទេសនៅប្រទេសជប៉ុន ខ្ញុំផ្តល់លក្ខណៈងាយស្រួលដល់ការសិក្សារបស់កូន និងក្រុមគ្រួសារដើមចោទទៀតផង ។

-ដើមចោទបានអះអាងថា ៖ ចំពោះការលើកឡើងរបស់ចុងចម្លើយថា បានគាត់កងទ្រព្យដោយខ្សែអស់ហើយជាការមិនពិតទេ ពីព្រោះឪពុកម្តាយនាងខ្ញុំមិនដែលខ្ចីប្រាក់២០.០០០$US (ពីរម៉ឺនដុល្លារអាមេរិក)ពីចុងចម្លើយទេ ផ្ទុយទៅវិញនាងខ្ញុំ និងប្តីបានរស់នៅក្នុងការផ្គត់ផ្គង់របស់ឪពុកម្តាយអស់រយៈពេលច្រើនឆ្នាំ ។ ដីនៅភ្នំពេញថ្មី ចុងចម្លើយថាបានគាត់ចែកនោះឲ្យបងស្រីនាងខ្ញុំនោះក៏មិនពិតដែរ ពីនោះគឺជាការលក់-ទិញរវាងប្តីប្រពន្ធខ្ញុំនិងបងស្រីដែលធ្វើឡើងក្នុងអំឡុងឆ្នាំ២០០៣ និងដើមឆ្នាំ២០០៤ ។ ចំពោះបំណុលរួមចំនួន

៦០.០០០$US(ប្រាំមួយម៉ឺនដុល្លារអាមេរិក) មានឯកសារស្រាប់ ។ ប្រាក់កក់ថ្លៃផ្ទះចំនួន៣០០០$US(បីពាន់ដុល្លារអាមេរិក) មិនបាននៅសល់ទេ គឺយកមកជួសជុលផ្ទះផ្គត់ផ្គង់ក្នុងគ្រួសារចាយវាយលើការសិក្សារបស់កូន ពីព្រោះរស់នៅបែកគ្នា តាំងពីថ្ងៃទី១៦-០៥-២០១០ មកម្ល៉េះ ។

-ចុងចម្លើយបានអះអាងថា ៖ ទ្រព្យដោយឡែកដែលដើមចោទមិនទទួលស្គាល់នោះ ខ្ញុំសុំឱ្យឪពុកម្តាយដើមចោទ បងស្រី និងបងថ្លៃដើមចោទមកបកស្រាយនាពេលសវនាការ បំណុលរួមទទួលស្គាល់តែ ៤០.០០០$US(បួនម៉ឺនដុល្លារអាមេរិក) ។ ប្រាក់ថ្លៃកក់ផ្ទះចំនួន៣០០០$US(បីពាន់ដុល្លារអាមេរិក) ដែលដើមចោទឯងចាយវាយនៅពេលបែកគ្នាខ្ញុំសុំបដិសេធ ។

នាពេលទាញហេតុផលដោយផ្ទាល់មាត់

-ដើមចោទបានថ្លែងការណ៍ថា៖ រស់នៅជាមួយគ្នា១៣ឆ្នាំ ហើយពុំបានផ្តល់កិត្តិយស និងសុភមង្គលក្នុងគ្រួសារទេ មិនឱ្យតម្លៃប្រពន្ធកូនទេ ។ ទាមទារសិទ្ធិចិញ្ចឹមកូន កូនធ្លាប់រស់នៅជាមួយនាងខ្ញុំនិងបងស្រីនាងខ្ញុំទាមទារអាហារកិច្ចតាមលទ្ធភាព ។ ទ្រព្យផ្ទាល់ខ្លួនប្រាក់៣៣១៥០$US លក់ដីកេរ្តិ៍របស់ម្តាយឪពុក សុំទាមទារវិញ ។ ទ្រព្យរួមមានផ្ទះលេខ[illegible] ផ្លូវ៤៣០ សង្កាត់ទួលទំពូង២ មានដី២ឡូរ៍ទៀតនៅសង្កាត់ភ្នំពេញថ្មី ។ បំណុលរួមជំពាក់ធនាគារសាធារណៈចំកាត់៦០.០០០ដុល្លារអាមេរិក ។ សំណូមពរសុំសិទ្ធិគ្រប់គ្រងកូន ទាមទារអាហារកិច្ចប្រចាំខែតាមការចំណាយជាក់ស្តែង ។ ផ្ទះលេខ[illegible] ផ្លូវ៤៣០ សង្កាត់ទួលទំពូង២ ខណ្ឌចំការមន ទុកឱ្យកូន ។ ទាមទារប្រាក់ផ្ទាល់ខ្លួន៣៣១៥០ដុល្លារអាមេរិក ។ ដីពីរកន្លែងបែងចែកជាពីរ ដោយដកបំណុល និងប្រាក់ផ្ទាល់ខ្លួនរបស់នាងខ្ញុំចេញសិន ។ សុំឱ្យចុងចម្លើយសងលុយខ្ញុំបង់ជំនួសរយៈពេល ១០ខែ ៤៥០០ដុល្លារអាមេរិក ចំណែករបស់គាត់ ។

-ចុងចម្លើយបានធ្វើសេចក្តីថ្លែងការណ៍តបថា ៖ ប្រពន្ធប្តីលែងឯកភាព កូនមិនឱ្យប្រពន្ធទេ សុំគ្រប់គ្រងដែរ ។ ទ្រព្យដោយឡែក៣៣១៥០$US ដែលប្រពន្ធលើកឡើង មិនទទួលស្គាល់ទេ ឪពុកក្មេកជំពាក់ ២១.០០០$US លក់ដី ៧៣.០០០$US ខ្ញុំជូន១០.០០០$US ដល់គាត់ថែមទៀត គាត់ទទួលបាន៣០.០០០$US ហើយក្រោយមកឱ្យដី មួយឡូត៍នៅភ្នំពេញថ្មី មានភស្តុតាងដាក់ជូនហើយ ។ ទ្រព្យរួមឯកភាពតាមប្រពន្ធដែលបានលើកឡើង ប៉ុន្តែមានទ្រព្យរួមបាលមួយចំនួនទៀត ៖

.ផ្ទះកូនភាគីខ្សែភ្លើងបុរីសុភមង្គល ដែលបងស្រីថ្លៃឈ្មោះ [illegible] និងប្តី [illegible] បានលក់ចំណែកមកឱ្យប្តីប្រពន្ធខ្ញុំចំនួន១០០.០០០$US ដូច្នេះផ្ទះនេះជាទ្រព្យរួមហើយ(មានឯកសារ) ។ ដីឡូត៍លំនៅដ្ឋាននៅភូមិថ្មី សង្កាត់កំពង់ប្រណាក ក្រុងស្ទឹងមានជ័យ ខេត្តព្រះវិហារ(មានភស្តុតាង) ។ បំណុលរួមជំពាក់ធនាគារ៦០.០០០$US មិនឯកភាពទេ ឯកភាពតែ៤០.០០០$US ២០.០០០$US បងស្រីថ្លៃជាអ្នកខ្ចី។ បំណុលធនាគារដែលដើមចោទឱ្យខ្ញុំបង់៤៥០០$US ឱ្យគាត់ ខ្ញុំមិនឯកភាពទេ ព្រោះខ្ញុំបញ្ចូលប្រាក់ផ្ទាល់ដែលសងធនាគារ ខ្ញុំមានឯកសារធនាគារជាអ្នកទទួលពីឈ្មោះរបស់ខ្ញុំជាអ្នកខ្ចីទាត់ ។ ផ្ទះនៅទួលទំពូងទុកឱ្យកូន ឯកភាព។

.ទ្រព្យរួមទាំងអស់ខាងលើសុំចែកជាពីរ ។

.សុំគ្រប់គ្រងកូន មិនទាមទារអាហារកិច្ចទេ ។

-ដើមចោទបានថ្លែងការណ៍តបថា ៖ ឪពុកខ្ញុំខ្ចី២០.០០០$US មិនជាការពិតទេ មិនទទួលយកបានទេ ការលោះឡូរ៍ឱ្យបងស្រីខ្ញុំក៏មិនពិតដែរ ពីព្រោះជាកេរ្តិ៍លក់ឆ្នាំ២០០១ ពីលក់ឱ្យបងស្រីកើតឡើងក្នុងឆ្នាំ២០០៥។

.ផ្ទះនៅបុរីសុភមង្គលមិនមែនជាទ្រព្យរួមទេ គឺជាទ្រព្យរបស់បងស្រី(មានភស្តុតាង)ប័ណ្ណកម្មសិទ្ធិរបស់បង ។

.មិនៅព្រះវិហារមមួយស្គាល់ជាទ្រព្យរួម មានខ្ញុំមិញចូលផ្ទាល់ទេ ។

.បំណុលរួមមិនទទួលស្គាល់ចំនួន៤០.០០០$US ទេ គឺចំនួន២០.០០០$US បងស្រីខ្ញុំគាត់ជាប់ ២០.០០០$US ទេ ។

.ចំពោះប្រាក់បង់ធនាគារចំនួន៤៥០០$US គាត់ថាបង់ជារៀងរាល់ខែមិនពិតទេ ។

-មេធាវីឈ្មោះ [illegible] តំណាងដោយអាណត្តិឱ្យដើមចោទថ្លែងការណ៍ថា ៖ ភាគីចុងចម្លើយបានធ្វើយទទួលស្គាល់ពិតជាមានទ្រព្យដោយឡែករបស់ភាគីកូនក្តីនាងខ្ញុំមែន ប៉ុន្តែចំពោះការលើកឡើងថាបានគាត់កងគ្នារួចរាល់នោះ គឺជាការនិយាយដោយមាត់ទទេ ពុំមានភស្តុតាងមានលិខិតបំភ្លឺចុះថ្ងៃទី២២-០២-២០១១ របស់ឪពុកម្តាយមានសាក្សី ។ ចំពោះផ្ទះបុរីសុភមង្គល ដែលបានលើកឡើងនេះមិនពិតទេ មានសាក្សីបញ្ជាក់ចំពោះលិខិតផ្ទេរសិទ្ធិធ្វើឱ្យប្អូនយើងខ្ចីលុយពីធនាគារត្រូវ បានប្រកាសជាមោឃៈដោយចៅសង្កាត់ជ្រោយចង្វារហើយ ។

មេធាវីឈ្មោះ [illegible] តំណាងដោយអាណត្តិឱ្យចុងចម្លើយថ្លែងការណ៍ថា ៖ ទ្រព្យដោយឡែករបស់ដើមចោទអះអាងនោះ គឺកូនក្តីខ្ញុំបានបានសងទៅឪពុកក្មេក និងបងថ្លៃស្រីគ្រប់ចំនួនហើយ គឺដីរបស់ឪពុកក្មេកលក់បានតម្លៃ៧៣.០០០$US ដែលត្រូវចែកឱ្យកូនក្តីខ្ញុំបាន២នាក់ប្តីប្រពន្ធពាក់កណ្តាល និងបងស្រីថ្លៃ២នាក់ប្តីប្រពន្ធពាក់កណ្តាល ដោយសារមុនពេលលក់ផ្ទះនេះឪពុកក្មេកបានជំពាក់កូនក្តីខ្ញុំ ២០.០០០$US ក្រោយពេលលក់ដីកូនក្តីខ្ញុំបានថែមប្រាក់១០.០០០$US ឱ្យឪពុកក្មេក ចំណែកដែលកូនក្តីខ្ញុំត្រូវបាន គឺប្រគល់ប្រាក់ឱ្យឪពុកក្មេកគ្រប់ចំនួនហើយនៅសល់ចំណែកបងថ្លៃស្រី កូនក្តីខ្ញុំបានបានកាត់កងដីទំហំ២៣ម៉ែត្រ×៣០ម៉ែត្រ នៅភ្នំពេញថ្មីមានឯកសារបញ្ជាក់ក្នុងសំណុំរឿង ដូច្នេះទ្រព្យដោយឡែកដែលដើមចោទលើកឡើងនោះគ្មានទេ ។ ផ្ទះកូនគាត់នៅបុរីសុភមង្គល បងថ្លៃស្រីបានធ្វើលិខិតលក់ផ្ទះ ចំណែករបស់គាត់ពាក់កណ្តាលមកឱ្យកូនក្តីខ្ញុំបាន២នាក់ប្តីប្រពន្ធតម្លៃ១០០.០០០$US ដូច្នេះផ្ទះនេះជាទ្រព្យរួមមិនមែនធ្វើឯកសារបង្ហាញធនាគារទេ ។ ការខ្ចីប្រាក់ពីធនាគារ គឺយកផ្ទះទួលទំពូងទៅបញ្ចាំធនាគារ ។

-សាក្សីដើមចោទឈ្មោះ [illegible] បំភ្លឺថា ៖ ផ្ទះនៅបុរីសុភមង្គលលិខិតលក់ផ្ទះចុះថ្ងៃទី២៧-៤-២០០៩ ខ្ញុំដឹងថាធ្វើជាសាក្សីបំពេញឯកសារដើម្បីខ្ចីលុយធនាគារសាធារណៈ ពុំមែនជាការទិញលក់ទេ ខ្ចីលុយធនាគារប៉ុន្មានខ្ញុំឥតដឹងទេ បំពេញលក្ខខណ្ឌក្នុងគ្រួសារដើម្បីខ្ចីធនាគារដាក់មិនដាក់ខ្ញុំឥតដឹង ។

-សាក្សីដើមចោទឈ្មោះ [illegible] បំភ្លឺថា ៖ ដីកេរ្តិ៍បងស្រីខ្ញុំនៅម្តុំទួលគោក សង្កាត់បឹងកក់២ គាត់បានចែកដីនេះឱ្យកូនស្រីគាត់២នាក់ ពីព្រោះដើមចោទការហើយបានទៅនៅផ្ទះឡូត៍លេខ ផ្លូវ៥៩៨ នៅបានរយៈពេលប្រហែល២ឆ្នាំជាង ក្រោយមកក៏លក់ដីនោះចែក ឬមិនចែកខ្ញុំឥតដឹង គ្រាន់តែដឹងថាជាដីកេរ្តិ៍របស់ដើមចោទយកលុយមកទិញផ្ទះនៅទួលទំពូងសព្វថ្ងៃ ។

-សាក្សីដើមចោទឈ្មោះ [illegible] បំភ្លឺថា ៖ រឿងដីកេរ្តិ៍ដែលម្តាយរបស់លោកស្រីដើមចោទចែកឱ្យបងប្អូនគាត់២នាក់ មិនបានកត់ថ្ងៃខែឆ្នាំទេ ។ ដីនោះមិនដឹងលក់តម្លៃប៉ុន្មានម្ចាស់ទេ ។ ខ្ញុំជាអ្នកជិតខាងរស់នៅរាប់អានគ្នា ។

-មេធាវី [illegible] តំណាងដោយអាណត្តិឱ្យឈ្មោះ [illegible] និងឈ្មោះ [illegible] បំភ្លឺថា ៖ ផ្ទះបុរីសុភមង្គលជាកម្មសិទ្ធិរបស់ប្តីប្រពន្ធកូនក្តីខ្ញុំបានឲ្យដីនិងផ្ទះលេខ [illegible] ក្នុងឃុំ

សង្កាត់ជ្រោយចង្វារ(បុរីសុភមង្គល) មានកម្មសិទ្ធិឆ្នាំ២០០៧ ហើយបានដាក់បញ្ចាំធនាគារ . ដើម្បីខ្ចីប្រាក់រយៈពេល១៥ឆ្នាំ ហើយកូនក្តីខ្ញុំបង់រំលស់រហូត ផ្ទះនេះកូនក្តីខ្ញុំជួលជាបន្តបន្ទាប់ ។ ឆ្នាំ២០០៩ ប្តីត្រូវការលុយ គាត់ក៏ធ្វើលិខិតចុះថ្ងៃទី២៧-៨-២០០៩ ផ្ទេរសិទ្ធិឱ្យឈ្មោះ និងប្រពន្ធ ដើម្បីបំពេញលក្ខខណ្ឌឱ្យធនាគារ តែពុំមែនជាការលក់ផ្ទះទេ ផ្ទះនេះសព្វថ្ងៃកូនក្តីខ្ញុំទាំងពីរនាក់កំពុងតែជួល និងអាស្រ័យផលគឺមានឯកសារច្បាស់លាស់ ចៅសង្កាត់ក៏បានធ្វើលិខិតបោះភាពលិខិតផ្ទេរសិទ្ធិឱ្យ និងប្រពន្ធរួចហើយដែរ ចំណែកឯចុងចម្លើយថាកូនក្តីខ្ញុំជំពាក់ប្រាក់ ២០.០០០$US(ពីរម៉ឺនដុល្លារអាមេរិក) ពុំទទួលស្គាល់ទេ ពុំមានឯកសារទេ ។ សូមទាមទារផ្ទះ . ភូមិ៣ សង្កាត់ជ្រោយចង្វារ ស្ថិតក្នុងបុរីសុភមង្គលឱ្យកូនក្តីខ្ញុំបានវិញ ។

-លោកស្រីមេធាវី តំណាងដោយអាណត្តិឱ្យដើមចោទសន្និដ្ឋានថា ៖ សំណូមពរសុំតុលាការសម្រេចឱ្យកូនក្តីខ្ញុំលែងលះដោយរស់នៅមិនចុះសម្រុង កូនរស់នៅជាមួយម្តាយ សុំតុលាការសម្រេចប្រគល់កូនឱ្យកូនក្តីខ្ញុំ អាហារកិច្ចបង់តាមលទ្ធភាព ទ្រព្យដោយឡែក៣៣១៥០ដុល្លារអាមេរិក សុំទាមទារវិញ ទ្រព្យរួមសុំចែកជាពីរចំណែកស្មើគ្នាមីពីរកន្លែង ។ ផ្ទះលេខ . ទួលទំពូងសុំទុកឱ្យកូន ។ ផ្ទះនៅបុរីសុភមង្គល បដិសេធមិនមែនទ្រព្យរួមទេ បំណុលរួមទទួលសងស្មើគ្នា ។ ដីនៅខេត្តព្រះវិហារ សុខចិត្តទិញយកចំណែករបស់គាត់ ប្រាក់បងថ្លៃខ្ចី២ម៉ឺនដុល្លារអាមេរិក ពុំមានឯកសារសុំច្រានចោល ។

-មេធាវី , តំណាងដោយអាណត្តិឱ្យចុងចម្លើយ សន្និដ្ឋានថា ៖ កូនអាចរស់នៅជាមួយឪពុកបាន មិនទាមទារអាហារកិច្ច ។ ទ្រព្យដោយឡែកគ្មានទេ បានទូទាត់គាត់គងហើយ ទ្រព្យរួមទទួលដីនៅភ្នំពេញថ្មី ផ្ទះទួលទំពូងផ្ទះបុរីសុភមង្គល មានឯកសារសុំបែងចែកជាពីរដែរ ។ បំណុលរួមបានបង់រំលស់រួចគ្នាហើយ បងថ្លៃស្រីបានខ្ចីចំនួន២ម៉ឺនដុល្លារអាមេរិក កូនក្តីខ្ញុំទទួលស្គាល់មានបំណុល៨ម៉ឺនដុល្លារអាមេរិក ។

-មេធាវី តំណាងដោយអាណត្តិឱ្យតតិយជនសន្និដ្ឋានថា ៖ ផ្ទះបុរីសុភមង្គលទិញតម្លៃ ៥៥.០០០$US កូនក្តីខ្ញុំបង់ទាំងអស់ខ្ចីពីធនាគារ៥០% បង់រយៈពេល១៥ឆ្នាំ កូនក្តីខ្ញុំអាស្រ័យផល រហូតកូនក្តីខ្ញុំបានខ្ចីបន្ថែម ២០.០០០$US ទៀត ។ លិខិតទិញលក់ចៅសង្កាត់បានបញ្ជាក់ហើយ ប្លង់រឹងនៅធនាគារ ។ កូនក្តីខ្ញុំមិនបានខ្ចីប្រាក់ចំនួន២០.០០០$US ពីចុងចម្លើយទេ ។

៣-ចំណុចវិវាទ ៖

-សុំសិទ្ធិគ្រប់គ្រងមើលថែទាំ និងបីបាច់រក្សាកូន

-ការទាមទារប្រាក់ផ្ទាល់ខ្លួនចំនួន ៣៣.១៥០$US(បីម៉ឺនបីពាន់មួយរយហាសិបដុល្លារអាមេរិក) របស់ដើមចោទ , និងបំណុលរួម ដើមចោទថាជំពាក់ធនាគារ ៦០.០០០$US (ប្រាំមួយម៉ឺនដុល្លារអាមេរិក) ចុងចម្លើយទទួលស្គាល់៨០.០០០$US (ប្រាំបីម៉ឺនដុល្លារអាមេរិក) ថា ២០.០០០$US(ពីរម៉ឺនដុល្លារអាមេរិក)ទៀត ឈ្មោះ : ខ្ចីពីពួកខ្លួនបន្ត ។

-បំណុលរួម ៨០០០$US (ប្រាំបីពាន់ដុល្លារអាមេរិក) ចុងចម្លើយបានលើក ដើមចោទបដិសេធ ។ បំណុលដែលបានសងធនាគាររួចហើយ ដើមចោទទាមទារឱ្យចុងចម្លើយសងប្រាក់ថ្លៃចំណែកដែលបានសងហើយ ចុងចម្លើយថា ប្រាក់ដែលយកប្រាក់ថ្លៃជួលផ្ទះនៅទួលទំពូងបង់រំលោះបន្តបន្ទាប់ ។

-ទ្រព្យសម្បត្តិរួម ចុងចម្លើយទាមទារផ្ទះលេខ ស្ថិតនៅភូមិ៣ សង្កាត់ជ្រោយចង្វារ ក្នុងបុរីសុភមង្គល ដើមចោទថាផ្ទះនេះជារបស់បងឈ្មោះ និងប្តី ។

សាលាដំបូងរាជធានីភ្នំពេញ

សំអាងហេតុ

-ដើមចោទឈ្មោះ [illegible] ពិតជាបានរៀបការជាមួយចុងចម្លើយឈ្មោះ [illegible] ដោយបានចុះសំបុត្រអាពាហ៍ពិពាហ៍ត្រឹមត្រូវ តុលាការអាចពិចារណាពីចំណងអាពាហ៍បាន តាមមាត្រា ១៤ នៃច្បាប់ស្តីពីអាពាហ៍ពិពាហ៍ និងគ្រួសារ ។

-ដើមចោទ និងចុងចម្លើយ ពិតជាបានព្រមព្រៀងលែងលះគ្នាដោយស្ម័គ្រចិត្តដោយបានអះអាងរៀងៗខ្លួនថា អស់មនោសញ្ចេតនា គប្បីទទួលស្គាល់ការព្រមព្រៀងទុកជាបានការ និងគប្បីឱ្យភាគីលែងលះ តាមមាត្រា ៥៨ នៃច្បាប់អាពាហ៍ពិពាហ៍ និងគ្រួសារ ។

-កូនឈ្មោះ [illegible] ភេទប្រុស អាយុ១១ឆ្នាំ ដើមចោទ និងចុងចម្លើយ សុំសិទ្ធិគ្រប់គ្រងរៀងៗខ្លួន ហើយបានលើកឡើងថា មានលទ្ធភាពក្នុងការចិញ្ចឹមបីបាច់ថែរក្សាដូចគ្នា ។ កូនសព្វថ្ងៃកំពុងរស់នៅជាមួយម្តាយ ដោយបានមានការផ្គត់ផ្គង់ និងឱ្យរៀនសូត្រ ដើម្បីផលប្រយោជន៍កូន គប្បីតុលាការពិចារណា តាមមាត្រា ៧៣ នៃច្បាប់អាពាហ៍ពិពាហ៍ និងគ្រួសារ ។

-ដើមចោទទាមទារអាហារកិច្ចចិញ្ចឹមកូនតាមលទ្ធភាព គប្បីពិចារណា តាមមាត្រា ៧៤ នៃច្បាប់ស្តីពីអាពាហ៍ពិពាហ៍ និងគ្រួសារ ។

-ផ្ទះលេខ [illegible] ស្ថិតនៅផ្លូវលេខ ៤៣០ សង្កាត់ទួលទំពូង ២ ខណ្ឌចំការមន រាជធានីភ្នំពេញ ភាគីបានឯកភាពគ្នាទុកឱ្យកូនឈ្មោះ [illegible] គប្បីសម្រេចតាមមាត្រា ៧០ នៃច្បាប់អាពាហ៍ពិពាហ៍ និងគ្រួសារ ប៉ុន្តែកូនសព្វថ្ងៃជាអនីតិជន គប្បីឱ្យឪពុកម្តាយរួមគ្នាគ្រប់គ្រងជំនួសកូន ទុកឱ្យកូនរហូតមាននីតិភាព ។

-បំណុលរួម គូភាគីបានទទួលស្គាល់ថាជំពាក់ប្រាក់ធនាគារចំនួន ៦០.០០០$US (ប្រាំមួយម៉ឺនដុល្លាអាមេរិក) ភាគីចុងចម្លើយថាបងរបស់ឈ្មោះ [illegible] ខ្ចី ២០.០០០$US (ពីរម៉ឺនដុល្លាអាមេរិក) ដើមចោទក៏ដូចជាតតីយជន [illegible] បដិសេធ ហើយពុំមានឯកសារច្បាស់លាស់ គប្បីច្រានការទាមទារប្រាក់ ២០.០០០$US (ពីរម៉ឺនដុល្លាអាមេរិក) របស់ចុងចម្លើយ ។ បំណុលរួមដែលចុងចម្លើយលើកឡើងថាជំពាក់គេ ៥០០០$US (ប្រាំពាន់ដុល្លាអាមេរិក) ដើមចោទពុំទទួលស្គាល់ គប្បីពុំពិចារណា ដោយពុំមានឯកសារច្បាស់លាស់ ។

-ប្រាក់ផ្ទាល់ខ្លួនដើមចោទថាមាន ៣៣.១៥០$US (បីម៉ឺនបីពាន់មួយរយហាសិបដុល្លាអាមេរិក) ចុងចម្លើយថាប្រាក់នេះពុំមែនជាទ្រព្យផ្ទាល់ខ្លួនរបស់ដើមចោទមែន បានគាត់គងជាមួយប្រាក់ដែលឪពុកក្មេកបានឱ្យកូនខ្លួនពីមុនបន្តុបអស់ហើយ ការលើកឡើងរបស់ដើមចោទពុំមានឯកសារច្បាស់លាស់ ហើយចុងចម្លើយបដិសេធ គប្បីច្រានចោលការទាមទាររបស់ដើមចោទ ។

-ចុងចម្លើយទាមទារឱ្យបែងចែកផ្ទះនិងដីលេខ [illegible] ស្ថិតនៅភូមិ៣ សង្កាត់ជ្រោយចង្វារ ក្នុងបុរីសុភមង្គលដោយសំអាងថា បងថ្លៃឈ្មោះ [illegible] និងប្តីឈ្មោះ [illegible] បានផ្ទេរសិទ្ធិមកឱ្យខ្លួន និងប្រពន្ធ តាមលិខិតផ្ទេរសិទ្ធិលេខ [illegible] ចុះថ្ងៃទី០១ ខែ៧ ឆ្នាំ២០០៩ ប៉ុន្តែការលើកឡើងនេះគឺឈ្មោះ [illegible] និងប្តីបដិសេធថា ផ្ទេរសិទ្ធិតាមការស្នើរបស់ប្អូនដើម្បីយកទៅខ្ចីប្រាក់ពីធនាគារតែប៉ុណ្ណោះ ។ ឃើញថាការកាត់ឈ្មោះ ពុំមានការចុះបញ្ជីនៅការិយាល័យសុរិយោដី ឬមានលិខិតលក់ទិញ ឬប្រគល់ទទួលលុយថ្លៃផ្ទះទេ សព្វថ្ងៃផ្ទះនោះឈ្មោះ [illegible] និងប្តី [illegible] ដាក់បញ្ចាំតាំងពីពីឆ្នាំ២០០៧

នៅធនាគារកំណត់រយៈពេលខ្ចីប្រាក់ និងបង់រំលោះ១៥ឆ្នាំ ។ ផ្ទះសព្វថ្ងៃកំពុងតែជួល គឺឈ្មោះ [illegible] និងប្រពន្ធ ជាអ្នកអាស្រ័យផលរៀងរាល់ខែ ការលើកឡើងរបស់ដើមបណ្តឹងតតិយជនក៏ដូចជាដើមចោទ [illegible] មានភស្តុតាងឯកសារធនាគារបង្ហាញតុលាការឃើញ ។ តាមភស្តុតាងឯកសារធនាគា និងសាក្សីដែលភាគីដើមបណ្តឹងតតិយជនបានផ្តល់មកជូនតុលាការពិនិត្យឃើញផ្ទះលេខ [illegible] នេះ មានការផ្ទេរសិទ្ធិទៅឱ្យ [illegible] និងប្តីឈ្មោះ [illegible] មែន ប៉ុន្តែការផ្ទេរសិទ្ធិពុំមែនលក់ផ្ទះទេ ឬកាត់ឈ្មោះ ឬក៏មានលិខិតប្រគល់-ទទួលប្រាក់ ប្រើពាក្យទៀតឈ្មោះជូនក៏ពុំសរសេរជួល គឺឈ្មោះ [illegible] និងប្រពន្ធ [illegible] ។ គប្បីច្រានចោលការទាមទាររបស់ចុងចម្លើយ និងប្រកាសអសុពលភាពលិខិតផ្ទេរសិទ្ធិ ចុះថ្ងៃទី០១ ខែ៧ ឆ្នាំ២០០៥ រវាងឈ្មោះ [illegible] និងឈ្មោះ [illegible] ។

-ទ្រព្យសម្បត្តិរួមមានដី ៣កន្លែង ស្ថិតនៅភូមិដីថ្មី សង្កាត់ភ្នំពេញថ្មី ខណ្ឌឫស្សីកែវ រាជធានីភ្នំពេញ ទំហំ ១៥ម៉ែត្រ គុណ ២០ម៉ែត្រ មានលិខិតផ្ទេរសិទ្ធិកាន់កាប់ប្រើប្រាស់ដីធ្លីនិងផ្ទះសំបែងចុះថ្ងៃទី០៩-១០-២០០៧ ដីស្ថិតនៅសង្កាត់សែនសុខ ខណ្ឌឫស្សីកែវ រាជធានីភ្នំពេញ ដែលមានក្បាលដីលេខ [illegible] បង្កាន់ដៃលេខ [illegible] ចុះថ្ងៃទី០៤-៣-២០០៦ និងដីមួយទំហំ ២៣ម៉ែត្រ គុណ ៣០ម៉ែត្រ ស្ថិតនៅភូមិថ្មី សង្កាត់កំពង់ប្រណាក ស្រុកត្បែងមានជ័យ ខេត្តព្រះវិហារ គប្បីចែកជាពីរចំណែកស្មើគ្នា ។ បន្ទាប់ពីភាគីទូទាត់បំណុលរួមរួច ។

-បំណុលរួមដែលភាគីបានរះរាង គប្បីឱ្យចេញសងម្នាក់ពាក់កណ្តាល ។

-ប្រាក់ប្រដាប់ក្តីឱ្យដើមចោទទទួលបន្ទុក ។

សេចក្តីសម្រេចបញ្ចប់

I-ច្រានចោលការទាមទាររបស់ដើមចោទលើការទាមទារប្រាក់ផ្ទាល់ខ្លួនចំនួន៣៣.១៥០$US ។

II-ច្រានចោលការទាមទាររបស់ចុងចម្លើយលើការសុំបែងចែកផ្ទះលេខ [illegible] ស្ថិតនៅភូមិ៣ សង្កាត់ច្រោយចង្វារ ខណ្ឌឫស្សីកែវ រាជធានីភ្នំពេញ ដែលមានប័ណ្ណសំគាល់សិទ្ធិកាន់កាប់អចលនវត្ថុលេខ [illegible] ចុះថ្ងៃទី២៤ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៧ ។

III-ច្រានចោលការទាមទាររបស់ចុងចម្លើយប្រាក់ជំពាក់ចំនួន២០.០០០$US(ពីរម៉ឺនដុល្លារអាមេរិក)ពីឈ្មោះ [illegible] និងប្រពន្ធឈ្មោះ [illegible] ។

IV-ឱ្យដើមចោទឈ្មោះ [illegible] ដាច់សមគ្គសង្វាសពីចុងចម្លើយឈ្មោះ [illegible] ចាប់ពីពេលនេះតទៅ តាមការព្រមព្រៀងរបស់ភាគី តាមមាត្រា៥៨នៃច្បាប់អាពាហ៍ពិពាហ៍ និងគ្រួសារ ។

V-ឱ្យដើមចោទស្ថិតនៅភាពមេម៉ាយ៣០០ថ្ងៃ តាមមាត្រា៩នៃច្បាប់ស្តីពីអាពាហ៍ពិពាហ៍ និងគ្រួសារ។

VI-កូនឈ្មោះ [illegible] ភេទប្រុស អាយុ១១ឆ្នាំ ប្រគល់ឱ្យម្តាយជាអ្នកគ្រប់គ្រងបីបាច់ថែរក្សាចាប់ពីពេលនេះតទៅ ឪពុកសិទ្ធិឱ្យទៅសួរសុខទុក្ខកូនបានគ្រប់ពេលសមរម្យ ការរារាំងនូវសិទ្ធិនេះត្រូវហាមឃាត់ មាត្រា៧៣ និងមាត្រា៧៨នៃច្បាប់អាពាហ៍ពិពាហ៍ និងគ្រួសារ ។

VII-ឱ្យចុងចម្លើយបង់អាហារកិច្ចចិញ្ចឹមកូនតាមលទ្ធភាពតាមការព្រមព្រៀងរបស់ភាគី តាមមាត្រា៧៦នៃច្បាប់ស្តីពីអាពាហ៍ពិពាហ៍ និងគ្រួសារ ។

VIII-អស់សុពលភាពលិខិតប្រគល់សិទ្ធិគ្រប់គ្រងដីធ្លី និងផ្ទះចុះថ្ងៃទី០១-៧-២០០៥ ក្រោមឈ្មោះ [illegible] និងឈ្មោះ [illegible] ចាប់ពីពេលនេះតទៅ ។

IX-បំណុលរួមចំនួន៦០.០០០$US(ប្រាំមួយម៉ឺនដុល្លារអាមេរិក) ឱ្យភាគីដើមចោទឈ្មោះ [illegible] និងចុងចម្លើយឈ្មោះ [illegible] រួមគ្នាសងម្នាក់ពាក់កណ្ដាល ។

X-ផ្ទះលេខ [illegible] ផ្លូវលេខ៤៣០ ភូមិ៤ សង្កាត់ទួលទំពូង២ ខណ្ឌចំការមន រាជធានីភ្នំពេញ ប្រគល់ឱ្យកូនឈ្មោះ [illegible] ពេលនេះកូនជាអនីតិជន ត្រូវឱ្យឪពុកនិងម្ដាយគ្រប់គ្រងទុកឱ្យកូនដល់បានទីតិភាព ។

XI-ដីពាក់ខ្មែរស្ថិតនៅភូមិដីថ្មី សង្កាត់ភ្នំពេញថ្មី ខណ្ឌឫស្សីកែវ រាជធានីភ្នំពេញ ទំហំ១៥ម៉ែត្រ គុណ២២ម៉ែត្រ មានលិខិតផ្ទេរសិទ្ធិកាន់កាប់ប្រើប្រាស់ដីធ្លីនិងផ្ទះសម្បែងចុះថ្ងៃទី០៩-១០-២០០៧ ដីស្ថិតនៅសង្កាត់សែនសុខ ខណ្ឌឫស្សីកែវ រាជធានីភ្នំពេញ ដែលមានក្បាលដីលេខ [illegible] បង្កាន់ដៃលេខ [illegible] ចុះថ្ងៃទី០៣-៤-២០០៦ និងដីមួយកន្លែងទំហំ២៣ម៉ែត្រ គុណ៣០ម៉ែត្រ នៅភូមិថ្មី សង្កាត់កំពង់ប្រណាក ស្រុកត្បែងមានជ័យ ខេត្តព្រះវិហារ បែងចែកឱ្យដើមចោទ និងចុងចម្លើយ ជាពីរចំណែកស្មើគ្នា ។

XII-ច្រាក់ប្រយោជន៍ក្ដីជាបន្ទុករបស់ដើមចោទ ។

-សាលក្រមនេះជំនុំជម្រះថ្ងៃទី០១ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១១ និងប្រកាសជាសាធារណៈនៅថ្ងៃទី២៥ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១១ ចំពោះមុខគូភាគី បើកផ្លូវប្ដឹងឧទ្ធរណ៍ក្នុងកំណត់ច្បាប់ ។

ចៅក្រមជំនុំជម្រះ

ស៊ិន_ទិសាល